

QVÆSTIO XXVII.

An, hæc restitutio debeat necessario fieri, in utilitatem propria fabricæ Ecclesiæ beneficij?

Respondeo, Quod non debeat necessario: sed possit fieri in utilitatem domus beneficij, in qua beneficiarius, vel alij, habitant, aut in emendis, vel meliorandis agris, vt fructus in perpetuum augeantur: hæc enim, sub nomine fabricæ, beneficij veniunt: non enim decretum dicit: *Fabricæ Ecclesiæ beneficij*. Sed *Fabricæ beneficij*. Sic Suarez lib. 4. cap. 30. numer. 19. Bonac. disput. 1. quest. 5. punct. 4. numer. 2. & penes ipsum, Vazquez, & Molfesius, Diana tom. 1. tractat. 12. Resol. 27. Trullench. lib. 1. capit. 7. dubit. 26. num. 2. Palaus disput. 2. punct. 7. numer. 11. Pellizar. tractat. 5. capite 8. sectio. 4. questio. 23. num. 226.

QVÆSTIO XXVIII.

An, Beneficiarius, qui Officium omisit, possit fructus insumere in adificationem alterius Ecclesiæ, vel reparationem bonorum alterius beneficij?

Respondeo, vt certum, quod non. Quia omnino restringitur à Concilio, & Pio V. ad fabricas beneficiorum. Sic Suarez lib. 4. cap. 30. numer. 19. (non 9. vt leges apud Bonacin. & Trullench.) his verbis: *Omnino autem illa pars restricta est ad ipsa beneficia; ita vt, non possint ex talibus restituendis alia templa, vel Ecclesiæ edificari, aut restaurari; nisi talis fabrica possit alia ratione, sub Eleemosynis pauperum comprehendere*. Sic ille. Bonacin. Trullench. Pellizar. loc. cit.

QVÆSTIO XXIX.

An, Beneficiarius, qui eligit, restitutionem fructuum pauperibus erogare; possit illam facere pauperibus cuiuscumque Ecclesiæ, vel loci?

Negandum videtur. Quia quando eligit restitutionem facere fabricæ beneficij, nequit illam facere nisi Ecclesiæ proprij beneficij: ergo similiter in hoc casu, nequit nisi pauperibus loci, in quo beneficium existit. Pro hac parte citat Corro, vbi infra, Ægidium Trullench. sed omnino malè.

Sed probabilius, Respondeo. Possit illam facere, non solum pauperibus loci, in quo est beneficium; sed etiam aliis quibuslibet. Quia Pius V. absolutè dicit, quod erogare teneatur, *in pauperum Eleemosynas*: nec addit, *pauperum, huiusmodi beneficiorum*; sicut addit quando loquitur de restitutione facienda in bonum fabricæ beneficiorum, dicens; *In fabricam ipsorum beneficiorum*. Sic Suarez loc. cit. nu. 20. Filliuc. tractat. 23. capite 10. questio. 9. Molfes. cap. 5. numero 22. Quos sequitur Bonac. loco citat. numer. 3. Trullench. numero 4. Diana Resolut. 27. cit. Pellizar. & Palaus loc. cit. Corro questio. 5. de Horis §. 4. n. 20. quamvis hic author, potius videatur sequi Ægidium Trullench. quem male pro opposito citat.

QVÆSTIO XXX.

An, si Beneficiarius ipse, qui debet restituere fructus sit verè pauper; possit eos sibi applicare?

Negant aliqui Doctores: eo quod in decreto Concilij, & Pij V. clare dicatur, Beneficium omittentem recitare, non facere fructus suos, sed eos tanquam iniuste perceptos, obligatum esse restituere: ergo nequit illos sibi applicare, & retinere, quantumvis sit pauper.

Sed probabilius, Respondeo. Possit eos sibi applicare (saltem de consilio sui Confessarij) tanquam vni de pauperibus. Qui non debet esse ipse deterioris conditionis aliis pauperibus. Et quia in dicto casu, non tam sibi fructus applicat, quam Pontifex ipsi. Sic Nauar. de Orat. cap. 7. num. 34. & in Man. cap. 25. n. 123. (non 191. vt citat Palaus, num. 222. vt citat Trullench.) Suarez lib. 4. cap. 30. num. 20. & 21. his verbis: *Item bene Nauar. aduertit, si Clericus pauper sit, posse sibi aliquid in partem restitutionis applicare; quia si ipse pauper est, illa est Eleemosyna, quam non tam ipse sibi, quam Pontifex per eum ipsemet facit. Quia vero, difficile est rectum iudicium facere. circa se ipsum; ideo rectissime faciet, si prudentis Confessarij, vel alterius viri docti, Consilio utatur*. Sic Suarez. Et benè. Sed non in hoc quod dicit, Nauarrum asserere, posse clericum pauperem sibi aliquid in partem restitutionis applicare. Nam meus Nauarrus, non dicit aliquid; sed absolutè totum sibi applicare posse, clare innuit. Sic etiam tenent Lessius lib. 2. cap. 34. num. 173. Bonac. disp. 1. qu. 5. pun. 4. n. 8. Toletus lib. 2. cap. 12. n. 5. Palaus disp. 2. pun. 7. n. 12. S. Faustus lib. 2. de Horis quest. 295. Trullench. lib. 1. in Decal. cap. 7. dub. 26. num. 6. Villalob. tract. 24. diff. 17. nu. 9. Sanchez lib. 2. consil. cap. 2. dub. 87. numer. 3. Diana 2. p. tract. 12. Resol. 27. Sa verb. Beneficium num. 51. Filliuc. Petr. Nauarra, Molfes. Nald. & Layman apud Bonacinam. Corro quest. 5. §. 4. num. 21. Qui addunt, eadem dicta ratione, id extendi posse ad matrem, fratres, aut sorores; non solum si sunt mendici; sed etiam si necessariis ad decentiam personæ, & status careant. Legantur Diana loc. cit.

QVÆSTIO XXXI.

An, hæc fructuum restitutio, possit fieri ipsis animabus Purgatorij; offerendo pro illis Missas, & alia suffragia?

Respondeo, optime posse. Quia animæ existentes in Purgatorio, etiam indigentes, & valde, sunt. Sic Suarez loc. citat. numero 18. Bonacin, loc. citat. numero 4. (Qui tamen male citat Nauarrum in Man. capit. 25. numero 122.) Diana Resolut. 27. citat. Palaus numero 11. Pellizar. tractat. 5. capite 8. sectio. 4. questio. 23. numero 226. Hermanus libro 4. Sum. capite 2. dubitat. 2. artic. 2. Trullench. loc. cit. numero quarto. Filliuc. tractat. 23. capite 10. quest. 9. numero 325. vbi sic ait: *Dico secundo, per Eleemosynam pauperum, intelliguntur etiam stipendia pro Missis data pauperibus sacerdotibus in satisfactionem offense Deo factæ non recitando Officium; vel pro fundatoribus beneficiorum. Item intelliguntur Eleemosynæ pro suffragiis Defunctorum; nedum pro pauperibus viuentibus, &c.* Sic ille.

QVÆSTIO XXXII.

An, Beneficiarius, qui recitare omittit, possit recitare sibi fructus, quos titulo donationis, accepit à pauperibus, quibus tradere promiserat, sed de facto non tradidit?

Respondeo, vt certum non posse. Quia huiusmodi Beneficiarius minimè fecit de facto restitutionem præceptam à Pontifice. Deinde, quia pauperes, quibus nondum traditi sint fructus, non habent ius certum, & firmum ad illos, sed vagum, ac incertum pendens à voluntate Beneficiarij, cuius est eligere, & determinare, cuinam velit restitutionem facere: ergo pauperes prædicti nequeunt talem remissionem concedere; cum hæc debeat fieri ab eo, qui ius verum, ac proprium habet. Sic Bonac. disp. 1. quæst. 5. punct. 4. num. 10. Quem citat & sequitur Pellizar. tract. 5. cap. 8. sect. 4. quæst. 23. n. 228. Qui secus dicunt, casu, quo Beneficiarius de facto fructus tradidit pauperibus, qui postea, titulo donationis, liberè dederunt Beneficiario; quia tunc iste licite potest eos accipere, & retinere; cum pauperes tunc liberam habeant facultatem disponendi, & nullum præterea existet ius id prohibens. Sic etiam Trullench. lib. 1. in Decal. cap. 7. dubit. 26. num. 8. Bassæus tom. 2. v. Hora Can. IV. num. 3.

QVÆSTIO XXXIII.

An Restitutio fructuum pro omissione Horarum, suppleri possit, per quascumque Eleemosynas, quas ante, Beneficiarius, de fructibus sui beneficij, fecit?

Negare videtur Diana par. 4. tract. 4. Resol. 220. in fine, quatenus ait, oppositum nimis laxum sibi videri. Sed immemor sui certè, doctus Pater hoc dicat; cum in facti contingentia, fateatur, ab onere restitutionis, propter eleemosynas elargitas, sibi consulentem quendam liberasse 3. par. tract. 6. Resol. 57. vnde,

Probabilius, Respondeo. Posse suppleri restitutionem fructuum per Eleemosynas fructuum beneficiorum antea factas. Quia huiusmodi Eleemosynæ, cuiusdam anticipatæ solutionis rationem habent, Sic Bonartius de Horis lib. 2. cap. 11. nu. 21. apud Dianam. Cui ego, vnum pro mille, addo, Suarium, videlicet, lib. 4. de Horis cap. 30. num. 21. vbi sic dicit: *Denique Eleemosynæ omnes, quas ex fructibus beneficij fecit, toto illo tempore, in quo non recitavit, ubicumque illas fecerit, poterit vt iam restitutas computare: quia nunquam illos fructus fecit suos, & eos tradidit quibus tradendi erant. Et ita non manet obligatus ratione rei acceptæ; quia illam apud se non retinet; nec ratione acceptationis; quia iam executioni mandauit pœnam, & restitutionem per legem impostam.* Sic Sapiens. Suarez. Sic etiam Corro quæst. 5. de Horis §. 4. num. 20. ita contra Dianam scribens: *Quod hæc restitutio fieri possit per Eleemosynas iam factas per Beneficiarium; & sic quod heri factas possit applicare pro omissione hodie facta, docent plerique apud Oliuerium Bonartium, libro 2. capite 11. numero 21. quod nimis laxum (res mixta) videtur Dianæ 4. parte, &c.* Sic Corro, & postea Pellizarius tom. 1. tractat. 5. capite 8. sectio. 4. quæstio. 24. num. 229. vbi ait, sibi videri probabile, quod suppleri possit, & liberari à restitutione ob

Eleemosynas pauperibus iam datas; dummodo talis restituendi obligatio, re vera contracta fuerit, ante elargitionem talium Eleemosynarum. Ratio inquit, est. Quia hæc videtur virtualis intentio monium facientium Eleemosynas, vt per eas satisfaciant omnibus obligationibus, quas suis peccatis, aut negligentis contraxerunt: atqui hæc voluntas sufficit ad cauendum voluntarium: ergo. Sic Sanchez tom. 2. consil. capite 3. (non 4. vt legi apud Pasqualigum) dub. 121. Pasqualig. decis. 455. per totam. Layman libro 3. tractat. 5. sect. 5. caput. 12. numero 9. Diana 3. p. tractat. 6. Resol. 57. quos omnes sequitur Pellizar. Trullench. libro 1. in Decalog. capite 7. dubit. 24. numero 18. Corro, de Horis quæst. 5. §. 4. numero 19. & 20. Hermanus in Sum. capite 2. dubitat. 2. artic. 2. in fine, vbi ita ait: *Posse aliquando Beneficiarium excusari à restitutione, ob Horas neglectas, titulo pecunia expensæ (intellige post omissionem Horarum) & si non isto intuitu, in pauperes, vel alios vsus pios, censet Diana, & Layman (loc. cit.) esse probabile. Tum quod quidam Doctores ita sentiant: Tum quod videatur esse virtualis intentio omnium dantium Eleemosynas, satisfacere per illas omnibus obligationibus, quas suis peccatis contraxerunt. Tum quod leges Ecclesiasticæ benigne debeant explicari.* Hæc Pater Hermanus, loquendo in specie quæstionis nostræ.

QVÆSTIO XXXIV.

An, etiam Pensionarij teneantur restituere fructus pensionis pro rata, si non recitant Officium paruum B. Virginis?

Respondeo, vt certum: Teneri restituere, transacto semestri à pensione obtenta; & quidem integros fructus perceptos correspondentes omissioni. Quia ad id obligantur in citata Bulla Pij V. Et cum non obligentur ad vllum aliud ministerium, præter recitationem, non habent vnde excusetur ab integra fructuum restitutione: iuxta dicta supra qu. 23. sic Palaus loc. cit. num. 16. ex Petro Nauarra Suario, Bonacina, quos sequitur Pellizar. sect. 4. cit. quæst. 25. num. 130. Qui bene notant, huiusmodi restitutionem faciendam esse fabricæ beneficij, aut pauperibus, ea proportionaliter ratione, qua diximus teneri ipsos Beneficiatos.

QVÆSTIO XXXV.

An, Pensionarius non recitans, possit licite pensionem à Beneficiario accipere?

Negandum videtur. Quia Pensionarius non recitans, est incapax pensionis recitandæ: ergo male faciet illam recipiens.

Sed omnino, Respondeo. Posse pensionem recipere non sibi retinendam; sed tradendam quibus tenetur: eo quod ex præcepto Ecclesiæ teneatur illam restituere, non Beneficiario, à quo illam accipit, sed fabricæ beneficij, aut pauperibus, quibus est applicata. Sic Suarez lib. 4. cap. 30. numer. 22. Palaus disp. 2. pun. 7. n. 17. Pellizar. n. 230. citato.

QVÆSTIO XXXVI.

An saltem, possit licite Beneficiarius denegare pensionem suo Pensionario, Officium paruum non recitanti?

Affirmabunt, qui existimant, non esse Obligatum Beneficiarium tradere pensionem Pensionario excommunicato, eo quod sit incapax illius. Atqui Pensionarius non recitans etiam est incapax pensionis: ergo. Ita aliqui Authores, & quidem probabiliter, ut innuit Suarez, ex illoque Pellizarius.

Sed probabilius Respondeo, Non posse denegare pensionem suo Pensionario non recitanti. Quia Beneficiarius habet obligationem trahendi pensionem in sustentationem Pensionarij; sicuti fideles Beneficiato fructus beneficij, in illius sustentationem, ut ipse pro illis oret &c. atqui isti non possunt denegare fructus beneficij Beneficiario non Oranti &c. ergo neque iste suo Pensionario non recitanti. Sic Suarez, Palau, & Pellizar. loc. cit.

QVÆSTIO XXXVII.

An ad minus, possit Beneficiarius in dicto casu, tradere ex se fructus pensionis pauperibus, vel fabricæ beneficij?

Affirmandum videtur. Quia tunc Beneficiarius nihil aliud facit, quam præuenire obli-

gationem ad quam tenetur Pensionarius omittens Officium.

Sed omnino Respondeo, Non posse. *Primò*. Quia Pensionarius in dicto casu potest petere à Papa aliquam compositionem, eamque sine magna difficultate obtinere, tanquam de restitutione non debita certæ personæ. *Secundò*, quia non ita facile constare potest Beneficiario, quod Pensionarius culpabiliter omiserit Officium, quo casu solum tenetur ad restitutionem. Sic ex Suarior tenet Pellizarius loco cit. numer. 231. & alij viri docti à se consulti. Addens numer. 232. quod si Beneficiarius in dicto casu distribueret fructus pensionis pauperibus, & peccaret contra Iustitiam, & teneretur ad restituendum illud lucrum, quod Pensionarius acquisisset petendo compositionem de fructibus omissis ob omissionem Officij parui B. Virginis.

QVÆSTIO XXXVIII.

An restitutio, qua debetur ex omissione Officij, possit fieri ex aliis bonis, quam ex fructibus temporalibus beneficij, aut pensionis?

Respondeo ut mihi fere certum: Debere necessario fieri ex fructibus beneficij aut pensionis. Quia id expresse statuitur in Bulla Pij V. ut diximus iam supra quest. 15. Legantur ibi dicta. Sic authores ibi citati, & Pellizarius etiam tract. 5. cap. 8. sect. 4. q. ultima.

TRACTATUS IX.

DE VITIIS RELIGIONI

OPPOSITIS, QVIBVS PRIMVM

Decalogi præceptum violatur.

DISPVATIO PRIMA.

De Superstitione modi indebiti colendi Deum.

QVÆSTIO PRIMA.

An, superstitio, deriuetur à verbo, supersto?

AFFIRMAT Cicero lib. 2. de natura Deorum, dicens, à verbo *supersto* deriuari, eo quod olim homines assidui erant in peccando, & immolando Diis, ut liberos relinquerent sibi superstitites. *Qui totos dies immolabant, ut sui sibi liberi superstitites essent, superstitiosi sunt vocati*, dixit ille. Et Lactantius Firmianus lib. 4. de diuin. instit. cap. 28. dixit, deriuari à dicto verbo, eo quod homines, relictis veteribus Diis, colerent loco illorum supersti-

tem memoriam suorum maiorum. Legantur Suarez tom. 1. de Religione lib. 2. cap. 1. Lessius lib. 2. cap. 43. Fagundez lib. 1. Decalog. cap. 34. numer. 1. Torreblanca lib. 9. iuris spiritualis practicabilium cap. 1. à numer. 3. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. à numer. 1. Simancas de Catholicis institut. tit. 63. de superstitionib. numer. 1. vbi ex Seruio ait sic: *A superstitute superstitio dicta, quæ anicularum propria est, quæ multis per aratem superstites sunt: & quæ rebus inanibus addictæ, dum volunt vidiri nimis religiosæ, superstitiosæ sunt, & ita deserant.*

QVÆSTIO II.

An recte definiatur superstitio, quod sit, falsa religio, seu, cultus vitiosus, quo vel colitur creatura cultu diuino, vel Deus; sed modo indebito?

Respondeo ut certe: Recte sic definiri, à D. Thoma ab omnibus recepto, 2. 2. qu. 92. art. 1. Caiet. quest. 93. art. 2. & in sum. verb. superstitio. Lessius lib. 2. de Inst. quest. 43. dub. 1. numer. 2. Martin del

Rio lib. 3. *Magic. cap. 2.* Azor. 1. p. lib. 9. cap. 11. qu. 1. Sanchez lib. 2. *Decal. cap. 37. num. 1. & cap. 38. num. 12.* Fagundez lib. 1. in *Decal. cap. 34. numer. 1.* Trullench lib. 1. in *Decal. cap. 10. dub. 1.* Thomas Tamburin. lib. 2. in *Decal. cap. 6. §. 1.* Castro Palao tom. 3. tra. 17. disp. 1. punct. 1. Sayrus in *Clau. Regia lib. 4. capit. 4.* Suarez tom. 1. de *Relig. cap. 1. & 2.* Bonacina tom. 2. *sum. disp. 3. quæst. 5. punct. 1.* Torreblanca lib. 9. *cit. cap. 1. num. 1. & alij citandi.*

QVÆSTIO III.

An, species superstitionis, sit quadruplex?

Respondeo vt certum: quod sic. *Primà* namque est, quando Deo exhibetur cultus diuinus, sed modo indebito: & hæc appellatur *superstitio* indebiti modi colendi Deum. *Secundà* est, quando cultus diuinus exhibetur creaturæ eam loco Dei adorando; & hæc appellatur *Idololatria*. *Tertià* est, quando homo petit à creatura auxilium, aut instructionem, quæ à solo Deo potest haberi, & ideo hunc diuinum cultum tribuit creaturæ, volens per ipsam instrui de præteritis, aut præsentibus, seu futuris: & hæc appellatur *diuination*. *Quartà* est, quando homo in suis actionibus omittit dirigi à Deo, & petit vt dirigatur à creatura; & ideo ei diuinum cultum tribuit; & hæc appellatur *superstitio vana observationis*.

Rursus, prima species superstitionis colendi Deum indebito modo, adhuc est duplex, *Primà* quando quilibet Deo cultum falsum, seu perniciosum, vt si eum nunc colat per cæremonias Iudaicas aut Maumethanas. *Secundà*, quando quis tribuit Deo verum cultum, sed superfluum: vt si eum velit colere, & honorare cæremoniis, quæ nihil ad Dei gloriam conferunt; vt si in Missa vnam, aut alteram Orationem adderet; aut illam diceret tali numero candelarum &c. Sic ex Augustino lib. 2. de *doctrina Christiana* & refertur in cap. illud 26. *quæst. 2.* & ex D. Thoma 2. 2. *quæst. 92. art. 1.* docent Sanchez, Fagundez, Bonac. *lococit.* & communiter alij Doctores.

QVÆSTIO IV.

An peccaret mortaliter, qui hodie, ex lege veteri, aliquid in honorem Dei faceret; vt si vitulum Deo Sacrificaret?

Respondeo vt certum, quod sic. Quia suo facto, Reuera profiteretur adhuc esse veram sectam Iudaicam. Igitur, si quis hodie vitulum Deo Sacrificaret; sabbata custodiret; filios circumcideret; & alia faceret, quæ in lege Moyfi in cultum veri Dei fuerunt constituta, etiam si id in honorem Dei faceret, vere peccaret mortaliter peccato superstitionis; nisi aliàs illum excusaret ignorantia inuincibilis, vt modo excusantur multi Æthiopes, qui circumciduntur putantes se per hoc Christum imitari; quia sic instituuntur à suis Episcopis, & sacerdotibus, nec vnquam contrarium audierunt. Sic Lessius lib. 2. cap. 43. *dub. 1. num. 3. & 4.* Suarez tom. 1. de *Relig. lib. 2. cap. 1. & 2.* Malder. de *virtutib. Theol. tra. 10. c. 7.* Thom. Tamburin. lib. 2. *Decal. cap. 6. §. 1. num. 2.* Torreblanca lib. 9. cap. 1. *num. 7. & omnes.*

QVÆSTIO V.

An, etiam sit superstitio mortalis; in diuino Officio cantare, aut Organo pulsare, turpia, aut profana?

Respondeo, Esse mortalem superstitionem, turpia, & profana inter diuina Officia admiscere, ad colendum Deum. Quia videtur coli Deus per cultum falsum, & qui maxime deo displicet. Imo etiam si hæc quis non faciat ad colendum Deum, sed solum ad ipsum finem turpem, erit adhuc superstitio mortalis. Quia præter scandalum, adest Dei iniuria, dum in Officio diuino, vbi colitur Deus, intermiscetur materialiter, id per quod offenditur. Sic Sanchez lib. 2. *summe cap. 37. num. 7.* Tamburin. *lococit. numer. 3.*

De qua materia etiam egimus supra tra. 8. disp. 6. *quæstion. 4.*

QVÆSTIO VI.

An item sit lethalis superstitio, falsas Sanctorum Reliquias adorandas proponere; vel tabellas in templo; vel figuras cera imagini Offerre, in signum falsi miraculi, aut falsi beneficij ab imagine accepti?

Negandum videtur, casu, quo id faciens, nil contra diuinum cultum machinari intendat; sed solum velit alios ad deuotionem excitare, vt tali imagini offerant.

Sed vt certum Respondeo, Esse lethalem superstitionem. Quia per hæc facta, magna veræ Religionis infertur iniuria. Nec excusatio diui potest à bona intentione propagandæ deuotionis; cum potius hæc eo modo diminuat, dum aperitur via ad veram neganda: præterquam quod Deus verus honorari mendacijs valde refugit. Sic Caiet. in *sum. vers. superstitio. cap. 1.* Armilla *numer. 2.* Nauar. in *Man. cap. 11. num. 27. vers. sexto.* Sayrus lib. 4. cap. 4. *nu. 4.* Sanchez lib. 2. *sum. cap. 37. n. 9.* Tamburin. lib. 2. c. 6. §. 1. *num. 4.* & Fagundez lib. 1. *capit. 34. num. 3. & alij.*

QVÆSTIO VII.

An deinde, sit mortale, miracula falsa predicare, aut typis mandare?

Respondeo vt certum. Esse mortale. Quia talis actio, est cultus, falsus & perniciosus, veram miraculorum fidem eneruans. Sic Caiet. 2. 2. *quæst. 93. art. 1. sine* Sanchez, & Tamburin. *loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An rursus, sit peccatum die Dominica ieiunare?

Affirmant esse, ad minus veniale, eo quod tale ieiunium contineat cultum superfluum, Nauar. Caiet. & Sayrus, apud Sanchez *loc. cit. n. 11.*

Sed absolute Respondeo, minime esse peccatum vllum; nisi casu, quo id fiat in contemptum Resurrectionis Christi Domini, atque in confirmationem Manicheorum

Manicheorum hæresis sustinentis, illum non resurrexisset; quia tunc absque dubio esset grauissimum peccatum: aut alia circumstantia vitaretur, quia tunc esset veniale: ex se autem, nullum. Sic Sanchez, Tamburinus & alij citati à nobis 3. p. tract. 5. de Ieiunio disp. 7. quest. 20. Sic etiam Palaus tom. 3. tra. 17. disp. 1. punct. 1. num. 6.

QVÆSTIO IX.

An, sint superstitione damnandi, qui Paschatis diebus, à carnibus abstinere?

Respondeo: damnandos esse superstitione. Quia contra laudabilem usum Ecclesiæ procedunt. Vnde à fortiori damnandi sunt, qui ex voto à carnibus, diebus præfatis abstinere; vel tribus diebus Dominicis ieiunant ad tollendas tertianas. Nam hæc à Dæmone iubentur, vt homines grauius Deum offendant, & vt festiuos dies, quos summa alacritate debent celebrare, à carnibus abstinendo violent, fingentes maiorem gratiam esse consequuturos. Sic Malderus de virtutib. Theolog. tract. 10. cap. 7. dubit. 2. Torreblanca lib. 9. cap. 2. à num. 10. Legantur Martin. de Arles de superst. num. 93. & Martin. del Rio lib. 3. Magic. p. 2. q. 4. sect. 2.

QVÆSTIO X.

An, Qui fingit se, esse aliquem Sanctum, v. g. Diuum Petrum, vt alios fallat; peccet mortaliter?

Respondeo vt certum: Peccare mortaliter, si id seriò ad decipiendos alios faciat. Quia re vera miracula falsa publicat, & ideo mortale facit, vt constat ex dictis quest. 7. secus esset si ex ioco id faceret, & haberet intentionem, & animum, statim eos, quos sua fictione decepit, admonendi de suo loco, & de veritate rei. Sic Rocafull lib. 3. in prim. præcep. Decalog. cap. 1. num. 7. Fagundez lib. 1. in Decal. capit. 34. sine, qui bene monent, abstinendum esse ab huiusmodi iocis, vt pote valde nociuis, & periculosis in materia religionis.

QVÆSTIO XI.

An, sit supersticiosum, Zonam prægnantis pulsare campanam; vt sic prosperum obtineat partum?

Respondeo vt certum: Esse supersticiosum. Quia sonus campanæ, quantumuis factus per corrigiam, aut Zonam, qua prægnans præcingitur, nullam vim naturalem habet ad talem effectum producendum: ergo si producitur, necessario est dicendum à Deo, vel dæmone præuenire: non à Deo, cum non fiat mediis ab ipso, vel ab eius Ecclesia institutis: ergo à dæmone: ergo &c. Sic ex Martino de Arles tract. de superst. numero 37. docet Torreblanca lib. 9. iuris spirit. practicab. cap. 2. numer. 3.

QVÆSTIO XII.

An, sit supersticiosum, imaginem alicuius Sancti in flumen proicere, aut in ripa ponere, pro obtinenda pluuiâ?

Respondeo vt certum: Esse supersticiosum, & graue peccatum, contra religionem. Peccant namque id facientes in cultum Sancti debitum, irrogantes Deo iniuriam, per irreuerentiam suis Sanctis. Sic Arles, & Torrebl. loc. cit. Trullench etiam lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 10. num. 8. & antea Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 40. num. 34. & meus Nauarr. de Orat. cap. 6. num. 46. ita dicens: Ex quo subinfertur, Primo, malas esse processiones, & orationes, quarum Contarraneus noster perdoctus, ac pius, Martinus ab Arles, Archidiaconus Pampilonen. meminit, in quibus proiciunt imaginem S. Petri, aut Sanctæ. Felicitatis in flumen, donec pluat; aut in margine eius reponunt eam, vt intra spatium viginti quatuor horarum pluuiam pro certo sperent, aut immergunt eam in flumine. Eiusmodi enim in aquas imaginis immersio, nec virtute naturali, nec institutione diuina, vel humana Ecclesiastica, talem effectum, scilicet, pluere tempore siccitatis operari potest. Sic Nauarrus, Bonac. disp. 3. quest. 5. pun. 4. numer. 13. Lupus in edictum Inquisit. p. 3. libro 15. dist. 3. diff. 2.

QVÆSTIO XIII.

An, superstiosæ sint Orationes, quibus sagæ benedicunt Rosaria, pro parturientibus, vel morbo laborantibus?

Respondeo vt certum: Esse vanas, ac superstiosas. Quia huiusmodi orationes, nec virtute naturali, nec institutione diuina, aut Ecclesiastica, habent dictum effectum. Sic optime Nauarrus loco cit. num. 49. ita scribens. Quod iuste querat hic quispiam, quid dicemus de Orationibus, quibus sagæ benedicunt Rosaria pro parturientibus, & angina, aliove morbo laborantibus, immixtis verbis, etiam à se non intellectis, additisque ceremoniis superstiosis, halitus, suffitus, oscitationis, aliisque similibus reprobaris. Quid item de his, qui ad eiusmodi sagas, & incantatrices pro remedio salutis confugiunt? Quid queso? quam, vt rogemus Deum Opt. Maxim. vt supplendo negligentiam, si qua est, Prælatorum, ita eos, & eas castiget, vt errata sua agnoscant, & sibi persuadeant supremam illam diuinæ Maiestatis potestatem, & bonitatem infinitam esse fontem salutis, non solum spiritualis, sed etiam corporalis; & quod hæc, in primis est per media naturalia procuranda, non sperando, neque desiderando intempestiue nancisci eam miraculose; & cum illa defecerint, refugere ad gratuita Dei, per modos, & vias à Sacra scriptura, sacraque Dei Ecclesia, & ipsius Canonibus nobis præfixas: & non per prauas, & superstiosas à Cæcodemonibus, & eorum ministris inuentas. Hucusque piissimus, & deuotissimus Doctor. Quem sequuntur Sanchez lib. 2. sum. cap. 40. n. 35. Filliac. tract. 24. cap. 6. quest. 5. numer. 150. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 10. n. 8.

QVÆSTIO XIV.

An, sit superstitiosum, dicere aliquos versus alicuius Psalmi, ad compescendos canes latrantes, aut cohibendum sanguinem è naribus profluentem, vel quemcunque morbum sanandum?

Affirmandum videtur. Quia talis recitatio, nec virtute naturali, nec institutione diuina, habet infallibilem effectum: ergo si illum per talem recitationem infallibili credulitate expectes, à Dæmone expectare, per tacitam inuocationem, clare conuinceris: ergo superstitiosus erit, qui ad compescendos canes latrantes, ac pene mutos reddendos, illud Psalmi profert: *In chamo, & freno maxillas eorum constringe*. Et qui ad cohibendum sanguinem è naribus in magna copia profluentem, dicit: *libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis mea &c.* Et ad compescendum morbum quemlibet illud Psalmi; *Diripiisti Domine vincula mea, tibi Sacrificabo hostiam laudis.*

Sed sub distinctione Respondeo dicendum, quod si quis dictos versus ex Psalmis desumptos, ad suam sanitatem, vel ad aliquid aliud sibi graue utile obtinendum, proferat deuote, cum pietate & fiducia; tunc licite proferet, nec talis versus prolatio, superstitiosa erit. Si vero dictos versus recitet cum credulitate infallibilis euentus; tunc superstitiosa erit talis oratio. Sic Tamburinus lib. 2. in Decal. cap. 6 §. 1. à num. 40. vsque ad 45; vbi sic primam partem nostræ responsionis probat. *Quia in Sacris (ait) illis verbis, seu rebus, dum speras, in Deo speras, ad quem confugere cum fiducia, Sacra nos scriptura semper docent.* Secundam verò partem, sic: *Quia cum præter Sacramenta, & Sacramentalia, nihil sit ex Sacris verbis, vel rebus, quod infallibilem habeant effectum; si tu illum ab aliis, siue per benedictiones inuocatiuas, siue per constitutiuas expectes, non nisi à dæmone expectare per tacitam inuocationem conuinceris: aliunde enim expectare non potes.* Sic ille. Qui ex Suario lib. 2. de superstit. capit. 15. numer. 26. & 27. & Sancio libro 2. sum. cap. 40. num. 44. sine, addit, aduertitque facile posse quem in his euentibus superstitionem euitare, si videlicet. Ita illis verbis vtatur, vt eam credulitatem corrigat, solumque à Deo cum fiducia, non autem cum infallibilitate effectum præstoleatur, seu (vt ait Sanchez) si vtatur illis verbis, non sperando certam salutem, sed per modum impetrationis à Deo.

QVÆSTIO XV.

An, sit alienum à superstitione, morbum caducum patienti, hæc ad aures dicere verba:

O creatura Dei, memento Creatoris tui?

Negandum esse alienum, probatur: quia suspicio magna est superstitionis, adhibere verba secreto ad aures infirmi ad eum ab infirmitate alieuiandum. Nam inter alia, quæ exorcistas suspectos de superstitione, ac pacto cum dæmone reddunt, vnum est (vt ait Sanchez lib. 2. cap. 42. numer. 35. in fine) si vocibus ignotis vtantur, & eas dæmoniis ad aures dicant.

Sed clarius Respondeo, Non esse alienum à superstitione, si dicta verba ad aures patientis caducum morbum dicantur, ob vanum finem; vel, vt clam ea insufflentur; quia hæc ad aures insufflatio valde suspectum reddit de superstitione insufflantem, & clam verba dicentem. Si vero talia verba ad aures clam dicantur, vt morbum patiens illa audire possit, Deoque se commendare, ablata certi euentus credulitate; alienum erit à superstitione talia verba ad aures proferre infirmi. Sic Tamburinus lib. 2. in Decalog. capit. 6. §. 1. numer. 34. adiuncto numer. 48. vers. *Pari modo.*

QVÆSTIO XVI.

An saltem, omnino sint superstitiosi, qui ad aures equorum, dolorem intestinorum patientium, verba aliqua insufflant, & ad sanitatem reuocant?

Respondeo vt certum: superstitiosas esse omnino. Quia huiusmodi insufflatio ad aures equi, nequit corrigi, & moderari; sicuti potest insufflatio facta ad aures creaturæ rationalis, vt nuper diximus: superstitiosa igitur erit semper. Sic Tamburinus loco cit. & Ignatius Lupus in edictum S. Inquisit. pari. 3. lib. 15. dist. 3. diff. 4. Lessius lib. 2. capit. 43.

QVÆSTIO XVII.

An sit superstitiosum, dicere, aut predicare, quod ille, qui in die S. Stephani Prothomartyris, pane & aqua ieiunat, & rite confessus communicat; non moriturus ab alio occisus, etiamsi multis ictibus impetatur?

Respondeo vt certum. Superstitiosum esse. Quia tale ieiunium, nec ex ordinatione diuina, aut Ecclesiastica, nec sua virtute naturali ad dictum effectum vim habeat. Sic Tamburinus libro 2. in Decalog. capit. 6. §. numero 35. & 46. vbi sic scribit: *ieiunium illud S. Stephani cum Communionem peractum, frequentissime hic Panormi, præsertim apud viros nobiles usurpatur, sapiusque à me sciscitati sunt, an superstitionem redoleat? Respondi, maximam, si infallibilitatem euentus expectens.* *Addidi esse plurimum scelerum causam; siquidem ea credulitate ducti non pauci, temere peccatis habenas laxant.* Profecto aliquos ex his, qui prædictum ieiunium, ceteraque quotannis nimis religiose custodiebant, vulneribus cecidisse, satis constans est fama. Quareve illis, qui ea spe freti, peccatis commaculatam animam habere nihil laborant. Adhortor hos, vt Promontorium male spei, à Patre Paulo Zehentner erudite compositum, meditato legant. Si verò errorem corrigant, sperentque cum fiducia auxilium, quod Deo placuerit fore impartendum, superstitione, culpaque carebunt; quia nihil mali tunc Ieiunium: Confessio, Communio, sed plurimum laudis continebunt. Hucusque Tamburinus.

QVÆSTIO XVIII.

An, sit superstitiosum, credere firmiter, quod recitantes certas Orationes, vel illas secum ferentes, non sint morti subitanea, vel alteri periculo subiecti; quin potius, bene fortunati?

Respondeo vt certum: esse omnino superstitiosum. Nam similes orationes ad dæmonem referuntur, vt constat ex ratione quæst. antecedenti data. Sic Nauarr. in *Man. capit. 11. numer. 34. & de Orat. capit. 19. num. 160.* per hæc verba: *Licet prædicte due Orationes, Pater noster, & Aue Maria, sint excellentes, non tamen credenda sunt omnia, quæ illis aliquot libelli; & tituli conscripti, maiore temeritate, (ne dicam superstitione) quam Christiana discretione tribuunt, nempe, quod qui toties recitauerit illas, vel earum alteram, illo, aut illo die, vel loco, aut modo, erit bene fortunatus in contrahendo matrimonio, in gerendo negotia sua; felicem habebit successum; non morietur subito, non occidetur insidiosè; apparebit ei Virgo Maria; non peribit igne, vel aqua; aut ante obitum apparebit ei Virgo Mater, & alia id genus, quæ nulla scriptura authentica, nec ab villo illustri, classicoque Authore probantur.* Hæc & alia ibi, meus Nauarrus. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de superst. capit. 15. numer. 9. & 10. Lessius lib. 2. cap. 43. dubitatio. 10. Sayr. in *Clau Reg. lib. 4. capit. 6. num. 8.* D. Anton. Siluest. Tabiena, Armilla, & Ciruelo, quos omnes citatos sequitur Sanchez lib. 2. capit. 40. num. 20. Bonac. disp. 3. quæst. 5. punct. 4. num. 11. vers. Quinto Filliuc. tract. 24. cap. 6. q. 3. n. 142. Tamburin. lib. 2. cap. 6. §. 1. num. 27.

QVÆSTIO XIX

An, sit superstitiosum, deferre ad collum Sacra quatuor Euangelia, aut vnum eorum videri licet, S. Ioannis?

Negat absolute Lupus in edict. Sanctæ Inquisit. part. 3. lib. 15. dist. 4. art. 3. difficul. 1. Quia *Quemadmodum licitum est (inquit) Euangelia super infirmos ore proferre: ita licitum est, secum deferre Euangelia, & ad collum suspensa habere.* Ita ille. Et licet bene,

Clarius, & melius Respondeo, Minime esse superstitiosum, Euangelia Sacra ad collum suspensa habere; sed potius licitum sic illa portare, vt profint viuenti alligata, maxime à maleficiis præseruando, vt bene ait Lupus ex Jacob. Spreng. in *Malleo Malefi. p. 2. qu. 1.* Hoc tamen intelligendum est, dum tamen in illis suspendendis, & ligandis, non misceantur aliqua circumstantiæ vanæ: veluti, quod sint scripta in charta virginea, aut quando sol oritur, aut quando legitur Euangelium; vel quod debeant tot figillis ligari, & à puella Virgine, aut quod à nemine videatur, & alia similia, quæ neque ad laudem Dei, neque ad alium effectum naturalem, vel institutum deferuiunt. Sic, ex D. Anton. S. Thoma, & Martino ab Arles, tenet, & docet Nauarr. in *Man. capit. 11. numer. 35. & capit. 6. de Orat. numer. 49.* Raphael dela Torre tom. 2. de vitiis opposit. Relig. quæstion. 69. art. 4. disput. 1. Torreblanca lib. 9. capit. 3. numer. 3. & cap. 5. numer. 19. vbi idem docet, deportantibus Reliquias Sanctorum vel versum aliquem Psalmorum, non ex deuotione tantum, sed adiunctis vanis circumstan-

QVÆSTIO XX.

An, sint superstitiosæ Orationes illæ, quæ à colligentibus herbas, ipso die S. Ioannis Baptiste, ante solis ortum dicuntur?

Respondeo vt certum: Esse superstitiosas, sic illas dicentes credant firmiter, nec suas orationes nec herbas, post solis ortum collectas, vllas vires, aut efficaciam habituras. Quia certe vanis omnino circumstantiis vestiuntur. Sic Nauarr. de Orat. cap. 6. num. 47. versu. secundo, Qui bene aduertit, non ideo esse illicitum colligere herbas ad curandum, dicendo aliquas Orationes, nempe Orationem Dominicam, aut Symbolum, eo die, aut quouis alio; quinimo salubre esse, secundum decretum Martini Papæ in quodam Concilio, relatum in cap. Non liceat 26. quæst. 5.

QVÆSTIO XXI.

An item, superstitiosum sit, recitare quasdam Orationes, nocte S. Ioannis; vt sibi manifestetur, cui, quæ nupturæ sit?

Respondeo vt certum: Esse superstitiosum: ficti est, ob eundem finem, applicare nocte illa auditum, credendo nomen quod primò vocari, audierit; esse illud viri in matrimonium ducendi. Ratio est: quia talis oratio, etiam nocte illa habita, nullo ex capite ad hunc effectum vim habere potest, vt constat. Sic Lupus lib. 15. cit. dist. 4. art. 4. difficul. vnica. Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. num. 27. & antea, Sanchez lib. 2. sum. cap. 40. num. 19. ita scribens: *Ad hanc superstitionem vanæ obseruantia ad aliquid prædicendum, pertinet, quod quadam muliercule nuptiarum auide, solent efficere; nempe, recitare nocte D. Ioannis Baptiste, vt eis manifestetur, cui nupturæ sint: applicareque simul auditum solent, credentes nomen, quod audierint, fore earum viri nomen. Et similiter, quod eadem efficiunt; recitant enim anima deserta dirigentes preces in aurora primo aspectu diei S. Ioannis Baptiste, vt virum, cui matrimonio iungenda sunt, reuelat: quia hæc vana sunt, nec ad id vim habentia.* Hæc Sanchez.

QVÆSTIO XXII.

An sit superstitiosum, obseruare dies, quasi quidam sint fausti; vt dies Iouis; quidam infasti, vt dies Martis?

Negare videtur Campanella, in *de diebus faustis, & infastis*, vbi ait; quosdam dies semper extitisse sibi infastos; & esse ex se tales, vt notat Carena tract. S. Officij p. 2. de Sortileg. tit. 12. numer. 120. Deinde addit, Familiam Mendozinam in Hispania, à S. Inquisitione obtinuisse priuilegium, ne die Martis, qui apud ipsam habetur infastus, teneatur aggredi opus aliquod. Refert huius Authoris placitum, ac dictum, Lupus in edict. Sanctæ Inquisit. 3. p. lib. 15. dist. 6. art. 1. diff. 4. pag. mibi 285.

Sed vt certum Respondeo, Esse superstitiosum. Quia certum est, nullum diem, faustum, vel infastum,

rum esse ex se, & ex natura sua: sed omnino esse accidentale, quod aliquis sit faustus, vel infaustus. Probat *Primo* tum, ex illis verbis Apostoli ad Galat. 4. *Dies obseruatis, & tempora, & menses, & annos; timeo vos ne frustra laborauerim in vobis.* Tum etiam ex Sacris Canon. cap. *Non licet 26. quæst. 2. cap. Non obseruetis, ead. causa 9. 7.*

Secundo. Quia si aliquis dies, ex se, esset infaustus, aut faustus, plane sequeretur manifesta contradictio, nimirum, quod dies faustus, esset infaustus, & è contra: patet; quia dies fausti, apud vnam Nationem; sunt infausti, apud alteram: nam dies Lunæ est infaustus, apud Hebræos; quia existimant in eo natum fuisse Cain: Dies Mortis, apud Athenienses: dies Mercurij apud Medos: dies Iouis apud Frigios: dies Veneris apud Troianos: & dies Saturni, apud Persas: igitur quilibet dies est infaustus respectu alicuius Nationis: ergo si aliquis eorum est faustus apud aliam, iam esset simul faustus, & infaustus: ergo ex se, aut ex natura sua, neutrum habet.

Nec verum videtur, quod ait Campanella, nimirum, familiam nobilissimam Mendozarum, habere priuilegium relatum, à Sancta Inquisitione quia hæc non cogit quemquam ad aggrediendum: opus potius vno die, quam altero; & qualibet die integrum est cuiuspiam opus incipere; quare dicta familia nulla egebat ad hoc licentia, & ideo falsum est illam habere, vt bene notat Lupus *loc. cit.* Sic igitur tenent omnes Theologi cum D. Thoma 2. 2. *quæst. 95. art. 3. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. capit. 2. Nauarr. in Man. cap. 11. num. 38. Ciruelo de Superstit. 3. p. cap. 6. Sanchez lib. 2. sum. cap. 40. num. 15. Torreblanca de Magia lib. 1. cap. 27. & lib. 9. iuris spirit. cap. 8. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dubit. 10. numer. 14. Tamburin. lib. 2. cap. 6. §. 1. num. 17. Simancas de Catholic. Institut. tit. 63. num. 6. vbi ad id probandum adducit multa Patrum testimonia, inter quæ vnum sit Chrysostomi, qui in oratione Kalendis habita, sic inquit: *Dies bonus, & malus est, non sua quadam, & propria natura (nihil enim dies à die differt) sed nostra, vel negligentia, vel ignauia. Si iustitiam feceris, bonus tibi dies erit; sin peccatum designaueris, malus, & supplicio plenus.* Sic ille.*

Q V Æ S T I O XXIII.

An, superstitiosi sint illi, qui festiuitates S. Vincentij, S. Vrbanij, & Conuersionis Sancti Pauli obseruant; vt cæteros anni euentus coniectentur?

Affirmant multi Doctores, docentes consequenter, superstitiosos esse versus, quos ad effectum prædictum cognoscendum, quidam fecerunt; sunt autem hi.

Clara dies Pauli, bona tempora denotat anni.

Si nix, aut pluuia, designat tempora cara.

Si fuerint venti, designant prælia genti.

Si fuerint nebulae, pereunt animalia quæque.

Ita tenent Binsfeldius de *Confess. Maleficor.* de causis ad maleficia disponentibus *causa 3. Martin. del Rio, disquis. Magic. lib. 3. part. 2. quæst. 4. sect. 6. Campanill. Rubr. 11. cap. 26. num. 99.* quos sequitur Torreblanca *lib. 9. iuris spirit. practic. cap. 8. n. 35.*

Sed probabilius Respondeo, *Primo* Minime esse superstitiosos in rigore, dictos versus, nec minus, qui illos obseruant ad coniecturandum cæteros anni euentus. Cum nihil contineant, contra cultum debitum Sanctis; nec Dæmonis pactum, in se ipsi

inuoluant. Sic Lupus *part. 3. libro 15. dist. 6. art. 1. difficul. 6.*

Respondeo tamen *Secundo*, tanquam quid certum; tales versus, & illos obseruantes, esse omnino vanos, nulloque niti fundamento. Patet. Quia si dictus S. Pauli dies anni qualitatem prognosticat, vel hoc præstat, qua Sanctus est, vel qua naturalis, ex cælorum cursu, stellarumque occurso & concursu: atqui non præstat, qua sanctus est; quia Sanctitas diei aut cultus illius, nullam anni prognosticationem impertit, vt constat: nec qua naturalis est; quia, si ex cursu cælorum, vel occurso & concursu stellarum facienda foret prognosticatio totius anni; cum quotidie habeatur aliquis cursus, occurso, & concursus, non esset magis prognosticus totius anni vnus, quam alius dies. Vnde placet dicere, hos versus, non fundari in Astrologorum placito; sed in vobis popularibus, quæ vanæ sunt, minimeque attendendæ. Hæc Lupus, *loc. cit.*

Q V Æ S T I O XXIV.

An, saltem sit superstitiosum, dicere; prognosticare posse, quemlibet anni mensem, iuxta qualitatem primorum dierum duodecim mensis Ianuarij?

Affirmat Torreblanca *loc. cit. cap. 8. numer. 11.* vbi docet, superstitiosos esse illos, qui obseruant dies dicti *Cabañuelas*, nempe primos duodecim dies Augusti, vel Septembris, vt ex eis singulos anni menses coniectentur: nam cum illis causa naturalis non subsit, nec diuina; superstitiosa est, & damnata in illis verbis Apostoli ad Galat. 4. *Dies obseruatis & tempora &c.*

Sed iuxta nuper dicta Respondeo dicendum, quod minime sint superstitiosi, sed vani obseruantes tales dies in prognosticationem mensium totius anni. Quia eadem currit, in hac, ac in antecedenti difficultate, ratio. Sic Lupus *loc. cit.*

Q V Æ S T I O XXV.

An, obseruatio dierum Criticorum, sit superstitiosa?

Respondeo vt certum: Non esse superstitiosam obseruantiam dierum Criticorum, circa corporum infirmitatem: quia pendet à re naturali, videlicet, à natura humorum, vt docet praxis. Pro quo sciendum est, quod Medici vocant dies Criticos, illos, in quibus de morbi ratione iudicium ferre possunt, qui quidem sunt impares, inter quos, potissimi sunt quintus, septimus, vndecimus, in quibus si natura confortatur, fit iudicium de futura sanitate, si vero deterioratur, de morte proximè futura. Sic Lupus *part. 3. lib. 15. dist. 6. art. 1. diff. 2.* Qui notat secus dicendum de obseruantia dictorum dierum Criticorum respectu adeundæ hæreditatis, aut villæ, qui olim obseruabantur, vt solum dictis diebus Criticis adire posset; quia ista tanquam superstitiosa penitus sublata est, vnde nunc temporis tam die Critica, quam non Critica, vt sexta, octaua, decima &c. hæreditas adire potest. Ita ille.

QVÆSTIO XXVI.

An, observatio dierum Luna pro rebus naturalibus conservandis sit licita?

Respondeo ut certum: licitam esse omnino. Quia ad hunc effectum esse necessariam Lunæ dierum observantiam, praxis docet. Unde ab omnibus observantur pro secandis lignis, ne vermibus rodantur, diutiusque durent: pro colligendis fructibus, ne breviori tempore marcescant: pro Sanguinis vena secanda, ne diminutio Sanguinis noceat &c. Sic communis. Lupus *loc. cit. difficult. 5.* licet quoad observantiam respectu diminutionis Sanguinis, aut alterius evacuationis, oppositum sentiat Torreblanca cum multis aliis *lib. 9. cap. 8. à n. 36.* Legatur.

QVÆSTIO XXVII.

An, etiam sit licita observantia dierum Canicularium, pro diminutione Sanguinis, & sumptione medicinae &c?

Respondeo ut certum: etiam esse licitam. Quia sic praxis Medicorum docet; qui in illis diebus, tam à secanda vena, quam à potionem danda omnino cauent; nisi gravis necessitas urgeat. Incipiunt autem dies Caniculares, secundum aliquos, à pridie Idibus Iulij, & finiuntur pridie Idibus Septembris. Secundum vero alios incipiunt, decimo quarto Kalend. Augusti, & sunt septuaginta duo, ut ait Sacerdotale Roman. *part. 3. tract. 2. cap. 4.* Secundum alios denique, incipiunt, die decima septima Iulij, & perseverant præcisè quadraginta diebus, ut ait Selua *var. lect.* apud Lupum *loc. cit.*

QVÆSTIO XXVIII.

An, Observatio anni Climacterici, v.g. Sexagesimi tertij, sit superstitiosa?

Affirmat Picus Mirandulan. *lib. 6. advers. Aristot. cap. ultimo.*

Sed ut certum Respondeo, Non esse superstitiosam, sed fundatam in oratione naturali. Quia anni Climacterici, seu (quod idem est) periculosi, intrinsece habent in se specialem vim immutandi, seu alterandi corpus humanum; nisi impediuntur ab aliqua causa: ergo immutatio, quæ in dictis annis contingit, absolute est naturalis: ergo eorum observatio, in ratione naturali fundatur; ergo non est superstitiosa. Antecedens probant late Arithmetici, Astrologi, Medici, & experientia. Legatur Lupus *loco cit. art. 2. diff. 1.* cum quo nota, quod anni Climacterici, sunt omnes, & singuli septenarij; nam in quolibet eorum, natura mutationem in corpore humano facit; interdum ad morbum, interdum ad sanitatem pro ratione cuiusque temperamentum. Inter septenarios autem, tres sunt præcipui Climacterici nimirum, quadragesimus nonus, quinquagesimus sextus, & sexagesimus tertius, qui adhuc respectu horum, est præcipuus.

QVÆSTIO XXIX.

An, colligentes herbas in festo S. Ioannis Baptistæ, credentes, maioris esse efficacie ad sanitatem tribuendam, sint superstitiosi?

Affirmat absolute Torreblanca *lib. 9. Jur. spirit. capit. 8. numer. 32.* & penes ipsum, D. Augustin in *Enchirid. cap. 79.* Ciruelo *de superstit. p. 3. c. 11.* Binsfeld. in *Confess. Malefic. pralud. fin. & Reginald. tom. 2. lib. 17. cap. 18.*

Sed clarius Respondeo dicendo, quod vere sint superstitiosi, si id existimant, eo quod dies talis Sancti sit, quia certe Sanctitas illius diei nullam specialem efficaciam tribuit herbis ad effectum consequendum, ut in simili diximus *question. 23.* fecus vero, si id credant, eo quod tunc temporis maiorem vim naturalem flores, aut herbae habeant, quia tunc minime superstitiosi censentur. Sic Tamburinus *lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. num. 65.* his verbis: *Colligere herbas tali die, ad aliquem effectum, fatior persape esse superstitiosum: v.g. nocte S. Ioannis, die Sabbati Sancti &c. Si non est in illius mysterij reverentiam: & tamen aliquando esse quid naturale, ut potentior sit virtus herba collecta in æquinoctio, quam in Solstitio, vere, quam hyeme &c. quando, scilicet, herba est in incremento, non vero in decremento virtutis, vel quid simile, negari non potest.* Hæc Tamburin. Pat. Hermannus in *Medulla Theolog. moral. lib. 3. tract. 1. de primo præc. cap. 1. dubit. 4.* Sic dicens: *Superstitiosum non est, observare Lunam, aut tempora aptiora colligendis herbis, v.g. die S. Ioannis Baptistæ, purgandis corporibus, cadendis arboribus &c.* Legatur Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 10. num. 7. & 14.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 40. num. 17.*

QVÆSTIO XXX.

An, sit superstitiosum, sentire, aut credere, quod ros, quæ colligitur nocte S. Ioannis; potiore vim ad sanandam scabiem rore, alii collecta noctibus?

Respondeo ex nuper dictis; non esse superstitiosum, si credatur id evenere, non quia colligatur nocte S. Ioannis; eo quod Sancti Ioannis sit; quia ex hac parte talis nox nil naturale influit in rorem; sed quia ros ipsa potius una nocte, quam altera, potest esse salubrior: quod quidem contingere potest nocte S. Ioannis Baptistæ, cum Sol sit reductus ad stationem suam, hoc est, ad perfectum respectu nostri, nempe, ad Zenit, ubi magis diametraliter, quam usquam fuerit anno illo, nos (quatenus est ex parte ipsius præcisè) fortius beneficat, & salubrius rorificat. Ex quo fit, quod quædam plantulae ante Solis ortum collectæ, redduntur, virtuosiores: aliæ vero contra reperiuntur meliores, si colligantur, orto iam Sole; pro herbarum, plantarumve qualitate diuersa, quod potissimum die, qua Sol est in Solstitio contingere potest. Sic Lupus *libro 15. diff. 3. art. 1. diff. 2.*

QVÆSTIO XXXI.

An, sit superstitiosum, credere, quod oua Gallinæ orta in die Parasceue; specialem vim habeant, ad extinguendum ignem, si in ipsum iniiciantur?

Negant nonnulli Doctores, apud Martinum Delrium *part. 2. lib. 4. qu. 4. sect. 6.* existimantes, oua orta tali die, prædictam habere vim.

Sed omnino Respondeo, Esse quid superstitiosum. Quia oua Gallinæ orta die Parasceue, non habent maiorem vim, aut virtutem, ad extinguendum ignem; quam oua orta aliis diebus: at hæc minimè habent virtutem ad extinguendum ignem: ergo neque illa. Maior probatur: quia si haberent maiorem vim, vel esset ex parte Gallinæ; vel ex parte diei; vel ex parte deuotionis Agentis. Non ex parte Gallinæ, quia huic nullam specialem virtutem, pro die Parasceue, communicauit natura; cum dies ille sit mobilis, & variabilis, ipsa vero natura inuariabilis, & ad vnum determinata. Neque ex parte diei, qua Sanctus est: quia si vis aliqua Sanctitati diei, adscribenda est, etiam esset adscribenda ouis Gallinæ ortis diebus Natalis Domini, aut Resurrectionis, aut Pentecostes &c. Nec tandem ex parte deuotionis, aut bonæ fidei agentis; quia quamuis hæc excuset à peccato, non tamen facit, quod habeat vim id quod de se non habet. Sic Lupus *loc. cit.* & antea Delrius *loc. cit.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 40. num. 16.* Tamburin. *lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. num. 27.*

QVÆSTIO XXXII.

An, sit superstitiosum, certis diebus determinatis, Scopis tangere olera, ne à vermibus ledantur; Nolle die veneris ungues præscindere: Puellam nullo die Sabbati nere?

Respondeo, Esse superstitiosum. Quia primum ea virtute caret: cætera vana mere & inutilia sunt. Sic Sanchez *numer. 16. cit.* ita scribens: *Atque huius superstitionis diaria rei sunt, certis diebus olera scopis tangentes, ne à ciniphibus, erucis, aut aliis insectis ledantur. Item nolentes die veneris ungues præscindere, vel die Sabbati nere in honorem B. Virginis; cum tamen alia seruilia tunc exerceant. Item maiorem vim tribuentes aquæ, quæ Dominicis post quatuor tempora benedicatur, quam benedicta aliis Dominicis, ad quosdam effectus &c.* Sic ille. Delrius, & Tamburin. *loco cit. num. 27.* Qui addit, *Etiam esse superstitiosum, Orationes Sacras recitare, vel scriptas gestare, quibus à manu violentia, vel ab aliis malis liberari beneque fortunatos fore se credant. Deinde, lusores locum, seu lusorias cartas mutare; vel tantis persurgere, ad malam ludi fortunam aduertendam. Gallinam Gallorum more forte cantantem, uti infortunij portentum occidere, & alia (inquit) similia; quamuis mere vana, & inutilia, nullamque grauiorem superstitionem continentem; quæ si certo credantur, vel si semper adhibeantur ad vitam dirigendam cum periculum subsit, ne demon se illis certo intermiscet, erunt mortalia: at si semel, aut iterum, non ita.* Sic ille. Ex Sanchez *lib. 2. cit. n. 21.* Torreblanca *lib. 9. cap. 2. num. 21.* Bonac. *disp. 3. quæst. 5. punct. 4. numer. 12.*

QVÆSTIO XXXIII.

An, sit superstitiosum, die S. Ioannis Baptista, aliquam arborem scindere; & per eam sic scissam, ter transire læsos pueros, ut sanitatem recipiant?

Negandum videtur. Quia, vt mihi hoc anno nonnulli retulere, experientia, quæ veritatis est magistra, sæpe sæpius id facienti demonstrauit.

Sed vt certum Respondeo, Esse superstitiosum, & sic facientem peccare grauius, nisi bona fides, aut ignorantia eum à peccato liberet. Quia arbor sic scissa, ex se nullam vim habet ad sanandos læsos pueros, vt est notum; nec illi hanc virtutem tribuit Sanctitas diei B. Ioannis, vt ex dictis constat: ergo si hoc aliquoties accidit, potius ex inuocatione tacita dæmonis accidisse, quam ex vi arboris scissæ, credendum est. Sic tenet Nauarrus *in Man. capit. 11. num. 32.* vbi docet, *Illum peccare mortaliter, qui ob sanitatem alicui restituendam, aliquid applicat, quod nulla virtute pollebat ad sanandum; veluti (inquit) cingulo metiri, vimen findere, aperire arborem, vrinam supra certam herbam emittere, lienis morbos secare, nisi propter ignorantiam excusetur.* Sic Nauarrus.

QVÆSTIO XXXIV.

An superstitiosi censendi sint Confratres S. Marci Evangelista, qui in eius festiuitate Taurum ferocissimum vocant, & inuent illum, vt in Ecclesia tante festiuitati mansuete assistat?

Negandum videtur: eo quod multis in Hispaniæ locis id efficiunt, scientibus, nec contradicentibus Parochis, aut aliis superioribus Prælati: ergo &c.

Respondeo, Esse superstitiosos; quamuis eos à peccato graui excuset bona fides, & tolerantia Prælatorum. Primam huius responsionis partem tenet Torreblanca *lib. 9. iuris spirit. cap. 2. num. 7.* his verbis: *Tertio ad hanc superstitionem referre non dubito, abusum Confratrum S. Marci oppidi de la Brozas, qui in eius festiuitate à primis vespere (sic lege,) petunt in agrum, & iubent Taurum ferocissimum, vt deposita seuitia, cum eis vadat, & tante festiuitati assistat: qui iussis obtemperans, ita facit, vt pueri & femina ad eius cornua ferta florum suspendant, vt tradit Raphael de la Torre tom. 2. de vitiis oppositis Relig. quæst. 96. art. 4. disp. 1.* Nulla enim est D. Marci cum tauro sympathia, ex mistica quatuor animalium visione. Nec animalia sunt ulla ratione prædita, vt iussis valeant obtemperare: nec Deus talibus vanitatibus concurret, ideo superstitioni ex parte tribuendum est. D. Thom. 1. 2. quæst. 13. art. 3. Tolet. *lib. 3. de anima quæst. 7.* Martin. del Rio *lib. 2. Magic. quæst. 20.* Vazquez 1. 2. disp. 78. cap. 4. num. 29. Lauren. Salmant. certam. 7. cap. 2. 3. & 4. unde hos Confratres, & similes, qui tauros, aut alia animalia in festiuitatibus Sanctorum mansuefaciunt, vt superstitiosos damnat SS. Dominus N. Clemens Papa VIII. ad Episcop. Ciuitatens. Literis suis datis decimo Martij 1598. quæ refert Emman. Valle de Maura tract. de Incant. seu, Ensal. opusc. 1. sect. 2. cap. 2. post numer. 13. Hucusque Torreblanca.

QVÆSTIO XXXV.

An, superstitionem committat, qui iumenta die Sancti Antonij, novies per eius templum circumducit; & venam iumentis aperit, die certi alicuius Sancti, &c.

Respondeo superstitionem committere, si animus huiusmodi actionibus utentis, sit adhibere dictas circumstantias, tanquam per se efficaces ad sanitatem animalium obtinendam à Deo: secus vero contrà, si non tanquam efficaces adhibeat, sed ut se magis excitet ad precandum, propter diem Sancto dicatum; aut propter affectum specialem, quem erga Sanctum habet, à quo auxilium, & incolumitatem rerum suarum spectat: quia tunc non committit superstitionis peccatum; sicuti committit, & mortale, in primo casu. Sic ex Valentia, Sayro, & Delrio, docet Sanchez lib. 2. sum. cap. 40. numer. 31. Trullench lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 10. num. 7. Tamburin. lib. 2. cap. 6. §. 1. num. 28. Bonac. loc. cit. num. 12. Lupus p. 3. lib. 15. dist. 3. art. 1. diff. 3. Fagundez lib. 1. in Decal. cap. 37. n. 3.

QVÆSTIO XXXVI.

An deinde, superstitionem committat, qui ex prima pecunia oblata Crucifixo in die Parasceue, conficit anulum ad sanandum morbum contractionis membrorum?

Respondeo ex nuper dictis, committere, & mortalem, si conficiens anulum ex tali pecunia, existimet esse, ex eo, infallibiliter, & efficaciter consequuturus effectum sanitatis membrorum: secus si id faciat, propter Crucifixi memoriam, expectandoque ab eo sanitatem. Sic Caiet. 2. 2. q. 96. art. 4. & in summa verb. superstitio observationum. Vbi sic ait: Quarta superstitio est observationum, in verbis, aut rebus sacris portandis, aut dicendis, utendis, adiunctis aliquibus conditionibus non malis, quarum ratio nescitur; ut patientes spasmus nervorum, primo carlino oblato Christi Cruci in Parasceue, utuntur pro remedio, confecto ex illo anulo, & sic de similibus. Quantum enim apparet in huiusmodi, superstitio interuenit, quoniam vana conditiones apparent. Si tamen ex mera deuotione fiunt, & non nisi à Deo intendant, & sperent effectum, putantes Deum inspirasse alicui Sancto Viro huiusmodi conditiones, non audeo damnare, sed tolerabile mihi videtur. Hæc Cardin. Caiet. sic etiam Sanchez loc. cit. num. 31. Qui ex Delrio lib. 3. p. 2. q. 4. sect. 2. bene aduertit, doctrinam traditam à Caietano, solum posse deseruire ad excusandos eos, qui his rebus bona fide vsi sunt. At petentibus consilium, respondendum esse, id non licere sibi persuadere. Quia cum lege ordinaria, non sit solius Deus huiusmodi conditiones, in quibus aliquid vanitatis apparet, sanctis inspirare; temerarium est sibi quid huiusmodi persuadere. Sic Sanchez. Qui tamen nostram tenet sententiam, ob rationem à nobis datam. Sic etiam Trullench num. 7. citato Fagundez lib. 1. in Decal. cap. 37. num. 4.

QVÆSTIO XXXVII.

An, qui non vult ad Conuiuium, ubi inuitati sunt tredecim, sedere; eo quod timeat, unum ex discumbentibus eo anno moriturum; superstitionis graue peccatum committat?

Respondeo quod sic si id faciat, credendo firmiter, illi ita esse euenturum secus vero si id faciat, non certa credulitate; sed quodam leui timore ductus: quia tunc non est de mortali damnandus. Sic Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 8. §. 1. numero 36. iuncto num. 76. Vbi sequentem casum sibi accidisse, his verbis lepidè narrat. Risi olim, quoad hanc rem, & simul amicum sum collacrymatus. Cum agerem Montis Regalis, tredecim ex Canonicis inuitati simul discubere, eiusmodi superstitionem parui facientes. Porro die sequenti, quidam ex Collegio Canoniorum, qui inuitatus ad conuiuium non fuerat, obuius casu procedens, vni ex conuiuis dixit, fore, ut ex ipsis tredecim vnus eo anno moreretur; cui alter subridens respondit; potius fore, ut ipse non inuitatus è viuis desineret, quàm vnus ex inuitatis; adeò vanam eam obseruantiam se existimare. Hanc non insulsam responsionem mihi idem, qui respondit, cum risu narrauit, & ego, fateor, cum plausu illam excepi: sed cum lacrymis, non post multos dies, amicum illum, qui conuiuio non interfuerat, è vita ab inexpectata sublatum febre, sum profecutus. Hæc doctus Tamburin.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, possit sine superstitione fieri; ut si quis, gladium, quo inimicum vulnerauit, medicamentis foueat, recipiat sanitatem ille, qui vulnere affectus, domi suæ distans iacet?

Respondeo non posse fieri, sine superstitione, & mortali. Quid enim Gladij medicatio operari potest in hominem vulneratum, & distantem? Nihil profecto naturaliter: igitur manifesta videtur superstitio, cum nihil naturale, nec diuinum in eo effectu appareat. Sic Tamburin. loc. cit. n. 37. iuncto 77. & antea Bonacina disp. 3. q. 5. punct. 4. num. 17. & 18. vbi id late probat. Trullench lib. 1. in Decal. c. 10. dub. 10. n. 10. Delrius lib. 3. q. 4. sect. 1. Sanchez lib. 2. sum. cap. 40. n. 44. & omnes.

QVÆSTIO XXXIX.

An sit superstitiosum, tenere, quod salina hominis omnino ieiuni, sanet vlcera, seu apostema, &c.

Respondeo non esse superstitiosum. Quia naturalem vim ad hunc effectum habere, experientia nos passim docet. Ratio est: quia salina hominis ieiuni, est melius digesta, & subtilior, quàm illa hominis saturati. Sic aliqui Doctores, quos sequitur Lupus par. 3. libro 15. distinct. 2. artic. 2. diff. 4.

QVÆSTIO XL.

filium An etiam careat superstitione, sentire, quod filius Cannabis ductus à puella Virgine, habeat vim ad aliquem morbum sanandum?

Respondeo etiam carere superstitione; si vtens filio illo, non vtatur aliquibus verbis, signis, aut ligaturis vanis, aut submurmuratis precibus. Ratio fit. Quia si nuda mulieris (non hominis) planta efficaciam habet serpentem viuacissimum interimendi, eo solum, quod eius caput vel leuiter premat, (vt ait Rupert lib. 1. tom. 3. de Trinit. cap. 2.) cur non poterit virgo Innocens, non mulier corrupta, alicuius efficaciam nobis incognitam, particeps esse, vt suis manibus, imò etiam suo sputo, quo foeminae solent nendo filium inungere, occultam virtutem ad aliquem morbum propellendum communicare? Sic videtur sentire Tamburinus lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. numero 38. iuncto num. 67. Cuius sententia confirmari potest, eo quod minime superstitiosum censeatur, credere, quod oliua plantata à Virgine, seu muliere casta, efficiatur fructifera; plantata verò à meretrice, infructuosa; vt ex Iacobo Sprenger, in Malleo Maleficor. 1. p. quest. 1. dicit Lupus in edict. Inquis. par. 3. lib. 15. dist. 4. art. 2. diff. 1. ergo non mirum erit, censerì, carere superstitione, sentire, quod filius à virgine ductus, & elaboratus suis manibus, & suo sputo, ac salua inunctus, vim naturalem habet ad aliquem morbum sanandum.

QVÆSTIO XLI.

An sit superstitiosum; adhibere filium digitis appensum, (à quo pendeat lapillus, seu annulus) intra vas vitreum, caldariam, vel amphoram, ad pulsandas, & dignoscendas horas diei?

Negandum videtur: eo quod Eminentiss. Cardin. de Lugo (vt refert Tamburinus) dum publicam lectionem Auditoribus excipientibus dictaret enarrauit, se in Hispania sapissimè hoc fili artificio in vasculum impendentis ad horas dignoscendas vsum feliciter esse, ratus vera esse, quæ ab ipsa pueritia didicerat, motus scilicet, pulsus, & cælestis alicuius constellationis occulta vi, eos horarios ictus in lateribus vasis edi.

Sed vt certum Respondeo: Filium adhibere ad horas dignoscendas imò præfato, superstitiosum omnino est, quia constat non ex vi naturæ, sed ex Dæmonis pacto, pulsus, & ictus in lateribus vasis edi, sic tandem ductus experientia, dum in Italiam commearat, idem Lugo oppositum tenuit, ac docuit suos Auditores. Quem postea sequutus fuit Tamburinus lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. n. 39. per totum, & n. 79. vbi tamen ait, quod non excedat veniale, si quis semel, aut iterum vellet experiri curiosè ex ioco, quid accidat, si filium cum annulo adhibeatur ad horas designandas, vt docet etiam Tancredus ex Suario, Sancio, & Bonac. apud ipsum Tamburinum.

QVÆSTIO XLII.

An, committat mortalem superstitionem, qui, eo quod audit aues garrire, vlulare lupos, mugire boues &c. certò credit sibi mali quidquam imminere?

Respondeo vt certum; Committere, si id certo credat: secus si ductus aliquibus euentibus, leuiter timeat, aut formidet. Sic colligitur ex cap. illos 26. q. 2. & sequent. & docet Nauar. in Man. cap. 11. num. 37. vers. 27. & Torreblanca lib. 9. iuris spirit. c. 5. num. 15. vbi alias adducens actiones continententes superstitionis vitium, sic ait: Sunt alie vana obseruationis superstitionis nota; vt que crines prædicando euulsos, non nisi ter consputos abiiciuntur: si ona comederint, eorum testas, non nisi ter cultro perfoctas in catinum præiiciunt, timentes, vtrumque neglectum, venefici nocendi occasionem præbere; seruatum, præcludere nocendi potestatem, vt tradit Martin del Rio lib. 6. Mag. cap. 2. sect. 1. q. 1. Qui cum videns Noctnam volantem, circa alicuius ades; vel audiunt obstrepentem, vel canem vlulantem, mortem prædicunt imminere: Aut si alicui iter facienti obuiam venit lupo, mali aliquid instare ominantur, vt tradit Petr. Binsfeld. in confess. Malefic. prælud. fin. Hæc Torreblanca.

Adde rursus Nauarrum loc. cit. num. 38. ita scribentem. Qui obseruat illum diem, potius quam illum ad exeundum domo, vel ad iter agendum; vel quo pede statim à somno terram contingat; vel quem pedem primum calcet: vel quod domo egrediens in limine impingat, & ob id retrocedit; vel quia simul, atque excitatur à somno, statim sternutauit, & ob id in lectum reuertitur. Qui has, & similes vanitates obseruat, vt plurimum venialiter peccant, antequam à suis Curatis, vel Concionatoribus, vel confessariis admonentur. Post admonitionem autem, secundum B. Anton. 2. p. titul. 12. & citatis sup. eod. cap. num. 24. iam mortalia crimina iudicantur. Hæc Nauarrus. Qui intelligendus est, casu, quo hæc omnia, certo, & infallibiliter credant; non si leui timore ducti, contrarium operentur.

QVÆSTIO XLIII.

An, superstitiosa sint ille orationes, in quibus à Christo Domino, vel ab eius Virgine Matre, petit quis, vt sibi in mortis articulo appareat?

Respondeo esse superstitiosas, ac reprobandas. Quia magna præsumptio est, velle quem, vt Christus Dominus, eiusve Sanctissima Mater, ei appareant. Deinde, quia Diabolus facilè se in Angelum lucis transformat, & eum sub specie Christi Domini, aut eius Matris, potest eludere, permittente id Deo in pœnam vanæ illius fiduciæ, & postulationis. Sic Ciruelo de superst. 3. p. cap. 11. vbi etiam nota superstitionis inurit illas orationes, in quarum titulis determinatur numerus dierum, in quibus dicendæ sunt ad obtinendas à Deo gratias ibi contentas. Fagundez ex illo libro primo in Decalog. capit. 35. num. 17.

QVÆSTIO XLIV.

An, sit superstitiosum, certis verbis, pecus incantare, ne à lupis ladatur?

Respondeo vt certum: superstitiosum esse. Probat hoc Fagundez lib. 1. in Decal. cap. 37. num. 7. his verbis: *Non approbo tamen, morem vsitatissimum, qui, apud rusticos Lusitanos, prope Montem Stella, precrebuit; & inde per circumnuicinas illas regiones derivatus est. Hi enim in custodiendo suo pecore certis verbis vtuntur, quibus à luporum rabie tutum credunt, & nullo custode relinquunt; quod illi pecus amentare vocant; & asserunt experientia compertum esse, nihil unquam mali à lupis accepisse pecus illud, quod prædictum verbis fuit amentatum, quamuis lupi illud circumstent. Ego potius dicerem pecus incantare; hoc enim esse non potest, nisi ex vi alicuius pacti demonis, quod certis, & determinatis verbis est obligatum. Evidens enim est, verba illa, non posse esse causam naturalem talis effectus; ac subinde esse certa signa alicuius pacti. Sicut enim serpentes pacto demonis, certis verbis, incantantur, vt patet ex Psalmo 57. Sicut aspidis surdæ obturantis aures suas quæ non exaudit vocem Incantantum; ita & oues, certa verborum prolatione, ex eodem pacto, censenda sunt incantari, ne luporum moribus pateant; aut potius lupi, ne eas inuadant.* Hæc Fagundez.

QVÆSTIO XLV.

An, sit superstitiosa ars inueniendi aquas in terra latentes, adhibita virga salicea, vel amigdalina?

Respondeo, Non esse superstitiosam. Quia hic effectus viribus naturæ fieri potest, in debita distantia, ob qualitates, ab aqua in virgam, vel à virga in manu hominis humidi existente in aquam, transmissas: vel ob sympathiam virgæ in manu hominis talem complexionem habentis, existente. Sic Bonac. loc. tit. n. 14, Trullench n. 9.

QVÆSTIO XLVI.

An, sit superstitiosum, credere, quod ille, coram quo ignis cineribus cooperitur; uxorem minime illo anno sit ducturus?

Respondeo vt certum: Esse superstitiosum, & valde. Quia eiusmodi actio, nec naturaliter, nec moraliter, habet virtutem, aut vim ad hunc effectum: ergo talis credulitas manifeste est superstitiosa, ac proinde contemnenda. Sic Lupus in edict. S. Inquis. part. 3. lib. 15. dict. 3. art. 1. diff. 5. Qui tamen addit, non esse omnino damnandum, qui excusaret dictam propositionem, si sumatur non literaliter, sed omnino metaphorice, & tanquam signum. *Quia cum calidiores natura, & alacriores spiritu, vt plurimum coniugium petant; & è contra, frigidiores, & melancholici ad matrimonium non sint tam propensi; deducitur, eos, si tandiu morentur apud ignem, vt expectent etiam, illum ante se cineribus operiri, frigidus, & pigros existere. vnde perbelle dici potest, uxorem non esse ducturos, dum manent sub dictis qualitatibus.* Sic Lupus;

QVÆSTIO XLVII.

An, censendi sicut superstitiosi Salutatores, (sic eos vocant Hispani) qui suo tactu, vel Orationibus, etiam incurabiles morbos; veluti morsum rabidum canis, miro modo, sanant?

Affirmant, censendos esse superstitiosos, nonnulli Doctores: eo quod Salutatores, neque ex virtute naturali, neque ex supernaturali, morbis præfatis medentur: ergo, censendi sunt ex virtute dæmonis operari, ac mederi. Quod ex virtute naturali id non faciunt; patet, quia solum suo halitu, vel tactu, adiunctis aliquando quibusdam precibus, morbis incurabilibus medentur; Sanguinem detinent, canes rabidos interficiunt, ab illorum morfu curant, pedibus ignem conculcant, & alia huiusmodi faciunt, quæ causarum naturalium virtutem excedere videntur: ergo. Quod autem, nec ex virtute supernaturali hæc miracula operentur, probatur: quia hæc supernaturalis virtus, non solet permanenter (bene, transeunter) flagitiosis hominibus concedi, sed solum Sanctis viris: at hi Salutatores permanenter habent hanc gratiam, & ex alia parte, regulariter sunt improbæ vitæ, nec ob alium effectum gratia vtuntur, nisi ob lucrum, & quæstum: ergo. Ita Ciuelo de superst. 3. par. cap. 7. vbi ait eos peccare mortaliter medendo, & eos quoque, qui ipsos vocant. Et Victoria de Arte mag. quest. 4. num. 16. ad 2. dicit, se multum timere, hos nullam vim habere ad Sanandum contra rabiem ex canis morfu, & siquam habent, eam esse à dæmone. Ita etiam Fagundez lib. 1. cap. 36. numer. 5. Qui & citat Sancium lib. 2. cap. 40. num. 39. & Suarium lib. 2. cap. 15. num. 25. sed ibi Authores non loquuntur de Saluatoribus, sed de Carminatricibus, Hispane, *Ensaladoras, ò Santiguaderas.*

Alij contra absolute Negant esse superstitiosos, sed licitam esse eorum curationem, & ideo approbandam. Sic Nauarr. in sum. cap. 11. num. 36. Margarita Confessor. quest. moral. fol. 185. Castanegam lib. de superst. capit. 12. Palacios in sum. verb. Incantationes. Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 25. quest. 2. Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. num. 30. Verricellus qq. moral. tract. 8. quest. 37. num. 18. Trullench lib. 1. in Decal. capit. 10. dub. 10. num. 10. Qui & probat: tum, quia Salutatores nonnulli permittuntur ab Ecclesia: Tum, quia fieri potest hanc gratiam gratis datam acceperint à Deo. Tum, quia nulla sufficienti ratione probari potest, horum Officium esse superstitiosum, nisi ex adiunctis circumstantiis id appareat: ergo.

Sed clarius Respondeo, Minime censendos esse superstitiosos, dictos Salutatores, si verba, aut signa, quibus in suis curationibus vtuntur, recta sint, & proportionata; necnon & ipsi Salutatores, recte, & honeste viuant: secus vero, si male viuant, & signa, & verba, quibus ad curandos morbos vtuntur vana sint. Ea autem reputanda sunt vana, quæ neque ad Sanctos, nec ad Deum diriguntur; nec vllam cum effectu operato connexionem habent. Sic ex Sancio loc. cit. num. 47. & Suario lib. 2. de superstit. cap. 15. §. num. 11. docet Palaus tom. 3. tract. de superstit. disp. 1. punct. 10. à num. 14. & id, & non aliud, volunt Authores secundæ sententiæ. Quorum omnium doctrinæ; amplius ex mox dicendis clarescet.

QVÆSTIO XLVIII.

An, superstitionem mortalem committant Salutatores, qui talibus signis, & verbis ad curandos morbos vtuntur, vt credant, quod à quocumq; vsurpentur, effectum sint habitura?

Respondeo vt certum. Committere absque dubio. Quia cum illis signis, & verbis annexa non sit naturaliter hæc virtus, colligitur vt à Deo, vel dæmone illis fuerit annexa: at non est annexa à Deo; aliàs essent verba Sacramentalia: ergo necessario debet dici, esse à dæmone. Sic optime Suarez cap. 15. num. 25. quem citat, & sequitur Sanchez lib. 2. c. 40. numer. 47. vers. Octauum est. Lessius lib. 2. capit. 43. dubitatio. 10. numero 63. Palaus punct. 10. cit. numero 14.

QVÆSTIO XLIX.

An, dentur aliqua alia indicia, quibus dignosci possit; an huiusmodi Salutatores virtute dæmonis operentur?

Respondeo vt certum: Dari, & multa. Primum, si ad curationem, vsurpent verba Scripturæ Sacræ, in sensu improprio, aut falso. Palaus loc. cit. numer. 15.

Secundum, si affirmant, quod in præsentia alterius Saluatoris maiori virtute ad sanandum præditi, se nihil posse operari; quia hoc dictum omnino falsum est: cum vnus Saluatoris virtuti, aut gratiæ nihil obstat alterius præsentia, vt bene Delrius, & Veracruz, quos sequitur Sanchez loc. cit. num. 47. vers. Tertium est. Palaus n. 15. cit. Trullench n. 10. cit. vers. Tertium.

Tertium, si afferant, se alteri communicate virtutem sanandi posse. Quia hæc virtus, siue naturalis, siue supernaturalis sit, personæ annectitur. Palaus loc. cit. num. 15.

Quartum, si dicant, & affirmant, se posse ingredi in fornacem accensam. Quia hoc naturaliter fieri nequit: & ex alia parte, talis miraculi nulla est necessitas inter fideles: ergo. Sic Delrius, quem sequitur Sanchez loc. cit. vers. septimum est. Palaus num. 15. Trullench num. 10.

Quintum, si teneant, se suo halitu, vel tactu, insufflatione, aut saliuâ, posse interficere venenatos, vel morti proximos. Quia iis mortem accelerare, tametsi bono fine fiat, est intrinsece malum; cum sit Innocentium interfectio: ergo non potest, ex virtute à Deo concessa, fieri. Sic Sanchez num. 47. cit. in fine, ita scribens: Tandem, solent Salutatores suo flatu, ac saliuâ interimere rabie vexatos, ac moribundos, ne diu crucientur, aliisve noceant. Quod nulla ratione potest esse licitum, cum intrinsece malum sit, accelerare mortem innocentis. Nec ea gratia potest esse gratis data; cum illam non conferat Deus ad peccandum. Nec video, qualiter possit esse virtus naturalis; & ideo maxima suspicio est, concursus dæmonis ad eum effectum. Sic ille & ex illo Palaus numer. 5. Trullench numer. 10.

QVÆSTIO L.

An, sit superstitiosum credere, hanc virtutem salutandi, inesse septimo cuique Saluatorum filio, si masculinum ordinem fæmineus partus non interruperit?

Negant quidam censentes, nullam superstitionem continere, credulitatem prædictam. Ita videtur tenere Verricellus in qq. moralib. tra. 8. Miscellan. q. 37. n. 2. vers. sexto, illis verbis: Sic masculus, septimo loco, continuato Ordine, natus, strumas suo contactu curare passim putatur. Henticus Romanus lib. de miraculis viuorum, seu de varia natura fol. 219.

Sed esse vanam talem credulitatem, Respondeo cum Sanchez loco cit. num. 47. vbi ait, talem loquendi modum, aut cogitandi, esse ridiculum, & prorsus sine fundamento. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 10. numer. 10.

QVÆSTIO LI.

An, virtus Saluatorum, qua id munus licite obeunt, sit naturalis?

Affirmant quidam, esse virtutem, naturalem, ortam vel à naturali complexionem, vel à cælorum constellatione. Probant, Primò. Quia pluribus Ethnicis, & Gentilibus communicata est virtus medendi quibusdam morbis, tactu, sermone, aspectu odore, saliuâ, vel halitu: ergo talis virtus non est supernaturalis: Consequentia patet; quia non videtur decens, tale beneficium, si supernaturale sit, talibus hominibus concedi. Antecedens verò probatur auctoritate Plinij, qui lib. 28. c. 3. ait, fuisse in Aphrica Pyllos, & in Italia Marfos, ex quorum familia, qui ducebant originem, tales fuisse, quorum corpora tactu ipso, suctuue modico, leuabant percussos à serpentibus; & manu imposita corpori venena extrahabant. Alios, item, quorum sudor medebatur multis morbis. Alios, quorum saliuâ, contra ictus serpentium valebat. Et cap. 4. ait, quod intrante saliuâ ieiuni hominis in os serpentis, mox perimit. Legatur ipsemet Plinius lib. 7. c. 2. & Azor, vbi infra, qui alia mirabilia referunt.

Secundò, Quia multis lapidibus, herbis, & animalibus hæc sanandi vis à natura inest, vt experientia constat: ergo & aliquibus hominibus inesse potest: ergo & Saluatoribus, & ideo ita sentiunt Castanega lib. de superst. capit. 12. numer. 46. Veracruz lib. 2. de anima speculat. 2. & dicunt esse probabile Victoria, & Margarita Confessor. apud Sanchez mox citandum. Quibus ego addo Palaum dicentem stando rationi, se hac in re indecisum esse: quamuis postea in otus auctoritate Doctorum, oppositum vt probabilius sectetur.

Ergo Probabilius ego Respondeo virtutem Saluatorum non esse naturalem, aut debitam naturæ, aut conditioni hominis; sed gratiam gratis datam, aut donum Dei, talibus hominibus collatum. Sic Azor. lib. 9. instit. Moral. cap. 25. quest. 2. Delrius lib. 1. cap. 3. quest. 4. Sanchez lib. 2. sum. cap. 40. numer. 49. Nauarr. cap. 11. num. 36. Lessius lib. 2. cap. 43. dub. 10. n. 63. & inclinât Suarez lib. 2. de superst. c. 15. nu. 25. & 27. Palaus to. 3. tract. de superst. disp. 1. punct. 10. n. 16. Verricelli in qq. Moral. tract. 8. quest. 37. nu. 18. Qui & probat. Ex eo quod Gallia, Reges, tantum Catholicis

Et legitimi Reges, hoc dono potiuntur; Et olim etiam vt Reges Angliae Catholici, merito Sancti Eduardi Regis (narrat Polydorus Virgilius lib. 10. Historia Anglorum) hoc habeant donum Sanctitatis; vt suo contractu strumas, seu scrophulas sanarent. Illi ex familia Puluerina, tantum si sint ex legitimo thoro, venenatos sputo curant: Constat autem, quod titulus Regni, Catholica Fides, ac legitimus thorus, cum sint quid morale, sunt aliquid impertinens ad naturalem facultatem sanandi: ergo ea est virtus supernaturalis. Hucusque Verri-cellus.

Sed ad eius intelligentiam, nota id quod Azorius loc. cit. dicit nempe, Quod talis virtus, seu vis, minimè sit supernaturalis, hoc est habitus menti infusus; sed vis quadam præter solitum morem hominibus data, qua suos præstet effectus, aut causarum naturalium ministerio, Et opera, aut certè quod est verisimilius, operante Deo, talium hominum interueniente sermone, tactu, aspectu, odore, sudore, vel halitu. Sic ille. Legatur Villalob. tom. 2. tract. 38. diff. 8. num. 4.

QVÆSTIO LII.

An, sint superstiosæ fœminæ carminatrices, quas vulgò, Ensalmadoras, ò Santiguadoras, vocant?

Negat absolutè Tamburinus lib. 2. in Decal. c. 6. §. 1. numer. 30. ita dicens: Deinde colligit idem Sanchez, non esse superstiosos eos, quos Hispani vocant Empsalmistas, qui per empalmos, hoc est, per quasdam scripturas, siue ex Psalmis, siue ex aliis orationibus confectas, curant infirmos. Ita ille. Qui quamvis loquatur de viris, eadem est ratio de fœminis.

Sed clarius, Respondeo dicendum, cum Sanchez lib. 2. cap. 40. num. 39. minimè esse superstiosas tales mulieres, si solis orationibus licitis, (absque vana aliqua circumstantia) vtantur: vt per Passionem Christi, &c. illis, supplicantes Deo, vt possint medicinæ naturales, quas morbo applicant; quia in hoc nil mali reperitur; sed potius boni; cum pium sit, eum effectum piis orationibus à Deo petere. Secus vero dicendum, casu quo orationes, aut preces adhibeant, sed nullam applicent medicinam naturalem efficacem ad illius morbi sanitatem, credentes illis solis verbis, salutem morbi obtinendam; quia tunc censendæ sunt superstiosæ: quia ea verba, aut signa nullam vim naturalem, aut supernaturalem habere ad talem effectum est præsumendum Sic Sanchez loc. cit. & apud ipsum, D. Anton. Angel. Nauar. Siluester, Rodriguez, Lopez, & Ciruelo. Trullench. lib. 1. in Decalog. capit. 10. dubit. 10. numer. 12. Palao punct. 10. citat. numer. 9. Villalob. tractat. 38. diff. 7. numer. 11. Fagundez lib. 1. in Decalog. capite 36. à numero 3. Suarez lib. 2. de superst. capite 15. numero 24. & 25. Filliuc. tractat. 24. capite 6. questio. 6. à numero 151.

QVÆSTIO LIII.

An, Ensalmorum curatio sit superstiosa?

Affirmat Fagundez cap. 36. cit. numer. 1. his verbis: De Ensalmorum curatione agimus in 2. Ecclesie præcepto lib. 8. capit. 4. numer. 16. vbi diximus, curationem per verba Ensalmorum, in foro conscientie non esse licitam sed superstiosam, Et ex se mortalem, propter pactum dæmonis ibi implicitum, Et id ipsum

nunc iterum affirmamus, Et ita docet Emman. à Valle Lusitanus, in libro quem scripsit, de Ensalmorum curatione sect. 11. cap. 10. num. 21. vbi refert, Curationem Ensalmorum fuisse suo tempore approbatam ab Ordinario Eborensi, Et postea, re bene considerata, Et discussa, fuisse publico edicto prohibitam, Et iussam denunciari in visitationibus, &c. Ita ille. Qui & citat Suarium cap. 15. cit. n. 26.

Probat Primo: Quia curatio, quæ fit per verba Ensalmorum inest verbis, non personis, vt experientia constat: ergo signum est, quod huiusmodi effectus non possit provenire à gratia gratis, aut dono curationis; cum hæc solùm communicetur personis, non verbis.

Secundo. Quia Ensalmorum verba, non habent effectum curationis, nisi proferantur ad certas complicationes panniculorum lineorum, in talem, vel talem modum efformatas: atqui virtus diuina non est alligata complicationibus, nec adstricta pannis lineis, & non aliis, aut huius, non illius coloris: ergo signum est, talem effectum esse ex pacto aliquo dæmonis ibi implicito, & non ex verbis.

Sed probabilius, Respondeo dicendum; iuxta nuper dicta, quod, scilicet, minimè sit superstiosa, si verba, aut orationes, quæ ad curationem morbi adhibentur, sint licita, & sine aliqua vana circumstantia; & præterea applicetur aliqua medicina naturalis ad curationem consequendam: è contra vero, si in orationibus Ensalmorum vtantur nominibus incognitis, nihil significantibus, aut verbis dubiis, vel verbis, quæ infallibiliter promittant effectum temporalem, aut spiritualem; aut in ipsis solis verbis, aut modo operandi, collocetur, tunc vana, & superstiosa erit talis Ensalmorum incuratio. Sic Villalob. tract. 38. diff. 9. per totam. Et ex illo Trullench. l. 1. in Decalog. c. 10. dub. 10. sub num. 12. Sanchez, & Tamburin. supra citati, cum aliis communiter. Qui bene notant, quod in his casibus, sit optima cautio, protestari, se nolle vt illis verbis dubiis, in quantum vanæ, & superstiosæ, nec se velle consequi effectum sanitatis ex pacto vllò cum dæmone; sed solùm se velle vt dictis verbis in quantum licitæ sunt, & à Deo effectum impetrant. Legantur Philircus de Offic. Sacerdot. tom. 1. par. 2. lib. 3. c. 11. concl. 4. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 95. num. 4. Villalob. & Trullench. loc. citatis.

QVÆSTIO LIV.

An, sit superstitio, vti certo Missarum, Et candelarum numero, ab Ecclesia non præfinito?

Affirmat absolute Torreblanca lib. 9. iuris spirit. cap. 6. num. 4. ita dicens: Est enim temerarium, Et indignationis diuine obnoxium, in materia Religionis, vel cultus, aliquid addere, vel minuire, vel immutare. Nam, vt ait Dominus, Deuteron. capit. 12. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito, neque addas quidquam, nec minuas. Vnde Missarum ritus superstitiosus censetur, in quibus præscribitur certus numerus Missarum, vel candelarum ab Ecclesia non præfinito; nam eo ipso, vt superstitiosæ damnantur in Sacrosancto Concil. Trident. sess. 22. in decreto, de obseruand. vel vitand. in Missa celebrat. his verbis: Quorundam Missarum, Et Candelarum certum numerum, qui magis à superstitioso cultu, quam à vera religione inuentus est, omnino ab Ecclesia Episcopi submoueant. Hæc Torreblanca.

Sed clarius, Respondeo certum esse, quod sit superstitiosum,

sticiosum, & vanum, uti in cultu diuino vanis, & inutilibus ceremoniis; ut uti tanquam necessariis, certo numero Missarum, diebus continuis dicendarum, talibus horis, tot & talis coloris candelis; ita, ut his circumstantiis innitatur illis utens, quasi existimet, Missarum efficaciam cessaturam, iisdem circumstantiis deficientibus. Et hoc voluit, Concilium Tridentinum loco citat. Qui tamen, minime damnauit certum Missarum, & Candelarum numerum in memoriam alicuius mysterij; ut duodecim in memoriam duodecim Apostolorum; undecim, in memoriam undecim millium Virginum, &c. dummodo non illi numero certo ita fidatur, ut illum augere, & minuere statim inutile Sacrificium putetur. Sic Sanchez lib. 2. cap. 40. num. 40. & ex illo, Fagundez, lib. 1. cap. 37. numero 1. & Alcozer, & Ciruelo apud ipsos.

QVÆSTIO LV.

An sint superstiosæ Missæ, quas vocant, de San Amador?

Respondeo: Esse superstiosas. Quia vestiuntur vanis circumstantiis, ut ait Sanchez his verbis: Tandem deducitur, quid dicendum sit, de Missis, quas, de San Amador appellant, cum certis ceremoniis, nempe, ut inchoari, & terminari debeant certis destinatis diebus, & absque interpollatione, & certo candelarum numero. Dicendum enim est, eas esse superstiosas. Sic ille lib. 4. cap. 40. numer. 41. & penes ipsum, Ciruelo, Roxas, Didacus Ramirez, & Didacus de Alaba, & alij. Fagundez lib. 1. cap. 37. num. 2. Qui tamen addunt, quod si huiusmodi Missæ omni vana circumstantia nudentur: nec certo illo numero ita nitantur, ut eo aucto, aut diminuto, fructus putetur amittendus, licitæ sint. Legatur Torreblanca lib. 9. iuris spirit. practic. capite 6. numero. 8. & sequent. & alij apud ipsum.

QVÆSTIO LVI.

An etiam sint superstiosæ illa Missæ, quas appellant, Trentenarij reuelati, aut Missas del Conde?

Negauit esse superstiosas, dum eas approbavit D. Ildesphus de Sauz Episcopus Liennensis in sua Synodo anni 1511. tit. de vita, & honest. Clericor. cap. 24.

Sed ut certum, Respondeo. Esse superstiosas; Quia continent vanas, & inutiles circumstantias; utpote, quod duo Clerici soli, & quidem inclusi, intersint Missæ, nec egredi inde possint, nisi ad Sacramenta ministranda, aut iussu Prælati, nec possint pedem Ecclesia extrahere, dum eæ triginta Missæ celebrantur. Sic Sanchez, Fagundez, Torreblanca cum aliis, locis supra citatis.

QVÆSTIO LVII.

An item, Missa Sancti Gregorij pro viuus, & defunctis; necnon Missa de quindecim Auxiliatoribus, & Missa de Patre aeterno, superstitione laborent?

Respondeo, ut certum: Superstitione laborare & ideo illas, tanquam nulla auctoritate sufful-

tas, Sacra Congregatio Rituum damnauit, his verbis: *Sacra Rituum Congregatio, ad tollendos abusos, qui variis in locis irreperunt, re maturius discussa, censuit, & decreuit, Missas item, quæ circumferuntur à Sacra Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro viuus, & defunctis; Quindecim Auxiliatorum, & de Patre aeterno, & quascumque alias, exceptis iis, quæ sunt permixta Regularibus tantum, veluti Prouincia Sancta Maria, de Carmelo, & alias; sicut etiam Officia ab eadem non approbata, prohibuit, reiecit omnino, & damnauit respectiue; & pro prohibitis, reiecit, & damnatis habere voluit, sub pœnis contentis in Bullis Py V. initio Breuiarij, & Missalis positis, quod scilicet, non satisfaciant muneri recitandi Diuini Officij. Quo verò abutentes supradictis Missis, sub aliis pœnis contentis in Indice librorum prohibitorum ex decreto Sancti Concilij Tridentini edito, &c. Facta demum relatione horum prædictorum SS. Domino N. Urbano VII. Idem Sanctissimus ea laudauit, approbavit, atque ab omnibus vbique sub prædictis pœnis, seruari præcepit, &c. die octauo Aprilis 1628. Sic Congregatio. Cuius decretum per verba relata, referunt Barbosa tract. de Potest. Episcopi, in noua edit. 1628. Inter Decreta Apostolica fol. 13. & ex illo Torreblanca lib. 9. iur. Spirit. cap. 6. num. 26. Præter quos, sic tenent Gauantus in Rubr. Missal. par. 4. tit. 17. numero 13. & 16.*

QVÆSTIO LVIII.

An saltem sint tolerandæ Missæ triginta Sancti Gregorij pro defunctis, ab ipsomet institutæ?

Respondeo, ut certum: Tolerandas esse. Quia eas pro Religiosis eiusdem Sancti, approbavit Sacra Rituum Congregatio die 28. Octobris 1628. ut refert Torreblanca, loc. cit. num. 25. Deinde, de his Missis sic loquitur Gauantus in Rubric. Missal. par. 1. tit. 5. de Missis Defunctor. numer. 3. lit. D. Ritus autem triginta dierum à Sancto Gregorio Papa 4. Dialog. 55. præscribitur Abbati Pretioso, pro Monacho Iusto, iis verbis. *Vade, ab hodierna die, diebus triginta continuis offerre pro eo Sacrificium, stude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius Hostia Salutaris non offeratur.* Ex quibus intelligere possunt celebraturi Missas, quas vocant Sancti Gregorij, hoc est, institutas, & approbatas à S. Gregorio, quod primo, non est necesse, ut Idem Sacerdos per mensem celebret diebus triginta; sed necesse est, ut offeratur Hostia per mensem, siue ab vno, siue à pluribus, v patet ex iis verbis, *stude offerre*, neque addit Abbati, *Per te*, quod esset onus Graue. Secundo, sufficit offerri Sacrificium; non autem omnes Missæ dicendæ sunt, ritu proprio de Defunctis, qui in Dominicis intercurrentibus prohibetur. Tertio, continuis diebus fieri debent, ut nullus omnino prætermittatur dies, remota superstitione, quam vetuit Tridentin. sess. 22. ratione numeri. Neque discontinuantur, ob triduum maioris Hebdomadæ, quo non debet celebrari. Doctores autem, qui volunt, eas posse discontinuari, concludunt valere, tanquam triginta Missas, sed non, ut eas, quas instituit Sanctus Gregorius, ut ex eiusdem verbis patet. Hucusque Doctus Gauantus. Legantur Sanchez, & Fagundez loc. cit.

QVÆSTIO LIX.

An, per Artem Chymicam produci possit naturaliter, ex viliori metallo, verum aurum, aut argentum?

Affirmant Albertus Magnus lib. 3. de Mineralibus cap. 9. Anton. Mirandolanus in lib. de euerf. singul. cerman. lib. 19. sect. 7. Ianus Licinius, apud Pererium, lib. 8. Physic. c. 20. Nolter perdoctus Henricus Gandeuans. Quodlib. 5. q. 3. Conimbricent. lib. 2. Physicor. cap. 1. q. 7. Martin Delrio lib. 1. disquis. Magic. cap. 5. quæst. 2. sect. 2. 3. & 4. vbi tanquam longe probabilius defendit, posse fieri verum aurum à Chymicis; imo & aliquando factum fuisse. Tenent hanc eandem sententiam plures alij Doctores, quos lato calamo refert Verricellum in qq. Moral. tract. 7. de Alchymia q. 2.

Alij contrà negant, possibile esse à Chymicis produci naturaliter per artem, ex inferiori metallo, verum aurum, aut argentum sic tenent, apud Verricellum, loc. cit. Auicenna lib. 3. Meteor. q. ultima Vincentius Beluacensis in suo speculo tom. 2. lib. 11. à capite 124. Aristotel. lib. 3. Meteor. tex. ultimo. Suesanus ibi Commentat. 121. Auerroes, super prim. lib. de generat. animal. cap. 1. S. Thomas in 2. sentent. dist. 7. q. 3. art. 3. ad 5. Caiet. 2. 2. q. 77. art. 2. Ægidius Roman. quodlib. 3. quæst. 8. Abulens. Cardanus, Pineda, & alij, quos citat, & tandem sequitur Pat. Verricellus q. 2. cit. num. 6. qui à sect. 3. vsque ad undecimam, id late probat, & certè bene. Hac igitur quæstione supposita, restat quærendum, an exercere hanc artem sit quid superstiosum, pro quo dubio dissoluendo, sit.

QVÆSTIO LX.

An sit superstiosum, & omnino illicitum, exercere Artem Alchymicam?

Negant omnes Authores primæ sententiæ, affirmantes, posse virtute naturali, metalla viliora in argentum, & aurum transmutari. Cum quibus sentiunt Oldradus consil. 74. Ioann. Andreas in Ad. dit. ad Specul. tit. de crimine falsi. Abbas in cap. ex tuarum, de Sortileg. Ifernina in cap. 1. num. 19. & ibi Baldus num. 5. Caiet. in sum. verb. Alchymia Rosella, Siluest. & alij, apud Verricell. tractat. 7. de Alchymia, quæst. 1.

Affirmant contrà, esse superstiosum, & omnino illicitum, omnes qui sentiunt, nulla virtute naturali dictam transmutationem fieri posse. Quia Deus his vanis non se immiscet. Sic debent sentire authores secundæ sententiæ.

Ego autem, licet existimem primam sententiam, relatam quæst. 59. suam probabilitatem habere; nihilominus Respondeo dicendum, quod saltem ex vi iuris positivi, illicitum omnino sit, exercere artem alchymicam. Probat. Quia Ioannes XXII. gravibus pœnis carceris, & infamiæ omnes Alchymistas punit, in Extrauag. Spondent. de crimine falsi. ergo iure Pontificio dicta ars prohibita est. Adde, quod huiusmodi alchymica ars, est exposita multis defraudandi periculis, & vt diabolus se ei operationi ingerat: ergo ex hac parte etiam erit omnino illicita. Sic Angel. verb. Alchymia. Valentia 2. 2. disput. 6. q. 13. punct. 2. difficul. ultima. Pererius de Ma-

gialib. 1. cap. 12. Sanchez. lib. 2. sum. cap. 40. num. 513. Molfess, in sum. tom. 1. tract. 11. cap. 7. num. 124. Palaus tom. 3. tractat. de superst. disput. 1. punct. 10. numero 17. & communis.

DISPVATIO II.

De tertia superstitionis specie, quæ est, Diuinitio.

§. I.

De Diuinatione vt sic.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Diuinitio in communi?

RESPONDEO dicendum, quod est, Prædictio futurorum contingentium, aut occultorum. Sic Soufa in Aphoris. Inquisit. lib. 1. capit. 38. num. 1. Ignatius Lupus in edict. inquisit. par. 3. lib. 17. dist. 2. art. 1. diff. 1.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit Diuinitio?

RESPONDEO quod triplex. Prima dimanat à Deo, & dicitur Prophetia, quæ non est aliud, quam scientia, quæ de rebus futuris, aut occultis à Deo habetur. De qua intelligitur illud Prouerb. 16. Diuinitio in labiis Regis, in iudicio non errauit cor eius. Secunda procedit à causis, & signis naturalibus, & vocatur Diuinitio naturalis. Tertia, prouenit, aut edocetur à dæmone, & appellatur, sortilega. Sic S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 1. & ibi Raphael de la Torre, Lupus loc. cit. diff. 2.

QVÆSTIO III.

An, Diuinitio, regulariter in malam partem sumatur?

RESPONDEO dicendum, quod licet diuinitio vt sic, abstrahat à scientia, seu cognitione bona, & mala; tamen regulariter loquendo, semper sumitur in partem malam; nempe, pro scientia futurorum, vel occultorum, orta ex dæmonis pacto. Vnde hoc modo sumitur multis in locis Sacræ scripturæ vt Leuit. cap. 20. Numer. 22. Deuteron. 18. Reg. 1. capit. 6. & 28. Isaiæ 8. 19. & 44. Ierem. 14. 27. 29. & 50. Et in iure Canon. 26. q. 1. cap. illos & q. 2. cap. igitur & q. 3. cap. Aliquanti, & q. 4. cap. igitur genus. & q. 5. cap. Nec mirum, & alibi, legantur Torreblanca lib. 6. iuris spirit. c. 1. à n. 1. Lupus, loc. cit. diff. 3. & alij. Et de Diuinatione hoc modo sumpta, est sermo in præsentiarum:

QVÆSTIO IV.

Quid sit diuination sortilega?

Respondeo ex dictis, quod est, Futurorum, aut Occultorum prædictio, modo indebito; aut est, Prædictio inordinata eorum, quæ solum ad Deum spectant, ope, aut pacto dæmonis facta. Sic S. Thom. 2.2. q. 95. art. 1. Azor 1. p. lib. 9. cap. 12. q. 1. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de superst. cap. 7. à num. 1. Valentia disp. 6. q. 12. punct. 1. Sanchez lib. 2. cap. 38. num. 1. Lessius lib. 2. de iust. cap. 43. dubit. 5. Bonac. in prim. Decal. præcep. disp. 2. q. 5. pun. 3. n. 1. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 3. n. 2. Palaus tom. 3. tract. de superst. disp. 1. punct. 3. n. 4.

QVÆSTIO V.

Quot sunt diuinationis species, in quibus dæmon expresse inuocatur?

Respondeo dicendum, quod, diuination, in qua est pactum expressum cum dæmone, & generali nomine vocatur Necromantia, continet in se nouem species.

Prima est, Prestigium, nempe, cum dæmon, variis apparitionibus, superstitiosorum oculos præstringit, se illorum aspectibus obiciens, occultaque docens.

Secunda est, Diuination per somnia, & contigit, cum instructio dæmonis per somnia speratur.

Tertia est, Necromantia, qua adhibitis sanguine, & certis carminibus, videntur mortui resurgere, loqui, & diuinare, ad interrogata, respondendo.

Quarta est, Pythonica & datur, cum dæmon per homines arreptitios futura dicit.

Quinta est, Geomantia, cum dæmon docet per signa in corporibus terrestribus apparentia; vt in ligno, metallo, lapide &c.

Sexta Hydromantia; cum per signa in aqua apparentia aliquid docet.

Septima, Acromantia, cum docet per signa in aëre apparentia.

Octaua, Pyromantia; cum per signa apparentia in igne aliquid monet.

Nona, Aruspicium: & contingit, cum per signa apparentia in extis animalium sacrificatorum dæmoni, docet. Sic omnino Thom. Sanchez lib. 2. sum. cap. 38. num. 12. Lupus etiam licet non ita extensè, 3 p. lib. 17. distinct. 2. art. 3. diff. unica Bonac. punct. 3. cit. numero 5.

QVÆSTIO VI.

Quot sunt item diuinationis species, in quibus tacitè solum inuocatur dæmon?

Respondeo dicendum, quod sint vndecim. Prima est, Genethlia aut Mathesis, & contingit, cum ex Syderum motu, aut situ, natiuitatem alicuius considerat, & diuinat futura.

Secunda, Augurium: Cum ex animalium vocibus, aut ex hominum sternutatione.

Tertia, Auspicium: Cum ex auium volatu, aut quorumuis animalium motu.

Quarta, Omen; Cum ex hominum vocibus, præter intentionem dictis.

Quinta, Onirocritica: Cum ex Somnis. Sexta, Physiognomia, cum ex totius corporis humani signis. Septima Spatulamètia, cum ex spatulæ signis. Octaua, Metoposcopia, cum ex fronte. Nona, Chyromantia, cum ex manuum lineis. Decima Geomantia, cum ex punctorum protractione. Vndecima, sortilegia, quod fit, cum aliquis ex signis resultantibus in plumbo liquefacto, proiectoque in aquam: Vel ex consideratione festucæ electæ ex duabus oblati; schedulæ scriptæ, aut albæ; vel ex taxillorum projectione; vel ex consideratione eius, quod aperienti librum occurrit, cognitionem quærit. Sic ex D. Thoma 2.2. quæst. 95. artic. 3. docet Sanchez loc. cit. num. 13.

QVÆSTIO VII.

An, futurorum, aut occultorum inquisitio per diuinationem; semper innitatur pacto expresso, vel tacito, Dæmonis?

Respondeo ex dictis: Semper inniti. Sic D. Augustin. lib. 2. de Doctrina Christian. cap. 22. & 23. & D. Thom. 2.2. q. 95. art. 2. & 3. & opusc. 25. capit. 3. & ex illis Sanchez lib. 2. sum. cap. 38. numer. 3. Qui bene explicat in quo hoc pactum duplex cum dæmone consistat, consistit, inquit, & contingit pactum cum dæmone explicitum, quando expressis verbis inuocatur dæmon; & cum eo pactum inuitur, aut quando ipsomet facto, hæc fiunt, veluti, si quis sciens, dæmonem per aliquod signum occulta docere, illud, ea docendus, vsurpet. Implicitum verò pactum, aut tacitum contingit, & datur, quando quis cognitionem soli Deo referuatam, mediis vanis, & indebitis procurat. Nam quamuis præter eius intentionem sit dæmonem inuocare; at eo ipso, quod quis hæc media vana intentat, quibus libentissime dæmon se permiscet, vult à dæmone vanorum inuentore doceri. Sic Sanchez, ex Caiet. 2.2. q. 95. art. 2. & 3. Nauarro cap. 11. n. 25. Valentia 2.2. disp. 6. q. 12. punct. 2. Sayro, Clauis reg. lib. 4. cap. 5. n. 5. Delrio lib. 4. cap. 2. q. 2. Suario lib. 2. de superst. cap. 9. à numer. 9. Sic etiam Bonac. punct. 3. cit. num. 4. Less. lib. 2. cap. 43. dubit. 5.

QVÆSTIO VIII.

An, malitia pacti expressi, vel taciti cum dæmone, consistat in hoc, quod quis cum illo, tanquam cum Dei inimico, & iurato hoste, fœdus ineat?

Respondeo affirmatiuè. Non, cum ab ipso mundi exordio, Deus inter homines, & dæmones inimicitias indixerit, easque in Baptismo spondeant homines vniuersi, renunciantes dæmoni, & operibus eius; hinc est, quod pactum expressum, aut tacitum cum dæmone ineutes, fœdus cum Dei inimico ineant. Nulla igitur societas cum ipso quit esse licita; sed semper dæmones, vt summi hostes Dei, & hominum tractandi sunt. Sic Sanchez c. 38. cit. n. 6. ex Caiet. 2.2. q. 90. art. 1.

QVÆSTIO IX.

An, Diuinitio hæc superstitiosa, sit omnino iure vetita?

Respondeo, Quod sic. Non in primis est vetita, iure Diuino, *Deuteron. 18. Numer. 25. Ecclesiast. 34. & Esaiæ 8.* Rursus est vetita, iure Canonico, per multa capita 26. qu. 5. & alibi, vt habitum est. *quæst. 3. & à Sixto V. in Motu proprio, contra Astrologos. Et denique vetita iure ciuili, l. Nemo. C. de Malefic. Sic Sanchez nu. 15. Villalob. tract. 38. diff. 3. num. 9. vbi cum Sanchez, esse etiam prohibitam iure naturali tenet.*

QVÆSTIO X.

An, omnes diuinationes, siue fiant cum expressa, siue cum implicita dæmonis inuocatione, sint ex genere suo peccatum mortale?

Respondeo, vt certum. Esse ex genere suo mortale. Quia (vt supra quæst. 8. est habitum) per diuinationem inicitur fœdus, & societas, cum dæmone, perpetuo Dei Nostri hoste; cum per illam homo diuinator se subiiciat disciplinæ dæmonis, vt ab ipso occulta doceatur; illumque tacite honorat, fidem ipsius documentis præbendo, eique futurorum cognitionem, quæ soli Deo conuenit, tribuendo; quæ omnia continent tacitam Idololatriam, ac proinde in hoc peccato non datur paruitas materiæ, si serio fiat. Sic Bonacina *disp. 3. quæst. 5. punct. 3. numer. 17. aliàs 16. Trullench. ex illo lib. 1. cap. 10. numer. 11. Sanchez lib. 2. cap. 38. num. 17. & 18. Valentia qu. 12. punct. 4. Delrio lib. 4. cap. 2. quæst. 4. Reginald. lib. 17. numero 170. Villalob. loc. cit.*

QVÆSTIO XI.

An Diuinatores huiusmodi, possint à mortali, ob ignorantiam inuincibilem, excusari?

Respondeo, dicendum, quod minimè possint excusari, si facta fuerit diuinitio cum expressa dæmonis inuocatione; quia in hac re, apud fideles, nõ puto, posse dari ignorantiam inuincibilem; quis enim ignorat, non licere, commercium, & societatem cum dæmone habere; cum res huiusmodi, præ se ipsa malitiam suam ferat, ac toties doceatur. secus vero dicendum, si facta fuerit diuinitio, cum sola inuocatione tacita; quia tunc excusari potest à mortali diuinator, ratione ignorantia, quæ nec affectata, nec nimis crassa sit; quia non ita patens est huius diuinationis malitia. Sic Caiet. Valentia, Sayrus, & Lessius, quos citat, & sequitur Sanchez libro 2. capite 38. numero 17. 18. & 19. Layman, & Reginald. quos sectatur Bonac. *disputat. 3. quæst. 5. punct. 3. numer. 17. Trullench. libro primo capit. 10. dubitat. 3. sub numer. 11. Villalob. tractat. 34. diff. 3. numero 10. Lupus in edict. S. Inquisit. par. 3. libro 17. artic. 4. diff. 3. Qui bene notat, nec hunc excusari à mortali, si prius monitus, quod in talibus diuinationibus, tacite inuocatur dæmon, adhuc in illis perseuerat.*

QVÆSTIO XII.

An, excusetur à mortali, qui diuinatione utitur ioci causa ad se oblectandum?

Negat Palaus, infra adducendus, existimans, raro excusari à mortali. Sed probabilius, Respondeo. Excusari à mortali. Quia tunc talis diuinitio non est superstitiosa, cum deficiat animus superstitiosus indagandi occulta; sed iocose, & vanè, & sine affectatione cognitionis Dei propria, sed solum ad experiendum, quid casu accidat, & ideo potius est quædam vanitas, quam superstitio. Sic Suarez lib. 2. de superstit. capit. 9. numer. 11. Valentia loc. cit. punct. 3. Sayrus lib. 4. Clauis, cap. 5. n. ultimo. Delrius lib. 4. cap. 2. quæst. 3. Sanchez lib. 2. cap. 38. n. 10. & 20. Bonac. *disp. 3. quæst. 5. punct. 3. num. 18. & alij, contra Palaum disput. 1. punct. 3. num. 6. vbi ait, raro à mortali hunc usum excusari. Quia (inquit) compertum est, illa media improporcionata esse ad significandos occultos effectus: ergo cum quis tentat videre quid ex illis accidat, quidve significant, tentat experi, an de facto se dæmon illis immisceat, & consequenter tentat cum dæmone societatem habere, quod etiam ex ioco videtur graue peccatum. Hæc ille, & certe probabiliter.*

QVÆSTIO XIII.

An, Quando adest pactum expressum cum dæmone, sit necessario exprimendum in confessione?

Affirmare debent omnes, qui existimant diuinationem per pactum explicitum in ratione superstitiosis differre specie ab illa, quæ est per pactum implicitum. Ita aliqui quos, suppressis nominibus, refert Suarez lib. 2. de superstit. ca. 10. n. 1.

Affirmant & alij, qui quamuis putent, diuinationem per pactum explicitum, esse eiusdem speciei in genere vitij, & mali moralis, cum diuinatione per pactum implicitum, seu tacitum, tum quia taciti, & expressi, idem est iuris, l. de quibus, in fine ff. de legib. eademque ratio; cum in dictis diuinationibus eadem sit participatio Idololatriæ, & priuatio eiusdem honestatis Religionis; nihilominus tamen, vt certum iudicant, explicandum esse in Confessione, an diuinitio facta fuerit cum expresso dæmonis pacto: quia longe diuersum iudicium est faciendum in confessione de pacto expresso, quàm de tacito. Ita Suarez loc. cit. & ex illo Sanchez libro 2. Sum. cap. 38. num. 14. Lessius lib. 2. cap. 43. dub. 5. Reginald. lib. 17. num. 170. Filliuc. tract. 24. capit. 3. quæstio. 10. num. 72. Bonac. *disp. 3. punct. 3. numer. 20. aliàs 19. Trullench lib. 1. cap. 10. dub. 3. nu. 10. Palaus disp. 1. punct. 3. num. 11.*

Negant vero alij, docentes sufficere, in casu diuinationis, fateri dicendo, se reum fuisse superstitiosæ diuinationis mortalis, non explicando, an facta fuerit per expressam, vel tacitam dæmonis inuocationem. Ratio est: quia probabilissimum est, quod in confessione solum debeant necessario explicari circumstantiæ mutantem speciem, non aggravantes intra eandem, vt late diximus 1. p. tractatu de Pœnitentia atqui etiam est probabilissimum, vt vidimus, quod diuinitio per pactum explicitum, non differat specie, à diuinatione per pactum implicitum, sed

sed solùm differant sicut completum, & incompletum; aut sicut actus perfectus, & imperfectus, intra eandem speciem: ergo probabilissimum erit, non esse obligatum pœnitentem manifestare in Confessione expressam dœmonis inuocationem. Sic Victoria in *summa vbi de Confess. num. 176. fine.*

Sed ego distinctius, Respondeo dicendum, quod ex se, aut de per se, minimè sit necessarium explicare in Confessione, an diuinatio fuerit cum expressa Dœmonis inuocatione, aut non: secus verò ex adiuncto; *Primum* constat ex argumento facto pro sententia Victorix, quod quidem in nostra sententia docente non esse necessario confitendas aggravantes, efficacissimum est.

Secundum verò probatur planè. Quia diuinatio procedens, ex pacto expresso cum dœmone, plures malitias specificas adiunctas sibi, regulariter, habet: ergo, vt confessarius illas cognoscat, necessario debet pœnitens talem diuinationem ex expresso pacto ortam confiteri. Consequentia liquet, antecedens verò probat latissimè Suarez *libro 2. citat. capite 8. à numero 22. vsque ad finem capitis: habet enim aliquando speciem Idololatriæ, si dœmonem tanquam quid diuinum recognoscat diuinator, adorando illum cultu solius Dei. Sic illum adoret, solo Sanctorum cultu, habet speciem Idolodulix. Si dœmonis responsum tanquam certum, & infallibile credatur, continet speciem hæresis; &c. Sic tenent omnes Authores citati pro affirmatiua sententia, præcipuè Suarez, loc. citat. Sanchez numero 14. adiuncto 26. Bonacin. & Trullench. nec credo nil aliud voluisse, quàm nos hic dicimus. Legantur attente.*

QVÆSTIO XIV.

An, necessario sit in Confessione exprimere rem per quam quis diuinavit; an scilicet, per aërem, aquam, ignem, terram, &c.

Affirmandum videtur. Quia Præstigium est alterius speciei à Necromantia, Pythonica, Geomantia, & ab aliis speciebus *supra questio. 5. numeratis: ergo per quas harum facta sit diuinatio, necessum est confiteri: Et ideo sic ex parte tenet Valentia 2. 2. disp. 6. q. 12. pun. 2.*

Sed probabilius longe, Respondeo. Negatiue. Quia probabilius longe est, quod omnes diuinandi modi, licet materialiter, & in genere naturæ, sint diuersæ spei; in genere tamen moris, formaliter, non sunt, nisi eiusdem speciei. Quia nullus diuinandi modus ex relatis, habet specialem deformitatem, contra rectam rationem; sed omnes eandem, ideoque accidentarium est diuinationi, quod potius in vna, quam in alia re fiat. Sic Suarez *cap. 9. numer. 5. & capite 10. numero 2. & 3. Caiet. tom. 1. opusc. tractat. 5. de Confess. questio. 3. Azor. tom. 1. libro 9. capite 12. questio. 3. Victoria, Sotus, & Rodriguez, quos sequitur Sanchez libro 2. capite 38. numero 14. Henriquez libro 5. capite 5. numero 3. Lessius libro 2. capite 43. dubitat. 5. Filliuc. tract. 24. capite 3. questio. 10. numero 72. Reginald. libro 17. numero 165. & 166. Bonacina disputat. 3. questio. 5. punct. 3. numero 21. Trullench. lib. 1. cap. 10. dubit. 3. num. 10. Lupus, par. 3. lib. 17. dist. 2. art. 4. diff. 4.*

QVÆSTIO XV.

An, omnis diuinatio ad superstitionem pertineat?

Negant aliqui, eo quod superstitione consistit in voluntate attribuendi creaturæ Diuinum honorem: at sola diuinatio futurorum contingentium, pendens à causa libera ad Deum pertinet: ergo sola hæc diuinatio est superstitione. Confirmatio. Quia si quis à dœmone scientiam alicuius occulti effectus præsentis petat, non petit aliquid, quod eius potestatem excedat: ergo nullam ei tribuit diuinitatem: ergo neque superstitionem committit, tamen grauius peccet. Ita tenet Valentia 2. 2. *disputat. 6. (non 3. vt legi apud Palaum) questio. 12. punct. 3. & indicat Lessius lib. 2. cap. 43. dub. 5. n. 28.*

Sed probabilius, Respondeo dicendum, quod omnis diuinatio, siue tacita, siue expressa, sit vera superstitione. Ratio est, inquit Palaus, quia ex proprio diuinitatis iure, vult Deus, vt omnes creaturæ ad ipsum confugiant, in eoque fidant: qui ergo, illo relicto, confugeret ad suum inimicum, in eoque confideret, plane eius iuri diuini derogaret, & quod illius proprium est, vellet inimico tribuere: ergo committit superstitionem, & tacitam Idololatriam; & per hoc patet solutio contrariæ rationis. Sic ille, *disputat. 1. punct. 3. numero 12. ex S. Thoma 2. 2. questio. 95. artic. 2. & Caiet. ibidem Suario libro 2. capite 8. à numero 16. & Sanchez libro 2. capite 38. à numero 9.*

QVÆSTIO XVI.

An, Diuinatores alligantes dæmones (v. g. in anulo) vel eos inuocantes, sint in ipso facto excommunicati?

Affirmant aliqui Doctores: qui & probant ex *cap. si quis Episcopus; & cap. Aliquant. 26. questio. 1. & capite 1. questio. 5. vbi fertur, contra prædictos, excommunicatio lata, non ferenda. Ideo sic sentit Martin. Delrio libro 4. cap. 2. quest. 7. sect. 4. & id esse probabile ait Suarez lib. 2. de superstitione. cap. 19. num. 5. Et tenuit antea Tabiena, verb. excommunicatio 1. casu 4.*

Sed probabilius, Respondeo. Prædictos diuinatores, præcise, vt tales sunt, minimè esse ipso facto excommunicatos. Quia probabilius est, nullam esse in iure contra hos, excommunicationem latam, sed ferendam vt late probat Sanchez *lib. 2. capite 38. numero 91. Suarez loc. citat. cap. 19. num. 5. Azor. tom. 1. libro 9. capite 26. questio. 3. Lessius lib. 2. capite 43. dubitat. 5. numero 29. Soula in Aphor. Inquis. libro 1. capite 58. & libro 2. capite 2. numero 7. Trullench. libro 1. in Decalog. capite 10. dubitat. 3. fine. Lupus par. 3. libro 17. dist. 2. artic. 4. diff. 1. Palaus disputat. 1. punct. 13. numero 2. Bonacin. disputat. 3. questio. 5. punct. 3. numero 12. & alij. Nota, notanter me dixisse, præcise vt tales sunt, quia certum est apud omnes, excommunicationem ipso facto incurrere, si hæresim simul incurrant, quod hæc tali delicto, (vt sæpe solet) adiungatur, vt vidimus.*

QVÆSTIO XVII.

An saltem, qui consulit Diuinos, ut aliquid occultum sibi detegant, ipso pacto excommunicatione incurrat?

Negandum videtur. Quia, ut nuper vidimus, Diuinatores alligantes dæmonem, aut ipsum inuocantes, non incurrunt excommunicationem ipso facto: ergo, à fortiori, non incurrunt consulentes illos; patet, quia magis videtur subiectos esse excommunicationi alligantes dæmonem, aut ipsum inuocantes, quam consulentes ipsos Diuinos: sed illi non incurrunt: ergo nec isti.

Sed hoc argumento non obstante, affirmantem partem tuetur Lupus *loc. cit. art. 4. diff. 1.* Qui & probat ex *c. si quis. 26. q. 5.* vbi consultores excommunicatione ipso facto ligantur; etiamsi hæresim non habeant in intellectu. Ita ille ex Toletus *lib. 4. sum. cap. 14. num. mibi 10. ibi: Atqui ipsos Magos consulit, & qui petit opera eorum excommunicatus est, ut habetur cap. si quis.* Hæc Toletus.

Sed probabilius, Respondeo: Nec ipsos consulentes Magos, esse ipso facto excommunicatos; sed excommunicandos. Quia in *c. si quis, cit. tam de Magis, quam de illos, consulentibus loquitur: atqui probabilius est, ut quæst. antecedenti est habitum, & docent ipsimet Lupus, & Toletus, quod Diuinatores, seu Magi, non sunt ipso facto excommunicati per dictum *c. si quis.* ergo neque erunt ipsi consulentes. Maior probatur ex verbis Textus, ait enim sic: *Si quis Ariolos, Aruspices, aut Incantatores obseruauerit, aut phylacteriis usus fuerit, anathema sit.* Sic tenent Authores nuper citati quæst. antecedenti, præcipue Suarez *c. 19. cit. n. 5.* vbi ait: quod licet opposita sententia in rigore iuris loquendo, non sit improbabilis, propter illud verbum *Anathema sit: tamen non videtur ita in consuetudine receptum; unde vel consuetudo derogauit huic iuri, vel certe cum sit optima legum interpret, ita verba illa, Anathema sit; interpretata est, ut perinde sonet, ac dicere, excommunicetur, anathematizetur; Quod autem hæc consuetudo sit, constat ex Glossis, & Doctoribus communiter, qui hanc censuram ibi non cognoscunt, tanquam iure ipso facto latam, sed ferendam.* Hæc Suarez. Et ex illo Fagundez *lib. 1. in Decal. c. 45. à n. 4.* Nulla igitur est in iure Canonico pro Diuinatoribus, aut pro illos consulentibus, excommunicatio ipso facto: De iure autem vniuersiufque Diocesis aliud esse poterit, vnde videndæ erunt constitutiones illarum. Ut autem facilius, quæ infra dicenda sunt intelligantur, necessum erit prius aliqua de scientia dæmonum præmittere. Sit ergo,*

QVÆSTIO XVIII.

An, dæmones cognoscere, & prædicere possint omnia futura, quæ à causa naturali necessario proueniunt?

Respondeo, ut certum, Possè. Quia cum huiusmodi futura habeant causam determinatam, & infallibilem, quam per species innatas perfectissimè cognoscunt, consequenter certitudinaliter futura ab illa dependentia norunt, & prædicere possunt. Ideoque prædicere queunt, Lunam tali die esse eclipsum, oppositionem Solis, & Lunæ tali hora habendam, &c. Sic omnes Legantur Palaus *disput. 1.*

R. P. Leand. in Decalogum.

punct. 3. num. 2. Lupus in edict. Inquisit. par. 3. lib. 16. dist. 1. artic. 1. diff. 1.

QVÆSTIO XIX.

An, item possint dæmones cognoscere, & prædicere omnia futura, quæ habent causam determinatam, fallibilem tamen?

Respondeo, etiam ut certum: Possè cognoscere, & dicere, verum non certitudinaliter, sed coniecturaliter tantum. Quia licet hæc futura habeant causam determinatam, est tamen fallibilis: & ideo non infallibiliter, sed solum coniecturaliter possunt futura ab illa dependentia scire. Vnde sicuti Astrologi prædicunt ex cæli motibus, tempestates, pluias, &c. non omnino certò, sed ex coniecturis; eo quod sæpe ex causis inferioribus, aut superioribus impediri possunt; Ita & dæmones hoc modo scire talia futura possunt. Sic Lupus *loco citato.*

QVÆSTIO XX.

An deinde, futura contingentia, & à libera voluntate pendentia, possint certo dæmones cognoscere, & prædicere?

Respondeo, Tanquam certum: Non posse certo cognoscere, & consequenter, nec certo prædicere. Probatur. Tum, quia hæc futura habent causam indeterminatam, & fallibilem, & ad opposita vertibilem: Tum, quia de his futuris scientiam habere, est proprium Dei, iuxta illud *Isaiæ 41. Annunciate nobis, quæ futura sunt, & dicemus quod Dii estis vos.* Tum, quia si dæmones scirent huiusmodi futura, scirent etiam, an essent victuri hominem, quem tentant; at hoc est falsum; ergo. Minor probatur: nam cum superbissimi existant, nunquam tentarent, nisi eum, quem præscirent sibi succumbendum: atqui ex Scriptura Sacra, & etiam experientia, constat, quod tentant etiam illos, à quibus sæpe vincuntur, ut constat de Sancto Iob, & aliis: ergo. Sic omnes. Legantur D. Thom. *in 2. dist. 7. qu. 2. art. 2.* D. Bonau. *ibidem par. 2. art. 1. quæst. 3.* Delrius *lib. 4. cap. 2. quæst. 2.* Pereira *lib. 3. de Magia cap. 5.* Sanchez *lib. 2. Sum. c. 38. numer. 7.* Bonacin. *disput. 3. quæst. 5. punct. 3. num. 1.* Lupus, & Palaus *locis citatis & alij.*

QVÆSTIO XXI.

An saltem, huiusmodi futura contingentia, & à nostra libera voluntate pendentia, possint dæmones, si non certo, saltem probabilissimè coniectare, & prædicere?

Respondeo, ut certum: Possè, id coniectare probabilissimè. *Primo*, quia suo ingenio angelico, & scientiæ acumine, facillimè cognoscunt ad quid inclinetur affectio nostra. *Secundo*. Quia cum omnium hominum temperamenta, affectusque optime norint, & quid ex ipsis oriri soleat, possunt ex iis pendentia à libero arbitrio probabilissimè coniectare. *Tertio*. Quia sagacissimi sunt, & Deo permittente, phantasma hominum variis modis perturbare possunt, & quid ex ipsis oriri soleat, prædicere. Sic Sanchez, Delrius, Pereira Palaus, & Lupus *loc. citat.*

G g diff. 2

diff. 2. Qui diff. 3. ex D. August. in lib. de natura dæmonum, septem capita assignat ex quibus Dæmones aliqua futura absolutè, certo norant. *Primum* ex subtilitate ingenij naturalis. *Secundum*, ex experientia temporum, *Tertium* ex celeritate motus. *Quartum* ex potentia; quia videlicet, possunt morbos immittere, illòsq; prædicere. *Quintum* ex signis corporis v.g. ex pulsu, vrina, &c. *Sextum*, ex signis animi, nempe, ex passionibus. *Septimum*, denique ex Prophetis, ac scripturis.

QVÆSTIO XXII.

An, Deus, ministerio Angelorum bonorum, dæmonibus interdum reuelet futura, quæ postea hi prædicere possunt?

Respondeo, vt certum: Quod Sic. Quia Deus mirabili sua sapientia, etiam per inimicos suos, suam implet voluntatem, vt ait D. Bonac. in 2. dist. 7. par. 2. in exposit. litera. Sic ipse, & Sanchez libro secundo, capite 38. numero 7. per hæc verba: *Potest etiam Dæmon certo futura nosse, quæ diuinatores edocet ex reuelatione Dei per Angelum sibi facta. Sape enim Deus ad malum pœnæ inferendum, vt solet dæmonis ministerio; atque ita id damnatum, ac durationis tempus ei reuelat. Quare potest tunc dæmon initium, & finem eius mali certo prædicere.* Sic Sanchez ex Delrio, & Pereira. Lupus loc. cit. diff. 4. Qui bene addunt, quod si morbus aliquis fiat ex maleficio, qui ex pacto cessaturus est, sublato signo, poterit etiam tunc dæmon, finem morbi certo prædicere.

QVÆSTIO XXIII.

An, dæmon possit naturaliter scire, si longa vel breuis, debeat esse cuiusque hominis vitæ?

Respondeo, Posse scire, quamuis non omnino punctualiter. *Primum* patet: quia dæmon apprimè noscit cuiusque hominis complexionem, humorumque dispositionem; videtque intra corpus illius occulta, quæ ad breuitatem, & longitudinem vitæ conferunt: ergo. *Secundum*, etiam constat: quia longitudo, vel breuitas vitæ, non pendet solummodo ex complexione naturæ, sed etiam ex ciborum qualitate, aëris temperie, quæ ex placito cuiusque variari potest. Imò & ex aliis accidentibus, quæ indies contingunt, &c. ergo. Sic communis. Legantur Iacobus Sprenger in Malleo Malefic. p. 2. q. 1. c. 2. Lupus loc. cit. art. 3. diff. vnica, quam finit aduertendo, perspicacius quolibet peritissimo Medico, posse dæmonem cognoscere ex signis, quanto tempore infirmus probabiliter sit superuiucturus, quove tempore moriturus: quod non dubito.

QVÆSTIO XXIV.

An, dæmones cognoscant certo omnes cogitationes hominum, quæ in actum externum prodierunt?

Respondeo, tanquam certum: Cognoscere. Quia vident. Qua ratione certo sciunt occultissima furta, res perditas, thesauros defossos, secreta consilia, aliaque occulta peccata à voluntate prodeuntia, & palam patrata verbis, scriptis, aut factis. Sic

Delrius disquis. Mag. lib. 4. capite 2. quæstio. 2. Valentia 2. 2. disput. 6. quæstio. 12. punct. 3. Sanchez libro 2. Sum. cap. 38. sub num. 7. Lupus par. 3. lib. 17. dist. 1. artic. 2. diff. vnica.

QVÆSTIO XXV.

An etiam dæmones certo possint cognoscere cogitationes hominum, ac deliberationes voluntarias?

Respondeo, tanquam certum: Non posse certo: sed solum probabilissimè coniectare ex iis, quæ in corpore, tam interius, quàm exterius apparent, & ex verbis, scriptis, & aliis clandestinis consiliis. Sic Delrius, Pereira, Valentia, Sanchez, Lupus, loc. citat. & omnes.

QVÆSTIO XXVI.

Quomodo diuinatores à dæmone doceantur ea, quæ diuinant, & prænunciant?

Respondeo, edoceri; vel, quia dæmon assumpta visibili forma diuinatores alloquitur: vel absque vilo visibili aspectu, formati in aëre verba, quæ à solis diuinatores audiantur: vel quia tradit scripturam in qua continetur res prænuncianda: vel quia in somniis, aut in vigilia, disponit ipsorum phantasmata idonea ad futura repræsentanda, atque incitando diuinatores, vt repræsentata per phantasma prædicent: his, & aliis modis similibus possunt dæmones instruere homines, & occulta docere, vt prædicent. Sic omnes. Legantur Pereira lib. de Magia cap. 5. num. 35. Sanchez loc. cit. num. 8. Filliuc. tract. 24. cap. 5. quæst. 4. num. 116. Bonac. disp. 3. quæst. 5. punct. 3. num. 3. Trullench. lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 3. numer. 5. Palauis tom. 3. tract. de superstit. disput. 1. punct. 3. num. 3.

§. II.

De diuinatione cum pacto Dæmonis expresso.

QVÆSTIO XXVII.

Quot modis potest quis postulare expressè à dæmone, cognitionem rerum occultarum?

Respondeo, quod duobus modis. *Primo* simpliciter petendo à dæmone, vt aliquid dicat, & doceat, absque vlla promissione, vel pacto ex parte petentis. *Secundo*, cum expresso pacto, quo petens se obligat ad obsequium dæmonis, si res occultas eum doceat. Quod fieri solet etiam duobus modis; nempe, & cum solemnitate, & sine illa. Cum solemnitate fit, quando dæmon apparet in similitudinè Monarchæ in forma visibili, magna dæmonum comitante caterua, in solio sedens, coram quibus omnibus vtrinque fiunt promissiones, homo promittit se negaturum Deum, omnia Sacramenta, & res Sacras, & non confessurum Sacerdoti, saltem hoc peccatum: Dæmon vero illi promittit futura, & occulta reuelaturum, & votis illis per omnia satisfacturum:

Sine solemnitate fit etiā duobus modis. *Primo*, cum

solus

solus cum solo dæmone pactum init. *Secundo*, cum ipse solus non audet coram dæmone comparere, idè promittit pro tertia persona. Ex parte etiã dæmonis, duobus modis potest esse expressa responsio. *Primo*, simplex, & sine pacto. *Secundo*, etiam cum pacto acceptando obligationem ad docendum de occultis. Hæc omnia Trullench. *lib. 1. in Decalog. capit. 10. dubit. 3. num. 7.*

Quot verò modis contingat diuination cum expressa, & implicita dæmonis inuocatione diximus *supra quest. 5. & 6.* In quo consistat eius malitia. *qu. 8.* Et quo iure sit verita, & an semper sit mortalis, *quest. 9. & sequentibus.*

QVÆSTIO XXVIII.

An, sit licitum, inter aliquos pacisci; ut, qui prior obierit, alteri appareat, cum de suo statu certiore facturus?

Affirmandum absolutè videtur. Quia id olim à nonnullis factum legimus, Et præcipuè à Sancta Lutgardi, vt tradit Surius *tom. 3. lib. 2. vite eius, mense Iunio.* Et id ipsum accidisse cuidam fratri Dominicano narrat Fr. Anton. Senensis in *Chron. Dominicanorum.* Is enim commorans in Conuentu Zamorano, cum quodam fratre Minorita familiari suo, simile pactum iniuit. Et cum Minorita prior moreretur, post dies aliquot apparuit Dominicano mensas in refectorio sternenti, expiatorium ignem circumgestans. Et ad cruciatus sui iudiciũ, mensam ligneam manu tetigit, eamque ibi impressit: & ad perpetuam rei memoriam, paruulo clatro ferreo manet obtectam. Igitur huiusmodi pactum facere non illicitum videtur.

Sed clarius, Respondeo dicendum, quod licet secundum se consideratum, hoc pactum culpa careat; tamè, quia res est valde periculosa, & valde obnoxia dæmonum illusionibus, ideo omninò ab illo cauendum sit. Sic Summa Confessor. *lib. 1. tit. 11. q. 2. 3.* Ciruelo *lib. 3. de superst. cap. 11.* D. Thom. & Betzitiis, quos citat, & sequitur Delrius *lib. 2. disquis. Magic. q. 26. sect. 7. vers. secundo sequitur* vbi addit, vix fieri posse, vt pactio hæc culpa curiositatis vacet. Sanchez *lib. 2. Sum. cap. 38. num. 25.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 36. numer. 14.* Bonac. *disput. 2. questio. 5. punct. 3. num. 3. vers. ex quo fit.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 3. num. 5.*

QVÆSTIO XXIX.

An, anime vel beate; aut in Purgatorio, vel in inferno detentæ; viuentibus aliquando appareant?

Negant in primis Hæretici Atheistæ, qui animã negant immortalem, & corpori volunt eam commori. Negant deinde alij nostri temporis hæretici; eo quod hac mortuorum apparitione fidem Purgatorij (quod negant) valde stabilire percipiant. Negant demum aliqui ex Catholicis, existimantes nunquam defunctorum animas viuentibus apparere, sed semper esse dæmones, aut malos genitos hominum deceptores, aut mere somnia. Ita Hieronymus Magius, & Tiraquellus, apud Martinum Delrium, mox citandum.

Sed plusquam certum, Respondeo. Aliquando apparere, Deo ita permittente, ad eius honorem, & ad multorum hominum vtilitatem. Hanc veritatem

R. P. Leand. in Decalogum.

late probant Delrius *lib. 2. disquisit. magicar. quest. 26.* per sex sectiones. Thyreus *lib. de spirituum apparitionib. à capit. 11. per multa capita.* Sanchez *loc. citat. num. 23.* Bonac. *num. 3.* Fagundez *loc. citat. numer. 11.* per hæc verba: *Decet enim, & utile est, hoc fieri aliquando, Deo optimo Max. permittente, & ad multorum hominum vtilitatem, & ad Dei honorem, & iustum illius iudicium. Nam hæ apparitiones multum nobis afferunt vtilitatis: docent enim in primis nos, animas nostras corpori manere superstites; ostendunt, non esse impossibilem corporum resurrectionem; clamant Deum non viuos modo, sed etiam mortuos iudicare; nobis manifestant, certa esse loca, in quibus nocentes indefinenter discrucientur, innocentes immortalis euo fruuntur.* Hæc Fagundez. Legatur Torreblanca *libro 4. spirit. practicar. capite 7. à numero 23.*

QVÆSTIO XXX.

An, Magi queant, operã dæmonum, veras defunctorum animas nobis ostendere?

Affirmandum videtur, eo quod anima Samuelis, ope dæmonis, & pacto Pythoniæ, ad vitam reddidit, & loquuta est, vt narrat Scriptura *1. Reg. 28. ergo.*

Sed, vt certum, Respondeo. Non posse. Ratio est. Quia, si Defunctorum animæ in cœlo sunt alienum est à diuina maiestate, & statu illo beatifico, vt dæmonibus subiiciantur: si in purgatorio existunt, sunt in via beatitudinis, & ideo, ob eandem causam, non docet eas dæmonibus subiici: Si in inferno morãtur, nequit diabolus finire eas egredi, sine nutu Dei, sine quo nec ipse potest. Sic docent omnes Catholici Legantur D. Thom. *1. p. q. 117. art. 4. ad 2.* Victoria *de Magia n. 17.* Martin. Delrio *lib. 2. q. 26. sect. 7.* Suarez *lib. 2. de superstit. cap. 10. num. 14.* Lessius *lib. 2. de Iust. cap. 44. dubit. 3. num. 23.* Fagundez *lib. 1. in Decalog. cap. 36. num. 11.* Palaus *tom. 3. tract. de superst. disput. 1. punct. 11. num. 4.*

Ad rationem verò pro parte affirmante adductam, Respondeo vel quod non fuerit vera anima Samuelis: sed spectrũ, aut imago eius, idest, dæmon, qui nomine Samuelis loquutus fuit ad Saulem, dicens illi, *Tu, & filij tui cras mecum eritis,* vt volunt D. August. *lib. 2. ad Simplician. quest. 3. & ad Dulcidium libro 8. quest. 9. & in lib. 2. de mira spect. capit. 11. & in lib. quest. veter. testam. quest. 27.* Tertulian. *in lib. de anima capit. 57.* vbi cum exaggeratione ait: *Absit, vt anima cuiuslibet Sancti, nedum Propheta à dæmone credamus extractam, edocti, quod ipse Sathan transfigeretur in Angelum Lucis.* D. Iustin. etiam, Cyrillus, Guillel. Parisiens. & Turcrementa, apud Fagundez vbi infra vel, si fuerit vera anima Samuelis, quæ loquuta fuit sauli, vt probabilius sentiunt Basilius, Ambrosius, D. Thom. Lyra, Caiet. Abulens. Carthusian. Gaspar Sanchez, Bellarmin. Martin. Delrio, Suarez, Pereira, Lessius, Sotus, & alij, quos afferunt, & sequuntur Fagundez *loc. cit. n. 11.* & Palaus *n. 5.* tunc dicendum est, Samuelem non apparuisse ex vi magicæ artis, perente id Pythoniæ, sed ex iussu, & voluntate Dei; tunc ad gloriam Samuelis; Tum ad maiorem, Saulis punitionem, quod constat, ex eo quod verè præuenit incantationes Pythoniæ, & apparuit priusquam magicæ illæ preces, quæ longissimæ esse solent finirentur; vt colligitur ex admiratione, & metu, quem Pythoniæ concepit aduentu Samuelis. Non enim timuit mulier assuetã spectris, quia vnum viderat; sed, quia præter morem

ante finitas, & vix inceptas incantationes, ac proinde non ex vi illarum, Samuel apparet. Legantur Torreblanca lib. 4. spirit. pract. capite 7. à num. 23. Raphael de la Torre tom. 2. questio. 95. artic. 3. disp. 3. & alij apud ipsos.

QVÆSTIO XXXI.

An, semper mentiatur dæmon, quando in dæmoniaco ait, se alicuius defuncti damnati, vel non damnati, animam esse?

Respondeo, vt quid certum, semper mentiri. Quia anima defuncti nunquam alterius hominis corpus ingreditur. Sic Abulens. cap. 8. in Matth. qu. 124. ad 1. Delrius post libr. 6. disquisit. magic. in Anacephaleosi, monitione 10. Sanchez lib. 2. sum. capit. 38. num. 24. Fagundez loc. cit. nu. 13. Qui bene aduertunt, minimè esse faciendum, quod dæmon seu dæmoniaco, fieri præscribit, si opus consilij sit: quia dæmonibus, nec bona consulentibus, auscultandum est; eo quod omnia bona, quæ nobis consulunt, ad malum semper tendant, & ad nostram perniciem. Si vero opus, quod præscribit, fuerit ex præcepto, v.g. Charitatis, vel iustitiæ, tunc faciendum est illud; non quia à dæmoniaco præscribitur, sed quia ad id faciendum tenemur.

QVÆSTIO XXXII.

An, dæmones hominibus apparere soleant, fingentes, se esse animas defunctorum; vt inde occasionem arripiant trahendi illos in aliquem errorem?

Respondeo, vt certum solere apparere, dicendo, se esse animas defunctorum; vt se aspicientes errore aliquo decipiant vt mortuos infament. Sic docent D. August. lib. 10. de Ciuit. Dei c. 11. Chrysoft. homilia 29. in Matth. D. Thom. 1. p. quest. 117. artic. 4. ad 2. Victoria de Magia questio. 4. Sotus lib. 8. de Iust. quest. 3. artic. 2. col. 4. Ciruelo, de superst. p. 3. capite 8. Pedraza in Sum. in 1. præcep. §. 10. Martinus Delrio libro 2. disquis. Magic. questio. 26. sectio. 7. ibi: Ideo solent ipsi has vices subire dæmones, qui per mundum adhuc vagantur, & has animas amant mentiri. Neque id mirandum, cum in Angelum quoque lucis se transfigurent, & in B. Virginem Deiparam, vt in Biturigibus vibiscis, cum illic degerem scio accidisse; Imò, & in ipsum Christum Dominum, qualis Beato Martino apparuit diabolus. Sic Delrius. Sanchez loco citat. num. 23. Fagundez num. 8. & 9. Bonacina num. 3. & alij. Qui bene notant in his casibus, nec esse illis credendum, quamuis bona consulant, petantve suffragia sibi fieri; aut aliquid restitui; nam id ex malicia efficiunt, gratia postea facilius decipiendi.

QVÆSTIO XXXIII.

An dentur aliqua signa, quibus discerni queat, an he apparitiones sint à Deo, vel à bonis, vel malis Angelis

Respondeo, Dari aliqua signa, è quibus, quæ certiora sunt, primo loco prænuñciabimus. Primo ergo, si ad signum crucis, vel ad nomen Sanctiss.

Iesu, vel Mariæ, vel aliorum Sanctorum, eorumve Reliquias: agni Dei ceream effigiem; lustralem aquam, panem, salem, cereumve benedictum, aut alia huiusmodi Sacramentalia, vel Catholicæ religionis symbola, fugiant, aut detestentur; factæ visiones, & malorum Angelorum spectra censenda sunt.

Secundo, si postquam semel exegerunt quod volebant, adhuc frustra rursus appareant, & sint importuniores, tunc etiam sunt censendæ fictæ visiones, & malorum Angelorum. Nam verè animæ, cum illis quis satisfecerit, vel non redeunt, vel semel tantum, vt gratias agant: contra verò dæmones iterum, atque iterum redeunt, vt causas ex causis, funiculum nectant, vel ad obsidendum, vel ad grauitè decipiendum.

Tertio, Si se dedicat, animam esse alicuius damnati, mentitur, & dæmon est: nam (vt supra est habitum) vix vnquam damnatorum animæ sinuntur egredi.

Quarto, Si præterit apparitioni causam falsam, vel malam, vt, v.g. si dicant, se apparere coactum, vel coniurationis magicæ, vel vt reuelet curiosa, vel parum necessaria, aut quæ nesciri expediret, dæmon est.

Quinto, si apparentis oratio sit falsa, superstitiosa, malefua, desperati, superbi, libidinosi, vindictæ appetentis, aut aliter perturbati præferens animi ostentationem; dæmon est.

Sexto, denique, si appareat forma non humana, formosâ, & bene formatâ, sed tetra, deformi; aut vili; vel canis, serpentis, suis, draconis, aranei, bufonis, vel similium; vel nigri Æthiopis; malus est genius. Si vero forma humana, bona; Angeli, vel Beati, vel Dei; tunc consideranda est operatio, nempe, si ex genere suo sit improba, vt blasphemie, superstitionis, mendacij, homicidij, luxuriæ, &c. vel dolosa ex modo apparitionis; vt si primo congressu lætitiâ adferat animo, & tranquillitatem; postea horrorem, turbationem, desolationemve; aut etiam magno cum fœtore, strepitu, vel clade habeat; dæmon est. Sic Martinus Delrio lib. 2. q. 26. sect. 3. vers. Metum nobis. Legantur de hac re etiam Petrus Thyreus, lib. de Spirituum apparit. capit. 16. Peltanus de Purgatorio cap. 5. Fagundez lib. 1. in Decalog. capite 36. numero 12. Binsfeld. in Confess. Maleficar. Torreblanca de Iure Spirit. practicabil. libro 1. capite 2. à numero 38.

§. III.

De diuinatione per astra, absque expressa inuocatione dæmonis.

QVÆSTIO XXXIV.

An, Astromonia, & Astrologia differant inter se?

Respondeo, dicendum, quod quamuis primo aspectu, videatur non differre, cum ambæ versentur circa Astra, tamen cum aliter, & aliter circa illa versentur, non parum differunt ab inuicem. *Astromonica* namque, veluti *Theorica*, aut *speculatiua* scientia, agit in vniuersali de Astris, nempe, de eorum quantitate, mensura, distantia, situ, tñoru, & cursu; de eclipsis, de polis, de hemispheriis, de circulis, de retrogradationibus, & similibus. *Astrologia* vero veluti scientia *practica*, agit de astrorum effectibus,

ctibus, au proprietatibus, nempe, de temporibus ad plantandum, seminandum, & scindendum apris, & similibus. Sic omnes. Legantur Thom. Garzonus in sua Platea vniuersali *discursu* 39. Torreblanca *de Iuris Spirit. pract.* lib. 7. cap. 2. Ignatius Lupus, in *editum S. Inquisit. part. 3.* libro 18. dist. 1. artic. 1. *difficul.* 1. & alij.

QVÆSTIO XXXV.

An, Astrologia sit duplex, altera naturalis, & altera Iudiciaria?

Respondeo, Esse duplicem, naturalem, videlicet, & Iudiciariam. Naturalis est illa, quæ ex situ, cursu, motuque astrorum ea, quæ naturaliter contingunt; vt eclypsim, pluuias, grandines, ventos, sterilitatem terræ, pestem & similia coniectat. Et hæc Astrologia conducit valde medicinæ, agriculturæ, & nauigationi.

Iudiciaria vero Astrologia est illa, quæ ex aspectu, & obseruatione astrorum coniectat futuros euentus fortuitos; ac ex libero arbitrio pendentes, præterita, etiam, & præsentia prorsus occulta. Sic Sanch. lib. 2. *Sum. c.* 38. n. 27. Trullench. lib. 1. in *Decal. c.* 10. dub. 4. n. 1. Fagundez lib. 1. in *Decal. c.* 38. à n. 1. Torreblanca lib. 7. c. 1. & 2. Suarez tom. 1. *de Relig. lib. 2. de superst.* cap. 11. à num. 2. Lessius lib. 2. cap. 43. dub. 6. & alij infra adducendi.

QVÆSTIO XXXVI.

An, Astrologia iudiciaria in aliquas, quasi in species, diuidatur partes?

Respondeo, Diuidi in quatuor. *Prima* versatur circa *Reuolutiones*, & prædicat totius anni bello, paceque vicissitudines, aëris salubritatem, annonæ pretium, morbos animantium, &c.

Secunda, continet *Magisterium Natiuitatum*, & docet quod sigillatim homini tota vita obtinget; vt certo morbo, certo tempore, mense, aut die, hominem periturum: vxorem diuitem, aut pauperem pulchram, aut deformem ducturum: fore gratum tali principi; ad certam dignitatem promouendum, &c.

Tertia, vocatur *Electioinum*, & docet quid in singulis rebus consulto, & vtiliter faciendum, quid omitendum, quando ædificandum, quando nauigandum, equitandumve, quando egrediendum, manendumve domi, & denique quando, & quibus in locis singula facienda, vt feliciter cedant.

Quarta, est *Imaginum sculpendarum*, planè præstigiola. Sic Martin. Delrius lib. 4. *disquis. Magic. c.* 3. *quest. 1. vers. Astrologia huius*, & lib. 1. cap. 4. & ibi *questio. 1.* vbi agit de hac parte quarta Astrologiæ. Sanchez loco citato.

QVÆSTIO XXXVII.

An, Astrologia naturalis coniectans, & prædicans effectus, qui naturaliter eueniunt ex motu astrorum, influentiis, & concursu Planetarum, sit licita?

Respondeo, vt certum: Esse licitam. Quia effectus naturalis prouenientes ab astris, vt sunt, se-
R. P. Leand. in Decalogum.

renitates, tempestates, pluuiæ, vel grandines, ventis & similes, optime cognosci possunt per suas causas; nempe, per cælos, & astra: ergo licita erit talis prædictio. Igitur Astrologus naturalis non omittet peccatum superstitionis huiusmodi effectus coniectans, & prædicans. Sic omnes. Suarez lib. 2. *de superstit.* cap. 11. à num. 5. Sanchez lib. 2. cap. 38. num. 28. Fagundez lib. 1. in *Decalog. cap.* 38. num. 1. Trullench. lib. 1. cap. 10. dub. 4. n. 2. Palaus *disput. 1. punct. 4. n. 1.* Villalob. p. 2. tract. 8. diff. 4. num. 2. & alij.

QVÆSTIO XXXVIII.

An saltem peccet mortaliter Astrologus, qui præfatos effectus, plus certo prædicat, quam ex astris colligere potest?

Respondeo, dicendū, quod ex se, & secluso damno reextrinseco, solum peccet vitio veniali imprudentiæ, temeritatis, seu mendacij. Sic ex Suario, Sanchez lib. 2. *Sum. cap.* 38. num. 29. his verbis: *Quia si hæc omnia prædicantur ab Astrologis, maiori certitudine, quam sciri possunt, erit peccatum temeritatis, & imprudentiæ, seu mendacij, non excedens culpam venialem, nisi cederet in alterius præiudicium; tunc enim esset mortale. Quod bene docet Suarez cap. 11. num. 5. & 12. Quia cum coniectent ea ad quæ astrorum aspectus se extendit, nulla interuenit superstitio, sed erit error temeritatis, & mendacij: sicut si erraretur in conclusione physica, asserendo eam certiore, quam sit. Hæc Sanchez. Sic etiam Fagundez loc. cit. num. 6. Trullench. sub num. 2. Palaus num. 1.*

QVÆSTIO XXXIX.

An licite possint Astrologi naturales, ex astrorum aspectu, considerando natiuitatis punctum, prædicere certo temperamentum, conditionem, inclinationem, & qualitatem cuiusuis viuentis?

Respondeo, vt certum. Non posse licitè hæc vt certa prædicere. Quia aspectus Astrorum necessarius ad horum iudicium ferendum, non potest perfecte cognosci. Tum quia rapidissimus cæli motus efficit, vt constellatio prius prætereat, quam ab Astrologis annotari valeat. Tum, quia ab aliis causis dependent. Tum etiam quia sæpe impediuntur. Tunc deniq; quia esto quod Astrologi perfecte cognoscerent aspectus astrorum in puncto natiuitatis regnantes; non tamen cognoscere possunt astra regnantia in puncto conceptionis: sed ad temperamentum viuentis, non minus, imò potius, efficacius conducunt astra conceptionis, quam natiuitatis, quia fœtus tenuior est, & facilius penetratu: ergo. Sic omnino Palaus *disp. 1. punct. 4. num. 3.* & antea Suarez lib. 2. *de superstit. cap. 11. num. 9.* Lessius lib. 2. cap. 43. *dubit. 6. à numer. 32.* Sanchez lib. 2. *Sum. capit. 38. numer. 29.* Martinus Delrius lib. 4. *disquis. Magic. cap. 3. questio. 1. concl. 3.* Fagundez libro 1. in *Decalog. capit. 38. num. 9.* Trullench. lib. 1. cap. 10. dub. 4. num. 3. Legatur Torreblanca lib. 7. *Iuris Spirit. pract. cap. 8. per totum*, vbi late de hac agit materia.

QVÆSTIO XL.

An sit peccatum mortale, ex genere suo, inclinationem alicuius pueri, ex astris tanquam certam nuntiare?

Affirmat Trullench. n. 3. cit. his verbis: Imo, si inclinationem, tanquam certam ex astris nuntiaret, non careret culpa. Tum propter rationem dictam in conclus. superiori. Tum, quia hic maius periculum imminet falsitatis, & introducendi aliquam superstitionem, qua inuoluat etiam prædictionem actuum humanorum. Fillinc. tract. 24. cap. 4. q. 3. n. 85. non tamen explicat quale peccatum sit: at cum maximum sit periculum incidendi in superstitionem videtur peccatum mortale ex genere suo. Hæc Trullench.

Sed probabilius, Respondeo: ex genere suo, non esse mortale, sed veniale tantum temeritatis, videlicet, imprudentiæ, seu mendacij. Sic Sanchez, Suarez, Fagundez & Palaus, quæst. 38. citati. vbi, vt vidimus, affirmant talem prædictionem non excedere culpam venialem, nisi casu, quo cedat in alterius præiudicium.

QVÆSTIO XLI.

An saltem, ex Astrorum aspectu, possit Astrologus, si non certo, saltem coniecturaliter, aut tenuissima probabilitate, obseruata pueri natiuitate, prædicere naturalem inclinationem eius futuram; vt propensionem ad iram, ad mansuetudinem, ad libidinem, & similes passionem?

Negat adhuc Fagundez lib. 1. in Decal. c. 38. n. 10. his verbis: Nihilominus animaduerto, hanc coniecturam vix posse peruenire ad cognitionem probabilem, nedum certam. Quia cum potentia sensitiva, qua pendent ex complexione, & temperamento hominum, obediunt voluntati illorum, nil certi ex hoc potest coniectari: imò & nil vere probabile. Ita ille.

Sed clarius Respondeo, Primo. Non est per se malum, nec vniuersaliter prohibitum, nec aliquo iure positiuo damnatum, ex stellatum constellatione, obseruata pueri natiuitate, coniectare temperamentum eius, & ex illo naturalem inclinationem futuram, & propensionem ad iram, &c. Probatur: quia inclinatio, & propensio hominis ad hos, vel illos effectus, magna ex parte fundatur in naturali corporis temperamento, & complexione: atqui licet potest Astrologus coniectare ex stellarum constellatione, temperamentum, & complexionem pueri: ergo & eius propensionem. Sic latè, & optime docet, ex D. Thoma, Suarez lib. 2. de superst. cap. 11. numero 8. Fagundez etiam, omnino ex illo, num. 9. & alij.

Respondeo, Secundo. Licet inclinatio naturalis futura alicuius pueri, nequeat ab Astrologo, vt certa, nedum omnino probabilis prædici: potest tamen ab illo annunciari coniectura aliqua aut vt ita dicam, tenuissima probabilitate. Sic Palaus disput. 1. cit. punct. 4. num. 3. in principio. & probat ratio Suarij adducta pro prima responsione.

QVÆSTIO XLII.

An Astrologi Iudicarij, qui ex astris euentus ex libero hominis arbitrio pendent, certo prænunciant, mortalem superstitionem committant?

Negarunt quidam Astrologi Iudicarij existimantes, talem prædictionem esse licitam & approbatam. Probabant Primo ex illo Genes. 1. vbi sermo diuinus de stellis agens, ait: vt sint in signa, & tempora, & dies, & annos. ex quibus verbis colligebant, quod astra, & si non sint causæ futurorum euentuum, certa tamen sint signa eorum. Secundo id intendebant probare ex illo Isaia 34. complicabuntur, sicut liber, cæli. Vbi per cælum multi intelligunt firmamentum, & dicunt, firmamentum vocari librum, eo quod tanquam in libro, sic in cælo, cuius stellæ sunt characteres, futura. Legantur signata. I. tatenuisse Plotinum, Porphirium, Origenem, Eusebium, Augustin. & Iulium Sirenium, refert Delrius lib. 4. disquis. Magic. cap. 3. quæst. 1. vers. sed non desunt. Quibus addit Torreblanca, vbi infra Ambrosium lib. 4. Hexamer. cap. 4. & Posseuinum in Bibliotheca lib. 15. cap. 15.

Sed vt quid certissimum, Respondeo. Mortalem superstitionem committere. Ratio est: Quia cum euentus isti liberi, non existant necessario, & certo; non possunt certo, & necessario prædici: ergo neq; prædici, aut annunciari. Deinde, quia hi effectus non continentur in astrorum potestate, quibus etiam, nec Deus, nec humanum arbitrium subsunt: ergo ex eorum aspectu nequeunt ab Astrologis certo prænunciari.

Secundo hæc veritas constat ex Scriptura Sacra, quæ docet rerum futurarum præscientiam solius esse Dei, Isaia 41. vers. 23. & monet, ne quis discat Astrologiam, vel ab astris sibi timeat, & has vanas esse leges Infidelium Ierem. 10. vers. 2. A signis cæli nolite timere, quæ timent Gentes, quia leges populorum vanæ sunt.

Tertio. Quia oppositum, tanquam graue peccatum damnant Canones, & Concilia, vt constat ex cap. illud. cap. illos. cap. sed & illud 26. quæst. 2. cap. Igitur. 26. quæstio. 3. cap. Non liceat. 26. quæstio. 5. capit. 2. de Sortileg. Concilij Trident. Index libror. prohibet. Reg. 6. & nouissime ex Bulla Sixti V. contra Astrologos.

Quarto damnat etiam Ius ciuile l. Nemo, & l. Et si Cod. de Malef. & Mathematic. & l. Mathematicos. C. de Episcopali audientia, quibus & ars interdicta, & codices incendio, & videntes damnantur exilio, imò & morte plectuntur l. 5. de Malef. & Mathematic.

Quinto oppositum damnant Patres communiter Basil. D. Chrylost. Ambros. Augustin. D. Gregorius, vt refert Delrius, infra, Theolog. omnes cum D. Thoma 2. 2. q. 95. art. 5. Legantur Delrius lib. 4. disquis. Magic. cap. 3. qu. 1. Suarez lib. 2. de superst. cap. 11. à num. 3. Pereira de Magia toto lib. 3. Sanchez lib. 2. Sum. c. 38. à num. 30. Fagundez lib. 1. in Decalog. cap. 38. num. 2. & 7. Trullench. lib. 1. in Decalog. cap. 10. dubit. 4. à num. 4. Tamburin. lib. 2. in Decalog. cap. 6. §. 1. n. 13. Palaus tom. 3. tract. de superst. disp. 1. punct. 4. à n. 4. Torreblanca lib. 7. lur. spirit. cap. 3.

Ad auctoritatem Sacræ Scripturæ, & Patrum adductam pro opposito, optime respondet Delrius. Legatur.

QVÆSTIO XLIII.

An saltem immunis sit à superstitionis peccato, Astrologus, qui ex astris, dictos futuros euentus, non certò, sed probabiliter tantum, prædicat, & prænuñciat?

Affirmatiuam sententiam tenere multos, & graues Doctores, his verbis dicit Palaus: An liceat ex astris hos futuros euentus, & occulta facta prædicere, non certò, sed probabiliter tantum, affirmant Caiet. 2. 2. q. 95. art. 5. paulo post princip. vers. In articulo eodem, & in fine. Valentia disp. 6. q. 12. pun. 3. vers. iam vero. Martin. Delrio lib. 4. disquis. Magic. cap. 3. quæst. 1. concl. 2. Toletus lib. 4. sum. cap. 15. numero 6. Et moueri possunt: quia naturaliter vnusquisque suam naturalem propensionem, & inclinationem sequitur: sed hanc inclinationem astra non leuiter conducunt: ergo ex illis saltem probabiliter vnusquisque facta enuciari possunt. Hæc Palaus punct. quarto citat. numero quinto sed an bene citet hos Authores pro hac parte infra quæst. 45. videbis. Igitur,

Vt certum respondeo, Non esse immunem à superstitionis peccato Astrologum, qui ex Astris euentus, seu effectus, à libero arbitrio pendentes, adhuc probabiliter tantum, prædicat, ac prænuñciat. Ratio est. Quia certum est, quod ex astris, humanâ industriâ, deduci non potest cognitio probabilis horum liberorum effectuum. Tum, quia astra non sunt causæ immediatæ liberorum effectuum; sed ad summum naturalium inclinationum. Tum, quia contra propriam inclinationem, & propensionem peruersam, vnusquisque Dei auxilio adiutus procedit: ergo ex regulis Astrologiæ nequit inuestigare futurorum euentuum cognitio probabilis: ergo solum restat, quod illam quis haberi possit ex doctrina dæmonis, & eius auxilio, non quia ipse dæmon ex astrorum aspectu colligat, quid homo libere facturus sit; cum hoc sit illi impossibile; sed quia ipse dæmon, vt artem suam commodet, & discipulos ad se pettrahat, in malumque confirmet, sub regulis Astrologiæ futura prædicat, quæ tamen ipse, vt sic prædicta succedant, manum apponit. Sic communiter DD. & in primis Valentia punct. 3. cit. vers. si autem huiusmodi. Martin. Delrio lib. 4. cap. 2. quæst. 3. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de superst. cap. 11. numero 31. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 43. dub. 6. numero 42. quos omnes citant sic, & sequuntur Sanchez libro secundo cap. 38. numero 33. & ipsemet Palaus loc. cit. numero 5. Trullench loc. cit. numero 6. Tamburin. numero 18. cuius verba quæst. sequenti apponam.

Nec Doctores, pro prima sententia à Palao relati, oppositum docent; nam solum asserunt, quod si quis per astrologiam vellet cognoscere aliquid contingens liberum, iudicando tamen illam cognitionem esse incertam, & solum coniecturalem, non esse mortale, sed veniale solum, quod & aduertunt Sanchez, & Tamburin. loc. citat. ille numero 33. hic 41.

QVÆSTIO XLIV.

An ad minus sit immunis à peccato Astrologus, qui futuros prædictos euentus probabiliter prædicat; casu, quo non solum ex astris, sed etiam ex aliis circumstantiis persona; nempe, temperamento, qualitate, & conditione, illos probabiliter colligat futuros?

Negant adhuc nonnulli DD. existimantes, etiam in hoc casu, peccare mortaliter, ob rationem à nobis nuper allatam.

Sed probabiliter certè Respondeo. Tunc Immunem esse Astrologum à peccato, saltem mortali. Sic ex Sanchez num. 33. docet Tamburinus lib. 2. in Decalog. cap. 6. §. 1. num. 18. his verbis: Dices secundo, saltem futurum mortale, si hac vt probabilia, nec solum vt coniecturalia prædicentur? Respondeo, ita docet Sanchez, quia sic transcenditur vis astrorum, quæ solum coniecturas leues pariunt, non probabilitatem. Addit tamen (attende nunc) id ita esse, quando, vt probabilia ex meris Astris prænuñciantur: si enim cum astris consideretur temperamentum persona, qualitates, circumstantia, &c. tunc non est saltem mortale aliquid liberum contingens probabiliter asserre, quia hac non est (inquit) diuination, sed prouidentia. Hæc ex Sanchez n. 33. Cõsentit Castro Palaus punct. 4. cit. num. 6. Facile ergo poterit à peccato recedere Astrologus, eumque consulens, si dum hac, vt probabilia enunciat, non astra solum consideret, sed prædictas circumstantias. Cognitis enim v.g. personæ nobilitate, ingenio, bonis moribus, bona, grataque indole, & similibus; statim ac videt portendi per astra hunc fore v.g. prelatum, poterit vt probabile prænuñciare, eum si Clericatum assumat, Romæ in Curia versetur, litterisque, ac bonis artibus operam nauet, fore vt in Prelatum eligatur. Hucusque Thom. Tamburinus. Tenuereque antea Suarez, & Lessius, apud ipsam Sanchez, & postea, Trullench. num. 6. cit. & Filliuc. tractat. 24. capit. 4. quæstio. 6. numer. 93. vbi ait, quod huiusmodi coniectura, non spectet ad diuinationem, sed ad naturalem Astrologiam.

QVÆSTIO XLV.

An, denique, possit absque mortali, Astrologus prædicere, ex astris solum, liberos futuros euentus; & si non certò, nec probabiliter, vt diximus, saltem coniecturaliter?

Affirmant Caiet. Valentia, Delrius, & Toletus relati à nobis supra Sanchez n. 34. & Castro Palaus num. 6. quos omnes citat, & sequitur Tamburin. lib. 2. in Decalog. cap. 6. §. 1. num. 14. ita dicens: Imò ex Toletis, Valentia aliisque, si quis per Astrologiam vellet cognoscere aliquid contingens liberum, iudicando tamen illam cognitionem esse incertam, & solum coniecturalem, non est mortale, nisi in casu, quo quis in suis actionibus, præsertim maioris momenti, uti vellet hac Astrorum regula ad aliquid faciendum, vel vitandum, modo magis mox declarando num. 20. Hæc Tamburinus.

Sed ego clarius, Respondeo. Posse absque mortali Astrologum ex Astris solum, prædicere liberos futuros euentus; si id faciat coniecturaliter solum, & non ferendo absolutè de futuro euentu iudicio, secluso scandalo, aut aliis circumstantiis. Quia tunc solum pronunciat tales effectus, tam tenuissima

coniectura, & certitudine, qua sciri possunt per astra. Sic citati Authores præcipue Palaus *num. 6. citat. Candidus tom. 1. disquis. 15. articul. 1. dubit. 4. dicto 6. qui & citat D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 5. in fine Diana tom. 1. tract. 15. Resol. 58. & alij.*

QVÆSTIO XLVI.

An, hæc prædictio coniecturalis tenuissima futurorum euentuum liberorum, fuerit iure antiquo prohibita, atque, vt superstiosa, damnata?

Respondeo nec fuisse iure antiquo prohibitam nec vt superstiosam, damnatam. Quia nullo iure veteri id cauetur. Et ideo vt quid certum id docent, & supponunt communiter DD. cum D. Thoma 1. p. q. 115. art. 4. ad 3. & 2. 2. q. 95. art. 5. legantur Sanchez *lib. 2. summa cap. 38. num. 34. Candidus to. 1. disquis. 15. art. 1. dubit. 4. dicto 6. Lupus in edictum S. Inquisit. par. 3. lib. 18. dist. 3. art. 2. diff. 6. Rodriguez in sum cap. 7. num. 1. Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. num. 16. & 17.*

QVÆSTIO XLVII.

An saltem hæc coniecturalis, & tenuissima prædictio futurorum liberorum euentuum, iure nouo, videlicet, Motu Sixti V. prohibeatur?

Negat Castro Palaus *disp. 1. de superstit. punct. 6. num. 8. docens, minimè voluisse Sixtum V. hæc coniecturalem prædictionem futurorum euentuum, suo Motu prohibere. Tum, quia solum perniciosam diuinationem à diabolo inuentam prohibere voluit. Tum etiam, quia hæc coniecturalis, & dubia prædictio futuri euentus, non est prædictio illius absolute; sed solum est prædictio illius, sub quadam tenuissima coniectura contingenti, quod potius est prædictio contingentia quam effectus: ergo & c. ita ille. Cui nimis fauet Sanchez *loc. cit. n. 16. licet n. 34. oppositum dicat.**

Sed probabilius respondeo dicendum, quod prohibeatur, & si non pro foro interno, vt statim, saltem pro foro externo. Probatum ex verbis constitutionis Pontificis: *Statuimus (inquit) contra facientes iudicia, & nauitates hominum, quibus de futuris contingentibus, fortuitisque casibus, aut actionibus, ex humana voluntate pendentibus, aliquid affirmare audent, etiamsi id non certo affirmare asserant, aut protestentur, & c. Inquirant, & procedant, & in eos seuerius canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduertant. Hæc Pontifex cuius notanda sunt verba; & præcipue illa; etiamsi id non certo affirmare asserant, aut protestentur. Sic sentiunt Sanchez *cap. 38. cit. num. 34. Suarez lib. 2. cap. 11. num. 30. Salus 1. 2. quest. 9. art. 5. tract. 5. disp. 2. sect. 8. numer. 80. Graffius lib. 2. Suar. decis. cap. 5. numer. 19. Fatinac. de hæresi quest. 181. num. 59. Candidus, & Lupus loc. citatis.**

QVÆSTIO XLVIII.

An, præfatus Motus Sixti V. contra Astrologiam iudiciariam, obliget, non solum pro foro externo, & iudiciali; sed etiam pro foro conscientia?

Affirmant obligare pro vtroque foro, Sanchez Salas, Graffius & Farinac. *loc. cit. Necnon Homobonus de examine Eccles. p. 1. tractat. 6. cap. 5. quest. 22. Flavius Cherubin. in compendio Bullar. tom. 2. constitut. 17. Sixti V. schol. 1. Peirinus tom. 2. constitut. 9. Pauli V. §. 2. numer. 24. Candidus loc. cit. dicto 7. & Lupus diff. 7. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 4. numero 2. in fine. Vbi ipse, & Lupus loc. citat. per incuriam, scribunt obligare pro vtroque foro, ex vi Bullæ Pij V. lege ergo, Sixti V. ita etiam sentiunt Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tractat. 6. docum. quinto numero quinto Acacius March. tom. 1. summa verb. Adiuination. Resol. 24. numero 6.**

Sed æque probabiliter respondeo solum obligare pro foro externo, & iudiciali, & non pro foro conscientia. Ratio est. Quia Motus Sixti V. non loquitur cum Astrologis; sed solum cum inquisitoribus, vt in foro externo procedant contra illos. Vnde quidquid licitum erat de iure antiquo, aut absque mortali poterat quis prædicere ante Bullam prædictam Sixti V. licitum erit nunc, aut saltem absque mortali poterit quis nunc prædicere, præciso scandalo, aut alijs circumstantiis vitiosis. Quamam vero futura contingentia, & qua ratione, licita erant prædicere ante dictam Bullam, ex supra habitis colliges. Igitur hæc nostram sententiam tenent in primis (& à fortiori) Palaus *loc. cit. n. 8. & 9. Suarez lib. 2. de superstit. cap. 11. num. 30. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 12. punct. 1. in fine & punct. 3. col. 3. versu. si autem: Martin. Delrio disquis. magic. lib. 4. cap. 2. q. 3. & cap. 3. quest. 1. Diana tom. 1. tract. 15. Resol. 58. & apud illum, Molfesius in sum. p. 1. tract. 11. cap. 7. numero 120. Naldus (non Maldonatus vt citat Acacius,) in sum. verb. Astrologus numero 4. & Raphael de la Torre 2. 2. q. 95. artic. 5. disput. 2. Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. numero 16.*

QVÆSTIO XLIX.

An, Domini Inquisitores, possint in foro externo, procedere contra Astrologos iudicarios omnes?

Respondeo vt certum: Possit. Quia ad minus, hoc onus est illis iniunctum à Sixto V. Pontifice. Sic tenent omnes DD. pro vtraque, sententia citati, & docet præcipue ex illis, iis verbis, Acacius, *tom. 1. verb. adiuination. Resol. 24. num. 8. Que pnedan (dice) los Inquisidores proceder contra los Astrologos iudicarios, consta de la Constitucion de Sixto V. y lo dicen muchos Doctores como son Alfonso de Leon in tract. offic. & potest. Confessar. p. 1. recollect. 22. num. 15. cap. 30. Sousa in Aphorif. inquisit. lib. 2. cap. 28. numer. 15. Escortia in Bull. Pontif. Epito. Theor. 361. & Peyrin. in prinil. Minim. to. 2. constit. 9. Pauli V. §. 2. n. 23. y Otros. La raçon es porque son muy perniciosos à la Republica, los tales Astrologos iudicarios, y son causa de muchos supersticiones. se presume, tienen algun pacto con*

el demonio: ni les puede servir de excusa, el protestar, que lo que dicen, no lo tienen por cierto, por que siempre se ha de presumir, lo dicen para librarse de las penas contra ellos puestas en el derecho. Hæc Acacius, & antea Diana tom. 1. tract. 15. Resol. 8. in fine Palaus loc. citato num. 9.

QVÆSTIO L.

An, coniecturalis ex Astris prædictio futurorum euentuum, excusari possit à mortali de facto, & in praxi?

Negat Suarez capit. 11. cit. num. 30. dicens, in tali prædictione non deesse grauem culpam, saltem ratione scandali, & speciei mali, cum præsumptione iuris, & de iure. Idem sentit Salas loco supra cit. & Palaus num. 9. ibi: Quocirca, raro à culpa mortali excusari potest quælibet ex astris coniecturalis prædictio, quantumuis dubia, quia nunquam talis præsumitur, sed potius creditur firmitatem habere. Negant etiam Sanchez & alij qui docent motum Sixti V. obligare pro foro etiam conscientia.

Alij dicunt, posse excusari à mortali, vt casu, quo quis per Astrologiam vellet cognoscere aliquod contingens liberum, iudicando tamen illam cognitionem esse incertam, & coniecturalem ita Toletus, Valentia, & alij citati q. 43. & 45.

Sed ego probabilius Respondeo posse à mortali excusari in casu posito ab authoribus huius secundæ sententiæ; dummodo absit scandalum, & alia quæcumque species mali, ratione quorum vix à mortali de facto excusari poterit, vt bene docent Authores primæ sententiæ.

QVÆSTIO LI.

An peccaret mortaliter, qui in suis actionibus regi se vellet per ea, quæ ab Astrologis illi prædicantur?

Respondeo, Cum Tamburino dicendum, Quod vere peccaret mortaliter, si id cum infallibili credulitate faceret. Imo eodem modo peccaret, si vellet in suis actionibus semper, vel frequenter à prædictis Astrologorum cognitionibus, seu prædictionibus regi: quia est signum certæ credulitatis adhibite, vel periculum in illam incidendi, commerciique cum demone. At semel, vel iterum, & quidem sub incertitudine euentus, non transcendit culpam venialem; quia non videtur magna deordinatio aliquid aliquando operari ob spem, vel timorem etiam leuem alicuius rei. Sic ille, ex Sanchez lib. 2. sum. cap. 38. num. 21. & 22. Concluditque numerum 20. his verbis: Certe, eum, cui prædicatur, modo dicto, Prælatura, non condemnarem, saltem de mortali, si adire Romam velit; ad illam sub aliqua spe, non vero certitudine, expectandam: nec hominem, cui prædictum ex Astris fuit, ipsum hoc anno periclitaturum in aqua, si eo tempore à nauigando abstineat: nec eum, cui morbum anno v. g. vicesimo primo suæ ætatis, ratione nuptiarum, comminantur astra, si eas tunc respuat celebrare: nec illum, cui ex iisdem nunc promittitur fortunatus negotij euentus, si nunc illud aggrediat. Hæc enim, non vt certa, sed solum vt coniecturalia, modo explicato, credere, atque expectare, non videtur vllò iure prohibitum. Hæc omnia Tamburinus.

QVÆSTIO LII.

An sit peccatum mortale, consulere Astrologos ad furtum occultum, Theaurum, &c. inuenienda?

Respondeo vt certum: Esse mortale. Quia hæc nequeunt scire per astra: ergo dæmonis auxilio id norunt. Sic omnes. Legantur Suarez libro 2. de superst. capit. 11. numero 27. Sotus libro 8. de Iust. question. 3. art. 2. ad 3. Nauarrus in sum. capit. 11. numero 30. his verbis: Duodecimo, peccat mortaliter, qui interrogat, vel vult interrogare diuinos, siue diuinatores, circa aliquod furtum, vel quidpiam aliud secretum, vel id ipsum, sortibus, aleis, chartis, libris, cribro, astrolabio tentat aliquid cognoscere Deuteron. capit. 17. Non inueniatur in te, qui Pythones, ac diuinos consulat. d. l. Nemo, C. de Malef. & Mathem. Sic ille ibi & antea n. 28. Sanchez lib. 2. cap. 38. n. 36. & omnes.

QVÆSTIO LIII.

An adhuc esset mortale, consulere Astrologos ad furtum occultum, aut aliud delictum sciendum; si esset certum, tale delictum per Astra cognosci posset?

Respondeo vt certum dicendum, quod adhuc esset mortale, vt optime docet Sotus loco cit. versic. In his autem Astrologis: his verbis: Enimvero quamuis eis (idest, Astrologis) gratis, imo contra veritatem demonstratam, concedamus, quod occulta possint per suam scientiam inuestigare; nihilominus eius usum ad hoc applicare, vt occulta crimina reuelent, est nouum peccatum, idemque mortale, & grauissimum contra iustitiam. Est enim occultos peccatores, præter ordinem iuris, infamare. Demus enim perinde Astrologum scire quis furtum, aut adulterum, aut homicidium fecit, ac si propriis oculis vidisset, profecto nihilominus grauissimum illis peccatum est, & reipublica perniciosissimum, illum detegere, & reuelare. Præterquam quod ad nihil aliud valet, quam, vt inter homines infamia, & iurgia seruentur: quandoquidem Iudici nequiquam licet, solo iudicio Astrologi, contra quempiam procedere. Neque enim tranquillitas status reipublicæ in hoc consistit, vt occulta crimina, nisi ordine seruato iuris inuestigentur. Fac nullum crimen committi posse occultissime, quin illico fieret manifestum, profecto nequiquam homines viuere possent. Si autem Astrologis vlla daretur fides, nullum esset occultum. Igitur quamuis verissima semper dicerent, ob hoc ipsum, essent citius à reipublica exterminandi, nisi se continerent, ne vllum vnuquam infamia denotarent. Hucusque Doctissimus Sotus. Quem citat & sequitur Sanchez lib. 2. sum. c. 38. n. 36. vers. Imo quamuis.

QVÆSTIO LIV.

An sint superstitiosi homines illi, quos Hispani, Zahories vocant; qui dicunt, se videre quæ abditæ sunt in visceribus terræ; veluti, venas aquarum & metallorum, Thesauros, cadauera &c?

Negarunt esse superstitiosos huiusmodi homines nonnulli Doctores antiqui, qui existimarunt hæc

hæc posse naturaliter fieri, vi humoris melancholici & confluentiam inde spirituum vehementiæ. Ita Pindarus, Tzetzès, & alij Poëtæ antiqui. Cælius Rhodiginus lib. 16. antiq. lection. capit. 2. & Varius lib. 2. de fascino cap. 4. Quibus fauet Veracruz lib. 2. de Anima speculat. 2. in fine, dum ait; se non audere hanc sententiam damnare; eo quod noverit viros, aliàs probos, affirmantes, se dicta videre.

Sed vt certum, Respondeo, Esse malos, ac supersticiosos dictos Zahories, si dicant se visu corporis penetrare corpus opacum, quale est terra, & quæ ibi sunt abdita, & abscondita videre: quia cum impossibile sit, visus aciem corpus tam densum penetrare; plane cognoscitur, cognitionem talium rerum ope dæmonis haberi. Secus esset dicendum, casu, quo ex effectibus sensibilibus apparentibus, vt ex aliqua herba, aut ex vaporibus, aut exhalationibus mane, & vespere illic expiratis, & naturaliter venas aquæ, aut metallorum significantibus, dicant, & prædicent huiusmodi res: quia tunc non erit supersticiosum hæc prænunciare, cum non ex mediis improprietatis, cognitionem inuestigent, nec aliquid quod humana potentia cognosci non potest, prænunciant, & dicant. Sic Sanchez lib. 2. sum. c. 38. num. 37. Qui bene colligit, reos esse culpæ mortalis confluentes huiusmodi Zahories, circa ea, quæ sola dæmonis ope hæc prædicunt. Martin. Delrius lib. 1. disquisit. Magicar. cap. 3. qu. 4. vers. Adiciam his, pag. mihi 19. & in Commentar. ad Medeam ver. 231. Palaus disp. 1. de superst. pun. 4. n. 10.

§. IV.

De Diuinatione per Somnia.

QVÆSTIO LV.

An, Somniorum genus, in Oraculum, Visionem, Somnium, insomnium, & Phantasma, adæquate distribuatur?

Respondeo, Adæquate in hæc quinque capita distribui à Macrobio lib. 1. de Somno Scipion. & postea ab Augustino lib. de Spiritu, & Anima cap. 25. quos refert, & sequitur Azorius tom. 1. lib. 9. cap. 17. versu, Porro. Torreblanca etiam, lib. 8. spirit. iur. cap. 6. num. 3. & alij.

Quid verò horum singula sit, accipe. Oraculum enim est, cum Deus, vel alia Sancta, grauisque persona, in somniis apparens, aperte quid euenturum, vel non euenturum; faciendum, aut vitandum denunciat. Huiusmodi generis fuit Somnium Abimelech Genes. capit. 20. vers. 3. Abrahæ Genes. 28. v. 12. Samuelis Reg. 2. cap. 3. vers. 3. Sancti Iosephi, & Magorum Math. cap. 1. & 2.

Visio est, cum id quod quis in somno videt, eodem modo, quo vidit, aut apparuerat, postea euenit. Huius generis fuit somnium Ioseph Genes. cap. 37. v. 5. Iacobi Genes. 46. v. 2. Gedeonis Iudic. 7. vers. 13. Danielis cap. 2. v. 1. & cap. 7. v. 1.

Somnium dicitur, quod tectum figuris, & velatum ambagibus, non nisi interpretatione intelligi potest. Tale fuit somnium Nabuchodonosoris, Daniel. c. 2. Madianitæ Iud. 7. Pincernæ, & Pistoris, Genes. 40. v. 4. Pharaonis Genes. 41. ver. 1.

In somnium datur, quando id, quod fatigauerat vigilantem, se se ingerit dormienti; sicut sunt curæ

cibi, vel potus, vel studia, &c. iuxta illud Eccle. 5. ff. cap. 5. Multas curas sequantur somnia.

Phantasma denique est, quando quis vix dormire cœpit, & adhuc se vigilare existimans, aspiceret videretur irruentes in se, vel passim vagantes formas, à natura, seu magnitudine, seu specie discrepantes, variasque tempestates rerum, vel lætas, vel turbulentas. Sic ex Macrobio & D. Augustino, docet Azorius loc. cit. Torreblanca loc. cit. a num. 4. ex Maldero de virtutib. Theolog. tract. 10. cap. 7. dubit. 7. Lessio de Iust. lib. 2. cap. 43. dub. 8. Legatur Suarez lib. 2. de superst. cap. 13. vbi ait, has omnes, quas distinximus, voces, re vera idem esse, præter Oraculum quod ad diuina insomnia magis applicatur.

QVÆSTIO LVI.

An, Somnia in Diuina, Naturalia, & Dæmoniaca, apte diuidantur?

Negat in primis Plato in sympo. dicens, omnia somnia dæmoniaca esse; nec villo modo dari naturalia, aut diuina. Negat deinde Aristoteles lib. de diuinatione per insomnia, quatenus docet nulla à Deo immitti hominibus somnia, & ideo non dari somnia. Sed horum sententia ex locis Sacræ scripturæ nuper adductis, aperte reiecta manet. Tandem Hypocrates lib. de Insomniis, vera somnia in naturalia, & diuina diuisit, certe melius alijs Philosophis: sed adhuc non adæquate. Igitur.

Vt quid certum Respondeo dicendum, quod somnia apte, & adæquate tribus Authoribus adscribuntur; nempe Deo, Naturæ, & Dæmoni; & ideo rectissime diuiduntur in Diuina, Naturalia, & Dæmoniaca. Sic docent in primis D. August. de Ciuit. De ilib. 8. cap. 20. & 21. D. Gregor. Nissen. lib. de Opific. hominis, cap. 13. D. Reg. Magnus lib. 8. Moralium c. 13. & lib. 4. Dialog. cap. 48. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de superst. cap. 13. num. 6. Martin. Delrio lib. 4. disquisit. Magic. cap. 3. quæst. 6. (non 5. vt leges apud Torreblancam post concl. 2. Pereira de Magia lib. 2. Torreblanca cap. 6. cit. numer. 15. Sanchez lib. 2. sum. c. 38. a num. 49. & omnes, præcipue supra cit.

QVÆSTIO LVII.

An, omnia somnia sint approbanda, vel omnia reprobanda?

Affirmarunt, approbanda esse omnia somnia, Pythagoras, Plato, Chrysippus, Tambelicus, Plotinus, Porphyrius, Platonici, & Stoici, eo quod putauerint, omnia somnia esse vera, & ea aliquid diuinitus portendere.

Negarunt è contra alij, dicentes omnia esse reprobanda; eo quod omnia existimauerint vana & inutilia esse. Ita Epicurus, Metrodorus, & Epicurei omnes, & Cinici Philosophi, & apud Romanos Cicero libro 1. de diuinat. Qui omnes vniuersam ex somniis diuinationem è medio sustulerunt.

Sed vt certissimum Respondeo: Nec omnia somnia esse approbanda, vt dixere Authores primæ sententiæ: nec omnia reprobanda, vt putauere authores secundæ. Sed alia attendenda, vt naturalia; alia amplectenda, vt diuina: alia vero reprobanda, vt diabolica. Sic iam omnes DD. præcipue infra adducendi, inter quos legatur Lupus in edict. Inquisit. part. 3. lib. 17. dist. 3. art. 3. diff. 1. Qui tamen male citat omnes

omnes Authores antiqui, cum oppositum tueantur. Legantur Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 17. in pr. Torreblanca c. 6. cit. à n. 1.

rerum vaticinia inspirantur quia animus exterior non potest funete vacans, aptior est ad celestia haurienda Numer. cap. 12. v. 6. Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, aut per somnium loquar ad eum. Sicille.

QVÆSTIO LVIII.

An, licitum sit inuestigare, à qua causa somnia proueniant, an uidelicet, à Deo, vel à causa naturali, vel à Dæmone?

Respondeo vt quid certum: Esse licitum. Quia in hac inuestigatione, solum intenditur veritatis cuiusdam cognitio, quæ utilis esse potest ad vitam componendam. Sic Palauus *disf. 1. de superstit. pun. 5. num. 3.* ex Pereira lib. 1. in Daniel. *quest. 6. & de Magia lib. 2. quest. 7.* Suario lib. 2. de *superstit. c. 1. 3. num. 6.* Sanchez lib. 2. cap. 3. 8. num. 50. & 51. vbi addunt Cassianum *collat. 2. 2.* qui dicit veteres illos Manachorum Magistros, in perquirendis aliquorum somniorum causis diligenter esse versatos. Delrius *lib. 4. disquis. Mag. c. 3. q. 6. concl. 3.*

QVÆSTIO LIX.

An, licitum sit diuina somnia, obseruare?

Respondeo vt certum: Non solum licitum, verum & conueniens, imo & necessum esse. Quia immittuntur à Deo, vt ea nos doceant, moneant, & corrigant, à malo abstergeant, vt consolentur afflictos, & mœstos perfundant lætitiâ &c. vt colligitur ex S. Scriptura *loc. cit. quest. 55. cit. & ex illis docet Delrius lib. 4. cap. 1. quest. 2. in fine, vers. causa somniorum pag. mihi 130.* ergo ea debemus obseruare. Verum est quod interpretatio horum somniorum, solum conuenit illis, quibus à Deo facta est interpretationis reuelatio, vt probatur ex verbis Danielis *cap. 2. v. 27. Mysterium, quod Rex interrogat sapientes, Magi, Arioli, & Aruspices nequeunt indicare Regi; sed est Deus in cælo, reuelans mysteria, qui indicant tibi &c.* Sic omnes DD. Legantur Delrius *lib. 4. cit. cap. 3. quest. 4. concl. 5.* D. Thom. 2. 2. *quest. 95. art. 6.* Greg. Nissen. *de Opific. homin. cap. 33.* Torreblanca *lib. 8. cit. cap. 6. à num. 68.*

QVÆSTIO LX.

Qua de causa Deus, potius in somnis, quam in vigilia; docet, monet, corrigit, & reuelat futura?

Respondeo dicendum, quod duplici de causa. *Primò* namque; quia anima in vigilia reperitur curis distracta; circa exteriora; ac proinde reuelationibus, seu visionibus minus apta: è contra verò in quiete somni, vires suas collectas habens, sibi tota est præsens, & ideo aptior ad visiones, seu loquutiones capiendas.

Secundò. Quia homo in reuelatione plus se habet per modum susipientis, quam agentis: atqui in somniis magis agitur, quam agit: ergo aptior est in somno ad illam recipiendam. Sic D. Bonauent. *in 2. dist. 25. quest. vltima.* Binsfeld. *in comment. de Malefic. & Mathem. lib. 3.* Lupus *in edict. S. Inquisit. part. 3. lib. 17. dist. 3. art. 2. diff. 3.* Torreblanca *loc. cit. num. 70.* vbi ita ait: *Deus enim persape in somniis occultarum*

QVÆSTIO LXI.

An, dentur aliqua signa, quibus cognoscere possumus, somnia esse à Deo immissa?

Respondeo vt quid certum: Dari aliqua. Nam *Primò* cognoscere possumus somnia esse à Deo immissa, ex præstantia rerum, quæ per somnium significantur: vt si innotescant homini, quæ solius Dei munere cognosci possunt, vt futura contingentia præsertim libera, arcana cordium &c.

Secundò. si somnia habeant illa à D. Iacobo (*cap. 3. v. 17.*) *requisita, nempe, vt sint pudica; modesta, suauis, bona consentia, plena misericordie, & fructibus bonis &c.* si inuicent ad simplicitatem, vnionem, & intimitatem cordis: ad detestationem peccati, & præteritæ vitæ confusionem. Si instigent ad aliquid, quod exemplis Christi, & Sanctorum magis assimiliet, &c.

Tertiò si in somniis dictis, animus noster non turbetur, & semper aliquid doctrinæ, vel suauitatis percipiat, cum interna quadam alacritate, & utilitate nostra, vel communi, aut priuata.

Quartò possunt cognosci, ex illuminatione animi, qua Deus sic mentem hominis illustrare solet, & eius voluntatem afficere, vt ipsum reddat certiorum somnij talis authorem esse: vt scripsit D. Greg. *lib. 4. Dialogor. cap. 48. & lib. 8. Moral. capit. 13.* his verbis: *Sancti viri, inter illusiones, atque reuelationes, ipsas visionum voces, & imagines, quodam intimo sopore discernunt, vt sciant quid à bono spiritu percipiant, & quid ab illusore patiantur.* Legantur de hac materia Gerson *tract. de probat. spirit.* Pereira *in Daniel lib. 1.* Thyreus *de apparit. spirit.* Martin Delrio *lib. 4. disquis. Magic. cap. 1. quest. 3.* per sex sectiones, & *cap. 36. q. 6.* Torreblanca *lib. 8. iuris spirit. pract. cap. 6.* Lupus *loc. cit. art. 2. diff. 2.*

QVÆSTIO LXII.

An dentur etiam signa, quibus cognosci possint somnia esse diabolica?

Respondeo vt certum: Etiam dari aliqua. Et *Primò* si somnium, aliquid, etiam minimi, Sacræ scripturæ contradicit; tunc certum est à Dæmone esse immissum, non à Deo, iuxta illud Ioan. *epist. 2. cap. 3. omnis spiritus qui soluit Iesum, à Deo non est.* & D. Pauli *ad Galat. 1. etiamsi Angelus de cælo Euangelizauerit vobis, præterquam quod Euangelizauimus vobis, anathema sit.*

Secundò. Si luadeat aliquid contra Canones, vel constitutiones, vel regulas, vel alia præcepta Maiorum, certum est esse à dæmone.

Tertiò. Si inuicent ad aliqua pia, bona rectaque opera, suadendo tamen simul aliqua impia, improba, vana, & inutilia; &c.

Quartò, si inuicent ad scurrilia, vel carnalia, aut inuida, & detractoria, & immodesta, aut vanam ostentationem, plane videtur esse à dæmone.

Quintò denique si animum turbatum relinquat, tepidum, & indispositum ad virtutes, clarum est à malo

malo spiritu immitti. Sic omnes authores citati & Suarez *cap. 13. num. 24.* Valentia *2.2. disp. 6. quest. 12. punct. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 43. dub. 8. num. 52.* Bonac. *disp. 3. de primo precep. Decal. quest. 5. punct. 3. num. 7.* Palaus *disp. 1. punct. 5. num. 5.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 39. num. 16.*

QVÆSTIO LXIII.

An, si quis dubitet, an somnium sit à Deo, vel à diabolo, credere debeat, ab hoc immissum esse?

Respondeo vt certum, debere necessario credere somnium esse à Diabolo. Quia ex scriptura constat, extrinseca somnia esse contemnenda, quæ non constat à Deo immissa. Nam iste est sensus horum verborum Eccles. 34. v. 6. *Nisi ab Altissimo fuerit emissa, visitatio, ne des in somniis cor tuum.* Adde, quod curiosa somniorum obseruatio, ad hoc discrimen agnoscendum, est superuacua: quia Deus (vt supra est habitum) quando somnia immittit, solet simul hominem certum reddere, tale somnium esse à se profectum, & cœlitus immissum fuisse. Sic Delrius *lib. 4. disquisit. Mag. cap. 3. quest. 6. concl. 5.* Sic etiam Palaus *disp. 1. punct. 5. num. 6.* his verbis: *Quoties probabile non est, somnium esse à Deo, peccatum, graue est ex illo prænotionem futuri euentus, vel alicuius effectus occulti colligere.* Sic tradunt omnes Doctores supra relati Suarez *num. 15.* Sanchez *num. 52.* Lessius *numer. 52.* Azor. *lib. 9. cap. 17. circa finem Valentia disp. 6. qu. 12. punct. 3. ver.* Tertio quoad somnia, & ratio est, quia somnium non potest effectum illum significare, nisi ex impositione cause superioris, scilicet Dei, vel dæmonis: si igitur probabile non est à Deo assumi ad significandum talem effectum, restat, vt à dæmone significationem habeat: ergo ex tali significatione effectum prænuntiare, est se discipline dæmonis subiicere: ergo peccatur grauissime. Hucusque Palaus. Trullench etiam *lib. 1. c. 10. dub. 8. n. 8.* Fagundez *loc. cit. n. 17.*

QVÆSTIO LXIV.

An, saltem liber sit à peccato, qui probabiliter existimans, somnium esse à Deo; prænotionem alicuius futuri euentus colligit?

Respondeo etiam vt certum: Tunc liberum esse à peccato: quia tunc non cum dubio, sed prudenter cum probabilitate operatur. Sic tenent, vt vidimus, Palaus, & cæteri Doctores ab ipso citati. Qui addunt rectè, satis esse probabile iudicium, arbitrio prudentis, vt credatur somnium esse à Deo. Legatur Suarez *capit. 13. numer. 14.* Fagundez *lib. 1. cap. 39. num. 12.*

QVÆSTIO LXV.

Quæ, & Quotuplex sit causa somniorum naturalium?

Respondeo dicendum, quod sit duplex, & vtraque corporalis. Vna est interior, & intrinseca somniantis; & alia est exterior, & extrinseca. Causa intrinseca, (quæ est præcipua causa naturalis somniorum naturalium,) nil aliud est, quam dispositio, aut affectio, seu temperamentum corporis humani,

ex quo formatur quidam motus in phantasia illi dispositioni, seu affectioni conueniens. Sic omnes DD. & præcipue Delrius *lib. 4. cap. 3. quest. 6. sub concl. 2.* qui his verbis, suam, & nostram propositionem explicat: *Corporalis intrinseca causa nascitur à præfenti dispositione, & temperamento corporis, quod vel inedia exhaustum, vel crapula repletum, vel humore aliquo nimis prædominante agrefcit: vel alio interiori vitio laborat. Ex his causis, vel pacata, vel turbida, vel multiformiter varia somnia nascuntur.* Quibus sanguinis est copiosior, rosas somniant puniceas, crocum, hortos, conuiuia, choreas, complexus, aërem; volatum, & lata omnia. Phlegmatici, mare, aquas, Galena, nauigationes, subuersiones, onera grauantia, tardam, & impeditam à noxiis fugam. Colerici, colores flauos, rixas, pugnas, incendia. Melancholici, fumos, caliginem, tenebras, vagationes per loca sola, nocturnas oberrationes, tetra spectra, mortes, tristiaque cuncta. Quibus vesica humore plena, somniant de lacubus, fluuiis, imbribus, & somniando nonnunquam impluunt ipsi in saranas. Quibus dominantur, sinceri, purique succi, putant in somnis volutari se inter odoratos, suauisque flosculos: contra, in sordidis, cæno, cloacis, cadaueribus versari se se, quorum in corpore humeros foetidi, putridique coaceruantur. Quibus viscido humore affecta, obstructaque sunt partes cerebri posteriores, illi comprimi, ac suffocari sibi videntur in somnis. Hucusque Delrius.

Causa autem extrinseca, seu exterior corporalis somniorum, est corpus circumstantans, seu aër ambiens; & impressio, seu influxus corporum cœlestium: quæ aliquando solent dormientis phantasia ita immutare, vt ad illorum similitudinem somnia succedant. Sicut enim (ait Delrius) corpora cœlestia suo in materiem corpoream influxu: varias formas lapidum, metallorum, plantarumque gignunt: sic influendo in phantasia, quæ organis corporeis est immersa, posse à cœlestibus corporibus produci species imaginabiles, effectui à corporibus illis cœlicis promananti conformes non est negandum. Sic ille. Legantur Arist. de somno, & vigilia Hippocrates, & Galenus. D. Thom. *2.2. quest. 95. art. 6. D. Anton. 2. p. tit. 12. c. 1. §. 1.* Suarez, Sanchez, Less. Palaus, & Trullench *loc. cit.* Torreblanca *iuris spirit. pract. lib. 8. cap. 6. à n. 23.*

QVÆSTIO LXIV.

An sit licitum, ex somnis naturalibus, temperaturas corporis, illiusque humores, & affectiones coniectare?

Respondeo vt quid certum: esse licitum. Quia tunc nil aliud facit quis, nisi coniectare, aut noscere ex effectibus, causas à quibus naturaliter procedunt: vt sic instantes morbos metuat, seque præmuniat, si illi locus detur. Nam quandoque tam vehemens, ac accelerata est causa, vt quando quis somniat aliquid sibi accidere, id re vera illi accidat; vt de illo, quem cum somniasset alterum crus sibi factum lapideum, mox ea corporis parte, paralyticum extitisse, refert Galenus *lib. 1. Epidem. com. 3.* Sic tenet praxis omnium Medicorum vt humorem prædominantem infirmi cognoscant, somnia inquirunt, vt constat ex Hippocrate *lib. 6. epidem. & lib. de insomniis*, Galenus *lib. de præfagio ex insomniis, & lib. 3. de locis male affectis cap. 4.* Sic tenent etiam omnes Theologi, præcipue D. Thom. & Anton. *loc. cit.* Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 17.* Nauarr. *in sum. cap. 11. num. 33.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 2. de superst. cap. 13. num. 6.* Lessius *lib. 2. de Iust. capit. 43. dub. 8.*

dub. 8. num. 55. Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 38. numero 49. Pereira in Daniele q. 6. & de Magia lib. 2. quest. 7. Delrius loc. cit. concl. 3. Palaus pun. 6. cit. numero 2. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 8. numero 5. & 6.

pit. 10. dub. 8 sub num. 8. Fagundez lib. 1. in Decalog. c. 39. num. 14. vbi ait, quod Ethnici præmissio ieiunio in pellibus animalium cæforum dormire solebant, vt responsum in somniis à diis, vel potius à dæmonibus acciperent.

QVÆSTIO LXVII.

An, somnia, quæ nos crebrò infestant, territant, aut conturbant, licitum sit obseruare?

Respondeo vt certum: licitum esse, obseruare Rea, & animaduertere ex quibus causis accidunt, vt sic eam molestiam à nobis depellamus. Sic Delrius conc. 3. citat. his verbis: *Quando causa (somnia, scilicet) est intrinseca & animalis (nempe, procedens ab anima, seu à cogitatione valde inuenta vigilantis) possumus somnia obseruare, vt in posterum, studia, vitamque nostram, melius, & securius instituamus. Est, quem lectio, vel cogitatio diurna, fædis illusionibus tempore nocturno inquinat? excludat quanta potest cura similes cogitationes. Territant alium crebra somnia, & in pusillanimitatem, desperationem, vel quod aliud adigunt vitium? causas debet somniorum inquirere & remedia procurare, quibus liberetur.* Hæc Delrius, Pereira, & Suarez loc. citat. Sanchez numero 50.

QVÆSTIO LXVIII.

An peccatum graue superstitionis admittat, qui ex naturalibus somniis, futura contingentia diuinat?

Respondeo vt certum: Admittere. Quia futura contingentia, & alia, quæ ex arbitrij libertate pendent, non dependent à causis naturalibus, aut temperie corporis, aut aëris ambientis: ergo per huiusmodi somnia naturalia, nequeunt futura contingentia cognosci: ergo si quis ex his somniis huiusmodi futura diuinat, necesse est, quod aut solum contingenter hoc faciat, aut cognoscat ex pacto cum Diabolo, qui tamen, vt supra est habitum, non nisi ex coniecturis adhuc dicta cognoscere potest. Sic omnes. Legantur Delrius loc. cit. conc. 3. vers. vnde inferitur. D. Thom. Caiet. Valent. quos citat, Sanchez lib. 2. cap. 38. num. 53. Trullench num. 5. & 6. Lupus in edict. inquisit. par. 3. lib. 17. dist. 3. in fine.

QVÆSTIO LXIX.

An item peccatum mortale superstitionis committat, qui certo modo, aut situ, seu dispositione, ad somnum se componit, vt sibi futuri euentus, vel effectus occulti per somnum reuelentur?

Respondeo vt quid certum: Committere. Quia huiusmodi verè desiderat, ac expectat à dæmone instrui: etiam si dicat, nolle ab eo institui, sed à Deo: quia factò ipso, quod vanum est, dæmonem inuitat. Sic Suarez lib. 2. de superst. cap. 13. num. 14. & 20. Lessius lib. 2. de Iust. dub. 8. num. 54. Sanchez num. 53. cit. Bonac. disp. 3. q. 5. punct. 3. num. 6. Palaus punct. 6. cit. sub num. 6. Trullench lib. 1. in Decal. ca. R. P. Leand. in Decalogum.

QVÆSTIO LXX.

An, somniis sit danda fides, quando eorum veritas, ipso euentu comprobatur?

Respondeo Minime esse dandam fidem. Sic Caiet. in 2. 2. D. Thomæ quest. 95. articul. 6. vbi testatur, se nunquam somniis variis sibi contingentibus, fidem aliquam habere ausum, quamuis interdum eorum veritas effectū sit comprobata. Quod, vel casu res postea sic accidat, vel id, procurante dæmone, vt facilius ad fidem somniis habendam homines attrahat. Vnde, vt optimè Valentia quest. 12. pun. 3. ad finem, in versiculo, cum igitur, ait, tunc, vel maxime, cauendum esse, ne somniis assentiamur, cum euentu comprobari videtur: propter rationem à Caiet. traditam. Hæc omnia ex Caiet. Sanchez loc. cit. num. 54.

QVÆSTIO LXXI.

An credere aliquo modo somniis, & ex illis aliquo modo timere aduersum; vel expectare prosperum; sit graue peccatum?

Respondeo, Regulariter loquendo, non esse graue peccatum. Sic Suarez lib. 2. de superstit. c. 15. n. 25. his notandis verbis: *Potest hoc peccatum credendi in somniis à grauitate mortali excusari, quando homo non omnino credit, rem in somno ostensam, esse veram, seu futuram; & nihilominus aliquid operatur ratione talis somni; quod aliàs malum non est, nec contra præcepta Dei, vel Ecclesie (& ita non potest obesse, potest autem prodesse) vt euitet aliquod malum, quod somnum minatur, vel quid simile: tunc enim, licet sit aliqua leuitas, vel simplicitas, aut nimia timiditas, non apparet grauis malitia: quia ille non tam credit illud esse à Deo, vel esse verum, quam posse esse. In quo multo minus erroris est, licet multum sit vanitatis. At verò si quis ita sit obseruator somniorum, vt ordinarie per illas indicationes, vel diuinationes, in agendis negotiis gubernetur, non potest excusari à graui culpa & superstitione: nam hæc obseruatio auguriis comparatur. Hæc omnia Suarez, & ex illo Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 1. num. 21. narrans casum notabilem, qui amico suo accidit. Narrauit (inquit) mihi quidam amicus, bis, vel ter ad monitum se olim fuisse in somnis à puella sibi incognita, vt ad certum locum accederet, ibique aliquantulum terram foderet: nam certo in ollam auro plenam incideret. Flexus ergo secunda seu tertia admonitione, adolescens ad locum se contulit, & ollam quidem inuenit, sed nigris carbonibus plenam. Inquiri, peccabitne hic mortaliter? Certè nequaquam propter doctrinam ex Suariorum modo allatam. Quod si sibi is persuasisset, puellam illam non fuisse quidem à Deo, sed à dæmone immisam? Neque peccasset mortaliter; quia ipse cognitionem illius ollæ à dæmone non inquisiuit, sed solum scientia iam habita usus est; quod non esse peccatum, paulo post per occasionem dicam. Hæc Tamburin. legantur Palaus loco citato punct. 6. in fine Nauarrus capit. 11. numero 33. Lessius loco citato & Caiet. verb. somniorum obseruatio. Trullench*

lench. dubit. 8. citat. numero 7. Filliucius tractat. 24. cap. 5. numero 126.

QVÆSTIO LXXII.

An, sit mortale peccatum superstitionis, fidem dare dæmoniâs somnis?

Respondeo vt certum: Esse mortale, & grauissimum fidem dare dæmoniâs somnis. Quia licet dæmoniâs somnia obseruare, vt fraudes dæmonum euitentur, sit licitum; imo & salutare animæ, vt supra est habitum: at vero ad occultorum scientiam, vel euentus futuros eos obseruare, aut fidem eis dare, nec expedit. Quia ipsomet facto vult edoceri à dæmone, suoque magisterio subiici, quod est grauissimum scelus. Sic habetur in cap. Episcopi 26. q. 5. & docent omnes, legantur Authores citati, præcipuè Delrius lib. 4. disquis. Magic. cap. 3. q. 6. concl. 4. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 8. num. 7. Filliuc. loc. cit. num. 122.

QVÆSTIO LXXIII.

An, sit mortale, subiicere puluinaribus ægrotorum litia, aut subtrus eorum lectum, caprarum, bouum, aut aliorum animalium, cornua, vt eos quietè dormire faciant?

Respondeo tanquam certum: Esse mortale superstitionis peccatum. Quia ibi quasi expressum pactum diaboli cernitur. Nam prædicta instrumenta nec habent vim à natura, vt somnum concilient, nec à Deo communicatam: ergo solum ex pacto dæmonis, qui propter huiusmodi pactum excitat humores in corpore, vt ægroti dormiant. Sic Fagundez lib. 1. in Decal. cap. 39. num. 15. Qui bene excusat à mortali illum, qui id fecit propter ignorantiam, aut bono animo, & fide, & non credendo inibi adesse pactum.

§. V.

De Diuinatione per sortes.

QVÆSTIO LXXIV.

Quid, & quotuplex sit fors?

Respondeo circa primum, dicendum, quod fors nil aliud sit, aut dicatur, quam actio fortuita, qua aliquid occultum inquiritur. Et tunc datur, vt quidam aiunt, cum aliquid serio ad homine fit, vt eius euentu considerato, aliquid fiat, aut aliquid occultum innotescat. Sic D. Thom. 2. 2. q. 95. artic. 8. Caiet. Angel. Armilla verbo *Sors*. Siluest. verbo, *Superstitio*. Sanchez lib. 2. sum. cap. 38. num. 56. Lupus in edict. inquis. par. 3. lib. 17. dist. 4. art. 1. diff. 1. Iodocus verbo *Sors*.

Respondeo secundo, circa secundum, dicendum, quod triplex sit fors, nimirum, *Diuisoria, Consultoria, & Diuinatoria.*

Sors diuisoria datur, & est quando ex euentu sortium quæritur, quid vnique tribuendum sit, siue illud sit res possessa, siue honor, siue pœna, siue munus aliquod, &c.

Sors Consultoria est, qua diuina voluntas exquiritur, vt sciatur quid in aliquo negotio dubio agendum sit, aut cauendum.

Diuinatoria verò, quando per eam inuestigatur cognitio de futuris euentibus, aut alicuius rei occultæ, vt furti, homicidæ &c. Sic omnes legantur citati, & Fagundez lib. 1. in Decal. cap. 40. Trullench cap. 10. dub. 9. Palaus punct. 6. Bonac. disput. 3. q. 5. punct. 3. num. 13. Suarez lib. 2. de superstition. cap. 12. & alij.

QVÆSTIO LXXV.

An, attento iure naturæ solo, sint licitæ sortes diuisoria?

Respondeo tanquam certum: Esse licitas. Vnde Romnino est licitus vsus harum sortium in casibus, in quibus ius humanum eas non interdicit: interdicit enim illas in aliquibus, vt infra.

Probatur *Primo*. Quia sortes diuisoriae, ex natura sua, non sunt malæ, vt constat, & dixit D. Augustinus *relatus* in cap. 1. 26. q. 2. ibi: *sors non aliquid mali est*. Nec continent expresse, aut tacite aliquam dæmonis inuocationem; cum per illas non petamus ab eo, nec tacite, nec expresse, vt aliquid nos doceat, aut aliquam operationem nostram dirigat: ergo non sunt de se malæ.

Secundo. Quia iure ciuili approbantur sortes diuisoriae: imo in aliquibus casibus iubentur fieri, vt ad dirimendas lites inter hæredes, & legatarios, & alios. Vt *l. si cum ambo. ff. de Iudiciis. l. Si duobus. C. communia de legatis. l. si qui sunt. ff. familia eriscunde.*

Tertio. Quia has sortes probat vsus veteris Testamenti, *Leuit. cap. 17. v. 24. Numer. cap. 33. v. 34. Deuteron. cap. 1. v. 38. Reg. 1. cap. 10. v. 20. & alibi.* Imo, & vsus noui Testamenti eadem approbat, *Matth. cap. 27. ver. 35. super vestem meam miserunt sortem. Marci capit. 15. v. 24. Mittentes sortem super eum. Lucæ capit. 1. v. 9. sorte exiit, vt incensum poneret. Acta Apostol. capit. 1. v. 17. sortitus est sortem ministerij huius, & v. 26. cecidit sors super Matthiam. & alibi.* Et licet verum sit, quod aliqua ex his sortibus tunc fieret ex speciali Dei mandato, hoc tamen non est semper necessarium, cum actio mittendi sortem de se mala non sit, vt vidimus. Sic omnes DD. Legantur Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 2. de superstition. capit. 12. à num. 3. Lessius lib. 2. de Iust. dub. 9. à numero 57. Sanchez lib. 2. sum. cap. 38. à numero 57. Delrio lib. 4. Magic. capit. 4. quest. 1. Sayrus in Clauis Reg. lib. 4. cap. 5. à numero 14. Azor tom. 1. lib. 9. cap. 21. Fagundez lib. 1. in Decalog. capit. 40. à numero 3. Trullench lib. etiam 1. capit. 10. dubit. 9. Palaus tom. 3. tractat. de superstition. disputat. 1. punct. 6. Bonac. tom. 1. circa prim. Decalog. præcept. disput. 3. q. 5. punct. 3. à num. 13. Torreblanca lib. 8. iuris spirit. cap. 7. & alij.* Inter quos solum est difficultas, in quibus casibus sunt licitæ, & in quibus non. Diximus enim, iure humano in aliquibus casibus esse prohibitas huiusmodi sortes. Igitur, vt clarè procedamus, ad dirimendas horum lites, sit in primis,

QVÆSTIO LXXVI.

An sit licitum, uti sortibus diuisoriis in electionibus ad officia, seu dignitates seculares?

Negandum videtur *Primo*, quia tales sortes in electionibus adhibere prohibet Textus in cap. *Ecclesia vestra de sortilegiis*, vbi absolute & indistincte, sortis usum in electionibus perpetua prohibitione damnat.

Secundo quia, per sortes, electio committitur fortunæ, & sic possunt ea officia cadere in Indignos: ergo tunc erit iniusta.

Sed vt certum respondeo: Esse licitum vti dictis sortibus in electione ad officia ciuilia, & secularia. Quia talis electio, seu prouisio, nullo iure est prohibita: Quia quamuis textus pro opposito citatus, videatur absolute, & indistincte sortes has in electionibus vitare: at intelligendus est, iuxta subiectam materiam de qua textus ille tractabat, nempe de electionibus Ecclesiasticis. Licita ergo erit talis electio, & prouisio; cum non sit prohibita, & alias, vt est habitum, ex se non sit mala. Verum est quod per accidens potest esse illicita, & contra iustitiam distributiuam, si præmittantur idonei, aut magis digni, & dentur indignis, aut minus dignis, si aliunde id non caueatur, vt potest sic: nempe mittendo sortes inter eos solum, qui ita sunt digni officio, vt vix possit inter eos manifestus excessus iudicari; sic enim vitari potest illud periculum, nec alio vlllo modo. Ex quibus iam patet ad rationes dubitandi. Sic omnes Doctores legantur citati, præcipue D. Thom. 2. 2. *quest. 95. art. 8.* & ibi Caiet. Sayrus *numero 10. & 21.* Azor *tom. 1. lib. 9. cap. 21.* Suarez *lib. 2. cap. 12. numero 15.* Delrio *lib. 4. Magic. capit. 4. question. 1.* Lessius *capit. 43. dub. 9. numero 58.* Sà V. *Sortes numero 1.* Angel Armilla, Tabiena, Siluest. & alij plures, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. sum. capit. 38. numer. 58.* Fagundez *loc. cit. numero 15.* Palaus *num. 8.* Bonac. *num. 13.* Torreblanca *loc. cit.* Lupus *par. 3. cit. lib. 17. dist. 4. art. 1. diff. 2.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 9. num. 7. & 10.*

QVÆSTIO LXXVII.

An etiam licitus sit vsus sortium, ad officia, & beneficia ecclesiastica?

Affirmandum videtur ex facto Apostolorum. Nam S. Matthias, sorte fuit electus ad Apostolatam: *Cecidit* (inquit Sacer textus Act. 1.) *sors super Matthiam*: ergo vsus sortium licitus est in electione Episcopatum, officiorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum.

Sed tanquam certum respondeo: Non esse licitum. Quia id interdicitur in cap. *Ecclesia extra de sortilegiis*, vbi prius dicitur; *multa reprehensione dignum esse, quod sors in talibus electionibus interueniat.* Et postea concludit textus: *Sortis usum in electionibus perpetua prohibitione damnauimus.* Ergo, ad minus, ex iure Canonico, illicitus est vsus sortium ad officia, & beneficia Ecclesiastica.

Nec obstat ratio dubitandi, dicendum enim est, *ortes* ibi, appellari *suffragia*, vt constat ex textu Græco, vbi ita habetur: *dederunt eis suffragia.* Igitur per R. P. Leand. in Decalogum.

suffragia omnium Apostolorum electus est Sanctus Matthias ad Apostolatam; quam electionem postea, precibus Apostolorum, confirmauit Deus, signo visibili è cælo emisso, caput D. Matthiæ attingente, & ideo Euangelista dicit: *Cecidit sors super Matthiam.* vide Lorinum in *Acta Apostol. cap. 1. v. 26.* & Stephanum Fagundez, mox citandum. Tenent igitur hanc sententiam omnes Doctores nuper citati. Legantur præcipue Suarez *c. 12. cit. n. 5.* Sanch. *n. 71.* Azor *c. 21.* Lessius *n. 58.* Fagundez *lib. 1. in Decal. c. 40. num. 9. 10. & 11.* Palaus *n. 5.* Trullench *n. 7.* Bonacina *num. 13.* (aliàs 12.) *vers. Quinta.*

QVÆSTIO LXXVIII.

An saltem, casu, quo duo aequalibus suffragiis eligantur ad officium, vel beneficium Ecclesiasticum; tunc licitum sit, electionem alterutrius sortibus terminare?

Affirmant aliqui, quia nullum suppetit aliud remedium aptius, cum eligentes in vnum non consentiant. Ita Glosa 26. *quest. 2. in summa V. Sortes*, & ibi Laurentius. Imo pro hac parte citatur à Bonacina, Lessius *n. 58.* sed non bene.

Sed vt ferè certum respondeo: Nec in hoc casu posse electionem alterutrius, sortibus terminare. Quia in d. cap. *Ecclesia, de sortileg.* absolute prohibetur omnis Ecclesiastica electio sortibus facta: at si in proposito casu, electio alterutrius sortibus terminaretur, verè fieret sortibus electio: ergo. Minor probatur. Quia dum suffragia aequalia sunt, nullus potest dici, esse ad beneficium legitimæ electus, cum deberet esse electus à maiori parte Capituli: ergo cum Capitulum consentit, vt beneficium obtineat, & omnibus præferatur ille, cui fors contigerit, iam mediis sortibus facit electionem.

Ad rationem autem contrariorum, negandum est, non suppetere aliud remedium; est namque, vt superior Capituli compellat electores, vt intra certum tempus se conforment, sin minus, electionem ad se aduocet, vt tradit Glosa cap. *Duobus de Rescrip. in 6. verbo teneantur.* Vnde hanc nostram sententiam tenent Glosa citata, Archidiacon. Anton. Ioann. Andreas Cardin. Archidiacon. Hostiens. & alij, quos citant, & sequuntur Suarez *libro 2. de superst. capit. 12. numero 7.* & Sanchez *capit. 38. citat. numero 74.* Palaus *loc. citat. numero 6.* Fagundez *numero 12.* Trullench. *numero 7.* Filiuc. *tractat. 24. cap. 5. numero 98.* Bonacina *numero 13.* (aliàs 12.) *vers. obseruant tamen*; vbi citat Lessium pro opposito; sed non bene, quia hic Author, solum loquitur de officiis secularibus ibi. Legatur attentè.

QVÆSTIO LXXIX.

An ad minus, casu, quo plures à maiori parte Capituli eligantur ad beneficium Ecclesiasticum, non vt omnes eo fungantur, sed vt sortes mittant postea inter illos; sit tunc licitus vsus sortium?

Affirmabunt à fortiori Authores primæ sententiæ nuper citati & probatur ex praxi aliquarum Congregationum, aut Collegiorum in quibus est consuetudo recepta eligendi ad officia Pastoris, aut Rectoris tres aut quatuor, non vt omnes officiis fungantur

gantur; sed, vt inter illos sortes mittantur, quinam ex illis officia retinere debeant: ergo. Ita, præter Authores dictos, sentire videtur Nauarr. in *sum. c. 11. num. 38. vers. Trigesimo tertio*, vbi ait, *Peccare mortaliter illum, qui sortes iacit ad electionem ecclesiastici beneficii, nullo prius facto bonorum, & ideonorum delectu*. Ita ille. Nunc ego. Sed in præsentī casu ante missionem sortium, vere præsupponitur delectus bonorum, ac idoneorum: ergo.

Sed adhuc vt ferè certum respondeo: Nec in hoc casu esse licitum vsum sortium. Tum, quia generalis est prohibitio dicti *cap. Ecclesia. extra. de sortileg.* Tum etiam, quia etiam in hoc casu absoluta, & vera ad beneficium electio, verè terminatur sortibus. Sic Suarez *lib. 2. c. 12. n. 8.* Sanchez *lib. 2. cap. 38. n. 75.* & Palaus *pun. 6. num. 6.* Qui omnes ad rationem in contrarium respondent, negando dari talem consuetudinem in electionibus Ecclesiasticis; sed in secularibus, aut ciuilibus. Quod si in aliqua communitate, & electione Ecclesiastica, talis sit eligendi modus, erit ex vi alicuius constitutionis approbatæ per Papam, aut specialis priuilegij ab eo obtenti, per quod iuri communi derogetur, quo sublato, ille modus electionis per se malus non est. Alias non erit licitus. Sic etiam Fagundez *n. 12. cit. in fine.*

QVÆSTIO LXXX.

An, possit sortibus vti, ad Eligendos compromissarios ad electionem Ecclesiasticam faciendam?

Respondeo minime posse, licite ad minus. Quia id expresse interdicitur in *d. cap. Ecclesia. Vbi reprobatur electio horum compromissariorum facta per sortes.* Et ratio est, quia mediate dicitur illa electio ad beneficium facta sortibus. Sic Innocent. Hostiens. Cardin. Ananias, & Angelus, quos citat, & sequitur Sanchez *cap. 38. cit. numer. 72.* Suarez *cap. 12. citat. numero 5.* Palaus *disput. 1. de superst. punct. 6. numer. 5.* Fagundez *lib. 1. in Decal. capit. 40. num. 9. & 10.*

QVÆSTIO LXXXI.

An ad minus, licitus sit vsus sortium, in componendis, & terminandis litibus de rebus, & beneficiis Ecclesiasticis?

Affirmant nonnulli Doctores. Quia id nullo iure prohibetur: nam in *cap. Ecclesia extra. de sortileg.* solum prohibetur vsus sortium in electionibus ad beneficia: at, qui componunt litem beneficalem per sortem minimè eligunt, nam vt constat, aliud est, eligere ad beneficia; & aliud componere litem beneficij: ergo. Ita tenent Glossa in *c. licet causam de probat. v. vti possidetis* & ibi Hostiens. *num. 20.* & Abbas *n. 37.* Et huius opinionis videtur esse Lessius *lib. 2. c. 43. dub. 9. n. 58.* quatenus docet, vsum sortium esse licitum, in *dirimendis litibus, maxime de rebus secularibus.* Ly namque, maxime, omnes lites comprehendit, etiam ecclesiasticas.

Negant licere, absolutè alij. Eo quod dato casu, vere completeretur electio alterius ex litigantibus, per sortes: sed id est prohibitum per *d. cap. Ecclesia.* Vt vidimus: ergo. Ita apud Sanchez *numero 77.* Hostiens. Ioan. Andr. Dominicus, Francus, Anchar. Cardin. & Felinus.

Sed probabilius, & distinctius respondeo dicendum, quod licitus omnino sit vsus sortium pro dirimendis, aut terminandis litibus beneficialibus: modo id fiat non auctoritate propria litigantium, sed auctoritate Iudicis Ecclesiastici. *Prima pars nostræ sententiæ probatur ratione facta pro prima sententia.*

Secunda vero pars, nempe, quod sit necessaria auctoritas Iudicis Ecclesiastici, ad dictam sortitionem faciendam, constat; tum, ob vitandum pactam simoniacum, tum, vt possit beneficium accipere ille, cui fors contingit: nam illud accipere non potest ex iure à colligante translato, sed ex iure, quod Index concedit, posita colligantis cæsiōe. Sic Suarez *lib. 2. de superst. cap. 12. numer. 12. 13. & 14.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 38. num. 79. & 80.* vbi colligit, quod in electione Summi Pontificis, quando inter duos discordia esset, vter verè electus sit, possit discordia hæc sortibus componi: quia non astringit illos ius Ecclesiasticum sortes interdicens. Palaus *punct. 6. citat. numero 7.* Fagundez *numero 7.*

QVÆSTIO LXXXII.

An, electio ad officia, & beneficia Ecclesiastica facta per sortes, non solum illicita sit, sed etiam nulla?

Affirmant quidem, non solum esse illicitam, sed nullam. Quia est facta contra decisionem *d. cap. Ecclesia de Sortileg.* & contra formam *cap. quia propter. de elect.* vbi electio aliter facta, quam ibi præscribitur, non valet. Propter hoc ita tenet Abbas in *d. cap. Ecclesia num. 5.*

Sed distinctius respondeo, *Primo.* Electio Prælati alicuius Ecclesiæ habentis iurisdictionem ad cognoscendum de causis criminalibus, & ciuilibus, facta per sortes, non solum est illicita, sed nulla. Quia illam annullat, & irritat *cap. quia propter cit.* vnde in hoc omnes conueniunt.

Respondeo *Secundo.* Electio ad officia, & beneficia Ecclesiastica (præter prælationem de qua nuper) sortibus facta, licet sit illicita, non tamen inuvalida. Quia nullibi annullatur talis electio. Nam in *cap. quia propter cit.* solum est sermo de electione Prælati iurisdictionem, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, habentis. Sic sentiunt Suarez *lib. 2. de superst. cap. 12. n. 9. & 10.* Sanchez *lib. 2. cap. 38. n. 83. & 84.* Palaus *disput. 1. de superst. pun. 6. n. 9.* Fagundez *lib. 1. in Decalog. cap. 40. num. 13. & 14.* Bonac. *disput. 3. q. 5. punct. 3. num. 13. in noua impressione.* Layman. *lib. 4. tract. 10. cap. 3. num. 9.*

QVÆSTIO LXXXIII.

An, sit licitum, litem alicuius hereditatis, legati, aut similis sortibus finire, ac terminari?

Respondeo tanquam certum: Esse licitum, dummodo id fiat ex mutuo litigantiū consensu. Quia est quidam contractus æqualis, in quo vnusquisque cedit iuri prætenso, si fors alteri contigerit. Sic Suarez *lib. 2. cit. cap. 12. n. 4.* qui id probat manifeste ex *l. si duobus. C. communia, de legatis.* Sanchez *lib. 2. sum. capit. 38. numero 57.* Palaus *punct. 6. citat. numero 3.* Qui ex dicta *l. cit.* probat, dictam litem, aut controuersiam posse dirimi ex voluntate Iudicis, &

& si litigantes renuant; dummodo hæreditas, vel legatum diuidi non possit, nec appareat quis vincat

alias iniqua esset sortitio, quoad minus nocentes. Palus num. 5.

QVÆSTIO LXXXIV.

An, tempore persecutionis Ecclesie, aut pestis, possit fors mitti, ad dirimendam controuersiam, quis ex Dei ministris, aut medicis, permansurus sit, ve lrecessurus?

Respondeo, Tanquam certum: Possè. Sic enim docent D. August. Epist. 180. ad Honoratum. D. Thom. 2. 2. questio. 95. art. 8. Nauart. in sum. cap. 11. num. 38. vers. Trigesimo tertio. Suarez lib. 2. de superst. cap. 12. num. 17. Sanchez cap. 38. cit. num. 59. Palus n. 3. Qui idem dicunt, posse sortiri, (stante, æqualitate) ad eligendos ministros mittendos ad Indos. Sic enim Apostoli diuiserunt inter se missiones suas per orbem.

QVÆSTIO LXXXV.

An, si tempore tempestatis, necessum sit, aliquos in mare proiici, ne omnes pereant; licitum sit, sortibus determinare, quinam sint proiiciendi?

Respondeo tanquam certum: Possè; præsertim si id fiat ex omnium consensu. Quia hac via vnusquisque sperat salutem consequi, alias misere periturus. Sic Delrius lib. 4. Magic. cap. 4. quest. 1. ibi: sic tempore tempestatis, licet sortiri ex omnium consensu, quis nauis eiiciatur: & tempore pestilitatis, fortiendum, quis Parochorum in vrbe remanere debeat. Sanchez, & Palus locis. Qui addunt, quod casu, quo nauigantes inter se non conueniant; adhuc possit dux nauis, illis inuitis, hanc sortitionem facere; quia in ea periculum omnium vitare intendit, aliquorum ruina; quod communi bono expedit, & Bonac. punct. 3. cit. num. 13. ver. Item in tempestate. Maior, & Layman apud ipsum.

QVÆSTIO LXXXVI.

An item, casu, quo dubium sit, cui danda sit Eleemosyna, an huic pauperi, an ve alij; licitum sit, sortibus determinare, cui eorum applicanda sit?

Respondeo, Tanquam certum: Esse etiam licitum. Quia nulli pauperum fit iniuria; cum æquale ius omnibus concedatur, & potestas integre Eleemosynam accipiendi. Est expressa sententia D. Augustini, 1. de doctrina Christiana capit. 28. Suarez cap. 12. cit. num. 17. Azor. lib. 9. cap. 21. q. unica. Sanchez num. 59. Palus num. 3. Qui tamen male citat Bonac. pro hoc casu, cum de illo loc. cit. non agat.

QVÆSTIO LXXXVII.

An deinde, licitum sit sorte determinare, quinam sint necandi, cum plures digni sunt morte; non tamen expedit, omnes punire?

Respondeo, tanquam certum: etiam esse licitum. Quia hæc in militia est praxis, & certe in hac sortitione nemini fit iniuria, sed potius singulis fauor. Sic Delrius quest. 1. cit. Sanchez num. 60. Bonac. num. 13. vers. Rursus. Qui omnes hoc limitant, intelligendum, quando par est sortientium culpa; quia

R. P. Leand. in Decalogum.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An, quando non constat de persona, que delictum commisit, liceat sortibus indagare eam?

Respondeo tanquam certum: Minime licere. Quia, præter diuinationem ibi, admixtam, est euidens periculum, vt puniatur innocens, & nocens relinquatur. Nec obstat, quod contrarium in veteri Testamento factum legatur, Iosue 7. quia id fuit iussu Dei, vel speciali eius instinctu. Sic Abulens. 1. Reg. 14. quest. 27. & 28. (non 37. & 38. vt leges apud Sanchez) quem citant & sequuntur Suarez lib. 2. cit. questio. 12. numer. 16. Sanchez lib. 2. cap. 38. numer. 61.

QVÆSTIO LXXXIX.

An licita sit missio sortis Sanctorum, ad cognoscendum, quem ex ipsis, sibi in Deuotum pro anno, aut mente contingat suscipere?

Negandum videtur. Quia nulla est necessitas ad Sortis huiusmodi missionem; cum quisque, absque illa, eligere queat Sanctum sibi magis visum. Sed tanquam certum, Respondeo licitam esse. Quia sic practicatur in pluribus religiosis Congregationibus. Sic Lupus in edictum S. Inquisit. p. 3. lib. 17. dist. 4. art. 3. diff. unica. vbi ait, extare libellum Mediolani impressum, qui inscribitur, Origine deli del assortimento de Sancti. vbi præcipue notatur dictam inuentionem traxisse ortum ex operibus Patris Drexelli Societatis Iesu, qui testatur olim huiusmodi sortium emissionem apud familiam Borgiam, & præcipue apud Franciscum huius familiæ Gandiæ Ducem, fuisse in vsu: videlicet, vt in honoré Sancti, qui sortitione sibi obuenerat, quotidie, durate mense aliquod bonum ageret, eiusque orationibus omni affecto, se commendando.

QVÆSTIO XC.

An etiam licitum sit sortiri in Patronum aliquius Prouincie, aut Ciuitatis; aliquem ex Apostolis?

Negat Raphael de la Torre tom. 2. de vitis opposit. Relig. 9. 95. art. 8. disp. 3.

Sed etiam tanquam certum, Respondeo, Esse licitum. Quia id nec Christianæ pietati repugnat, nec superstitionem sapit. Sic Martin Delrio lib. 4. Mag. cap. 2. quest. 7. sect. 3. his verbis: Longe alia quedam est fors Apostolorum, licita plane non vetita, de qua sic Casarius libro 8. Miraculor. capit. 56. Consuetudo est maxime nostræ Prouincie matronis, vt tali cum sorte specialem sibi Apostolum eligant. In duodecim Candelis, duodecim Apostolorum nomina, singula in singulis inscribuntur, quæ à Sacerdote benedictæ Altari simul imponuntur: accedens vero fœmina, cuius nomen per candelam extrahit, illi plus ceteris honoris, & obsequij impendit. Quin (adiungit Delrius) & in Hispania, sic Ferdinando Cortezio sortienti Beatum Petrum, Apostolorum Principem, Romana, suæ vere Apostolicæ Ecclesie petram secundam (nam prima Iesus) obuuisse, inuenio in Historia Mexicana

Mexicana Franc. Lopez Gomera, capit. 2. Decebat Evangelium illic plantaturo rigatorem fauere, quo rigante, nunquam non incrementum dat Christus Iesus. Hucusque Delrius. Quem etiam citat, & sequitur Torreblanca lib. 8. iur. spirit. c. 7. n. 60. & 61. Bulenger lib. 2. de sortib. cap. 1.

QVÆSTIO XCI.

An si quis ex astrorum influxu; expectet sortem sibi feliciter euenturam, peccatum superstitionis committat?

Respondeo, Tanquam certum: Committere. Quia cum astra, nullum influxum in sortem habere possint, clare efficitur, te velle sortem à Dæmone provenire. Legantur S. Thom. 2. 2. 95. art. 8. Suarez cap. 12. cit. num. 16. Sanchez num. 64. & 65. Delrius cap. 4. quest. 1. Palaus, punct. 6. numer. 4. Qui à fortiori idem dicunt, casu, quo ope dæmonis quis speret sortem euenturam, vel quia ipse promisit, vel quia ille eum inuocauit.

QVÆSTIO XCII.

An, sortes Consultoria ad indagandam, in rebus dubiis, Dei voluntatem, sint licite?

Respondeo dicendum, quod quamuis possint esse licite, raro tamen sint. Quia Deus non vult suam voluntatem sortibus indagari; sed Ecclesiæ, & Sanctorum doctrina, ac petito à viris prudentibus consilio, & ideo interdiciuntur sub anathemate, cap. sortes, 26. question. 5. Sic Torreblanca lib. 8. iur. spirit. cap. 7. numer. 44. Ita scribens. Consultoriae sortes tot exigunt conditiones, vt non nisi inter Apostolos, & viros Dei, raro licitus sit earum vsus; vt, multis adductis, probant Martin Delrio (aut si vis, Del Rio) lib. 4. Magic. cap. 4. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. (lege tu, 12.) late Raph. de la Torre tom. 2. de vitiis opposit. Relig. quest. 95. art. 8. disp. 2. & quest. 97. art. 1. Sic Torreblanca. His adde Sanchez lib. 2. sum. c. 38. num. 85. Fagundez lib. 1. in Decal. cap. 40. n. 16. Palaus punct. 6. num. 10. & 11.

QVÆSTIO XCIII.

Quot conditiones requisitæ sint, vt sortes consultoria sint licite?

Respondeo quod quatuor præcipue. *Primà* est quod mittantur, virgite magna necessitate spiritali, vel temporali personæ, vel rerum. Nam alias esset Dei tentatio; vt dicunt ex Siluestro, & Margarita Confessor. Sanchez, & Palaus locis citatis.

Secundà conditio est, vt cum debita reuerentia ad Deum, mittantur sortes. Quia cum huiusmodi sortibus diuina exploretur voluntas, opus est, vt cum magna reuerentia, & præmissa oratione mittantur.

Tertià, ne in his sortibus mittendis, Sanctorum Reliquiis, aut aliis rebus Sacris vtantur ad res temporales, lucrique captanda. Quia est quædam rerum Sacrarum profanatio.

Quartà est, vt mittantur ex speciali Dei instinctu. sed hæc conditio necessaria est solum, casu, quo

quis velit, vt Deus, aliquo sensibili signo, suam voluntatem sortibus manifestet. Nam si solum velit, vt Deus per specialem suam prouidentiam sortes feliciter dirigat; tunc non erit necessarius diuinus instinctus, sed sufficiet fiducia magna, quam in diuina bonitate habere potest, de talium sortium directione, posita necessitate, & honestate negotij. Sic communiter D. Thom. quest. 95. cit. art. 8. Azor. lib. 9. capit. 21. Suarez cap. 12. num. 26. Sanchez c. 38. n. 85. & seq. Palaus n. 11. Fagundez, & Torreblanca loc. cit.

QVÆSTIO XCIV.

An, sortes diuinatoria semper sint illicitæ?

Respondeo, Tanquam certum. Semper esse, illicitas, & superstitionis. Quia semper admiscetur in talibus sortibus tacita dæmonis inuocatio. Ratio est; quia sortes neque causant effectum futurum, neque illum ex se significare possunt: ergo si aliquando illum significant, id habent ex alicuius dispositione, non Dei; quia Deus non se vanis immiscet: ergo dæmonis. Sic Palaus loc. cit. n. 12. ex D. Thoma 2. 2. quest. 95. art. 8. Et cauetur in cap. si quis Episcopus, cap. Non licet, 26. quest. 5. & in Motu Sixti V. contra Astrologos. Suarez dicto c. 12. n. 28. Sanchez n. 88.

QVÆSTIO CXV.

An, huiusmodi diuinatoria sortes, ultra malitiam superstitionis, alias includat?

Respondeo, Tanquam certum: Quod licet non semper, aliquando tamen, alias malitias, præter superstitionis malitiam includat. Sic optime Sanchez his verbis: *Ad cognoscendam autem harum sortium malitiam, oportet aduertere, quandoque eas esse speculatiuas; quia scilicet, ad solam intelligentiam alicuius rei occulta ordinantur; vt ad diuinandum, quis sit parturus victoriam, aut cathedram obtenturus. Et tunc solam superstitionis malitiam participant. Aliquando vero sunt practica; vt quia ordinantur ad aliquid agendum, vt ad cognoscendum delinquentem occultum, & illum puniendum &c. Et tunc ultra superstitionis malitiam, continent aliam iniustitie, infamationis proximi, & iniuste punitiois, delicto non probato, vt supra explicauimus, & docet Suarez eod. c. 12. n. 29. Hucusque doctissim. Sanchez & ex utroque, Palaus punct. 6. cit. sine.*

§. VI.

De Diuinatione ex cantu, voce, & motu animalium; necnon & hominis.

QVÆSTIO XCVI.

An, tria sint genera diuinandi ex auium signis?

Respondeo, Quod sic. *Primum* est, & dicitur *Augurium*, quo quis notando auium garritus, voces, cantus, aut numerum, futura prædicit.

Secundum est *Auspicium*, quo quis volucrum habitu, pastu, volatu, cursu, & motu, futura prænunciat.

Tertium,

Tertium, est, *Aruſpicium*, quo quis inspectis caelorum, & inuolatorum auium, aut aliorum animalium extis, intestinis, fibris, & uisceribus futura nunciat. Sic Trullench. *lib. 1. in Decal. capit. 10. dubit. 6.* ex Azorio (quem non citat) *tom. 1. libro 9. capite 15.*

QVÆSTIO XCVII.

An licitum sit, ex auium obseruatione, naturales euentus futuros prædicere, & coniectare?

Respondeo, Tanquam certum: licitum esse. Quia ex iis auium signis, verè naturaliter cognoscitur causa naturalis horum naturalium effectuum sic Azor. *loc. citat.* his uerbis: *Sed notandum est, ex quibusdam auium, piscium, & aliorum animalium frequentibus cantibus, uolatibus, & motibus, sepe posse futura probabiliter intelligi, & coniectari, quæ solent frequenter naturaliter euenire: ut ex concitato certarum uolucrum pastu, cantu, aut ex piscis frequenti motu, aut alterius animalis celeri cursu, conicimus probabiliter futuros imbres, uentum, serenitatem, tempestatem, maris tranquillitatem. Et hanc disciplinam, peritiam, & artem, iura non improbant. Hucusque Azorius Legantur D. Thom. 2.2. *questio. 95. artic. 7.* Lessius *lib. 2. de Iust. capit. 43. dub. 7. numer. 45.* Sanchez *lib. 2. Sum. capit. 38. numer. 38.* Bonacin. *de 1. Decalog. præcep. disput. 3. questio. 5. punct. 3. num. 11.* Fagundez *lib. 1. in Decalog. capit. 39. numer. 9.* Trullench. *libro 1. capite 10. dubitat. 6.* Palaus *disputat. 1. de superst. dubitat. 7.* Torreblanca *Iur. Spirit. libro 6. capite 11. per totum.**

QVÆSTIO XCVIII.

An, ex dictis uocibus, & signis auium, possit probabiliter conici aliqua futura in hominibus?

Respondeo, Posse quidem, sed non certo, sed probabilitate quadam. Ratio est: quia una & eadem naturalis causa, siue constellatio cœlestis, potest mouere animalia, & inclinare homines ad aliquem effectum, nempe ad rixam, discordias, &c. ergo, qui ex uocibus, garribus, & mugitibus auium, & animalium, cognoscit rixam, inter illas, poterit etiam ex eisdem cognoscere rixas, discordias, & bella inter homines. Verum cum huiusmodi effectus dependeant à libero arbitrio hominum, & eorum uoluntati sint subiecti, tenuissima coniectura hæc esse potest. Sic Caiet. 2.2. *qu. 95. art. 7.* Valentia *ibi disp. 6. q. 12. pun. 3. uers. similiter possunt.* Sanchez, Fagundez, Palaus, & Trullench. *loc. citatis.*

QVÆSTIO XCIX.

An, ex præfatis signis auium, & animalium, non solum effectus naturales, uerum etiam effectus futuri contingentes, possint cognosci, aut præuideri?

Afirmandum uidetur. Quia Patriarcha Ioseph *Gen. 44.* coram fratribus suis laudans, dixit, non fuisse similem ei in augerandi scientia: ergo augurium licitum est, aliàs non de illo se Ioseph laudaret.

Sed tanquam certum, Respondeo. Non posse licite tales contingentes effectus ex talibus signis præuideri, aut cognosci. Quia signa prædicta auium, non signant futuros euentus à libero arbitrio pendentes, nec possunt esse illorum causa: ergo si sunt signa erunt ex aliqua superioris directione, non Dei, cum uanis non se immisceat: ergo dæmonis, à quo illa signa effectus contingentes significare aliquantulum possunt: ergo ex illis talia prædicere, est se discipulum, dæmonis profiteri: ergo ex hoc admittunt grauissimum superstitionis peccatum. Sic D. Thomas receptus ab omnibus 2.2. *quest. 95. art. 7.* Sanchez, Valentia, Fagundez Trullench. & alij *supra citati.* Palaus *numer. 3.* Qui ad rationem dubitandi bene respondet, quod Ioseph non de augurio illicito; sed de licito, nempe, de propheta se coram fratribus laudauit.

QVÆSTIO C.

An ex hominum uocibus casu prolatis, aut ob alium finem, possit sumi coniectura effectuum contingentium?

Respondeo, Tanquam certum: Non posse. Quia cum uoces hominum significant ad placitum, nequit ex illis coniectura effectuum contingentium sumi: diuinatione ergo per illas semper est superstitiosa. Sic Azor. *lib. 9. Moral. capit. 18. per totum,* in cuius fine hæc uerba profert: Hoc diuinationis genus est prorsus uanum, & inane, ac idcirco damnatum *in cap. Illud quod. 26. q. 2.* de eo agit S. Thom. 2.2. *quest. 95. art. 7.* Negare tamen non possumus, aliquando dicta, uel facta hominum talia fuisse, ut diuino impulsu, & afflatu, futuros rerum euentus præsignificarent; ut *Genes. 24.* accidit in seruo Abrahæ. 1. *Reg. 14.* in Ionatha, *Judic. 7.* in Gedeone: *Ioan. 11.* in Caiapha pontifice. S. Thom. 2.2. *quest. 95. art. 7. ad 3.* Hæc Azor. Cui accedunt Valentia, Caiet. & Sanchez *loc. citat.* Fagundez *lib. 1. capit. 39. numer. 8.* ubi latè explanat loca Sacræ Scripturæ adducta *supra* ab Azorio.

§. VII.

De Diuinatione, ex hominis capite; manuum lineis; & aliis membris deducta.

QVÆSTIO CI.

Quot sunt huius diuinationis modi

Respondeo, Quod quatuor. *Chyromantia*, qua inspectis manuum lineis, futura quis prædicat. *Pedomantia*, qua ex signis pedum diuinat. *Metoposcopia*, qua quis notatis frontis, uel totius uultus lineamentis, futuros casus prænunciat. *Physiognomia*, qua quis totius corporis partibus, lineis, uel signis, futuros euentus diuinat. Sic Azorius *to. 1. libro 9. questio. 16. per totam.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 7. num. 1.* Rocafull. *lib. 3. de primo præcep. Decalog. cap. 4. num. 58.*

QVÆSTIO CII.

An licitum sit, ex manuum, pedum, frontis, aut totius corporis, partibus, lineis, signis, & dispositione, futuros euentus, prosperos, vel aduersos, prædicere?

Affirmarunt Barth. Cocles Bononien. lib. de Anastasia Physogn. Luc. Guaičius Neapolitan. tr. de Physognom. Ioan. de Indagine, & Ioann. Taynerus eod. tract. & ita audacter, & temerariè, vt id asseruerint in Scriptura Sacra significari Iob. 37. *Qui in manu omnium signat, vt nouerint singuli opera sua. illos refert Delrius libro 4. Magic. capite 3. questio. 4. 5. concl. 2.*

Sed Tanquam certum, Respondeo. Minimè esse licitum, sed grauissimum superstitionis peccatum, ex corporis humani lineamentis, coniectare, aut prædicere futuros euentus, & ea, quæ pendent à libro arbitrio, v.g. te futurum diuitem, vel pauperem, Religiosum, vel sæcularem, sacerdotem, vel laicum, solutum, vel matrimonio alligatum, &c.

Ratio est: quia illa signa nequeunt esse causa illorum effectuum; neque in illis signis tales effectus prædici possunt; nisi ex doctrina dæmonis: ergo. Sic Nauarr. in Sum. cap. 11. numer. 31. Delrius loc. cit. Azor. cap. 16. cit. vbi optimè satisfacit loco Iobi adducto à contrariis. Ciruelo de superstit. 2. p. cap. 4. Simancas, Alcozer, Nauarra, & Lopez, quos citat, ac sequitur Sanchez lib. 2. cap. 38. numer. 46. & 47. Trullench. & Rocafull. loc. cit. Palaus disp. 1. punct. 7. num. 4. Fagundez lib. 1. in Decalog. capit. 39. num. 3. Torreblanca lib. 7. cap. 7. num. 20. vbi, & merito, ait, oppositum esse erroneum.

QVÆSTIO CIII.

An sit mortale, mulierem Ægyptiam, de bona, vel mala fortuna, ostensa sibi manu, serio interrogare?

Respondeo tanquam certum: Esse mortale, si serio illam quis interroget, aut firmiter ei credat, aut scandalum pariat. Quia, vt ex dictis constat, ex prædictis manuum lineis, non potest prædici, bona aut mala fortuna. At, si non serio, sed ioci causa, & ob finem vanum curiositatis, absque periculo fidem ei abhibendi quis interroget, (vt regulariter fit) solum erit peccatum veniale. Sic Nauarrus numer. 31. cit. his verbis: *Decimo quinto (peccat mortaliter) qui aliquem Peregrinum, quem Hispani Gittanum, Itali verò Cinoarum; & Galli Ægyptium, vulgò vocant, de fortuna sua percontatur animo credendi id, quod ille responderit: quamuis si ex curiositate, vel ridendi gratia id faceret, non esset lethalis culpa, nisi persona talis esset conditionis, vt ex illa interrogatione alij grauiter offenderentur; tunc enim ratione scandali, grauis peccatum esset.* Sic meus Nauarrus. Alcozer, & Lopez quos sequitur Sanchez loc. cit. num. 48. Bonacina disputat. 3. questio. 5. pun. 3. numer. 11. Trullench., Rocafull. Fagundez, & Palaus loc. citat. Villalob. p. 2. tract. 38. diff. 3. num. 11. Ignatius Lupus par. 3. cit. lib. 17. dist. 5. art. 2. diff. 2. & ideo hic diuinandi modus damnatus fuit à Sixto V. const. 17. Et in Iudice librorum prohibitorum interdicitur omnes libri hunc modum diuinandi docentes: Et tandem posse dictas Gittanas ab Inqui-

toribus puniri docet cum Villadiego Diana p. 4. tractat. 8. Resolut. 128.

QVÆSTIO CIV.

An, saltem ex lineis manuum, & dispositione, & proportione membrorum corporis humani, possit quis licite probabiliter coniectare effectus animi, vt ingenium complexionem, naturalem inclinationem, humores, & similia?

Negat Nauarra (non Nauarrus, vt leges apud Rocafull.) libro 2. de restitut. capite 2. par. 1. dubit. 7. num. 161.

Sed tanquam certum, Respondeo. Possè licite quem omnia dicta probabiliter, non certo, coniectare. Quia probabiliter potest cognoscere causam communem illorum omnium effectum. Sic Azor. quest. 16. cit. his verbis: *Sciendum quoque est, esse Physionomiam, Philosophia naturalis partem, quæ corporis humani membra, præsertim humores, pectus, manus, pedes, frontem, nasum, oculos, supercilia, aures, caput, & vniuersam faciem obseruat, & inspicit, quibus notatis, probabiliter coniectat naturale totius humani corporis temperamentum, naturales item animorum affectiones, bonam, ac malam hominis valetudinem. Et hanc obseruandi rationem, nec leges civiles, nec Canones, aut Pontificia iura condemnant.* Sic ille. Et latius Delrius lib. 4. cap. 3. quest. 4. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 43. dubit. 7. num. 45. Sanchez cap. 38. num. 44. Palaus punct. 7. numer. 1. Bonac. disp. 3. cit. punct. 3. num. 11. Trullench. & Rocafull. & Fagundez loc. citatis Lupus dist. 5. cit. art. 1. diff. unica, & alij Theologi cum D. Thoma 2. 2. q. 95. art. 7.

QVÆSTIO CV.

An ex Physiognomia membrorum liceat illico diuinare de alicuius moribus, & vita?

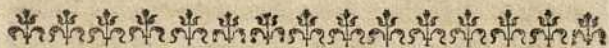
Respondeo, dicendum, quod licet possit quis probabiliter diuinare de illius inclinatione ad bonum, vel ad malum, vt nuper est habitum: non potest tamen certo, imò nec probabiliter, de moribus, & vita eius male iudicare. Quia fortè signum, quo ad id iudicandum ducitur, est per accidens, & non per naturam: aut si à natura ad malum inclinata, iam ab illo est deuiecta, per contrariam consuetudinem, & frænum rationis ipsam cohibentis naturam. Sic Torreblanca lib. 7. Iur. Spirit. cap. 7. n. 15. his verbis: *Sed licet per signa membrorum naturalium, mores hominum cognoscantur; non tamen imponunt necessitatem; sed tantum inclinationem suam ostendunt probabiliter, quæ vinci potest per contrariam bonam consuetudinem, vel frænum rationis; vt respondit Socrates Philomeni dicenti ex Physiognomia eius, esse Luxuriosum, superasse naturam ratione, vt refert Laertius. Et Socrates ipse ex Physiognomia Zopyri, stupidum, libidinosum, & bardum esse futurum, coniectanti respondit; verum naturaliter iudicasse, sed ipse Philosophia studio, vicisse naturam, vt tradit Cicero lib. de Fato. Et è contra, ex morum corruptione prouenire potest, vt bona Physiognomia præditus, perditissimam vitam degat, vel ignaam, quia liberum arbitrium his signis non adaptatur, vt tradunt Azor. tom. 1. Moral. lib. 9. cap. 16. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 43. dub. 7. numero 45. Sanchez tom. 1. Decal. cap. 38. num. 44. Hucusque Torreblanca.*

QVÆSTIO CVI.

An ex pulchritudine corporis, probitas animi
& contra, ex deformitate, mentis impro-
bitas, dignosci possit?

Respondeo, Quod sic. Quia (vt ait D. Ambros. lib. 2. de Virgin.) Pulchritudo, imago est bonæ mentis, & figura probitatis igitur è contra. Sic testatur Sacra Scriptura Prouerb. capite 7. vbi dicitur: *In facie prudentis elucet sapientia, oculi stultorum in finibus terra.* & cap. 6. signa pueruæ mentis describens, sic ait: *Homo apostata vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur.* Hinc fit quod, apud Iudices hæc sit praxis; nam quando plures sunt torturæ subiiciendi, incipiunt ab eo, qui deformior est, tanquam magis de crimine suspecto, vt docet Baldus in l. 2. C. Quorum appellat. non recipiant. numer. 5. Hyppolit. Marsilius in præct. criminali §. expediat. numer. 33. & Torreblanca cum aliis loc. citat. numer. 3. Legantur de hac re Tiraquell. de Primogen. capit. 5. Menoch. de arbitr. casu 226. Ceuallos, in præctica comm. contra communes questio. 248.

DISPVATIO III.

De Magia malorum operatrice, in
genere, & in specie.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Magia in genere?

RESPONDEO, dicendum, quod Magia est ars, seu facultas operandi mira quædam, & insolita ab hominibus. Sic Lessius lib. 2. de Iust. capit. 33. dubitat. 1. numero 1. Pereirus aduersus superstitiosas artes libro 1. capite 3. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de superst. capite 14. numero 1. Trullench. libro 1. in Decalog. capite 10. dubit. 1. Ignatius Lupus in edictum Inquisit. par. 3. libro 19. dist. 1. art. 1. difficul. 1. Fagundez libro 1. in Decalog. capite 4. numero 1. ita scribens: *Magia proprie est Philosophia naturalis. Hinc sapientes, Magi olim nominabantur. Postea vero translata est hæc vox ex usu hominum ad significandum iniquam Strigium, & Sagarum artem. Primus huius iniquæ artis inuentor, vt scribunt Authores, & speciatim Ciruelo, tract. de superstit. 1. p. capite 3. fuit Zoroastes, natione Persa, cui successit Balam ille, cuius asina locuta est, cum conductus ad maledicendum populum Israëliticum veniret. Est igitur ars Magia, seu magia illa, in qua homines fœdus amicitia cum diabolo efficiunt, vt illis faueat, aut secreta reuelet, vt aliquid consequantur. Sic ille. Legatur Torreblanca libro 11. in iuris spirit. per totum. Deltius libro 1. Mag. cap. 2. & 3. Sanchez lib. 2. Sum. cap. 49. à num. 42.*

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit Magia?

Respondeo, dicendum, quod sit duplex. Altera naturalis; & altera, superstitiosa. *Naturalis*, est ars, mira, & insolita faciendi, per causas tamen naturales, & licitas, absque dæmonis operâ. Hæc autem magia per se non est illicita, nec prohibita iure; non est tamen multum addiscenda, eo quod doceat nimias curiositates, in quibus diabolus sæpe se permiscet, vnde multoties, vi causæ naturalis tribuitur, quod ope dæmonis agitur.

Magia verò superstitiosa, est ratio, seu ars, operandi mira, & insolita, per aliqua signa ope dæmonum. Nam sicut magia naturalis vitur causis naturalibus ad mira operanda: ita hæc superstitiosa vitur signis, quæ sunt causæ morales, quibus ex pacto allicitur dæmon, vt faciat quod Magus petit, & sic ipsa signa videntur facere mirabilia. Vnde D. Aug. libro 21. de Cinit. Dei, capit. 6. ita ait: *Alliciuntur dæmones per creaturas, quas non ipsi, sed Deus creauit, non vt animalia cibis, sed vt spiritus signis, quæ cuiusque delectationi congruunt, per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum.* Sic ille. Igitur hæc magia per se illicita, & grauissimum peccatum. Sic omnes DD. præcipuè nuper citati.

QVÆSTIO III.

An, superstitiosa Magia peccatum, sit grauissimum omnium?

Respondeo, vt certum: Esse grauissimum omnium, præter peccata desperationis, hæresis, & odij Dei; quæ Spei, Fidei & Charitati, opponuntur. Tum quia (vt ait Fagundez) opponitur religioni, quæ est omnium virtutum moralium præstantissima. Tum, quia aufert honorem, & cultum Deo debitum, & illum dæmoni tribuit. Sic ille, lib. 1. in Decal. cap. 41. num. 1.

QVÆSTIO IV.

Magie generaliter sumptæ quotuplex sit finis?

Respondeo, quod duplex. *Primus* est, ostentatio virtutis, seu commodum proprium, seu aliorum; & sic vocatur nomine communi, *Magia*. *Secundus* est, nocumentum alteri mire inferendum, & sic vocatur *Maleficium*, aut, *Veneficium*, Quod si fiat solis verbis, dicitur *incantatio*. Sic Lessius lib. 2. cap. 44. dub. 1. numer. 3. Trullench. libro 1. in Decal. capit. 10. dubit. 11. numer. 3. Lupus par. 3. libro 19. dist. 1. artic. 1. difficul. 3.

QVÆSTIO V.

Quibus mediis cognosci possint, quenam sunt
opera, quæ à Magia superstitiosa
procedunt?

Respondeo, Quod tribus. Nempe, ex conditione causarum, quæ adhibentur: & ex conditione operationis, & effectus.

Ex conditione causæ cognoscuntur esse opera
magica

magica, & superstitiosa, si expressè inuocetur dæmon. Si preces bonæ falsis admisceantur. Si verba apocrypha & incerta, aut characteres, imagines, signa, figuræ, &c. absque signo Crucis. Si ponantur nomina ignota Angelorum, præsertim malorum. Si ponantur aliqua circumstantiæ nil ad rem pertinentes; vt si dicatur talia verba debere esse scripta manu sinistra, &c. Ratio est: quia effectus huiusmodi minimè procedunt à causa naturali, eo quod præfatæ nullam vim habent respectu illorum, nec à Deo, vt constat: ergo à dæmone, qui per hæc vana hominum curiosorum mentes ad se attrahit.

Ex conditione operationis, cognoscuntur, si repente curatur homo, aut animal, absque Dei miraculo. Si breuissimo tempore multa milliaria conficiuntur. Si operatio ad rem valde distantem se extendit, vt si hic pungatur imago cerea Petri, & ille alibi doloribus afficiatur; nam tunc totus effectus à dæmone dimanat.

Ex conditione tandem effectus, cognosci possunt; vt si effectus humanam superet industriam; tunc enim signum planum est à dæmone prouenire. Sic omnino Trullench. lib. 1. in Decal. c. 10. dub. 11. à n. 4. ex Lessio lib. 2. c. 44. dub. 2.

Q V Æ S T I O V I.

Cur dæmon satagat, vt res illas, quibus Magi ad nocendum vtuntur, ipsi cum Sacramentis Ecclesiæ, vel aliis sacris, admisceant?

Respondeo, dicendum, quod triplici de causa. *Prima*, vt per hanc mixtionem rerum Sacrarum, Magi non solum perfidi fiant, sed & Sacrilegi. *Secunda*, vt Deus sic grauius per Magos offensus, ipsi dæmoni maiorem potestatem in ipsos permittat. Et *Tertia*, vt sub specie apparentis boni, plures homines facilius decipiantur. Sic Nider de 1. præcep. Decalog. cap. 2. numer. 22. ex D. Augustino: & ex vtroque, Lupus loc. cit. art. 2. diff. 2.

§. II.

De Fascinatione Malefica, seu Magica.

Q V Æ S T I O V I I.

An, Fascinatio, seu Fascinum, trahat originem, à verbo Fando?

Affirmat Vayrus de Fascinat lib. 1. his verbis: *Fascinum dicitur à Fando; quoddam incantationis genus, quo homines ita ligantur, vt liberi non possunt, nec mente compotes, sæpeque ad extremam maciem deveniunt.* Sic ille.

Alij dicunt, originem trahere à voce græca *Bascano*, seu, *Bascaneim*, quæ significat *invidere*, & usurpatur, auctore Cicerone, pro *nimum videre*, quoniam, qui invident alicui, inuidiosi ob felicitatem, nequeunt oculos auertere. Sic Torreblanca libro 12. spirit. iur. capite 10. numero 25. & 60.

Q V Æ S T I O V I I I.

An, Fascinatio adæquatè diuidatur in naturalem, seu Physicam, & Dæmoniacam?

Affirmant apud Angelum Mariã Verricelli Arist. sect. 20. probl. 50. Plutarchus in Symposiac. lib. 3. cap. 7. Heliodor. in Histor. Ethiop. libro 3. Ficinus lib. 1. 3. de immortalit. anima. Albertus Magnus lib. 2. 2. de animal. cap. 5. Plinius lib. 7. cap. 2. & lib. 33. c. 10. Ioa. Baptista Porta, magicæ naturalis libro 2. cap. 28. Virgil. Ecloga 3. & 7. S. Thom. 1. p. questio. 117. art. 3. ad 2. & 3. contr. Gent. cap. 103. & ibi Ferrara. Riccard. quodlib. 2. quest. 12. Conimbricenf. 7. Physicor. cap. 2. quest. 1. art. 4. Suarez in Methap. disp. 18. sect. 8. numer. 26. Quibus addo Lupum, in edict. Inquisit. par. 3. libro 19. dist. 7. artic. 1. diff. 1. & Vairum de Fascino libro 1. capit. 2. & libro 2. cap. ultimo. & alios.

Sed clarius, & probabilius, Respondeo. Negatiuè. Quia loquendo, de improprie, & proprie dicta fascinatione, in triplicem speciem diuiditur, nempe, in *Poeticam*, seu *Vulgarem*; in *Physicam*, seu, *Naturalem*; & in *Magicam*, seu *Diabolicam*. Sic sentiunt Iulius Scaliger de subtilitate exercitat. 349. Franciscus Vallesius Sacra Philosophia cap. 68. Codronchus lib. 2. de morbis veneficis cap. 3. Andreas Laurentius Histor. Anatomica lib. 11. quest. 1. Ananias lib. 4. de natura dæmonum, Cardin. Haliacens. in perspectivina. Ciruelus par. 3. de superst. cap. 5. Abulenl. paradoxa 4. cap. 16. in Genes. cap. 21. & latissimè Numer. cap. 21. à questio. 9. Delrius Magic. disquis. lib. 3. par. 1. quest. 3. (non 4. vt leges apud Verricell.) sect. 1. quos omnes citat, & sequitur Angel. Maria Verricell. in qq. Meral. tract. 8. quest. 37. numero 7. Quibus addo Raphaelem de la Torre tom. 2. de vitis opposit. Religioni quest. 96. art. 2. disput. 6. Ioannem Malderum de Virtutib. Theolog. tract. 10. c. 8. dub. 8. Torreblanca lib. 12. Iuris Spirit. c. 10. n. 1.

Q V Æ S T I O I X.

Quid sit Vulgaris, seu Poëtica Fascinatio; quidque Naturalis; & Diabolica?

Respondeo, dicendum, quod *Vulgaris*, & *Poëtica*, de qua potissime disputatur inter Theologos, est illa, quæ ex Vulgi opinione ortum habet, dum putat visione ipsa, seu aspectu actiuo hominis Fascinantis, vel etiam inuido aliquo laudante, eo solo, quod malignè, aut malitiosè adspicit, vel laudat alium, à quo est aduerso animo, vel inuido. Et de hac erit infra disputando, an verè detur an, non.

Fascinatio Naturalis, seu Physica, est morbus, contagiosus, qui ex deprauatis, & corruptis humoribus corporis ortum habet, dum aër, qui recipitur, inficitur qualitate pestifera, & postea per respirationem foras emissus, inficit, & corrumpit contiguam aërem, & hic alium, vsque ad determinatam distantiam, & adstantibus, & colloquantibus nocet; præsertim iis qui sunt infimæ valetudinis, aut debilis complexionis, & maximè teneris ætatis infantibus, vt constat in morbis contagiosis, & peste infectis.

Fascinatio tandem *diabolica*, seu *dæmonica*, est, perniciofa qualitas, dæmonum arte illata, ob tacitū,
vel

vel expressum hominis cum dæmone pactum strigamque, vel alij nefarij homines, pacisci solent cum dæmone, vt quos liuide, vel iracundè aspexerint, illis dæmon perniciem inferat. Legantur Authores nuper pro nostra sententia superioris quæstionis, adducti.

Q V Æ S T I O X.

An sit in quibusdam viris, aut mulieribus aliqua vis fascinandi (quod Hispanè dicitur Tomar de ojo,) qua ipsi aspectu, seu visione, vel laudatione, aliis hominibus, vel belluis naturaliter noceant, & interdum sine peccato?

Affirmant Arist. Plutarch. Plinius, & alij relati pro prima sententia, quæstio.8. docentes, fascinantes solo aspectu, seu visione, naturaliter aliis nocere posse.

Probat experientia. Quia Plinius libro 7. capite 2. cit. refert, *Esse familias quasdam affasciantes, quarum laudatione intereunt probata, arcescunt arbores, emoriuntur infantes: Esse quoque eiusdem generis in Triballiis, qui Illyriis, qui visu quoque fascinant, interimuntque, quos diutius intuentur, iratis præsertim oculis.* Ita ille. Et Mendoza in viridario libro 4. Probl. II. ait, aliquos etiam in magnam distantiam fascinare: vt de quodam famulo Ducis Brigantiæ tradit, qui cum fixis oculorum obtutibus falconem ad prædam aduolantem intueretur, in terram deiicere soleret.

Secundo. Quia plura animalia, solo aspectu nocent: ergo nil mirum, quod & aliqui homines. Antecedens constat: Nam regulus (vulgò, Basiliscus) solo aspectu occidit: nam virulento, ac violento halitu, ac vapore, qui ex oculis egreditur, vicinum inficit aërem, & iste necat accedentes, vt sentiunt Plinius, Solinus, Scaliger, & alij: ergo & id possunt efficere homines, iuxta Doctrinam S. Thomæ 1. p. quæstio. 117. artic. 3. ad 2. Deinde Lupus, quos prior videt, illis vocem abripit, vt ait D. Ambrosius libro septimo, in Lucam capite 10. & etiam D. Isidorus libro 12. ethymolog. capite primo, & etiam Virgil. Ecloga 9. vox quoque Merim iam fugit ipsa, Lupi Merim videre priores. ergo & id homines posse, facile vides.

Sed probabilius, Respondeo. Minimè dari talem vim naturalem fascinandi; quia probabilius est non dari fascinationem vulgarem, vt scilicet possit aliquis homo alteri homini visione, seu, ad aspectu naturaliter nocere: sed esse vulgi errorem; nempe aliquid naturale, sed fabulosum, ac superstitiosum.

Probat *Primo* ratione. Quia nec sola visio, nec adhuc simul cum imaginatione, coniuncta habet efficaciam ad inducendum talem effectum: probatur, quia ex oculo nihil emittitur aut exit quod nocere alteri possit; Nam visio non est actus transiens, sed immanens, seu non est qualitas actiua, & alteratiua alterius passivi: patet quia visio non fit per extramissionem radiorum ab oculo; sed intramissionem specierum emanantium ex obiectis: ergo oculus non habet per visionem alterare aliud subiectum; imò patitur, & recipit ex ipsis obiectis speciem ipsorum: quod inde etiam patet; quia oculus recreatur ex obiecto viridi læditur ex nituis candore, ergo aliquid ex ipsis obiectis recipit.

Igitur fascinatio, quam vulgus fieri putat per vi-

sionem ab inuidente, vel irato, vel est fabulosa, aut poetica, vel superstitiosa: quia dæmonis ope alteri infertur nocementum, eo quod fascinator pactum habeat expressum, vel tacitum cum dæmone, vt quemcumque iratus, vel inuidus intuitus fuerit, cum voluntate illi nocendi, aut illi inuidendi, laudauerit, illi dæmon noceat. Vnde visio fascinantis, eiusque laus, aut praua voluntas, non sunt causa efficiens nocementi, sed conditio, seu signum ad placitum, quo posito diabolus nocet. Sic Verricelli loc. cit. ex D. Thom. S. Hieronymo, Chryso. Tertulliano, & Abulensi. Torreblanca etiam ex Ciruelo, & aliis supra quæst. 8. citati. Vnde,

Ad *Primum* in contrarium dicendum; esse falsum, vel fabulosum, aut superstitiosum id quod Plinius dicit de fascinantibus laudando. Et id quod Mendoza refert, de illo, qui falconem volantem fascinabat.

Ad *Secundum* similiter dicendum, Basiliscum minimè occidere visu, sed si hoc facit, est halitu lethali, & qualitate pestifera aërem inficiente, & hic accedentes occidit, vt probat argumentum, de quo mox dicemus. Ad id autem quod de lupo narratur, dicendum planè esse fabulosum, & poeticum commentum; vt ex aliis docet Verricellus, contra aliquos id affirmantes.

Q V Æ S T I O XI.

An, Quis sine peccato, possit, fascinatione naturali, seu Physica, fascinare aliquem?

Respondeo, vt certum: posse. Quia hæc fascinatio, (quæ propriè dicendus est morbus contagiosus) fit ab homine, (vel ab aliquo animali, seu serpenti, vt Basilisco) ex deprauatis & corruptis humoribus, malaque corporis complexione constante, qui per meatus corporis, nempe oris, narium, & oculorum effunditur virus in aërem, quo inficiuntur accedentes: atqui hæc potest fieri naturaliter, & sine vlla intentione nocendi: ergo & sine peccato. Sic cum omnibus Doctoribus Torreblanca loc. cit. & Verricellus, qui bene infert ex dictis, posse etiam cæcum hac fascinatione naturali, seu Physica alium fascinare; nam ex ore, (aut naribus) potest emittere halitum pestiferum, quo alij lædantur. Legantur Delrius libro tertio. Magic. par. 1. quæstio. quarta sectio. prima. Azor. tom. 1. libro nono capite 25. Ioan. Euseb. tom. secundo, curiose Philosoph. libro primo, à capite 35. & alij docentes, esse homines ita ex mala complexione, & corruptis humoribus constantes, qui solo tactu, afflatu, halitu, sudore, & aspectu alios lædant.

Q V Æ S T I O XII.

An, Fascinatio diabolica, pluribus modis, contingere possit?

Respondeo, dicendum quod sic. Nam *primo modo*, potest fieri, modo dicto, quæstio. 9. in fine. *Secundo*, contingit fieri, quando Vapores putridi, & pestiferi, ex ore, naribus, aut oculis, alicuius personæ infectæ emittuntur, & vi dæmonis efficiuntur deteriores, & ordinantur ad nocendum.

Tertio contingunt, quando dæmon aliis veneficiis; fasciniisque ab ipso confectis, veneficat, damnat.

damnat, aut necat. Nam dæmon ad fascinandum, non indiget vaporibus hominum, seu vetularum, aut aliorum animalium infestorum, cum apprime noscat conficere omnia, & singula venena; & non minus Basilisco, & Aspide inficiat. Legantur Gryfaldus in *defensione Fidei Cathol. v. Striges.* Bordonus de *variis Resolut. 40. numero 14.* Lupus *loc. citat. artic. 3. diff. 1.*

§. III.

De Maleficio, seu de Magia Malefica.

QVÆSTIO XIII.

Quid veniat nomine Malefici, & Maleficij, intelligendum?

Respondeo, dicendum, quod in præsentiarum, nomen *Malefici* accipitur pro illo, qui malum aliquid agit, ope speciali dæmonis, ratione pacti, inter Maleficum, & ipsum dæmonem initum, immediate, vel mediate. Nomen vero *Maleficij*, pro quocumque malefacto, vi dæmonis: & dicitur proprie Maleficium magicum. Sic Lupus in *ediēt. S. Inquisit. par. 3. lib. 20. dist. 1. art. 1. diff. 1.* addens, quod *Maleficus*, idem sit, ac cooperator, & coadiutor diaboli in damnum proximi. Legatur Torrebl. *lib. 12. Jur. Spirit. capite 1.*

QVÆSTIO XIV.

Quod sit Maleficium?

Respondeo, Quod est ars nocendi aliis, ope, & potestate dæmonis. Sic omnes D. Thom. 2. 2. *questio. 96. & 4. dist. 34.* & ibi D. Bonau. Sotus & Ricard. Martin. del Rio, (aut Delrius) *libro tertio. Magicar. par. 1. capite primo, & questio. tertia, sect. 4. & questio. 4. sectio. 1. & sequent.* Suarez *tom. primo de Relig. libro secundo de superstit. capite 16. & sequent.* Sanchez *libro 2. Sum. capite 41.* Valentia 2. 2. *disput. 6. quest. 13. punct. 2.* Lessius *lib. 2. de Iust. cap. 44. dubit. 3. & sequent.* Azor. *tom. 1. libro 9. capite 25.* Clavis Regia *libro 4. capite 6.* Layman *libro quarto, tractat. 10. capite 4. numero 7.* Filliuc. *tract. 24. cap. 7.* Raphael de la Torre 2. 2. *questio. 96.* Bonac. *tom. 1. disput. 3. de primo præcep. Decalog. punct. 5.* Trullench. *libro 1. in Decalog. capite 10. dubitat. 13.* Fagundez *libro primo in Decalog. à capite 41.* Torreblanca *Juris Spirit. libro 12. à capite primo.* Tamburin. *libro 2. in Decalog. capite 6. §. 2.* Ignatius Lupus, in *ediēt. S. Inquisit. par. 3. libro 20. dist. 1. & sequent. ubi art. 1. diff. 2.* notat Magum, & Maleficum, solum penes finem differre. Magus enim dicitur ille, qui arte dæmonis vitur ad ostensionem suæ potentia, vel scientia. Maleficus autem, qui ea vitur ad nocendum aliis: Maleficia vero, res materiales, quibus Maleficus aliis nocet.

QVÆSTIO XV.

Quotuplex sit Maleficium?

Respondeo, dicendum, quod duplex, alterum, amatorium; & alterum, veneficum. *Amatorium* est, quo Malefici vituntur ad flectendos animos hominum ad amorem turpem; & auertendos

à bono, licito, & debito. Ex quo Maleficio sequuntur plurimæ rixæ, iurgia, odia, inter quos debet esse amor præcipuus, vt inter coniungtos.

Veneficum autem Maleficium, est quo Malefici vituntur ad nocendum hominibus, vel in ipsimet personis; vt occidendo, infirmitates, seu dolores causando, aut sterilitatem foetus inducendo: aut in rebus temporalibus ipsorum; vt destruendo vineas, arborisque, necnon subuertendo domus, &c. ad quod Malefici huiusmodi solent excitare ventos, grandines, ingentisque tempestates, &c. lege Lupum. *loc. cit.* Toletum *libro quarto, capit. 16.* Tamburinum §. 2. *cit. numero 1.* Azorium *capit. 26. questio. 1.* Filliuc. *capite 8. numero 183.* & Bonacin. *punct. 5. numero 3.*

QVÆSTIO XVI.

Quotuplex sit Maleficarum genus?

Respondeo, Quod triplex. Aliæ namque sunt, quæ lædunt; sed non valent curare læsos. Aliæ, quæ solum curant; sed non lædunt. Aliæ denique, quæ lædunt, & læsos curant, ex singulari pacto cum dæmone inito. Sic Iacobus Sprenger in *Malleo Malefic. par. 2. capite 2.* & ex illo Lupus *loc. citat. diff. 3.*

QVÆSTIO XVII.

An, omnes Malefica, se dedicent dæmoni?

Respondeo, Quod sic. Dedicant namque se, duobus modis, vt supra diximus, priuatim, videlicet, aut solemniter. *Priuatim*, idest, non præsentibus aliis Maleficis, nec apparente dæmone in forma humana. *Solemniter* vero, apparente. Dedicat autem se, vel totaliter, idest, negando totaliter fidem: vel partialiter; idest, promittendo ex pacto obseruare quædam, veluti sextis Feriis vesci carnibus, aut certa crimina in confessione celare, &c.

Sed aduerte, quod inter Magas, aut Maleficas, fidem abnegantes, est diuersitas. Nam aliæ tantum ore fidem abnegant; aliæ vero, corde, & ore simul. Ex quo fit, quod cum dæmon intima cordis penetrare non possit, (vt supra est habitum, volens experiri, an Malefica, corde, sicut ore, deputat aliquot annos, & interim committit certo dæmoni, veluti Magistro Nouitij (qui vulgo dicitur, *Martinellus*,) vt dicto tempore ex operibus, & conuersatione, mentem ipsius inuestiget: quem si tandem cognoscat minime stabilem in eius seruitute, refert dæmoni superiori, & hic Magam, seu Maleficam abiicit, temporalibus afflictionibus torquet; vt sic, ex desperatione lucretur eius animam. Sic Iacobus Sprenger, & Lupus *loc. cit.*

QVÆSTIO XVIII.

An, sint aliqua causa, quæ præcipuè disponant ad Maleficij crimen patrandum?

Respondeo, Esse aliquas, & præcipuæ sunt defectus perfectæ Fidei. Nimia curiositas sciendi quæ non oportet. Insatiabilis cupiditas congregandi diuitias. Nimium desiderium se vindicandi de inimicis,

inimicis, Nimia tristitia & Luxuria. Sic Lupus los.
cit. art. 2. diff. unica.

QVÆSTIO XIX.

An, liceat pro re gravi, & urgente bono publico, maleficos, aliàs paratos, adhibere ad maleficium faciendum?

Affirmarunt aliqui. Quia licitum est ex iusta causa, extorquere iuramentum ab infideli, quem scimus iuraturum in nomine Dei sui. Et rursus, licitum est ab usurario petere mutuum, quamuis sciamus ipsum usuram commissurum: ergo licitum etiam erit petere à Malefico parato, ut maleficium patret, aut maleficio maleficium dissoluat. Ita tenent Petr. Aureol. in 4. dist. 24. q. 2. & Angel. verb. superstitio num. 13.

Sed tanquam certum respondeo: Minime licere. Quia adhibere Maleficos ad Maleficium parandum est cooperari ad id, quod est intrinsece malum, idest, maleficium exercendum. Vnde quamuis petitio fiat, ut sanitati restituatur maleficio affectus, adhuc est graue peccatum; quia non sunt facienda mala, vnde eueniant bona, ut infra dicemus.

Nec obstant contraria. Ratio disparitatis est. Quia illi possunt, si velint, efficere sine peccato id, quod ab ipsis petitur, & ideo potest illa petitio esse licita, & sine vlllo peccato; non tamen in casu nostro. Et ideo, sic tenet communis Doctorum. S. Thomas in 4. dist. 34. q. 1. artic. 3. S. Bonauent. in 2. dist. 7. artic. 2. quest. 1. Nauarr. cap. 11. numero 29. vers. undecimo. Caiet. verb. Maleficium. Tolelet. in sum. lib. 4. cap. 16. Castro, & Philiarachus, quos omnes citat, & sequitur Clauis Reg. lib. 4. cap. 6. numer. 26. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de superstit. cap. 18. numero 3. Lessius lib. 2. de instit. capit. 44. dubit. 6. numero 35. Sanchez lib. 7. de Matrim. disp. 95. num. 7. & in sum. lib. 2. cap. 41. num. 5. Bonac. disp. 3. pun. 5. num. 5. Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 2. à num. 3. & alij infra adducendi, ex quibus aliqui dicunt, oppositam sententiam esse falsam, & erroneam.

QVÆSTIO XX.

An saltem liceat à Malefico parato postulare, ut Maleficium Maleficio dissoluat?

Affirmant, & à fortiori, Aureolus, & Angel. nuper citati.

Sed etiam tanquam certum: Respondeo. Nec id licere. Quia nulla ratione honestari potest dissolutio Maleficij, alio maleficio facta: ergo nec eius petitio. Consequentia est clara, Antecedens est manifestum ex ratione nuper allata, quam sic declarat Palauus. Quia, qui peteret à Malefico maleficij dissolutionem à dæmone peteret; cum ipse, non nisi mediante dæmone sic operari posset: sed petere à dæmone dissolutionem maleficij, nunquam est licitum; quia eo ipso protestaris eius auxilio indigere: ergo nec à Malefico licet expostulare. Sic ille tom. 3. disput. 1. de superstit. punct. 12. numero prima, Delrius etiam lib. 6. Magic. disquis. capit. secundo sect. prima questio. 2. dicto 3. Fagundez lib. 1. in Decalog. capit. 42. numero tertio & quarto. R. P. Leand. in Decalogum.

Martin. de Ledesma 2. p. 4. questio. 60. articul. secundo Barthol. de Ledesma de Matrim. dubit. 49. concl. 5. Petr. de Ledesma de Matrim. questio. 58. articul. 2. dubit. 2. Ciruelo de superstit. par. 3. capite 15. Villalobos 2. p. tractat. 38. differ. 11. Trulench. lib. 1. in Decalog. cap. 10. dubit. 13. numero 5. & omnes alij Doctores citati quest. antecedenti. Et communis.

QVÆSTIO XXI.

An, ad minus excusari possint à peccato Maleficij, bono fine maleficia exercentes, ne fructus terra, vi ventorum, vel grandinis absumantur?

Affirmant Azo, (non Azor, ut citat Fagundez) in summa titul. de Maleficiis Hostiens. in summa, Erodus Salicetus; Godifred. & alij, quos refert Delrius, infra. Qui probant ex l. Eorum. 4. C. de Maleficiis & l. Regia 3. tit. 23. par. 7. vbi clarè id deciditur.

Sed tanquam quid certum: respondeo Minime à peccato, & grauissimo, excusari. Quia minimè possunt Malefici hæc mala auertere, nisi per inuocationem dæmoniorum, quod intrinsece est malum. Sic omnes Doctores citati, præcipuè Gregor Lopez lib. 3. citat. verbo Razon. Azevedo libro 8. Recopilat. titul. 1. l. 5. numero 23. vbi dicunt, in foro conscientia, hoc nullo modo esse licitum quamuis in foro externo, attento iure ciuili non puniatur. Quare illæ leges intelligendæ sunt, ut id delictum vacet pœna in foro soli, aut ciuili, non vero ut culpa careat in foro poli. Legantur Sanchez de Matrim. lib. 7. disputat. 95. numero primo in fine Fagundez capit. 42. citat. numero 6. Delrius libro 6. disquisit. Magic. cap. 2. sect. 1. questio. 2. vers. Dico primo & alij.

QVÆSTIO XXII.

An, quamuis non liceat, precibus petere à malefico, ut maleficio maleficium tollat, licent tamen ad id imperio, & pœnis cogere?

Affirmavit Nicolaus Remigius lib. 3. de Monol. capit. tertio Fundamentum eius fuit. Tum, quia ea vis, & extorsio vacat omni pacto cum dæmone. Tum etiam, quia licitum est rem meam vi, ac pœnis eripere, si alio pacto recuperare nequeo.

Sed ut quid certissimum respondeo. Nec dicto modo licere. Ratio est: quia minæ, & pœna non possunt separare malitiam intrinsecam ab illo actu; cum sit intrinsecè malum, quod Malefici dæmonem consulant, & ab eo auxilium postulent: ergo, siue vi, & metu coacti, siue spontè, id faciant, semper illicitum actum facient: ergo & qui coegerit Maleficum ad id faciendum, si quidem ad peccandum efficaciter inducit.

Ad primum in contrarium, dicendum quod illa vis, seu coactio cedit in dæmonis honorem, cum cogatur Maleficus dæmonis ope, & inuocatione maleficij mederi.

Ad secundum, neganda est paritas; quia in proposito supra, non cogitur raptor ad rem malam faciendam, sed rem bonam ad quam ex iustitia te-

netur coactus facit: quod oppositum tentat, qui vi cogit maleficium patrare sic Delrius *loc. cit. vers. Inferitur* 4. vbi oppositum, periculosum, & erroneum vocat. Suarez *c. 18. num. 7.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 95. n. 9.* & *in sum. lib. 2. cap. 41. n. 9.* Fagundez *n. 7.* Palaus *num. 1.*

QVÆSTIO XXIII.

An etiam peccent grauiter Iudices, qui Maleficos cogunt, benedictione quadam, maleficium auferre iis, quos laeserunt?

Respondeo vt certum: Peccare grauiter. Quia illa benedictio Maleficorum, seu Maleficarum, nihil aliud est, quam quædam formula, & cæremonia, qua ex pacto dæmon cessaturum promisit. Nam si vera benedictione, sanandus æger foret, præstaret vt benedictione Sacerdotis, vel alterius probi hominis, quam Malefici, cuius oratio Deo est execrabilis. Vnde sequitur etiam Maleficum obtemperantem Iudici, & ægros hoc remedio vtentes, peccare grauiter. Sic Delrius *loco cit. corollar. 1.* Sanchez *vbi de Matrim. & in sum. num. 10.* Fagundez *num. 8.* Palaus, *num. 1.*

QVÆSTIO XXIV.

An licitum sit, petere à Malefico, vt licite maleficium dissoluat; nempe tollendo signum maleficij, aut illud destruendo, sine nouo maleficio?

Negandum videtur. Quia, qui petit à malefico dissolutionem maleficij, modo quantumuis licito, consulit Maleficum: atqui consulere Maleficos est per se malum, & in Sacris literis prohibitum, vt *supra* est habitum: ergo, saltem ex hoc capite, graue peccatum. Ita tenet Pater Antonius Marfilii ex Societ. Iesu, apud Tamburinum, mox citandum.

Sed vt certum Respondeo licitum esse. Quia tunc res licita petitur, quam quilibet potest facere sine culpa. Idque non est conuiuere dæmoni, sed potius eius signa, eiusque pacta destruere, vt optime Tamburinus §. 2. *cit. num. 5.* Qui & *num. 11.* optime etiam respondet rationi Marfilij, *Quod consulere Maleficos, vt tales certe sit prohibitum: at consulere eos, non vt tales, sed vt scientes bonis artibus maleficium tollere, prohibitum non sit: Secus nec possem legitimum medicamentum, & bonas scientias addiscere ab eo, qui hoc à demone habuit: quamuis enim ipse quando habuit, peccauit ex prauo commercio cum communi hoste; non pecco tamen ego, imò nec ipse, dum iis naturalibus medicinis, scientiaque bona, ad bonum finem vtimur, vt Theologi probatissimi docent: non enim tunc consulimus Maleficos vt tales, sicuti dictum est, sed vt viros doctos, & expertos, nec nisi res, ex se bonas, tunc vsurpamus.* Sic ille, & omnes apud ipsum.

QVÆSTIO XXV.

An etiam sit licitum, petere absolute, & in communi à Malefico, vt tollat maleficium; casu, quo sciatur, eum posse tollere sine maleficio, & posse cum maleficio, at petens moraliter est certus, ipsum sine Maleficio dissoluturum?

Negauit, à fortiori Antonius Marfilii, vbi *supra*, vt patet.

Sed adhuc vt certum Respondeo licitum esse. Quia adhuc in hoc casu currit ratio præcedentis, vt liquet. Quia petens rem petit, quam Maleficus licite præstare potest, imò, & de facto sic præstaturum constat petenti: ergo. Sic etiam omnes, præcipue Tamburinus *loc. cit. n. 6.* & alij mox citandi, præcipue Palaus, dicens id esse certum.

QVÆSTIO XXVI.

An adhuc sit licitum, id ipsum petere à Malefico, casu, quo petens sciat, posse dissoluere cum maleficio; & posse modo licito, sine maleficio; scit tamen certo moraliter, ipsum cum nouo maleficio dissoluturum?

Negant esse licitam, in hoc casu, talem petitionem, nonnulli Doctores. Quod tunc illa petitio fit ab illo Malefico, aut Saga, vt est auctrix, & artifex maleficiorum, ac proinde vt est minister diaboli: atqui petere aliquid à ministro diaboli, vt minister illius est, est lethale peccatum: ergo. Ita Caiet. *tom. 2. opusc. tract. 12. de Malefic. q. unica in fine.* Delrius *lib. 6. disquis. Magic. cap. 2. sect. 1. quest. 2. dicto 4. in fine,* dicens id certum sibi esse: nulla tamen ratione probat.

Sed probabilius Respondeo licitum esse, tunc id petere. Quia tunc petens, petit à Malefico rem de se bonam, nempe dissolutionem maleficij, quam Maleficus, si velit, licite, & absque vllò vicio præstare potest: Quod si non vult, sibi imputet. Nec obstat, meam licitam petitionem esse occasionem, vt Maleficus peccet: quia id absolute sibi debet imputare, non petenti; cum hunc summa necessitas auertendi à se, vel à proximo, maleficium, excuset à cooperatione, si fortasse ibi detur. Quod confirmatur exemplo petentis mutuum, ab vsurario, & iuramentum ab infideli; nam licite possum ab iis petere mutuum, & iuramentum, licet sciam eos peccaturos, accipiendo vsuras, & iurando per falsos deos: nam ego rem bonam, vel indifferentem peto, & quod ipsi modo licito exercere possunt, iurando per verum Deum, & non reportando vsuras. Sic Henriquez *lib. 12. de Matrim. cap. 8. num. 3. sine.* Petrus Ledesma *de Matrim. cap. 58. art. 2. dub. 2.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 95. num. 11.* & *lib. 2. in Decal. cap. 41. numer. 13.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 2. de superstit. cap. 18. num. 9.* Lessius *lib. 2. de Iust. cap. 44. dnb. 6. num. 46.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 42. num. 10.* Tamburinus *lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 2. num. 7.* Trullench *lib. 1. in Decalog. capit. 10. dnb. 13. numer. 7.* Filliuc. *loc. cit. numer. 192.* Palaus *disp. 1. de superstit. dubitatio. 12. numer. 4.* Bonacina *de primo Decalog. præcep. disp. 3. quest. 5. punct. 5. numer. 8.*

QVÆSTIO XXVII.

An, si quis negativè dubitet, an Maleficus habeat modum licitum dissolventi maleficium, possit licite ab eo dissolutionem petere?

Respondeo Primo si petenti probabile sit, Maleficum habere modum maleficium solvendi sine peccato; tunc licite potest petens postulare ab ipso Malefico dissolutionem maleficij: quia operari cum probabilitate, est operari cum prudentia, & certitudine morali, ut alias diximus. Hoc ergo, ut quid certum supposito, ad dubium, directe,

Respondeo Secundo probabiliter: posse, saltem aliquando, licite dissolutionem petere. Quia (ait Tamburinus) non raro presumere mihi integrum est, ex communiter contingentibus, à Malefico (sic lege, non, à maleficio,) modum licitum non ignorari. Communis enim modus est, signum demonis dissolvere, in quo dissolvendo, non est necesse, ut interveniat novum maleficium. Neque Contrarij sunt Doctores, dum in hac re communi calculo sentiunt, in dubio presumendum esse Maleficum per novum maleficium, maleficium dissolvere; cum semel malus, semper presumatur malus, ex regul, iuris in 6. Non sunt, inquam, Contrarij, nam statim addunt, nisi dubium vincatur. Cum ergo vinci aliquando possit, ut dictum est, Doctores adversus nostram resolutionem, nequaquam stant. Fateor tamen, multa prudentia in tanto dubio, parique cautela opus esse. Sic ille, lib. 2. in Decalog. cap. 6. §. 2. num. 10. Legatur Lessius lib. 2. cap. 44. num. 46. Contrarium huius secundæ responsionis, sentit Fagundez loc. cit. cap. 42. in fine. Suarez, Sanchez, & Delrio, sed possunt explicari modo dicto.

QVÆSTIO XXVIII.

An, si quis à Malefico petat, ut maleficium, sine maleficio, (siquidem potest) dissolvat, & illi medeatur, si accidat, ut Maleficus velit illi mederi applicando aliquas medicinas superstitiosas, possit Maleficiatus id permittere?

Respondeo ut certum: Non posse. Quia tunc Maleficiatus permittens, positivè cooperaretur ad superstitionem illam, quæ actu fit; eo quod Maleficus, seu Magus, nullas medicinas possit applicare Maleficato in sua persona; vel suis rebus v. g. equo, absque eius consensu: ergo si consentiat, censendus est uti opera Malefici in sui curatione: ergo. Sic Suarez lib. 2. de superstit. cap. 18. in fine. Sanchez lib. 7. de Matrim. disp. 95. num. 12. & lib. 2. in Decal. cap. 41. num. 15. & 16. Lessius lib. 2. de Inst. cap. 44. num. 46. Palaus punct. 12. n. 6. Tamburin. §. 2. cit. n. 8. Trullench lib. 1. in Decal. c. 10. dub. 13. n. 7.

QVÆSTIO XXIX.

An, teneatur quis petere, & rogare Maleficum, ut dissolvat maleficium modo licito, cum possit?

Respondeo tanquam certum: Teneri lege Charitatis, si speret, quod petendo, & rogando, ut medio licito utatur, retrahere possit à peccato suo. P. Leand. in Decalogum.

perditionis Maleficum. Ratio est: quia lege Charitatis tenetur quis, si commode potest, proximi peccatum vitare. Sic Suarez, Sanchez, Lessius, Palaus citati, & Fagundez loc. cit. n. 12.

QVÆSTIO XXX.

An, licite possit, quis, petere à diabolo, ut maleficium dissolvat, vel maleficio vexare cesset?

Affirmat Guido Brianfonus in Collectario super 4. sentent. question. 13. concl. 3. per hæc verba: Imo, si proprius diabolus dedisset mihi talia (idest, vexationem, seu impedimentum aliquod) dicerem sibi, quod à me remoueret tale impedimentum, nullo tamen modo, faciendo sibi homagium. Ita ille fauet aliquantulum Lessius lib. 2. c. 44. dub. 6.

Sed ut quid certum Respondeo, Non posse. Quia petitio est signum submissionis, & indigentia in petente; & superioritatis, & potestatis in eo, ad quem petitio defertur: at hominem Christi sanguine redemptum, se dæmoni submittere, & protestari eius auxilio, & ope indigere, illumque ut potentem, ad subueniendum recognoscere, est gravissima diuinæ Maiestatis iniuria: ergo. Sic Delrio libro 6. disquisit. Magic. capit. 2. sect. 1. question. 2. dicto 4. ubi ait sententiam oppositam esse prorsus periculosam. Suarez libro 2. de superstit. capit. 18. numero 5. & 8. Sotus in 4. dist. 34. question. 1. art. 3. Sanchez libro 7. de Matrim. disputatio. 95. num. ultimo, & libro 6. in Decalog. capit. 41. numer. 17. ubi Lessium explicat. Palaus disputatio. 1. de superstit. punct. 12. numero 7. Trullench libro 1. in Decalog. capit. 10. dubitatio. 13. numer. 7. Filliuc. tract. 24. cap. 8. quest. 4. num. 192.

QVÆSTIO XXXI.

An saltem, liceat imperare, & mandare dæmoni, quod cesset maleficio illo torquere maleficiatum?

Affirmandum videtur. Quia cogere dæmonem vi præcepti, ut contra eius voluntatem à nocendo cesset, aut maleficium dissolvat, est illi valde molestum, & inhonoratum: ergo licebit.

Sed ut certum Respondeo, Nec licere. Quia tale imperium, seu mandatum (nisi nomine Christi per exorcismos fiat) vanum est, & superstitiosum: quia dæmon homini mortali non subditur, nec ab illo cogi potest, nisi in virtute alicuius pacti cum ipso: ergo. Bene tamen poterit quis cite dæmoni indignari, illumque obiurgare & temnere dicendo: ut quid male facis: cessa male facere: vincula iniquitatis dissolve. Nam hæc verba in hoc euentu, non habentur ut præceptiva, sed obiurgativa, sicuti dicis cani molesto; abihinc. Suarez, Filliuc. Sanchez Trullench, & Palaus loc. cit. & Lessius, in noua edit. lib. 2. cap. 44. num. 45.

QVÆSTIO XXXII.

An, liceat cuiquam signa maleficiorum inuenta, veluti capillos, ligaturas, nodos, & alia, soluere, amouere, destruere, & in ignem conicere, vt sic Malefici salus obtineatur?

Negarunt quidem docentes, id non licere. Quia cum signum maleficij amouetur, sanitas expectatur non à Deo, vel Sanctis per miraculum, nec à causa naturali: ergo à diabolo: atqui hoc est superstitiosum: ergo non licet tale signum soluere, amouere, vel destruere. Ita tenuere olim Ioannes Hessels Louaniens, & Hefellij eiusdem discipuli, pro quorum opinione refert Delrius quatuordecim argumenta, *lib. 6. disquisit. Magic. c. 2. sect. 2. q. 3. pag. mihi 165.*

Sed tanquam certum: Respondeo licere cuiquam, nempe, vel ipsi Malefico, vel cuicumque alij, signa maleficij amouere, & comburere, non solum, vt contrarij admittunt, animo irridendi dæmonis, eiusque superstitiosæ artis; sed etiam animo obtinendæ salutis Maleficiati, eiusque morbi cessationis. Ratio sit: quia destruendo signa maleficij, adhuc intentione obtinendæ salutis Maleficiati, nec pactum, nec amicitia cum dæmone confirmatur, aut de nouo initur; nec rursus honos aliquis illi exhibetur: ergo cum finis huius actionis sit honestus, & licitus, & media vacent culpa, licita omnino erit illa destructiua maleficij actio. Hanc sententiam latissimè variis exemplis, & rationibus, necnon ex communi praxi virorum probat Delrius *loc. citat. sic etiam Scotus in 4. distinct. 34. quest. unica Caiet. tom. 2. opusc. 12. Nauarr. capit. 11. numero 29. Sotus in 4. distinct. 34. quest. unica, artic. 3. col. 6. Martinus, Bartholom. & Petrus de Ledesma, Armilla, Bannez, Castro, Rodriguez, Lopez, Vega, & alij plurimi, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 7. de Matrim. disputat. 96. numero 3. & lib. 2. in Decalog. cap. 41. numero 19. Suarez lib. 2. de Superstit. cap. 17. numero 9. Lessius lib. 2. de inst. cap. 44. dubit. 6. numero 36. & 39. Saurus in Clau Regia lib. 4. cap. 6. fine. Fagundez lib. 1. in Decal. cap. 43. numero 5. Palaus disputat. 1. de superstit. punct. 11. numero 8. Trullench lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 13. num. 8. Villalob. 2. p. tract. 28. diff. 11. num. 2.*

QVÆSTIO XXXIII.

An, non solum licitum, sed obligatorium sit ei, qui conscius signi maleficij fuerit, illud destruere, & comburere?

Respondeo vt certum teneri & obligari vel ex lege Charitatis, vel Iustitiæ. Quia quilibet tenetur, si commodè potest, peccata impedire, & pro honore diuino pugnare. Sic Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 41. nu. 22.* His verbis: *Nec tantum licet id signum destruere, sed tenetur Maleficus, vel quicumque alius id efficere: Ille quidem, tanquam damnificator, lege iustitiæ; hic autem, lege charitatis, si commodè potest: nisi sit Minister iustitiæ; tunc enim tenebitur etiam lege iustitiæ. Quæ ex se patent.* Et docet Suarez *eod. cap. 17. n. 13. & cap. 14. num. 12.* Hucusque Sanchez, Palaus etiam ex vtroque, *disp. 1. pun. 11. n. 9.*

QVÆSTIO XXXIV.

An, liceat maleficij signum destruere, casu, quo ex illius destructione, aliquod damnum in ipsum Maleficum refundatur, eo quod ita patet est dæmon cum Malefico?

Respondeo licere omnino. Quia destruens signum, nulla ratione concurrat ad Malefici damnum; sed solum sibi consulit, destruens signum: & damnum, quod inde Malefico (aut forsitan alij tertio, Malefico ita pacifcente cum dæmone) est præter intentionem: nec verè sequitur ex illa signi remotione; sed ex pacto dæmonis promittentis nocuum Malefico (vel alteri tertio) remoto maleficio, cui remouens nullatenus cooperatur. Sic Quandus *in 4. dist. 34. disput. unica, in fine. Sanchez lib. 7. de Matrim. disput. 96. num. 5. & lib. 2. in Decal. cap. 41. num. 21. Suarez loc. cit. n. 13. Palaus num. 9.*

QVÆSTIO XXXV.

An, non solum sit licitum, & obligatorium signa maleficij remouere, & comburere; sed etiam signum contrarium apponere, quo posito, destruat pactum prius, & dæmon desinat nocere?

Respondeo etiam esse licitum, signum positium contrarium apponere; dummodo sit bonum, vel saltem de se indifferens, & eo fine apponatur, vt cesset dæmon à nocendo, & dissoluatur confœderatio facta. Ratio est: quia hæc omnia fiunt animo, & intentione destruendi artes dæmonis, & tollendi signum, cui adstrictus est ad nocendum, quod per se est omnino licitum: sic Sanchez *lib. 2. in Decal. c. 41. num. 25. Suarez c. 17. n. 16. Lessius dubit. 6. cit. num. 45. Palaus n. 10. Fagundez cap. 43. n. 6.* Qui ex Sicario, hanc rem exemplis declarat sic. Ponamus, pactum cum dæmone fuisse hoc: *Quandiu hæc olla è terra non extrahatur, & loco illius aliquid ponatur v.g. Lapis, regula, aut locus ille aqua benedicta aspergine non luatur, non cessabit maleficium, nec recuperabitur sanitas.* Item, si Saga te percusserit à tergo insicieris: si illam repercusseris, cessabit maleficium &c. licitum erit tibi ollam eruere, & loco illius lapidem ponere, & aqua benedicta locum aspergere, & Sagam repercutere; modo hæc omnia fiant non animo colendi dæmonem, sed destruendi pactum illius, nec ex affectu amicitie illius, sed ex odio ipsius.

QVÆSTIO XXXVI.

An possit quis interrogare alium Maleficum, an norit, in quo maleficium consistat, vt sic signum destruat?

Respondeo Posse: vt constat ex dictis. Quod si Maleficus id ignoret, minime potest induci ad id per suam artem inuestigandum. Quia id esset, inducere ad maleficium, quo mediante id à dæmone addiscendum esset. At si fortè is Maleficus per maleficium à dæmone didicerit, licebit ea scientia ad destruendum maleficij signum vt. Quia quamuis peccatum grauissimum sit, notitiam alicuius rei à dæmone procurare; at ea semel habita, licet

lieet vti, vnde si quempiam veram grammaticam, aut Philosophiam dæmon doceret, peccaret quidem lethaliter sic addiscendo; sed postea careret culpa, illa tanquam vera scientia vtens, & non tanquam à dæmone accepta. Sic ex Ouando, Sanchez lib.7. de Matrim. disput.96. num.4. & lib.2. in Decal. cap.41. num.20. Fagundez lib.1. in Decal. c.43. num.14. & 15.

QVÆSTIO XXXVII.

An liceat Iudicibus volentibus Maleficum torquere, efficere, vt eius corpus abluatur, & capilli totius corporis eius abradantur?

NEgandum videtur. Nam, etiam iis factis, & omni maleficio destructo, adhuc potest dæmon nocere Maleficiato, & Maleficum insensibilem reddere: ergo superuacaneum est tale medium.

Sed tanquam certum respondeo licere: Quia id non fit gratia alicuius superstitionis; sed dumtaxat ne maleficium lateat foraminibus insertum, vel crinibus inspersum; aut aliqua vnctio subsit, quibus Maleficus non sentiat dolorem tormentorum: aut denique ad tollendum pactum inicum cum dæmone. Sic Tamburin. lib.2. in Decalog. capit.6. §.2. numero 13. dicens: *Quando iudices pilos radunt, vel lauant Maleficos torquendos, ne ij insensibiles sint ad tormenta, non solum id licite faciunt, vt tollant signum dæmonis, fortasse sub pilis, vel in vnctione corporis latens, (que est communis Doctorum explicatio) sed etiam, quia potuit euenire, pactum cum dæmone fuisse, vt ad tonsionem pilorum, vel lotionem corporis cessaret conuentio.* Sic ille. Sanchez lib.7. de Matrim. disputat. 96. numero 6. ad quintum argumentum & lib.2. in Decalog. cap.41. numero 11. qui bene notat, secus dicendum, si capillorum tonsio fieret, credendo amitti vires per illam, instar Samsonis, quia id esset superstitiosum. Lessius lib.2. c.44. dubit.6. numero 44. Martin Delrio lib.5. Magic. sect.9. dub.3. vers. *Vt his iudices, in fine.* Palaus disput.1. punct.11. num. ultimo. Vbi ad rationem dubitandi, negat consequentiam. Quia regulariter Deus non permittit, dæmonem operari, nisi in vi pacti cum Malefico, & posito signo. Quare non est superuacaneum, sed vtile id à Iudicibus fieri. Legatur Suarez lib.2. de superst. cap.17. n.15.

QVÆSTIO XXXVIII.

An etiam liceat iudicibus, causa curiositatis, vel verificandi delicti, aut alterius finis, precipere Maleficis, vt coram illis exercent aliquod maleficium; v. g. vt faciant subito ibi apparere ranas, vel Stryges, vnctione quadam limitas, per aëra ferri?

Respondeo tanquam certum: Non licere. Quia est intrinsecè malum: cooperarentur namque Maleficorum peccato. Sic Sanchez lib.2. in Decalog. cap.41. n.4. Palaus pun.11. cit. n.6.

R.P. Leand. in Decalogum.

QVÆSTIO XXXIX.

An, scientia vel Arte, semel acquisita dæmonis ope, vti postea liceat?

NEgandum videtur. Quia scientia vel Ars consecuta ope dæmonis, omnino est repudianda in detestationem peccati, quo acquisita fuit.

Sed vt certum respondeo: Possè postquam iam semel acquisita (etiam malo modo) fuit; ea postea vti: dummodo conseruatio, aut vsus illius scientiæ vel artis, à dæmone amplius non pendeat. Ratio est: quia peccatum, quo acquisita fuit, iam pertransit: & cognitio, seu scientia ex se bona est, quamuis à creatura omnino mendaci tradita: & ideo quisquis potest illa vti, vt diximus supra q.36. Et ita tenent Valentia 2.2. disput.6. q.13. punct.2. Sanchez lib.2. in Decal. cap.41. num.1. & 22. & c.42. num.20. & lib.7. de Matrim. disp.96. num.4. Suarez lib.2. de superst. cap.17. num.1. & 2. Bonac disput.3. cit. q.5. punct.4. num.6. Trullench lib.1. Decal. cap.10. quos omnes citat, & sequitur Lupus in edict. inquisit. par.3. lib.15. dist.1. artic.1. diff.2. pag.259. Tamburin. lib.2. in Decalog. cap.6. §.2. numero 11. Martin Delrio lib.2. disquis. Mag. quest.4. Victoria de Magia quest.4. num.15. Palaus disput.1. de Superst. punct.11. num.1.

QVÆSTIO XL.

An, pecunia, aut alia bona externa, arte dæmonis comparata; possint à quouis retineri; eisque vti licite quis?

Respondeo etiam vt certum; Possè illa retinere, eisque vti, ac si à Deo essent diuinitus concessa; dummodo pœniteat prius peccati, quo acquisita fuere, & à dæmone in conseruari non pendeant, nec sint ab aliis sublata. Sic Tamburin. lib.2. in Decalog. capit.6. §.2. numero 11. ita scribens: *Ex eadem ratione possum vti equo v. g. meo inuento per artem magicam; & frui sanitate per eandem acquisita; imo, & pecuniam retinere à dæmone fore habitam (modo non constet moraliter fuisse ab aliquo ablatam; tunc enim esset Domino restituenda) & similia: nam quamuis grauitè peccauerim in illis à dæmone obtinendis, non tamen postea illis rebus ex se bonis vtendo, peccatum committo: vt nec committit Meretrix dum retinet, fruiturque pecuniis, illicite ex suo peccato comparatis.* Sic ille. Et omnes DD. citati quæst. antecedenti, cum communi.

QVÆSTIO XLI.

An, teneatur Maleficus damna illata integre resarcire?

Respondeo vt certum: Teneri. Quia, qui causam damni dat, damnum fecisse censetur: atqui Malefici, seu venefici, sunt causa horum damnorum; etsi opera dæmonis, tanquam ministri vtantur: ergo tenentur integre illa restituere; sicut tenetur qui per Assassinos alium occidit, vel eius res dilapidat. Sic Suarez lib.2. de superst. cap.14. num.12: addens ex Nauarro, & Binsfeldio, *Dictam obligationem*

tionem restituendi non extinguere, etiamsi Maleficus corporaliter puniatur: nam per illam poenam satisfacit Republica, & iustitia legali; non parti laesa, nec iustitia commutativa. Et ideo si talis Maleficus bona reliquit, quae ad haeredes transferunt, illi tenentur ad restitutionem, iuxta cap. In literis. de Raptorib. Si vero ad Fiscum pervenerunt, Fiscus tenetur prius damna illata restituere, iuxta l. Non possunt. & l. In summa ff. de iure fisci. Sic ille. & Sanchez lib. 2. sum. c. 41. numero 23. Lupus, 3. p. libro 20. dist. 5. artic. 4. diff. 2. & alij omnes. Quod amplius ex iam dicendis patebit.

QVÆSTIO XLII.

An Maleficia potius sint imputanda Maleficis, quam dæmonibus?

Respondeo, Possesse esse imputanda Maleficis. Quia quamvis dæmones sint causa principalis Maleficiorum; eo quod cum propria virtute, & immediata actione noceant, tam hominibus, quam animalibus; cæterisque rebus: at quia sine ipsis Maleficis (regulariter loquendo) Deus non permittit dæmonibus, ut Maleficia patrent; imò nec ipsi sine excitante Malefico (seu Malefica) illa attentare soleant, ideo Maleficis potius, quam dæmonibus, maleficia imputantur. Sic ex Iacobo Sprenger Mall. Malefic. 2. p. cap. 11. docet Lupus in edict. S. Inquisit. par. 3. lib. 20. dist. 3. diff. ultima.

QVÆSTIO XLIII.

An, dæmones ad nocendum, necessario indigeant usu Maleficiorum materialium, ut veneno, ossibus, pilis, &c.

Affirmandum videtur. Quia dæmones, regulariter, non nocent, nisi prius factis, & positis Maleficiis materialibus, veluti assignatis. ergo.

Sed ut certum, Respondeo. Non indigere. Quia teste experientia, dæmones quampluribus nocuerunt, absque præviis Maleficiis, & præcipue Sanctis, ut D. Antonio, Hilarioni, & aliis, & colligitur ex cap. Nec mirum. 26. qu. 5.

Nec obstat ratio dubitandi: Quia licet dæmones per se tantum possint malum, ex sua malitia, inferre hominibus, aliisque rebus; placet tamen illis, res naturales, & multoties inefficaces adduci à Magis; tum, ut facilius rudes fallat: Tum, ut minus eius præsentia dignoscatur. Tum denique, ut magis in eo homines confidant, videndo eius fidem circa harum rerum concursum. Sic ex Binsfeldio, docet Lupus libro 20. cit. dist. 3. art. 2. diff. 2. Legatur Torreblanca lib. 12. Iuris Spirit. cap. 2. num. 22. & cap. 7. num. 24.

DISPUTATIO IV.

De Lamiis, Sagis, & Strigibus,
(Hispanè, Bruxas) &
Veneficis.

QVÆSTIO PRIMA.

Cur mulieres arti magica dedita; Lamia, Saga, Striges, & Venefica appellantur?

Respondeo, Primo Quod Lamia, vocentur per similitudinem, à Lamia, quæ est animal quoddam monstrosum, & crudede, muliebri facie præditum, vberibus, ac toto corpore speciosum, ut homines alliciat, & allestos deuoret, puerosque iugulat, capit, perdit, & illorum sanguinem sugit. Et quia huiusmodi nefariæ mulieres, maximè huic scelerato operi sunt intentæ, Lamia appellatur, etiam à Sacra Scriptura Hierem. Threnor. cap. 4. sed & Lamia nudauerunt mammam, lactauerunt catulos suos, &c.

Secundo vocantur Sage, à Sagacitate, vel à Saggiendo; Tum, quia nimis versutæ in inferendis malis reperiuntur. Tum etiam, quia multa scire, quæ non expedit, volunt; & ob id se dæmonum artibus immiscent.

Tertio vocantur Striges, ab Strige auicula, quæ nocturno tempore, huc, illucque volant stridendo, & infantium corpora noctu inuadunt, suffocant, & illorum sanguinem exugunt: quæ qualitates bellissimè his similitudinariis Strigibus adaptantur; cum noctu præcipuè in maleficiis faciendis, & infantium sanguinem sugendis versentur.

Quarto vocantur Veneficæ. Quia plerumque veneno nocent. Legatur Fagandez libro 1. in Decalog. cap. 41. à num. 3. Lupus in edictum S. Inquisit. par. 3. libro 20. dist. 6. artic. 1. diff. 1. Torreblanca libro 12. Iuris Spirit. cap. 8. num. 1. & 7.

QVÆSTIO II.

Quare plures multo fœmina, quam viri; his Maleficiis dedita reperiuntur?

Respondeo, ob multas rationes. Prima sit: quia fœminæ potentiores sunt ad credendum, & facilius decipiuntur, quam viri; & ideo frequentius eas dæmones aggrediuntur, & fallunt.

Secunda. Quia fœminæ nimia afficiuntur ira; non enim est ira super iram mulieris, & ita in eos, quos odio habent, nesciunt se continere; quapropter cum viribus sint inermes, ad maleficia confugiunt, ut sic per lenonem dæmonem, in inimicorum corpora immittant ægritudines, infortunia, & egestates: & in prædia grandines, & fulgura: atque in filios oppressiones, &c.

Tertia. Quia tota diabolica illa tragœdia, quam Striges cum diabolo peragunt, ad id tendit, ut fœdissimis complexibus, impudentissimisque conu-

biis dæmonibus, qui humana forma eas ludificant, libidinosè commisceantur: vnde cum fœminæ propter humiditatem promptiores sint ad venerè, quàm viri cap. *Quod proposuisti.* 2. 3. *questio.* 7. inde est, quod plures fœminæ, quam viri, in hac libidinis arte se exercent. Legantur de hac re Sprenger 1. p. *Mallei Maleficar. questio.* 6. Binsfeld. in *Rubr. C. de Malef. & Mathemat.* Fagundez libro 1. in *Decalog. capite* 4. numero 5. Torreblanca libro 12. *Iur. Spirit. cap.* 8. Simancas de *Catholic. Institut. tit.* 37. num. 3. Lupus par. 3. lib. 20. *dist.* 6. art. 4. *diff.* 1.

Q V Æ S T I O III.

Cur potius mulieres vetula, quàm iuuenes, hac Magica, ac diabolica arte utantur?

Respondeo, *Primo.* Quia id faciunt ex odio pueritiæ, quæ primam ætatem deperditam plorant. *Secundo.* Quia puerorum sanguinis potu, purant reiuuenesci, idque ex dæmonis suggestionem; quia, vt rerum naturalium peritissimus, agnouit iuuenili sanguine humidum radicale restaurari. Quare apud Indos in Prouincia Panama, Striges multas inuentas esse, quæ sanguinem infantulorum exugebant, refert Pierr. Zieza in *descript. Indiae par.* 2. cap. fin. Legantur Marfil. *Facin. lib.* 2. de *vita longa cap.* 11. & Torreblanca cap. 8. cit. à num. 20.

Q V Æ S T I O IV.

Quæ mulieres inter alias, magis Maleficæ inueniantur?

Respondeo, *Primo.* Quod obstetrices, propter puerorū notitiam, vt de Hebetia narrat Sprenger *Mall. p.* 2. *quest.* 1. cap. 13. Remig. *lib.* 1. de *Monol. cap.* 5. & Torreblanca *loc. cit.* n. 18. *Secundo.* Quod mulieres, quæ præ cæteris vitiis carnalibus premuntur; vt sunt meretrices, & adulteræ, quæ precipuè intendunt impedire vim generatiuam, actumque coniugalem virorum cum propriis vxoribus. Legantur Sprenger *Malefic. p.* 6. q. 6. Lupus *p.* 3. lib. 20. *dist.* 6. art. 4. *diff.* 2.

Q V Æ S T I O V.

Cur Lamia, aut, Striges, præ aliis noceant infantibus?

Respondeo, Quia isti resistere non possunt, nec reclamare; neque accusare. Et potius nocent nondum Baptizatis, quàm Baptizatis; partim ex diabolica inuidia, ac rabie, vt corpora simul perdant, & animas: partim quod à dæmone falso persuasæ sint, ex corpusculis infantium posse eas parare vnguentum famosissimum ad patranda omnis generis maleficia. Sic Iodocus in *Thesauro Catholico verb. Maleficium numero* 16.

Q V Æ S T I O VI.

Cur Deus tot puerorum necem permittat?

Respondeo, dicendum, quod id permittat, vt Baptizati à multis peccatis præseruati in cœlum citius rapiantur fœlices. Et etiam in pœnam

parentum; aut, ad eorum probationem. Non verò Baptizati, vt ne viuentes grauiorem damnationem mereantur. Sic Iodocus *loc. cit. vers. Permittit autem Deus.* Torreblanca cap. 8. cit. num. 23. Lupus lib. 20. cit. *dist.* 2. art. 1. *difficul.* 3.

Q V Æ S T I O VII.

Cur Deus tanta maleficia permittat?

Respondeo, *Primo,* quod est ad manifestationem suæ gloriæ, dum in his euentis, nunc quosdam liberando, suam ostendit clementiam: nunc alios relinquendo in periculis, suam exercet Iustitiam, nunc contra dæmones, suam potentiam, &c.

Secunda ratio est, varia vtilitas hominum. Permittit enim maleficia Deus, vt homines, aut à peccatis absterreantur, & alij, aliorum periculo, redantur cautiore: aut in eis Deus exercent virtutes; patientiam, constantiam, humilitatem, & alia, exemplo Sancti Iob.

Tertia est, vt firmetur Catholica Fides de dæmonum potestate, malitia, inuidia, deceptionibus, de que tota Doctrina Maleficiorum, & superstitionum, vt ea fideles sciant esse vitanda, arque cauenda. Sic Iodocus in *Thesauro Catholico verbo Maleficium, numero* 3. ex Delrio lib. 3. *Magie. disq. questio.* 7. *sectio.* 1.

Q V Æ S T I O VIII.

An, sit possibile, quod dæmones ad mulieres accessum habeant, & fiant incubi, & succubi?

Negarunt aliqui. Quia dæmones verè sunt spiritus, & corporis expertes, vt omnes Catholici docent: ergo fieri non potest, quod cum Lamis commisceri queant, & incubi, & succubi illarum fiant. Et confirmatur. Quia vbi non est corpus, non est cibus, neque potus, non sperma: at vbi non est sperma non est cupiditas generandi: ergo cum spiritus corporibus nudi sint, nec sitire, nec esurire possunt; nec venereis libidine inflammari: ergo nec fœminis copulari. Ita senserunt Plutarchus in *Numan.* Eugobinus de *perenni Philosoph. libro* 8. *capit.* 27. Ponzinibus *lib. de Lamis.* Cardanus *lib. de subtilitate.* Alder Molitor de *Pythonica muliere cap. finali.* Peramato, de *hominis procreatione cap.* 1. Franc. Valleriola *Enarration. Medicar. tom.* 1. & nonnulli alij.

Sed tanquam quid certissimum, Respondeo. Esse possibile, quod dæmones, in assumptis corporibus, accessum habeant ad mulieres; imò & ad viros, & cum illis, fiant incubi; cum iis verò, succubi. Possunt namque dæmones assumere corpus elementare ex aère fabricato, vel cadaueris exuuias subire, & ea cogere ad actiones viuentium, gestu, motuque imitandas. Sic decisum fuit ab Innocent. VIII. anno 1484. Vbi scribens ad Inquisitores Germaniæ, sic loquitur: *Summis desiderantes affectibus. Complures vtriusque sexus persone, propria salutis immemores, & à Fide Catholica deuiantes, cum dæmonibus, incubis, & succubis abusi.* Sic Pontifex Et sic tenent communiter omnes Catholici. Thom. 1. p. *quest.* 51. art. 3. & 2. 2. *quest.* 96. Delrius *lib.* 2. *disquis. Mag. quest.* 15. *concl.* 1. Gerson. Alexander de Ales Psellus, Cælius, Brunus, Spi-

neus, & alij, quos citat, & sequitur Simanc. de Catholic. Institut. tit. 37. num. 5. Fagundez libro 1. in Decal. cap. 41. numer. 7. Iodocus in Thesaur. Catholico v. Maleficium. numer. 8. Castro, Toledo, Sprenger. Nider, Parisiens. Suarez, Malderus, Raphael de la Torre, Valle, Binsfeld. & alij plures quos citat, & sequitur Torreblanca lib. 5. Iuris Spirit. c. 1. numero 4. & 11. Ad rationes contrarias ex mox dicendis fiet satis.

QVÆSTIO IX.

An, dæmones accedentes ad mulieres, seu viros; peccato carnali delectentur?

Affirmandum videtur: Quia, vt Iosepho Hebraeo placuit, dæmones semen prolificum, quamuis tenue, & aërem, habent: ergo possunt illud præbere, & decidere: ergo in tali decisione delectari.

Sed vt quid certissimum, Respondeo. Minime posse peccato carnali delectari. Quia certissimum est, nullum semen prolificum habere dæmones. Nam hi sunt substantiæ spirituales, & incorporeæ: ergo nequeunt semen corporeum præbere: ergo nequeunt consequenter peccato carnali delectari. Confirmatur: Quia si carnalis delectatio esset in dæmonibus, possent illam explere, assumendo alij formam speciosissimam mulierum, & alij speciosissimam virorum, & sic commisceri, & coniungi; atqui inter se exercere hunc actum est inauditum: ergo. Sic omnes. Legantur Bened. Pereira in Genes. lib. 8. in Genes. 6. disp. 12. Paulus Grillan de sortileg. questio. 7. à numer. 12. & alij, quos citat Torreblanca lib. 5. Iuris Spirit. cap. 2. Lupus in edict. S. Inquist. p. 3. libro 20. in 2. p. dist. 8. art. 1. diff. 1. pag. 386. Qui ait, in tali actu, solum delectari Dæmones ex invidia contra genus humanum, invidentes eius felicitati æternæ, &c.

QVÆSTIO X.

An saltem mulieres, aut viri, capiant carnalem delectationem ex coniunctione cum dæmonibus?

Respondeo, vt certum Capere. Quia licet non sit ibi realiter similitudo naturarum; nec vera decisio feminis ex parte dæmonis; est tamen apparens, aut aliunde ab aliquo homine allatum; adestque simul imaginatio fortis, quæ facit casum. Rursus se repræsentant in similitudine Amasij, & Amasæ, & astutia dæmonum inflammatur caro mulieris; aut viri, quibus coniungi volunt, operaturque maxime, vt illa titillet, & pruriat, &c. Sic communis. Legatur Lupus in edict. S. Inquist. par. 3. libro 20. dist. 8. in 2. p. articul. 1. diffic. 1. Ludouicus v. Maleficium, numero 8. vers. Quinto. vbi ait, quod potest dæmon concubitus cum muliere, non minori voluptate facere, quam maritus. Quod additum negat Bassæus tom. secundo v. diuinatio sub numero 5.

QVÆSTIO XI.

An, dæmon possit esse incubus feminae, coram multis; absque hoc, quod videatur à circumstantibus?

Respondeo, Posse. Vel interponendo aliquod medium corporale, inter mulierem, & ipsum; itavt, nec mulier succuba videatur: vel faciendo, quod descendat ex oculis astantium aliquis humor rubeus, vel aqueus visionis impeditivus. Sic Sprenger in Malleo Malefic. p. 2. capit. 8. Lupus loc. citat. diff. 2. pag. 386.

QVÆSTIO XII.

An, ex dæmonis cum muliere concubitu, possit generari proles?

Negat Torreblanca libro 5. Iuris Spirit. cap. 2. à num. 34. docens, dæmonem non posse ex semine hominis aliunde allato, prolem generare. Primo Quia magna verè confusio, & perturbatio creaturarum, hunc orbem occuparet, si liceret dæmonibus, ex virorum coitu concipere: aut si possent mulieres dæmonum consortio grauida fieri. Quot iam monstra à condito mundo nobis dæmones peperissent? Quot prodigia protulissent, immisso in ferarum, & brutorum animalium passim vulvas semine suo, &c.

Secundo Quia hominis generatio nullatenus potest fieri, nisi à vero homine, & muliere apte admixtis per actum carnalem, & per ipsa instrumenta proportionata, ne semen euaporetur. Ita ille. Qui & citat pro sua sententia, D. Augustin. de Ciuit. Dei lib. 15. capit. 23. Eugubinum de perenni Phylosoph. libro 8. cap. 27. Vlderic. Molitorem de Phytonica muliere cap. final. Nicolaum Remig. libro 1. de Monolat. capit. 6. Ambrosium Pareum libro 34. de monst. cap. 16. Petrum Peramato de hominis procreat. cap. 1. Franciscum Valleriola enarrat. medic. tom. 1. Ildefonsum Carranza de legitimo partu desig. quest. 10. numer. 98. Hieronymum Mercurial. de morbis mulier. capite 2. Ioannem Schenkium obseruat. medic. tom. 2. & Philippum Boifard. de Magis incubis cap. 7. Et quamuis hæc sententia sit probabilis, vt diximus 2. p. tract. 9. de Matrim. diff. 20. quest. 7.

Sed probabilius, Respondeo. Posse ex dæmonis cum muliere concubitu, & congressu generari hominem: non quidem ex semine prolifico, quod in se habeat; sed ex semine alicuius hominis, quod illi dormienti, vel per illusionem nocturnam, vel per actum carnalem excidit, & mira agilitate, & subtilitate à dæmone incubo excipitur, atque in mulierem succubam immittitur; vt cum eius semine misceatur, fiatque prolis conceptio. Nec hoc est dæmoni difficile; cum possit facile obseruare tempus, & conditionem mulieris succubæ, quando disposita est ad concipiendum. Sic tenet communis Theolog. S. Thom. 1. p. quest. 51. art. 3. & quest. 66. art. 4. & quest. 115. art. 5. & sentent. 2. dist. 8. & quodlib. 7. quest. 10. D. August. libro 3. de Trinit. capit. 5. D. Bonauent. in 2. sent. dist. 8. art. 3. quest. 1. Sotus q. unica Gabriel. quest. 1. concl. 2. Caiet. 2. 2. quest. 95. art. 3. Medina ibi quest. 72. art. 2. Sprenger in Malleo 1. p. quest. 3. & 4. & par. 2. quest. 1. cap. 4. Martin. Delrius lib. 2. Magic. disquis. quest. 15. concl. 1. Castro, Nider, Suarez, Binsfeld. Malder. & alij plures, apud

apud Torreblanca *loc. cit. cap. 2. num. 13. & 18.* Quibus addi possunt Iodocus in *Thefauro Cathol. verb. Maleficium, num. 8. vers. Secundo.* Vbi ait, id esse indubitatum apud Philosophos, & Theologos Lupus, in *edict. Inquis. lib. 20. in 2. parte dist. 8. art. 2. diff. 1.* vbi citat Scotum in *2. dist. 7. quest. unica.* Simancas de *Catholic. institut. tit. 37. num. 5.* Fagundez *lib. 1. in Decalog. cap. 41. num. 7.* & alij, cum quibus iam egimus 2. p. vbi supra.

QVÆSTIO XIII.

An etiam, ex homine mare, & dæmone (assumpto mulieris corpore) succuba; possit generari proles?

Affirmandum videtur ex variis exemplis, quæ adducuntur à Delrio *libro 2. Magicar. disquis. qu. 15. vers. Quid igitur.*

Sed vt quid certum, Respondeo. Non posse. Quia longè plura hic requiruntur. Nam longè plura matres, quàm patres suppeditant ad generationem, & procreationem prolis. Quia licèt in conceptione par forte vtriusque sit conatus; post tamen omnia solius sunt matris. Requiritur enim tractus temporis, vt semen, à mare acceptum, in corpus organicum commutetur, & perficiatur; Requiritur etiam continua vegetantis animæ operatio in fœtu alendo; & alia plura, quæ omnia minime potest dæmon in assumpto muliebri corpore præstare. Vnde, si quæ sunt exempla, ita fuisse aliquos genitos; pro supposititiis sunt habendi, scilicet, pro natis ex dæmone incubo, & muliere succuba: vel quod dæmon succubam mulierem agens, furto aufert aliorum proles veras, & pro suis Marito affert. Sic Delrius *loc. cit. & ex illo Iodocus verb. Maleficium. numer. 8. vers. Tertio.* Torrebl. *capite 2. citat. numero 47.*

QVÆSTIO XIV.

An, possint dæmones efficere, vt virgo, sic permanens, prolem concipiat, & pariat?

Negat & à fortiori Torreblanca cum aliis supra adductis, *lib. 5. Juris Spirit. cap. 2. numero 45.* his verbis: *Quare clausas mulieres, & Virgines grauidas fieri, voris modo attracto humano semine, præter quàm, quod ridiculum est à Cacodæmone confictum existimo, vt vera Virginis Sanctissima conceptus, & partus, magnum, & extra hominum captum, Sacramentum, non ita miraculosum esse persuadeat, vt asserit Carranza de legit. part. designat. capite 10. ex numero 7.*

Sed probabilius, Respondeo. Possè facere, vt sic concipiant; non verò, vt sic pariant *Probatum*: quia potest dæmon semen prolificum, & verum, à viro aliquo occultè excipere, illudque infundere Virgini dormienti, & ignaræ, sine concubitu, aut congressu carnali, hymene, aliisve claustris Virginitatis incorruptis, vt ita manens virgo mente, & corpore prolem concipiat, & foueat. Vt autem, in partu Virginitas, seu eius claustrum, conseruetur, hoc dæmon nequit præstare; cum ad hoc vera corporum penetratio requiratur, quæ soli virtuti diuinæ reseruatur, qua solus Christus Dominus natus est ex Maria Virgine. Sic Delrius *loc. citat. vers. His consentaneum est.* Iodocus *verb. Maleficium. 8. vers.*

Quarto. Legatur Sanchez *lib. 7. de Matrim. qu. 113. numero 10.* vbi docet ex D. Thoma, quandoque contingere fœminam incorruptam concipere.

QVÆSTIO XV.

An, ex præfata dæmonis cum muliere copula, oriatur affinitas aliqua?

Affirmant Petr. Ledesma, Rodriguez, Viuald. Lopez, & alij, quos, & alios vsque ad viginti Doctores, citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 21. num. 2. & lib. 7. disp. 64. numer. 15.* Bonnac. Hurtado, Filliuc. Molfes. Gutierrez, Candid. Lublinus, Rebellus Cornejo, Luyfius, & Trullench, quos retulimus 2. p. *tractat. 9. disputat. 20. questio. 7.*

Sed æque probabiliter iterum, Respondeo. Non oriri. Quia, vt contrahatur affinitas necessaria est carnalis copula, & quod per illam fiant vita caro: atqui ex dæmone incubo & muliere non potest fieri vna caro; cum semen ex parte dæmonis non sit decisum; sed aliunde asportatum: ergo. Sic Basilus, Albiz, & Diana, quos sequuti sumus 2. p. *quest. 7. cit.* Quibus addo Barbosam *de potest. Episcopi alleg. 51. num. 170.* & Lupum in *edictum S. Inquisit. lib. 20. dist. 8. in 2. dist. art. 2. diff. 1.*

QVÆSTIO XVI.

An possint dæmones, Sagas, seu Stryges, de loco in locum breuissimo tempore, transferre?

Respondeo, vt quid certissimum, Possè, si Deus hoc illis permittat.

Ratio est, Quia non minus in hoc possunt, quàm Angeli boni; cum habeant eandem naturalem potentiam: at Angeli boni id possunt, vt constat ex Scriptura Danielis *capit. 14.* vbi dicitur, Angelum Domini de Iudæa in Caldæam per capillum capitis transfulisse Abacuch: ergo. Sic tenent omnes Catholici, qui, de Angelis malis loquendo, id probant ex Matth. & Luca *cap. 4.* vbi dicitur, Christum Dominum per diabolum à deserto ad pinnaculum templi, & de pinnaculo ad montem excelsum translatum fuisse. Itaque loquendo de potentia, nemini potest esse dubium posse dæmonem, Sagas de loco ad locum transferre; etiam si ostia clausa sint; quia facillimo negotio illas potest aperire. Difficultas verò, & maxima est, an de facto id faciat. Pro quo fit,

QVÆSTIO XVII.

An, de facto, Sage, aut Stryges, à dæmonibus asportentur; & conuentibus intersint verè, & realiter?

Negant aliqui, docentes, non asportari verè à dæmonibus; neque verè conuentibus interesse; sed omnes dæmonibus adorationes, nefarios concubitus, conuiuia; & similia, per repræsentationem succedere.

probant Quia in *cap. Episcopi 26. questio 5.* reputantur hæretici credentes de loco ad locum Stryges, verè transferri: ergo solùm modo imaginariè, & apparenter

apparenter de vno ad alium locum, à dæmonibus transferuntur. Ita sentiunt apud Delrium, ex Hispanis Fr. Samuel, & Author fortalitij fidei minoritæ. Martinus de Arles Canonista. Ex Italis, Ponzinibius, integro ferè libro, Pap. à Botta libro 2. *Magie naturalis*, & Alciatus lib. 8. *Parerg. cap. 22*. Ex Gallis, Duarenus, Ærodius, & Mich. Montanus. Ex Anglis, Ioannes Salilburienfis l. *Polycrat. capit. 17. in fine*. Ex Germanis, Phil. Camerat. *extremo c. 72. & Vlricus lib. 2. de fascino*.

Sed vt certum, Respondeo dicendum, quod sæpe Sagæ, aut Lamia, aut Striges à Dæmone asportentur de loco ad locum; & conuentibus verè & realiter interfint: sæpe verò solùm apparenter, & imaginariè, & per illusionem dæmonis.

Prima pars huius responsionis, nempe, quod Strygæ, au Lamia verè realiterque ad loca remotissima à dæmone ferantur; & iterum ad domum propriam reducantur; iam certis testimoniis, & experientia tam certa, est comprobatum; vt id negare profus sit insanire; vt ait Fagundez, *infra*.

Secunda vero pars iisdem testimoniis, & experientis comprobatur ab authoribus mox citandis. Sunt autem S. Thom. 2. 2. *quest. 95. art. 5.* & ibi Caiet. *art. 3.* D. Bonaventura 3. *sentent. dist. 19.* Abulens. *Matth. 4. quest. 47.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. de superst. cap. 16. num. 24.* Sprenger *Mall. Malef. 2. p. questio. 1. capite tertio.* Simanc. *de Catholic. Instit. tit. 37. numero octauo.* Maior, Siluest. Castro, Nider, & alij, quos sequitur Fagundez *libro primo in Decalog. capite 41. numero nono.* Valentia 2. 2. *disputat. 6. questio. 12. punct. 1.* Azor. *tom. 1. libro 1. capite 25. questio. 3.* Sanchez *libro secundo, in Decalog. capite 40. numero sexto.* Lessius *libro 2. de Iustit. capite 44. dubitat. 3. numero 15. & 16.* Martin. Delrio *libro secundo disquis. Mag. questio. 10. & lib. 5. sectio. 16. numero 4. & 5.* Palauus *disputat. 1. de superst. punct. 9. numero septimo.* Iodocus *verb. Maleficium. numero nono.* & Lupus *in edict. Sancta Inquisit. 3. p. libro 20. dist. 4. artic. 1. difficul. 1.* & alij. Qui ad *cap. Episcopi*, respondent; minimè damnari in illo credentes Sagas, seu Stryges, transferti verè de loco in locum: sed damnari, credentes transferri in veras bestias transmutatas, &c. legatur Lupus, vbi alias explicationes huius textus inuenies.

QVÆSTIO XVIII.

An, diabolus portet Sagas, Striges, modo inuisibili, aut visibili?

Respondeo, dicendum, quod vtroque modo potest. Modo inuisibili, per solius virtutis suæ applicationem ad corpus Sagarum. Ex quo fieri potest, vt aliquis manens in vno loco videat se ferri ad alium longè distantem, & non sentiat se moueri, nec videat illum, qui eum illuc portauit. Modo visibili, & corporaliter, assumendo corpus aëreum, & tangendo aliqua eius parte, v. g. digito, Sagam, & Strigem, quam commodè portat, absque illius molestia, applicando virtutem suam motiuam, vt colligitur ex Dian. *capite 14. vbi de Angelo bono.* Sic Lupus *lic. citat. dist. 4. difficul. 2.*

QVÆSTIO XIX.

An, dæmon possit auferre mulierem Sagam à latere sui Mariti, & eam transportare ad remotissimum locum, absque eiusdem Mariti nota?

Respondeo, Posse. Nam Sagæ, au Lamia ad suos Conuentus abituræ, conciliant maritis profundum somnum, ope dæmonis: & dæmon non nunquam, corpus ex aëre condensato formatum, frigidum, & insensibile, ponit in lecto, iuxta maritum, aut alio in loco, vt putetur esse præsens, quæ viuo corpore verè translata est. Sic ex Delrio, & Nicolao Regimio, docet Iodocus in *Thesauro Catholico v. Maleficium numero 9. vers. Tertio.*

QVÆSTIO XX.

An, dæmones in suis nocturnis conuentibus, possint effingere figuras piorum virorum, mulierum; vt dictis diabolis conuentibus auctoritatem præsentent?

Respondeo, dicendum, quod quamuis hæc effingere possint dæmones, ob dictam causam; communiter tamen loquendo, id eis non permittit Deus. Quod si aliquando id faciat, ob finem aliquem bonum; non tamen finit dolum istum latere, & famam Innocentis periclitari. Sic ex Delrio, Iodocus, *verb. Maleficium. numero 9. vers. Quarto.* Palauus *disputat. 1. punct. 9. numero 7. ad 2.* Binsfeld. *de Confess. Maleficar. ad 2. argum. Lupus 3. p. lib. 20. dist. 5. artic. 1. diff. 1.*

QVÆSTIO XXI.

An, detur mons Veneris, in quo dæmones cum Strigibus, certis diebus conueniant?

Negat Ioan. Nider, *de decem præcep. præcep. 1. c. 10. n. 6.* ex mente Guillelmi, *lib. de vniuerso c. 21.* dicens, minime dari montem Veneris realem, qui scilicet, sit possessus à Venere, vel ab ipsa fabricatus. Sed esse quid fictitium, & ab otiosis, & luxuriosis adiuuentum; quemadmodum falsum est, dari sceminam, nomine Dea Venus; quæ semper superstes existat. Sed quamuis id verissimum sit, specificè de hoc monte loquendo. At tamen,

Respondeo, dicendum, quod secundum Maleficos, seu Sagas, verè detur mons Veneris realis, idest, certus, & determinatus locus, in quo dæmones cū Strigibus, & Lamiis cōuenire, certis diebus, solent, ad laudandum dæmonem, &c. igitur locus, non est vnus tantum, sed plures, iuxta diuersitatem Prouinciarum. Vnde in Italia est mons huiusmodi, prope Vrsinum lacum, vt tradit Æneas Siluius *epist. 46.* Hispaniæ, in agro Benauento, vt scribit Castro *de Iusta hereticor. punit. cap. 16.* & etiam, vt vulgo dicitur, in agro, *de Baraona.* Geneuæ, prope summam ædem; vt refert Lambertus Daneus, & aliis pluribus locis, vt tradunt Spina *de Strigibus cap. 20.* Crespet *lib. 1. de odio satanae discurs. 15.* Torreblanca *libro 11. Iuris, Spirit. cap. 8. numer. 4.* Lupus *lib. 20. cit. dist. 8. in 2. parte. art. 1. diff. 4.*

QVÆSTIO XXII.

An, dentur aliqui determinati dies, in quibus Saga, & Striges cum dæmonibus in di-
ctis locis conueniant?

Respondeo, dari. Nam huiusmodi Sagæ, non semper, sed certis anni temporibus, aut certis diebus conueniunt. v.g. in Quadragesima, vel Hebdomada Sancta; vel Quatuor anni temporibus; nam quanto sunt hæc tempora sanctiora; tanto magis dæmones, & Sagæ, aut Striges, suis abominatibus illa profanari, in maiorem Dei iniuriam, procurant: deinde, etiam extra hæc tempora, aliquibus statutis diebus id faciunt, vt in Italia noctibus, quæ præcedunt feriam quintam, & sextam, & diem dominicum; quia his diebus, vt sacratoribus, magis dæmones in homines sæuiunt. Sic Binsfeld. in Confession. Malefic. prælud. 10. Petr. Thyreus de Apparit. Spirit. cap. 10. num. 190. Sprenger in Malleo 2. p. quæst. 1. cap. 5. Maiolus tom. 2. colloq. 3. Comens. in Lucerna Inquisit. fol. 9. Remigius libro 1. de Monol. capite 14. Torreblanca capite 8. citato numero 2. Lupus diff. 4. cit.

QVÆSTIO XXIII.

An, in conuentibus istis conueniant Saga, & Malefici; ad adorandum dæmonem, & alia detestabilia exercenda?

Respondeo, Affirmatiuè. Nam conuenientibus Sagis, & Magis, viris, & mulieribus in locis à dæmone destinatis, vbi ignis, vt plerimum accensus, teter & horridus visitur. Ibi dæmon, veluti præses Conuentus, in folio regio sedet, forma tamen terrificæ, hirci, vel canis; ad illumque accedunt adorandi gratia, non eodem modo; interdum namque, complicatis genibus supplices; interdum, obuerso tergo stantes; interdum cruribus in altum iactis, nec capite in anteriorem partem prono, sed resupinato, adeo, vt mentum ad cælum feratur: tunc candelis piceis oblati, vel vmbilicio infantuli, ad signum homagij, eum in podice osculantur, & feruiturem illi profitentur, & filios proprios offerunt, & quandoque eos in honorem Beelzebub occidunt, aut semen ipsium professum ei dicant, vt tradit Delrius lib. 2. disquisit. quæstio. 16. vers. sic ergo iuncta. ex Iaquerio, flagelli fascinar. fol. 58.

His peractis, (addit Delrius) incipiunt mensis assidere, & conuiuari de cibis, quos dæmon suppeditat, vel iis, quos singuli attrulere. Interdum tripudiant ante conuiuium, interdum post illud. Solent etiam diuersa mensa esse, cibis interdum delicatissimis; interdum valde insipidis, & insulsis, onusta, nam plerique sunt ex infantulis necatis, quos igni assos, vel in hænis decoctos, sine sale manducant, vel ex Cadaueribus hominum exhumatis. Postea (vt alia omittamus) frædissimè dæmonibus commiscuntur, mulieres incubis, & viri succubis, quibus quandoque exercent præposteram libidinem, & alia perpetrantur nefaria, & horrenda in honorem dæmonis crimina, quæ pudet referre. Legantur Delrius loc. cit. Remigius lib. 1. capit. 15. 16. 17. & 18. Anan. lib. 4. de natura dæmon. fol. 148. Chodronchus lib. 3. de morib. veneficar. cap. 8. Ponzinibius lib. de Lamiis, numer. 64. Valle de Moura de Incantat. opusc. 1. sectio. 3. cap. 1. & apud Torreblancam

lib. 11. Iuris Spirit. cap. 8. fol. 294. Iodocus verb. Maleficium, numer. 9. vers. Quinto. Qui bene ait, quod in conuentibus istis diabolicis, adeo fiant terribilia, quæ merito Maleficos deberent, ad discessionem à diabolo, & ad veram conuersionem ad Deum, per legitimam pœnitentiam, mouere.

QVÆSTIO XXIV.

An, dæmones possint homines transmutare in cattum, Leporem, mustelam, &c. aut alias bestias?

Affirmarunt nonnulli, credentes, striges posse se virtute dæmonis, in cattos, simias, porcos immutare. Ita Nicaraguani. Quibus addo Quattuor-mallanos opinantes, famosam illam maleficam Augustinam in bonis formam grassatam, quando Beatrix de la Cuua ingenti diluuiio, & terræ motu interiit: vt refert Delrius, mox citandus.

Sed tanquam quid certissimum, Respondeo, Non posse. Quia licet possit hominem occidere, non tamen potest brutam animam suo corpori vnire, & sic vnitam, iterum illam expellere, & denuo animam hominis reunire. Vnde omnes illæ transmutationes, quæ à Magis referuntur, præstigiæ sunt, & illusiones sensuum. Quocirca si aliquando apparent Malefici, aut Sagæ in catti, leporis, aut aliorum animalium specie; tunc, vel dæmon Maleficiorum, aut sagarum corpora obumbrat, vt videri non possint & parua illa animalia aliunde adducit, & obicit vel fascinat oculos videntiū, vt pro hominibus præsentibus, videant animalia parua, aut magna. Sic & fascinat ipsos Maleficos, vt putet se versos in cattos aut lepores, aliaque parua animalia, cum introeunt in cubilia, aliaque loca, deinde iterum se redire in priorum hominum formam, Aut certe dæmon ex aère, exterius format membra alicuius animalis, eaque circumdat membris hominis, vt homo appareat bestia. Ex quo non est difficile iudicare, quomodo læsiones, quæ accidunt tali animali, inueniantur in Saga, vel Malefico. Nam, cum hic obumbretur specie animalis, læsio per aëream figuram obumbrantem transit in ipsum Maleficum. Quædo autem dæmon aliud animal substituit, tunc ipse occulte vulnerat Maleficum eo membro, in quo læsum est animal. Sic omnino Iodocus in Thesaurio Catholico verb. Maleficium. num. 10. vers. Tertio. ex Delrio lib. 2. quæst. 17. Binsfeld. de Confess. Maleficiorum. concl. 3. & Remigio lib. 2. cap. 5. Sic etiam Suarez lib. 2. de superst. cap. 19. Palauus disput. 1. cit. punct. 9. num. 3. ex D. Thoma 1. p. quæst. 114. art. 4. Et constat ex cap. Non morum. 26. quæst. 5. & ex cap. Episcopi, vbi contrarium omnino dampnatur, vt diximus supra quæstio. 17.

QVÆSTIO XXV.

An, possit dæmon Maleficos in locum clausum introducere?

Respondeo, vt certum: posse illos introducere in locum, seu dômum clausam; vsque ad interiores partes eius; etiam si clausæ sint. Non, quia possit per ianuam, aut fenestram clausam Sagam, aut Maleficum introducere; nam id virtute nullius agentis creati fieri potest; sed quia potest portas subito, & sine strepitu aperire, & iterum claudere. Deinde

Deinde nequit dæmon corpus humanum intrimitere in aliquem locum per foramen adeo paruum, vt capere non possit, nisi nimium densetur vel comprimatur, cum graui læsione corporis; quit tamen celerrimè dilatare foramen, lapides è muro auferendo, & statim artificiosè reponere: ita vt non appareat rupturæ facta. Quia hæc omnia per solùm motum localem fieri possunt. Sic Suarez *lib. 2. de superst. cap. 16. numero 8.* Delrius; & Iodocus *loc. citat.* Lupus *in edict. Inquisit. 3. p. libro 16. dist. 5. artic. 4.* Sanchez *libro 2. capite 40. num. 7.*

QVÆSTIO XXVI.

An dæmones possint Sagas aut Maleficas è carceribus liberare?

Affirmandum videtur. Quia, vt ait Scriptura *Iob. non est potestas super terram, qua comparetur ei: ergo.*

Sed vt quid certum, Respondeo. Quod licèt absolute loquendo de possibili id possint; non tamen de facto. Tum quia id eis vetuit Deus. Tum, quia ab Angelis bonis ipsi impediuntur. Tum denique, quia si dæmones Sagas, seu Maleficas, è carcere liberam possent, graue sequeretur absurdum, nempe, quod dæmonum potentia videretur esse maior diuina. Sic communis Legantur *D. August. 3. de Trinit. & de Cinit. Dei lib. 15. cap. 23. & lib. 18. capite 16.* Palud. *in 4. dist. 34. questio. 2. ad 2.* Aloysius Bariola *in Aphorism. v. Malefica.*

QVÆSTIO XXVII.

An, Malefica, seu Saga, possint nocere Iudicibus, & Iustitiæ Ministris?

Negant aliqui, docentes, Sagas, seu Maleficas, minimè posse nocere Iudicibus & Ministris Iustitiæ, ex speciali priuilegio his concessio. Probant hoc ab experientia, & euentu. Ita Grillanus *quest. 7. numer. 39.* Remigius *lib. 1. dæmon. cap. 2.* & Auctor Formicarij, apud Delrium, *infra.*

Alij Item, id ipsum negant, sed limitant, asserendo, id priuilegium verè esse concessum iudicibus, & Ministris iustitiæ; at non ante, sed postquam dictæ Sagæ, seu Maleficæ, sunt captæ. Ita Niderius & Monstreletus, apud eundem Delrium.

Alij denique concedunt hoc priuilegium Iudicibus; sed non omnibus; sed solùm illis, qui hoc digni nomine, Deum præ oculis habent, recte, riteque funguntur officio; nam quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas, vel vindictæ amor agit, hos, inquirunt, crebro sic à dæmone excipi, & impeti, vt aliquando necem non euadant, idque non paucis accidisse. Ita Ananias *lib. 4. de natura dæmon.* Cuius placitum esse verisimile, & congruum diuinæ prouidentia, & iustitiæ, fatetur Delrius, *lib. 3. Magic. disquisit. 1. p. qu. 5. vers. Prudentius.* Et sentit Iodocus *v. Maleficium. n. 16. fine.*

Sed probabilius Respondeo, cum Delrio, dicendo, *Nec adhuc quantum ad hos Iudices, qui iusto ordine procedunt, extet tale Dei priuilegium. Quapropter iudico, iudicum pietatem, firmitatem Fidei, & iustitiæ Zelum, hoc à Deo vt plurimum impetrare, quæ, quia desunt quibusdam, etiam eos hoc peculiari scuto Deus denudans, noxæ exponit.* Sic ille. Legantur *loc. cit. & lib. 5. sect. 7. litt. D.*

QVÆSTIO XXVIII.

An sint remedia aliqua tuendi infantes ab infestatione, seu læsione Sagarum, aut Maleficarum?

Respondeo, Esse quidem. *Primum* est, vespere, & manè commendare ipsos infantes B. Mariæ Virgini; vt ob amorem filij sui dignetur ipsos protectos habere; & munire eosdem Signo Crucis. Quia ex Confessionibus Sagarum constat, hoc signum magnam afferre utilitatem infantibus.

Secundum sit, quod noctibus cunctis, aqua lustrali, seu benedicta, eorum corpora, & cubicula aspergentur.

Tertium, quod aliqua Sanctorum Reliquiæ, seu etiam Agnus Dei, seu Papalis, pendeant à collo pueri, vel eius fasciæ affigantur.

Quartum, quod dicti infantes mulierculis senio confectis non committantur. Quia contingere potest, vt ab ipsis etiam sine peccato naturaliter lædantur, vaporibus putridis ex ore, naribus, & oculis, aliisque partibus ipsarum exeuntibus. Quod maximè occidit, statim ac ipsis, ex senectute cessant earum menstruales purgationes. Propter quod maximè cauere debent, ne dicti tenelli infantes dormiant cum ipsis in lecto, quia cum calor tunc diffundat magis dictos putres vapores, facilius pueruli læduntur. Sic Lupus *3. p. lib. 20. dist. 2. art. 2. diff. unica.*

QVÆSTIO XXIX.

An, dentur aliqua remedia naturalia contra Maleficiam?

Respondeo, Nulla dari, quæ vi propria, ac directe valeant ad curanda Maleficia, à dæmone illata. Quia nulla naturalia substantiarum spiritualium robur possunt æquare. Et certè dæmon facillimo negotio potest omnem vim medicamenti naturalis impedire, si velit adhibendo contraria resistentia, vel corrupendo ipsum medicamen, vel obstruendo vias, aliterve eludendo eorum efficaciam. Sic omnes. Legantur Delrius *lib. 6. Magic. disquis. cap. 2. quest. 3. sect. 2. & 3.* Suarez *lib. 2. de superst. c. 17. num. 7.* Iodocus *verb. Maleficium num. 21. per totum.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 13. n. 3.*

QVÆSTIO XXX.

An, & quæ, sint remedia spiritualia contra Maleficiam?

Respondeo, dicendum: Quod verè sint: & multa *Primum* est vera, ac viuua fides Charitate Dei, & proximi exornata. *Secundum*, susceptio Baptismi. Quia nondum Baptizati manent in diaboli potestate, quæ per Baptismum excluditur. Et ideo sæpe contingit, quod si ante Baptismum Maleficiati sunt, per eum Maleficium soluat. Iuuat eo etiam Sacramentum Confirmationis. *Tertium* est, Pura peccatorum Confessio. *Quartum*, Susceptio digna Sacramenti Eucharistiæ. *Quintum*, Celebratio, seu auditio Sancti Missæ Sacrificij. *Sextum*, Exorcismi Ecclesiastici, pro eiiciendis dæmonibus ordinati. *Septimè*, Reliquiæ

Reliquiæ Sanctorum; eorumque ad sepulchra accessio. *Octauum*, Aquæ benedictæ aspersio, infusio, & bibitio. *Nonum*, Vfus etiam rerum aliarum ab Ecclesia benedictarum; vt cerei Sacri, Salis, Panis benedicti: & potissimum cerei, qui dicitur, *Agnus Dei*. *Decimum*, Signaculum Sanctæ Crucis. *Vndecimum*, Pia scripta, seu amuleta sacra, ad collum appensa, vt Euangelium S. Ioannis, Symbolum Apostolorum, & similia. *Duodecimum* est, Inuocatio nominis Iesu, Beatæ Virginis Mariæ, Angeli Custodis, & aliorum Sanctorum. *Decimum tertium*, Oratio, Ieiunium, & Eleemosyna. Et tandem, dissolutio eorum, quæ pertinent ad pactum cum dæmone. Legantur *Delrius lib. 5. disquis. Magic. cap. 2. sect. 3. quest. 3.* *Iodocus in Thesaurio Catholico verb. Maleficium. numer. 22.* *Bonacin. in prim. præcep. Decalogi disq. 3. quest. 5. pun. ultimo numero 10.* *Suarez lib. 2. de Superstit. capit. 17.* *Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 41. numero 25.* *Clauis Regia libro 4. cap. 6. numero 27.* *Filliuc. tract. 24. cap. 8. questio. 3.* *Lessius libro 2. loc. citat. Trullench. libro 2. in Decalog. cap. 10. dub. 13.* *Fagundez libro 2. in Decalog. cap. 43.*

QVÆSTIO XXXI.

An, peccatum Maleficij, sit inter alia crimina grauissimum?

Respondeo, tanquam certum: Esse grauissimum, atrocissimum, & foedissimum. Quia cum hoc Malefico peccato, sæpissime concurrunt alia nequissima. Concurrunt namque sæpe *Hæresis*, cum sæpe credant Magi, seu Maleficæ, quod dæmones damnati non sint. Quod diuinus honor iis deferendus sit, &c. *Secundo* concurrunt *Apostasia*, quia sæpe Christum abnegant: renunciant Baptismo, & Confirmationi. *Tertio* *Idololatria*; quia diabolum adorant loco Dei, & illi se mancipant. *Quarto*, *Blasphemia* in Deum, & Sanctos. *Quinto*, *Sacrilegium*, quia admiscunt suis incantationibus res sacras. *Sexto*, *Concubitus* contra naturam, cum creatura spiritali. *Septimo*, homicidia, & parricidia, prodiones, mortes animalium etiam, & perditiones frugum, & rerum aliarum. *Octauo* denique, odium in Deum, quibus omnibus nihil horribilius, detestabilius, crudelius, abominabilius potest dici. Sic *Iodocus loco citat. numero 24.* *Lessius lib. 2. cap. 44. dub. 4. n. 27.* *Trullench. lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 11. n. 18.* *Tamburin. lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 2. num. 2.*

QVÆSTIO XXXII.

An, quando Maga vltro ad Sacram Confessionem, cum aliquo maleficij peccato, accedit; debeat Confessarius aliqua interrogare, & quæ?

Respondeo, Debere quidem, & *Primo*, interroganda est; an integras, & non mutilatas (vt solent dæmoni promittere) fecerint confessiones, vt sic omnes repetat, & omnia peccata prodat.

Secundo, roget diligenter, à quo tempore, quo motiuo, in tale execrandum crimen lapsa fuerit.

Tertio inquireat, quibus conditionibus adhæsit diabolo. An aliquid animo crediderit contra fidem: quia tunc est hæresis. An ex animo renū-

R. P. Leand. in Decalogum.

ciauerit Christo Domino, aut eius Fidei: nam tunc est apostasia. An adorauerit diabolum; an rebus sacris abusa? An hominibus nocumentum intulerit, in personis, aut in bonis fortunæ. An offenderit Clericos, aut Religiosos; & cætera, vt *supra quest. antecedenti.*

Quarto interroget, an adhuc retineat libros, aut alia magica instrumenta; quia retentis illis, nequit absolui.

Quinto, An alios talia docuerit, ac seduxerit, & hi in tali crimine persistant; quia non debet Maga absolui, nisi in quantum in se est, conuerrere illos conetur: & si conuerti noluerint, eos ad superiores deferat, & accuset.

Sexto Confessarius curet, vt occasiones relabendi euitet, & auferat, vt si, v.g. habitat, vel versatur inter Maleficos, quando fieri possit, loci mutationem iniungat. Sic *Delrius libro 6. capite 1. sect. 3. vers. Quoad interrogatoria. Layman ex illo lib. 3. sect. 5. tractat. 6. §. 1. de Sagis numero 18.* *Bonac. loco citat. numero 11.* *Lupus in edict. Inquisit. par. 3. libro 20. dist. 11. artic. 2. diff. 1.*

QVÆSTIO XXXIII.

An Saga captæ debeant, ante iudiciale examen, ad Sacramentalem Confessionem admitti?

Respondeo, Non esse quidem necessarium: posse tamen, profecto. *Primum* probatur; quia Sagæ spe liberationis consequendæ, innocentiam suam tunc prædicare solent, & vix adigi possunt, vt crimen confiteantur, dum timent sibi à delatione. Ideoque in pluribus tribunalibus consuetudo viget, non admittendi Confessarios ad Reos priusquam omni examine expedito, noxij iudicati sint. *Secundum* etiam constat, quia, nisi consuetudo prohibeat, nil obstat, quominus Confessarius prudens, etiam ante iudiciale examen, Sagas accedat, & ad contritionem de peccatis suis disponat, atque ad patientiam & obedientiam Magistratui debitam serio cohortetur. Sic *Layman lib. 3. sect. 5. tract. 6. de Iudiciis cap. 5. §. unico de Sagis, numero 19.*

QVÆSTIO XXXIV.

An, dum in tormentis Saga versatur, liceat vel expediat, quæstioni Confessarium assistere?

Respondeo, Non expedire quæstioni, aut torturæ Sagæ Confessarium assistere. *Quia* (ait *Delrius*) *abusus est certè, propter irregularitatis multa, quæ se hic ingerunt pericula. Quæ ibi necessitas Confessarii? Imò quæ utilitas? hortetur ad silentium? causa est cruciatus augendi. Hortetur ad Confessionem veritatis? mortis sententiam accelerat. Absit potius, fugiat à tam acerbo, & ferali spectaculo Sacerdos, seque contaminari putet, si propior adsistat, & oculis hauriat hanc carnificinam. Fateor illud vtile futurum, si in vicino quopiam cubiculo sit, vt si mortis periculum reus incideret, iuuare possit celeriter, & deficienti venire suppetias. Sic ille sect. 3. cit. vers. Quoad animi præparationem.*

QVÆSTIO XXXV.

An, casu, quo fœmina, coram Confessario constanter neget, se Sagam esse; sed vi tortura se Maleficij crimen coram iudice fassam fuisse: possit tunc à Confessario Sacramentaliter absolui?

Respondeo, tanquam certum: Possè, imò, & debere, si talis persona alia peccata sua rectè confiteatur. Quia fides est ei adhibenda in foro Sacramenti pœnitentiæ. Sic Layman loco citat. num. 24. Qui bene addit; debere tunc Confessarium hortari talem mulierem, vt considerato dedecore, quod sibi, ac familiæ suæ intulit Confessionem suam coram Iudice constanter retractet; dummodo aliqua spes sit, quod Iudex, ante sententiam latam, reum retractare volentem auditurus, aut fidem aliquam habiturus sit; aliàs non tenebitur; quia frustranea, & inanis erit reuocatio suæ Confessionis, quæ nihil profutura putatur, vt notat Simancas de Cathol. Institut. tit. 13. numero 28. Sic Layman loco citat. numero 24. Lupus libro 20. citato, dist. 11. articul. 2. difficul. 2.

QVÆSTIO XXXVI.

An, si dicta mulier, qua falsa Confessione Iuridica, crimen sibi imposuit, nolit coram Iudice illam retractare, ob metum tormentorum; possit tunc Confessarius non obligare illam ad talem retractationem faciendam?

Affirmant multi, posse tunc Confessarium non obligare illam mulierem ad talem retractationem faciendam; eo quod putent, talem mulierem non teneri ad se retractandam cum talium tormentorum periculo, etiamsi sciat, ob id mortis supplicio afficiendam esse. Ita Angelus verb. detractatio §. 7. Sotus lib. 5. de Iust. questio. 10. artic. 2. Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 7. assert. 5. Toletus lib. 5. cap. 66. Sà, verb. Infamare num. 1.

Alij contra, negant, posse tunc Confessarium non obligare talem mulierem, vt retractationem faciat, casu, quo, si eam omittat, mortis pœna sine dubio luet. Ratio eorum est. Quia qui causam suæ mortis posuit, tenetur illam tollere si possit; alioquin sui ipsius occisor erit: sed mulier, quæ sibi crimen falso affinxit, ob quod morte punienda est, posuit causam sui occisionis: ergo tenetur eam tollere retractando crimen falso sibi impositum. Ita Nauar. in Sum. capit. 18. numero 29. iuncto numero 28. Couarru. 1. Resol. cap. 2. numero 8. Molina tract. 4. disp. 37. concl. 15. Quos omnes sequitur Layman lib. 3. sect. 5. tract. 6. cap. 5. de Iudicijs §. unico de Sagis num. 24. Arsenius S. I. quisit. par. 4. quem citat & sequitur Lupus par. 3. lib. 20. dist. 11. art. 2. diff. 2. vers. Septimo.

Sed ego Respondeo, dicendum, quod licet hæc vltima sententia sit probabilior: at in facti contingentia possit primam in praxi Confessarius sequi, in gratiam Rei: quia vterque se potest conformare sententiæ negantium in hoc casu obligationem retractandi sub mortali incumbere, vt bene notat Layman loco cit.

QVÆSTIO XXXVII.

An aliquibus modis possit cognosci Maleficus?

Respondeo, Quod sic, Nam Primo potest cognosci, ex ipsius Confessione. Secundo ex attestatione aliorum, qui delicti participes fuerunt. Tertio ex scriptura reperta, apud aliquem; qua se dæmoni tradidit. Quarto si impressum gerat signum, aut stigma, quo Malefici solent insigniri. Quinto si apud aliquem inueniantur hostiæ, vel imagines ceræ acubus affixæ. Sexto, ex minis, quibus quis alicui malum minatus est, & is postea fascino ne infectus inuenitur. Septimo ex assertione, qua quis testatur, se videri aliquem vrgentem, aut venenâ præbentem animalibus, aut aliis, qui postea interierunt. Sic Bonac. loc. cit. numero 12. Trullench. lib. 1. cap. 10. dub. 13. num. 14.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, sit opus rumpendi scriptum, aut chirographum datum dæmoni, quo Magus se totum dæmoni dicat, antequam à Confessario absoluator?

Respondeo, vt certum: non esse opus: sed solum, quod Magus dissoluat pactum cum dæmone initum, & à prioribus Maleficiis omnino recedat, quod totum per pœnitentiam criminis faciet. Vnde minime est opus, vt dæmon scriptum, chirographum ei datum, cogatur reddere. Si tamen Magus apud se chirographum contineat, illiusve transumptum, cogendus est rumpere illud, aut comburere, quia etsi retinere, non gratia seruandæ fidelitatis dæmoni; sed ad sui confessionem, & memoriam enormitatis illius peccati, ex se nil mali contineat: at potest esse causa scandali, si fortè amittatur, aut inter alias eius papyros inueniatur, siue in vita, siue post mortem; potest enim subito mori, aut demens fieri, aut illius immemor non rumpere aut obitum. Sic Sanchez libro 2. Sum. capite 40. numero 53. Suario libro 2. de superst. capite 17. numero 4.

§. II.

De Pœnis à iure statutis, contra Veneficos, Sagas, Striges, Ariolos, Sortilegos, Diuinos, Magos, & Maleficos.

QVÆSTIO XXXIX.

An, Malefici, Veneficæ, & alij nominati nuper, morte naturali, iure diuino multentur?

Respondeo, vt certum quod sic. Nam ita habetur Exodi 22. Maleficos non patiaris viuere. Vbi nomine Maleficorum, omnes prædicti comprehenduntur, vt aiunt Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de superst. cap. 19. numer. 1. Deluins lib. 1. Magic. disquis. capit. 2. & libro 5. sectio. 16. Torreblanca, libro 3. Spirit. Iur. cap. 11. n. 4. Et Leuit. 22. sic habetur: Vir, siue mulier, in quibus Pythonicus, siue diuinationis fuerit

fuerit spiritus, morte moriatur. Quæ lex diuina, non est per Euangelium mutata, vt bene aduertit Torreblanca, loc. citat. numero 2. Sic omnes Doctores, præcipuè citati, & Fagundez libro 1. in Decalogum cap. 45. numero 1. & 2.

QVÆSTIO XL.

An, etiam iure Canonico, Malefici, & alij mortis pœna puniantur?

Respondeo etiam vt certum, quod non solum iure Canonico, verum & ciuili, mortis pœna puniuntur, Non loquendo de iure Canonico, extat Canon Apostol. vt refert D. Clemens lib. 7. Constitut. Apostol. capite 4. vbi dicitur: *Non dabis operam Magica arti, non lustrabis: lustratores enim non sinetis eos viuere.*

Loquendo vero de Iure Ciuili constat, ex titulo de Maleficiis, & Mathemat. l. Nemo 5. supplicio capitis ferietur gladio. l. Multi 6. & l. Etsi excepta & l. Quicumque 9. & alibi. constat item ex Iure Regio l. 3. titul. 23. par. 7. Deuen morir por ende. l. 6. titul. 3. libro octauo. Recopilat. Que los maten por ello. Quod totum confirmat praxis quotidiana tam Ecclesiastica, quàm sæcularis, vt testantur Lucerna Inquisitorum, Viatorum Inquisitorum, Receptorum Inquisitorum, Simancas, Castro, Suarez, Azor, & alij plures, quos affert Torreblanca cap. 11. cit. à numero 10.

QVÆSTIO XLI.

An Malefici sint morte plectendi, etiamsi nullum hominem necauerint, nec alia patruerint crimina, qua pœna mortis multantur?

Respondeo, vt certum: Quod sic. Quia eo ipso solum, quod cum dæmone pactum contraxerunt, & ipsi fœderati, conuentibus Maleficorum, & dæmonum interfuerint, & quæ ibi præstare solent, exercuerint interfici, & necari debent. Et merito quidem; quia, vt supra est habitum in hoc crimine solo concurrunt alia multa abominanda, & exercenda, quous supplicio extremo dignissima, vt Apostasia à Deo optimo max. Idololatria, Familiaritas cum dæmone, oblatio filiorum dæmonibus. Concubitus cum illis, &c. sic omnes. Legantur citati, Torreblanca numer. 2. Iodocus verb. Maleficium numero 37. Deltrius lib. 5. sectio. 16. & alij, contra nonnullos negantes, prædictos non esse morte naturali multandos, quos refert Torreblanca numero 44.

QVÆSTIO XLII.

An, Malefici, Sage, & alij, igni mandari debeant?

Negant aliqui Authores ducti ex l. Multi, supra citat. vbi dicit, quod huiusmodi homines feralis pestis absumat: ergo bestiis potius quam igni sunt tradendi. Ita sentiunt Gothfred. & Cuiacius, apud Torreblancam, infra

Sed omnino Respondeo, dicendum, quod mandari debent igni potius, quam bestiis, vt latè R. P. Leand. in Decalogum.

ex practica cum multis tenet Torreblanca libro 13. lur. Spirit. capite 11. à numero 14. Et merito quidem: Quia si hæretici contumaces, viui comburuntur; poenitentes verò, compressis faucibus, igni mandantur: à fortiori debent traditi Malefici, quorum crimen grauius est hæresi, cum hoc sæpe peccatum, cum aliis grauissimis contineat, vt ex dictis constat.

QVÆSTIO XLIII.

An, Magi, Malefici, & huiusmodi, ipso iure afficiantur excommunicatione?

Respondeo, vt certum: Affici, si crimina, quæ committunt hæresim externam contineant; nam tunc manent ipso iure excommunicati excommunicatione lata in Bulla Cœnæ Domini, à qua non potest absolueri, nisi ille, qui potest hæresim, de quo suo loco par. quarta, diximus. Si vero non contineant hæresim, tunc non manent ipso facto excommunicati, vt cum probabiliori sententia diximus supra.

QVÆSTIO XLIV.

An, si crimina Magorum hæresim formalem externam non contineant; possint absolui à quocumque Ordinario Confessore?

Respondeo, Ex dictis: Posse, nisi aliàs aliqua illorum crimina sint in alia diœcesi reseruata. Ratio est. Quia quamuis Magorum crimina, vt sunt pactum cum dæmone; commercium, concubitus, & huiusmodi, sint grauissima scelera; tamen non subiacent excommunicationi latæ sententiæ; & ideo non sunt reseruata Summo Pontifici: ergo libere possunt ab Ordinariis Confessoribus remitti, præcipuè Bullâ Cruciatâ. Sic communis. Tamburin. libro secundo in Decal. cap. 6. §. 2. numero 15. Legatur Diana 1. p. tract. quinto. Resolut. 7.

QVÆSTIO XLV.

An, Maleficiis, aut Sagis in carcere morituris, possit ministrari S. Eucharistia?

Respondeo, Posse: imò & debere, si illi Sacramentum Eucharistiam petant, & Sacramentaliter Confessæ sint. Quia, cui Sacramentum Pœnitentiæ non negatur, neque viaticum negandum est. Sic cum communi tenet Layman §. ultimo citat. questio. 9. numero 32. Qui, à fortiori id concedit Sagis, quæ ad supplicium mortis ducendæ sunt; nam iis minus potest negari, si poenitentes & confessæ sint. Addit etiam, quod in casu, quo ad Sagas, & alias huiusmodi personas infames deferenda sit Sacra Eucharistia; id debeat fieri cum minore solemnitate: vnde pulsus campanæ per plateas, & magnus comitatus omitti potest. Sic ille. numero 33.

QVÆSTIO XLVI.

An, pro Maleficis, Sagis, &c. ultimo supplicio affectis; possint Sacrificia Missæ, & alia Suffragia offerri?

Respondeo, vt certum: Posse priuatim, vt constat ex cap. *Quæstum* 13. *quæst.* 2. de heretic. Iuuant namque illis prædicta opera, cum (vt supponimus) pœnitentes decesserint. Publicè vero, cum solemnitate; & apparatu exteriori, non decet, vt docent Layman loco citato. & Lupus lib. 20. *dist.* 5. *artic.* 3.

QVÆSTIO XLVII.

An, huiusmodi Magiæ, aut Maleficij criminis cognitio, ad Inquisitores Fidei pertineat?

Respondeo, vt quid certum: quod verè ad illos pertineat, casu, quo crimen à Magis, seu Maleficis, siue Sagis, &c. patratum, adnexam habeat hæresim; aut expressam suspicionem illius inuoluat. Constat id ex cap. *Causam*. §. *sane de heret.* in 6. & docent communiter Doctores, Suarez lib. 2. de *Superstit.* capite 18. num. 12. Simancas de *Cathol. institut.* tit. 37. numero 16. Fagundez lib. 1. in *Decal.* cap. 45. num. 12. Farinac. de *heresi quæst.* 181. num. 101. Palaus *disp.* 1. de *superst.* pun. 13. n. 6.

At verò si crimen suspicionem hæresis careat, quia mera est superstitio; tunc non pertinet cognitio huius criminis ad Inquisitores, vt in eo capite. *Causam*, cauetur. Et ideo si delinquens huius criminis sit Clericus, à suo Iudice Ecclesiastico puniri debet; si laicus, à iudice sæculari, vel Ecclesiastico ad præuentionem; quia est delictum mixti fori. Sic Suarez loco citat. capite 19. num. 11. Sanchez libro 2. in *Decalog.* capite 38. num. 92. Palaus loco citat. cum alijs.

QVÆSTIO XLVIII.

An, etiam pertineat ad Inquisitores cognitio huius criminis; si solum est dubium, an sapiat manifeste hæresim?

Negant aliqui Doctores ex cap. *Accusatus de heret.* in 6. ibi: *Nisi hæresim sapienter manifeste.* Ita Glossa ibi, verb. *Manifeste.* & adducit textum similem, in cap. 1. de *cessib. eod. lib.* & capite 1. de *Pœnit. eod. lib.* & Ioan. de Rojas, *singul. fidei* 110. & alij apud Palaum.

Sed ego Respondeo, dicendum; quod quamuis speculative loquendo, hæc sententia sit vera; in praxi tamen vix occurrit casus, in quo Inquisitores procedere nequeant; quia semper ferè, aliquid hæreticum dicti delinquentes credant, aut hæresim sapiens committunt. Sic Delius libro 5. *Magi.* sectio. 2. vers. *Septimo*; ibi: *In ceteros superstitiosos Inquisitores Fidei, siue facta sint atrocitas, siue sint leuia, non inquirunt; nisi quando sapiunt aperte hæresim; vt Baptizare scienter iam Baptizatum, vel Baptizare Imaginem: quod superstitiosos verò magos; quia (vt ait Cyprianus lib. de duplici martyrori) qui magicis artibus vruntur, tacite Christum abnegant, dum cum dæmonibus habent fœdus. V. xque*

fiat, vt non, vel hæreticum quid credant, vel hæresim sapiens faciant; ideo vix vniquam incidet vllus talis, quin contra eos Inquisitores possint procedere. Hæc Delius. & Farinac. de *heresi quæst.* 0. 181. numer. 91. & ex illis, Palaus citat. numero 6. vbi agit de modo procedendi in hoc delicto, de quo latius Delius libro 5. citat. per totum. Gregorius de Valentia 2. 2. *disputat.* 6. *quæstio.* 13. *punct.* 4.

DISPUTATIO V.

De Adiuratione, & Superstitionibus in ipsa reperitis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Adiuratio?

Respondeo, dicendum: Quod adiuratio, est contestatio rei Sacræ, per quam aliqua persona, imperio, aut obsecratione, inducitur ad aliquid faciendum, vel omittendum. Sic D. Thom. 2. 2. *quæst.* 90. *art.* 1. & cum eo omnes Doctores. Legantur Suarez tom. 2. de *Relig.* lib. 4. à cap. 1. Caiet. Raph. de la Torre & alij 2. 2. loco cit. Valentia *disp.* 6. *quæst.* 8. Sanchez lib. 2. *Sum.* cap. 42. Lessius libro 2. de *Iustit.* capite 42. *dubit.* 13. Filliuc. *tract.* 24. capite 8. *quæstio.* 7. numero 200. Bonacin. in 2. *præcep.* *Decalog.* *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* ultimo. Trullench. libro 1. *Decalog.* capite 10. *dubit.* 14. Palaus tom. 3. *tractat.* 14. *disp.* 4. *punct.* 4.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit Adiuratio?

Respondeo, Quod est duplex, solemnus, videlicet, & priuatus. Illa est, quæ fit ex præscripta forma ab Ecclesia instituta, & à Ministris ad id deputatis, & consecratis. Hæc verò, quæ omni hac solemnitate caret.

Deinde Adiuratio vtraque, est duplex, alia deprecatoria, quæ fit deprecando, vt fecit Apostolus ad Rom. 12. *Obsecro vos per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra sancta, &c.* alia verò, imperatiua, quæ fit imperando; vt idem Apostolus fecit, adiurando Timothi. *Per aduentum Christi, & Regnum eius, vt prædicaret verbum Euangelij opportunè, & importunè.* Et ad huius generis adiurationem, debent reduci exorcismi Ecclesiæ, quibus dæmones adiurantur. Sic omnes DD. Præsertim citati.

Rursus Adiuratio adhuc est duplex, propria, videlicet, & impropria. Propria fit, cum contestamur Deum, vel Sanctos, vt ad ipsum relatos; quia hæc adiuratio habet ex se vim summam, & autoritatem ad rem optatam impetrandam. Impropria vero, cum contestamur Sanctos, secundum sua merita, & dignitatem propriam, absque speciali ad Deum habitudine: quia etsi adiuratio fit, non tamen est propria, esto ad illam reducatur: quia non habet illam summam vim, & efficaciam ad impetrandum; esto magnam habeat. Sic Palaus *punct.* 1. cit. sub *tit.* 2.

Q V Æ S T I O III.

An ut adiuratio licita sit, requirat eosdem tres comites, quos iuramentum requirit, nempe veritatem, Iustitiam & Iudicium?

Respondeo, Quod sic. Quia adiuratio habet quandam speciem iuramenti: ergo exigit ad sui honestatem eosdem tres comites, quos iuramentum nempe, veritatem, iustitiam, & iudicium. *Veritatem*, vt per Deum verum, aut per eius Sanctos, adiuret, animoque rei alicuius impetrandæ. *Iustitiam*, vt res petita aut imperata, licita sit, & honesta, & *Iudicium*, vt fiat in necessitate & cum debita consideratione, ac reuerentia. Sic omnes. Suarez tom. 2. lib. 4. de adiurat. cap. 4. n. 7. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 42. n. 5. Palaus de adiurat. disp. 4. pun. 1. n. 5. Trullench. lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 14. n. 1.

Q V Æ S T I O IV.

An, obsecrare aliquem, aut imperare, per falsum Deum, vt per Iouem, aut Iupiter, sit peccatum mortale?

Respondeo, Tanquam certum: Esse mortale, & grauissimum: quia tunc honor veri Dei, tribuitur falso deo: Et ideo qui sic obsecraret, vel imperaret, non adiurationem, sed idololatriam committeret. Sic Suarez capite 4. citat. numero 6. Sanchez numero 5. Palaus numero 5. Bonacina disputat. 4. circa 2. præcep. Decal. quæstio. 1. punct. ultimo numero 12. alias 11.

Q V Æ S T I O V.

An, etiam sit mortale; si à paupertate, petere, ob Deum, Eleemosynas?

Affirmant aliqui, eo quod in tali casu, constat quis diuinam auctoritatem ad iniquam Eleemosynam recipiendam: quo actu videtur eius auctoritatem grauiter contempnere, illam assumens, vt medium ad suam iniquitatem patrandam. Ita Suarez dicto libro quarto capite 4. numer. 7. quem citat, & sequitur Palaus disputat. 4. citata punct. 2. num. 5.

Sed probabilius, Respondeo solum esse veniale, contra virtutem religionis. Quia ille actus Eleemosynæ, vt à diuite operante procedit, est verè optimus: ergo non est grauis irreuerentia, contra Deum, inducere ad illum, ob Dei amorem; quamuis aliunde ex parte petentis sit iniquitas, & grauis iniustitiæ cum sicte Eleemosynam extorqueat. Sic Sanchez numero 5. citat. dicens id sibi fere certum esse.

Q V Æ S T I O VI.

An, qui adiuraret Deum, ad rem aliquam illicitam obtinendam; peccaret mortaliter?

Affirmandum videtur. Quia interuenit ibi grauis Dei irreuerentia, cum Deus interponatur, vt intercessor illius peccati.

R. P. Leand. in Decalogum.

Sed distinctione vtendo Respondeo, dicendum, mortaliter peccare, quando materia imperata, vel petita, est res mortalis; venialiter verò, quando res est venialis. Peccabit igitur mortaliter, vel venialiter, contra adiurationis religionem, considerata grauitate, vel leuitate materiæ rei illicitæ petitæ, vel imperatæ, vltra peccatum inductio- nis proximi ad malum. Sic Suarez numero 8. Sanchez num. 4. Bonac. num. 12. Palaus num. 6.

Q V Æ S T I O VII.

An, Adiuratio sit actus virtutis religionis?

Respondeo, dicendum, quod sit actus virtutis religionis, quando adiuratio fit per Deum, siue expressè, siue tacite. Quia in hoc adiurans tribuit Deo honorem, quod eius auctoritatem, tanquam plurimum apud omnes valentem interponat ad aliquid obtinendum. Quando autem adiuratio fit per Sanctos, absque tacito ad Deum respectu, tunc non est actus religionis; sed eius cultus, qui sancto illi debetur. Quare si adiuratio fiat per B. Virginem, pertinebit ad virtutem Hyperdulix; & si per alios sanctos, ad virtutem Dulix. Si autem obsecratio, aut imperium fiat, ob vitam alicuius personæ, veluti, Patris, amici, alteriusve rei humanæ, tunc talis actus non dicitur, nec est propriè adiuratio; & ideo non pertinet nisi ad humanam amicitiam; & ideo nec auget, nec minuit culpam, si aliqua committatur in hac obsecratione. Sic Suarez, libro 4. de adiurat. capite 1. à numero 4. vsque ad 7. Sotus libro 8. de iust. quæst. 3. artic. 1. Sanchez libro 2. Sum. capite 42. numero 3. Palaus punct. 1. numero 9.

Q V Æ S T I O VIII.

An, Adiuratio differat ab oratione?

Respondeo, differre, Primo, quia adiuratio formaliter, non est petitio, sed adstrahit à petitione, imperio, & obiurgatione. Secundo, quia per orationem aliquid à Deo petitur: at per adiurationem deprecatiuam, non petitur aliquid à Deo; sed propter Deum: quod si etiam à Deo aliquando petatur; tunc coniungitur adiuratio cum oratione. Sic omnes communiter. Suarez loc. citat. capite 1. à numero 8. Sanchez cap. 42. num. 1. Filliuc. tract. 24. cap. 8. quæst. 7. numero 202. Trullench. lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 14. numero 1. in fine. Palaus tom. 3. tract. 14. disp. 4. punct. 1. num. 10.

Q V Æ S T I O IX.

An, Adiuratio, etiam à Iuramento differat?

Respondeo, Etiam differre. Quia in iuramento adducitur Deus in testem veritatis: at in adiuratione adducitur, vt obiectum amoris, vel timoris eius, quem adiuramus, vt inde eius amore, vel timore incitetur, & ducatur ad concedendum quod petitur. Sic Sanchez loc. cit. numero 1. Suarez numer. 8. Trullench. num. 1. Palaus num. 10. vbi bene aduertit, aliquando adiurationem cum Iuramento misceri; vt patet ex Genesi 24. Vbi Abraham seruum suum adiurauit, & simul ad iurandum compulit.

QVÆSTIO X.

An saltem in omni iuramento promissorio, inueniatur adiuratio?

Affirmavit Valentia 2.2. disputat. 6. questio. 8. punct. 2. questio. 1. sine.

Sed tanquam certum, Respondeo. Non inueniri. Quia potest peti simpliciter ab aliquo iuramentum promissorium, non interposito, à petenti, diuino; vt in contractibus contingit: ergo iuramentum promissorium inueniri potest sine adiuratione. Sic Suarez d. cap. 1. num. 10. Sanchez numer. 1. Palaus numero 11.

QVÆSTIO XI.

An, Adiurationis sit aliquod præceptum, diuinum, naturale, aut Ecclesiasticum?

Respondeo, *Primo*, tanquam certum, nullum esse Adiurationis præceptum diuinum, aut naturale. Quia ex vna parte, cultus, qui per adiurationem Deo exhibetur, alio modo suppleri potest: Deinde, ex alia parte, ad obtinenda diuina beneficia, minime est necessaria; cum non adiurationi, sed simplici orationi, aut petitioni promissa sint.

Respondeo, *Secundo*. Quamuis per se non sit aliquod præceptum Ecclesiasticum adiurationis, cum nullibi extet; est tamen per accidens, ortum ex obligatione Officij Ecclesiastici, & administrationis conuenientis Sacramentorum. Quia Ministri Ecclesiæ tenentur ex præcepto Horas Canonicas recitare, & Sacramenta fidelibus ministrare: sed in horum administratione, & in illarum recitatione plures adiurationes, per Dominum nostrum Iesum Christum, & per Sanctos, continentur: ergo iam ex institutione Ecclesiæ, ortum est præceptum adiurationis. Non tamen est peculiare, sed conincidit cum præcepto Horarum Canonicarum, & ritè Sacramenta, & Missam administrandi. Verum est, quod aliquando, etiam possit cadere hoc præceptum, sub Officij obligatione; nam supposita hominis oblesse necessitate, tenentur Ministri Ecclesiæ ex officio subuenire necessitatibus suorum fidelium, per remedia conuenientia, quorum vnum est, iuxta Ecclesiæ ritum, adiuratio per exorcismos. Sic Suarez libro 4. cap. 4. à numero secundo, Sanchez libro secundo in Decal. capite 42. numero 4. Palaus tom. 3. tractat. 14. disp. 4. punct. 2. numero 1. Trullench. lib. 1. in Decal. cap. 10. dubitat. 14. numero 1.

QVÆSTIO XII.

An, cuiilibet licitum sit deprecative adiurare aliquem per Deum, Sanctos, aut aliquam personam?

Respondeo, Tanquam certum. Esse licitum, Constat, tum ex vlu Ecclesiæ deprecantis Deum in orationibus; Per Dominum nostrum Iesum Christum. Tum, quia honestum est, ad quoscumque inducendos ad aliquod bonum, vt inuocatione diuini Nominis. Sic D. Thom. 2.2. quest. 95. art. 1.

ab omnibus receptus. Legatur Raph. de la Torre ibi, Suarez, & Sanchez, mox citandi.

QVÆSTIO XIII.

An, adiuratus deprecative per Deum, teneatur sub præcepto, obedire adiurationi, aut adiuranti?

Respondeo, Tanquam certum: Non teneri. Patet: quia deprecato nullam obligationem inducit deprecatio; vt constat: ergo neque inducet adhuc vestita diuini Nominis contestatione, patet, quia Nomen Dei ibi adducitur, ad augendam tantum deprecationem, illamque efficaciorē reddendam, non ad immutandam. Sic omnes: Suarez 10. 2. de Relig. lib. 4. de Adiurat. cap. 4. num. 1. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 42. numero 12. quos citat, & sequitur Palaus tom. 3. tractat. 14. disputat. 4. de Adiurat. punct. 2. numero 2.

QVÆSTIO XIV.

An, item licitum sit cuiilibet superiori, adiurare imperatiue, aut coactiue suos subditos?

Respondeo, tanquam certum: Esse licitum, causa iusta sic adiurandi existente. Quia superiores, erga suos subditos, verè gaudent potestate eis imperandi, eosque cogendi: ergo possunt prædicta potestate vtī, vt diuini nominis reuerentia, per adiurationem interposita, impellantur magis subditi ad præceptum exequendum. Sic D. Thom. loc. citat. ab omnibus receptus, & ibi Raphaël de la Torre Suarez numero 13. Sanchez eod. numero 13. Palaus num. 3.

QVÆSTIO XV.

An, subditus peccet mortaliter contraveniens sui superioris præcepto, sibi per adiurationem imposito?

Affirmat absolute Tabiena v. adiuratio. numer. 6. Sed clarius, Respondeo. Peccare quidem mortaliter, casu, quo præceptum sit de re graui; non verò si sit de re leui, nam tunc solùm peccaret venialiter. Sic Suarez capite 4. numero 14. Sanchez eod. numero 14. Bonac. disputat. 4. cit. questio. 1. punct. vlt. numero 6. Palaus numero 3.

QVÆSTIO XVI.

An, subditus transgrediens superioris præceptum sibi per adiurationem impositum; sit non solùm transgressor præcepti, sed etiam periurus?

Affirmant, apud Suarez, Armilla v. Adiuratio num. 5. D. Anton. 2. p. tit. 6. cap. 8. Ianfenius, Toledo, & Maldonado.

Sed probabilius Respondeo, solùm esse transgressorem præcepti, non periurum. Sic communis Suarez capite 4. citat. numero 16. Sanchez libro 2. Sum. capite 42. numero 14. Sotus libro 8. de Iust. quest. 3.

quæst. 3. art. 1. col. mibi 3. ibi: Vnde fit consequens, quod qui contra adiurationem, sibi factam venit, etiamsi seruus sit, neutiquam est periurus, quod re vera esset, si ipse inuasset, licet fiat criminis inobedientia reus. Sic ille.

QVÆSTIO XVII.

An, ex transgressione præcepti superioris, adiuratione vestiti, consurgat duplex peccatum, nempe & contra virtutem Religionis, & contra iustitiam, obedientiam, aut castitatem præceptam?

Affirmabunt Authores primæ sententiæ, quæst. antecedentis.

Sed probabilius Respondeo, Non consurgere, nisi vnicum peccatum, nempe contra virtutem præceptam: non contra Religionem. Quia, vt supra est habitum, adiuratio etiam præcepto coniuncta, solum habet excitare adiuratum ad executionem præcepti: ergo ipsa non imponit præceptum: ergo &c. explicatur amplius. Nam adiuratus restituere, non remanet obligatus exequendi restitutionem, sub ratione adiurationis, cum sub quocumque fine restituat, obligationi satisfaciat: ergo adiuratio non inducit obligationem Religionis distinctam à præcepto cui adiungitur, tamen intra illam speciem faciat, vt efficacius obliget. Sic Palaus punct. 2. numer. 4. Suarez, & Sanchez loc. cit.

QVÆSTIO XVIII.

An, adiurans imperatiue eum, in quem nullam habet potestatem, peccet mortaliter?

Affirmant communiter Doctores, eo quod in hoc casu adiurans assumit nomen Dei in vanum, cum vsurpet potestatem in alium, quam non habet, quantum in se est. Ita Angel. verb. adiuratio numer. 1. D. Anton. 2. p. tit. 10. capit. 8. Armilla, & Tabiena V. adiuratio numer. 6. & alij apud Siluestrum.

Sed clarius Respondeo, Peccare quidem mortaliter, si res est notabilis, aliàs non. Sic Siluestr. v. adiuratio quæst. vltima explicans hoc modo aliquos Authores, quos pro prima sententia affert, vt Angelum, Riccard. & Archidiaconum. Sic etiam Margarita Confessor. in primo præcep. fol. 65. Sanchez lib. 2. sum. cap. 42. num. 13.

§. II.

De his, qui adiurare, & adiurari possunt.

QVÆSTIO XIX.

An omnis creatura intellectualis vel rationalis possit adiurare?

Respondeo tanquam certum. Possit. Quia quilibet creatura intellectualis, aut rationalis, (&

sola illa) contestari potest Deum, vel Sanctos, & ideo in primis Deus ipse, contestatione sui nominis, mouere potest creaturas ad aliquid faciendum: ergo & adiurare. Deinde Angeli, & homines, imo & dæmones, idem possunt, cum omnes hi possint repræsentare aliis nomen Dei, & Sanctorum, vt illius amore moueantur ad aliquid faciendum. Sic, vt certum, supponit Palaus tom. 3. tract. 14. disputat. 4. punct. 3. & antea, Suarez lib. 4. cap. 2. num. 1.

QVÆSTIO XX.

An omnes creatura rationales possint solemniter adiurare?

Respondeo tanquam certum: Quod non possunt solemniter; bene tamen priuatim. Primum constat. Quia adiurare solemniter, solum est datum Ministris Ecclesiæ, quales sunt insigniti gradu Exorcistæ, vt diximus p. 2. Secundum etiam patet: quia omnes alij possunt, priuatim, & per fidem in Christum, & inuocationem eius Sanctissimi nominis dæmones adiurare. Sic omnes. Suarez libro 4. capit. 2. numero 10. & 11. Sanchez libro 2. in Decalog. capit. 42. numero 18. Palaus disputatio. 4. punct. 3. num. 2.

QVÆSTIO XXI.

An, quisquis possit seipsum adiurare?

Respondeo tanquam certum: quod non. Quia certum est quod persona adiurata, debet esse distincta ab adiurante. Quia sicut nemo se ipsum rogare, aut deprecari potest, ita nec adiurare. Sic Suarez cap. 2. cit. num. 2.

QVÆSTIO XXII.

An possit licite ab homine adiurari Deus?

Respondeo tanquam certum: Possit. Quia sicuti possumus orare Deum, ita possumus, ei aliquid diuinum repræsentare, ob cuius amorem, aut merita, nostras orationes exaudiat. Id constat ex Scriptura, in qua legimus Moysem, & alios Prophetas orasse Deum, propter semetipsum, & propter Abraham, & alios iustos sibi dilectos. Et Ecclesia semper fere orat, per Christum. Igitur iam Deus adiurari potest ab homine: quamuis verum sit quod hæc adiuratio, potius obsecratio appellari, quam adiuratio debeat: vt bene D. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 17. ad 1. & quæst. 90. ar. 1. ad 3. Sic communis, legantur Suarez loc. cit. numero tertio Palaus eod. numero.

QVÆSTIO XXIII.

An etiam Angeli Sancti, necnon homines beati, possint à nobis licite, ac Sancte adiurari?

Respondeo etiam tanquam certum: Possit licite, ac sancte, si debito modo fiat. Constat, quia

quia repræsentatione Dei, & Sanctorum, moueri possunt ad præstandum postulatum: ergo possunt adiurari. Sic que habet vsus Ecclesiæ, nam omnes petimus à Virgine, aut per filium suum, aut per Conceptionem, Natiuitatem, vel Assumptionem suam &c. ergo. Verum est, quod hæc adiuratio Sanctorum, non est aliud, quam obsecratio quædam, & pars orationis ad ipsos. Nec enim adiurare possumus Sanctos cum imperio, sed cum reuerentia eos humiliter precati, non vt auctores bonorum, sed vt intercessores, vt bene aduertit Suarez loco cit. numero quarto. Sic etiam Palaus numero tertio licet non ita clare. Qua autem ratione possint adiurari homines viatores, habes supra.

QVÆSTIO XXIV.

An deinde, Dæmones, (& alij damnati) possint adiurari licite, & sancte?

Negandum videtur. Quia hi, nec amore, nec timore Dei, nec Sanctorum, ad operandum mouentur; sed omnia ex odio operantur: ergo non videtur posse adiurari.

Sed tanquam certum de fide, Respondeo, Adiurari posse sancte, ac licite, si debito modo fiat. Patet ex vsu Ecclesiæ, quæ ab initio consuevit adiurare Dæmones: qui vsus fundatur in Christi verbis, ac virtute, dixit enim *Marci ultimo*, de suis fidelibus: *In nomine meo dæmonia eiicient.* Et *Luca 10. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes &c.* vnde est etiam in Ecclesia peculiaris Ordo Clericorum ad exorcizandos, seu (quod idem est) adiurandos dæmones institutus: ergo si hæc adiuratio debito modo fiat, licita & sancta est. Sic omnes. S. Thom. 2. 2. *question. 90. art. 2.* Suarez libro 4. *capit. 3. numero sexto* Valentia 2. 2. *disputatio. 6. questio. 8. punct. 2.* Bellarmin. *tom. 2. de Sacram. libro 1. capit. 25.* Palaus numero tertio cit. Sanchez libro 2. *capit. 42. numero 15.* Qui bene ad rationem dubitandi respondet, dicendo, *Quod quamuis à dæmone non petatur, vt exeat à corpore, obfessi, vel nocere desinat, ob gloriam Dei, & ob eius nominis reuerentiam, quod adiurationis ratio petit, (vt supra est habitum) frustra enim id ab eis peteretur; quia ea voluntatis perversitate obstinati, quidquid agunt, ex odio Dei agunt: nihilominus dicuntur bene per exorcismos adiurari, propter similitudinem, & analogiam in hoc consistentem; quod sicut dum homines adiuramus, inducimus eos, vt propter Dei nomen, aliquid efficiant, vel caueant: ita dæmones in virtute, & potestate Nominis diuini, recedere compelluntur* Sic ille.

QVÆSTIO XXV.

An etiam Creatura insensibiles, vt sal, aqua, nubes, grandines &c, licite adiurari possint?

Affermandum videtur. Quia ex vsu Ecclesiæ constat, quod Sal & aqua, imo & nubes exorcizantur, aut adiurantur: ergo.

Sed tanquam certum Respondeo, Non posse proprie adiurari. Patet Quia creaturæ insensibiles minime sunt capaces ad percipiendam adiurationem, quæ fit per obsecrationem, petitionem, aut

imperium: ergo. Nec obstat ratio dubitandi; quia cum sal, & aqua exorcizantur, non ipsa, sed Deus, & dæmon adiurantur. Deus, vt in eorum vsu assistat, fauorem præstans: dæmon, vt fugiat & à nocendo desistat. Similiter quando adiurantur nubes, & grandines, non adiurantur ipsæ per se, sed Deus ipse, ne illa nocere permittat; & dæmon, ne illis vtendo nobis noceat. Sic omnes D. Thom. 2. 2. *questio. 90. art. 3.* Valentia *ibi, disputatio. 6. questio. 8. punct. 2.* Lessius libro 2. *capit. 42. dubitatio. 3. numero 72.* Suarez libro 4. *de Adiuratione capit. 2. numero 12.* Sanchez libro 2. *capit. 42. numero 37. & 38.* Bonac. *disputatio. 4. in 2. præcep. quest. 1. punct. ultimo nu. 3.* Trullench lib. 1. *in Decal. cap. 10. dub. 14. num. 14.* Palaus *diff. 4. punct. 3. num. 5. & alij mox citandi.*

QVÆSTIO XXVI.

An saltem creatura sensibiles irracionales, vt locusta, pulgon, & similia bruta, possint proprie adiurari?

Affermandum videtur. Quia animalia bruta videntur capacia passiu imperij: atqui adiuratio erga huiusmodi, potissimum consistit in imperio: ergo. Maior experientia probatur. *Primo*, nam sæpe videmus animalia, etiam ferocissima, imperium hominum formidare, atque ab operando desistere: ergo ob ipsum, poterit etiam à nocendo cessare.

Secundo, Quia coniuratores locustarum, bruchi (& aliorum lædentium arbores, sata, & alia virentia) vermium excommunicant eas, vocant in iudicium, & similia: ergo poterunt eas adiurare. Ita sentire (sine sensu certe) posset, qui teneret bruta animantia aliquam mentem, seu rationem habere; vt impie, & inepte tenuere Empedocles, Porphyrius, Plutarchus, necnon ex modernis Anton. Citadinus libro 1. *poster. Arist. capit. 3.* Laurentius Valla *capit. 9. sua dialecticæ* apud Raphael. de la Torre 2. 2. *questio. 90. art. 3. disp. vnica num. 4.*

Sed tanquam certissimum Respondeo, Non posse. Quia irracionales creaturæ nullius rationis sunt participes: ergo incapaces adiurationis, cum hæc sit opus rationis practicæ. Sic communiter omnes DD. cum D. Thoma *questio. 90. artic. 3. cit.* Raphael de la Torre, nuper adductus, & alij *questio. antecedenti.* Nec obstant argumenta contraria.

Ad primum enim Respondeo negando bruta esse proprie capacia imperij. Quod si aliquando ad imperium hominum videmus fugere, aut formidare, vel accedere, non ideo est quia vocum significationem percipiunt; sed quia ex gestu truci, aut verborum stridore horrido, naturali instinctu iudicant esse fugiendum: sicut è contra ex vultu amabili, & oculis lætis esse accedendum; hoc autem non sufficit, vt adiurationis vi aliquid faciant.

Ad secundum iam dicam quæst. sequenti.

QVÆSTIO XXVII.

An sit licitum, locustam, Bruchum, & alios vermiculos, in iudicium euocare, & contestata lite, excommunicare, & anathematizare?

Affirmant esse licitum, nullamque in hoc modo coniurandi superstitionem contineri. Felix Malleol. in *Malleo Malefic. tom. 2. libro 6.* Sprenger in *Malleo tom. 2. question. 2. capit. 1.* Caslaneus *consil. 1. numero 123. part. 5.* & Anonym. *tractat. 2. de exorcismis.* Et probant quia praxis est, apud aliquas nationes, contra prædictos vermes, instituere iudicium processum; sicut fit contra facinorosos, & contestata lite, anathematis censura exterminari, ut refert Delrius *lib. 3. Mag. disq. part. 2. q. 4. sect. 8.* & post *lib. 6. in Anacephalast. monit. 1. 1.*

Sed tanquam certum omnino Respondeo omnino esse illicitum, superstitiosum, vanum, ac ridiculum, tales vermes ad iudicium simul cum plebe, cui nocent, vocare: ac, constituto ex utraque parte procuratore, & aduocato, accusare, & auditis rationibus ex utraque parte, tandem excommunicare, & anathematizare, & ab illis locis exterminare, ac abigere. Probat manifeste. Quia si lis, contra irrationabilia intentetur; sunt litis, & sententiæ percipiendorum incapacia. Si vero, aduersus dæmones, à quibus mouentur sæpe; nil refert illos accusare, aut defendere, aut excommunicare: ergo. Nec refert, quod dicta animalia sæpe sententiæ obediunt, ac nocere desinant. Quia id non euenit ex virtute sententiæ late, sed ex potestate dæmonum, qui auferunt dicta animalia nocentia, ut sic vana hæc, & superstitiosa hominibus persuadeat. Sic Nauarr. *libro 5. consil. tit. de sent. excommun. consil. 2. alias 5.* Sotus *libro 5. de Iust. question. 12. artic. 2.* & *libro 8. question. 3. artic. 3. fine.* Delrius *disquisit. Magic. loc. citat.* Suarez *tom. 5. in 3. p. disputatio. 5. sect. 1.* Henriquez & Rodriguez, quos omnes citat, ac sequitur Sanchez *libro 2. sum. capit. 42. numero 39.* Valentia *2. 2. disputatio. 6. question. 8. punct. 2.* Palaus *tom. 3. tract. 14. disputatio. 4. punct. 3. numero 6.* Trullench *libro 1. in Decalog. capit. 10. dubio 14. in fine.* Raphael de la Torre *2. 2. question. 90. art. 3. disputatio. unica numero septimo Bonac. in noua edit. disputatio. 4. in 2. præcep. Decalog. question. 1. punct. ultimo numero quarto vers. An autem.* Filliuc. *numero 219. late Torreblanca libro 9. Iuris. spirit. capit. 13.* & alij. Qui communiter dicunt, non excusari à mortali, qui has creaturas irrationales, modo enarrato, adiurant. Legatur Palaus.

QVÆSTIO XXVIII.

An saltem, possit quis prædicta bruta adiurare, si non obsecratione, aut imperio moralis, physica tamen & efficaci virtute supernaturali?

Respondeo, Posse. Quia sicut Christus Dominus virtute propria imperauit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna, ita ut videntes mirati fuerint, dicentes, *Quis est hic qui*

uentis, & mari imperat, & obediunt ei? Ita serui eius in fide, & virtute illius possunt idem facere. Possunt enim imperare huic monti, ut hinc transferatur, & faciet, & locustis, ut recedant, & obediunt; non morali, sed (ut ita dicam) physica obedientia. Sic Suarez *libro 4. capit. 2. fine* & ex illo Palaus *punct. 3. fine.* Qui bene aduertit, adiurantiem in hoc casu, debere cognoscere, se ad hos operandos effectus, supernaturali virtute præditum esse: quod facile cognoscet, an ex virtute diuina, an ope dæmonis, hæc præstet ex dictis *supra tract. de superstitione.* Legatur ad idem, Sanchez *cap. 4. 2. cit. fine.* & Lupus *in edict. Inquisit. part. 3. lib. 15. dist. 5. fine.*

§. III.

De assistentia dæmonum in corporibus obsessis.

QVÆSTIO XXIX.

An, ut quis dæmonium habere dicatur, sit necessarium, quod dæmon sit in ipso homine; & aliquam potestatem in eo habeat?

Respondeo, Affirmatiue. Pro quo sciendum, quod duplici modo potest dæmon homini assistere; exterius, nempe, & interius. Si igitur solum exterius homini assistat; non dicitur homo dæmonium habere; alias S. Iob, D. Antonius & alij Sancti, imo & ipse Christus Dominus dicerentur habere dæmonia, essentque dæmoniacy, cum sæpe illis dæmonium assisteret tentando, & vexando, quod est blasphemum, igitur, ut quis dæmonium habere dicatur, requiritur, quod hoc illi interius assistat, & habeat aliquam potestatem in eius corpus. Sic omnes. Legantur Thyreus *lib. de dæmoniacy capit. 2.* Sanchez *libro 2. sum. cap. 42. num. 6.* Palaus *tom. 3. tract. 14. disputat. 4. de Adiurat. punct. & num. ultimo.* Iodocus *v. dæmones numer. 24.*

QVÆSTIO XXX.

An, dæmon vnitur corpori obsessi, sicut anima vnitur corpori, quod informat?

Respondeo, Tanquam certum. Non vniri sic, sed diuerso omnino modo. Non anima vnitur corpori tripliciter; videlicet, ut forma, ut motor intrinsecus, & ut finis. Ut forma, dat esse specificum; ut motor, dat vegetationem, & sensationem; & ut finis, dat ipsi perfectionem. Dæmon vero solum vnitur corpori obsessi, ut motor extrinsecus; & ideo, non vegetat corpus, nec dat ei sensum; nec audit, nec videt per corpus, & ideo non talis motor, sicut est anima. Sic Toftatus *super Matth. cap. 8. quest. 113. ad 2.* Sanchez *num. 6. citat.* Lupus *in edict. S. Inquisit. part. 3. libro 22. dist. 1. art. 1. diff. 3.*

QVÆSTIO XXXI.

An, dæmon assistens corpori obsessi, exercent in eo, omnes vires eius corporales ad motum localem pertinentes?

Respondeo exercere. Quod facit duobus modis. *Primo*, mouendo ipsum corpus, ad motum per se ipsummet dæmonis coniuncti, seu ad hærentis corpori. *Et secundo* per apprehensionem ad imperium voluntatis mediante potentia executiua. Sic Bartholom. Sybilla, Henric. de Asia, quos citat, & sequitur Lupus loco citat. diff. 4. ubi aduertit, *Quod licet corporalis natura obediat imperio spirituum, quantum ad motum localem, v.g. suscipiendo impulsus, impetus, projectionem &c. oportet tamen intelligi cum limitatione (scilicet) ad certam unionem, & presentiam ipsorum spirituum ad corpora, qua mouere volunt.* Sic ille.

QVÆSTIO XXXII.

An, dæmon possit ingredi in corpus humanum, & ab illo egredi, per quamcumque eius partem?

Negandum videtur. Quia omnes fideles oscitantes, os signo crucis muniunt, vt dæmonibus introeundi in illos, tali signo, potestas auferatur: ergo signum est, quod per os intrent.

Sed tanquam certum: Respondeo. Quod licet dæmones, sæpe per os obsessorum intrent, ac exeant; nihilominus, possint facile per quamcumque partem corporis ingredi, ac exire, nempe, per os, aures, nares, perque alios quoscumque meatus, & poros; imo, & per quascumque alias solidissimas partes; Quia has penetrare, sine apertione, & ruptura spiritibus est facile. Nec per hoc potest improbari, sed potius laudari debet consuetudo cruce signandi os, eo quod per ipsum, sæpe dæmones ingredi, ac exire soleant. Sic omnes. Legantur Thyreus loc. cit. cap. 9. Sanchez cap. 4. 2. num. 7. Raph. de la Torre 2. 2. q. 90. art. 2. disput. 23.

QVÆSTIO XXXIII.

An, dæmon possit residere in quavis hominis parte; necnon totus in toto, & totus in qualibet parte illius, instar animæ rationalis?

Respondeo: vt certum. Posse dæmonem pro arbitratu suo, totum hominem, ac omnes collectim eius partes, vel diuisim occupare, vt caput, brachia, ventrem, tibias, & cæteras partes seorsum, & omnes simul: verum est, quod ab anima in hoc discriminetur; nam cum anima omnium partium corporis sit forma, omnes viuificet, non potest aliquas viuificare, & alias non. Dæmones verò, cum in corporibus, vt motores resideant, non vt formæ, possunt pro sua voluntate omnes, vel solum aliquas partes occupare. Sic omnes, præcipue Thyreus, Sanchez, & Tor-

re locis citatis. Difficilius est determinare loquendo de facto, quas partes hominis obsessi occupent. Pro quo fit,

QVÆSTIO XXXIV.

An, Dæmones de facto, regulariter loquendo, in corde, aut prope illud, resideant?

Respondeo: Affirmatiue. Quia, quamuis, vt nuper diximus, dæmon in qualibet corporis parte possit esse, & totus in toto, ac totus in qualibet parte instar animæ rationalis, (non vnitus sed per se stans, sicut motor, & gubernator nauis, nauis assistit) & nunc in vna, nunc vero in alia: tamen de facto, eius assistentia regulariter est in corde, aut prope illud, vt inde prauos motus excitet: quia cum principium omnium actionum corporis humani sit cor, vt facilius vexare, ac exagitare totum corpus possint, suas sedes in corde, vel prope cor, eligunt. Sic Thyreus, Sanchez, & la Torre citati. Palauus disputat. quarta punct. & numero ultimo. Iodocus vers. dæmones num. 32.

QVÆSTIO XXXV.

An, in vno, & eodem homine, possint esse multa dæmonia?

Negarunt quidam, suppressis nominibus, citati ab Abulensi in S. Math. quest. 136. eo quod obstat odium crudele, quod dæmones habent inter se, propter quod nequibunt in eodem domicilio habitare.

Sed tanquam de fide certum respondeo dicendum, quod possint esse. Constat ex Matth. cap. 8. ubi dicitur, legionem dæmoniorum vnum vexasse hominem: & Luca 8. Christum eiecisse à Magdalena septem dæmonia: ergo. Deinde constat: quia dæmones carent quantitate: ergo ubi vnus est, ibi innumeri esse possunt. Sic omnes, legantur Abulens. & Sanchez loc. cit. Raphael de la Torre 2. 2. q. 90. art. 2. disput. 23. Qui ex D. Thoma bene ad rationem dubitandi dicit, quod quamuis dæmones, maxime inter se dissideant; tamen in nocendo hominibus, societatem inierunt, & vnanimes conspirarunt.

QVÆSTIO XXXVI.

An plures Dæmones plus vexent corpus obsessi, quam vnus, & quomodo?

Respondeo: Circa primum, plus vexare, communiter loquendo. Quia plures sunt ad id intenti. Constat ex illo dæmoniaco à legione dæmoniorum, idest, à 6666. occupato, cui plures dæmones plura tormenta inferebant: habebat enim habitationem in monumentis; non poterat eum quisquam catenis constringere; diu, & noctu in montibus vagabatur, lapidibus se concidebat, &c. sic la Torre disp. 23. cit. n. 2. Dixi, communiter loquendo, quia certum est, quod vnus dæmon solus, tantum potest nocere homini quantum plures, vt ait Iodocus v. dæmones n. 35.

Circa

Circa secundum, ex eodem, Respondeo quod multis modis possumus imaginare, dæmones inhabitantes in vno homine tot, & tantas molestias inferre. Primo modo, vt singuli in propriis, ac distinctis partibus hominis resideant, in quibus quisque operetur, cruciando, & torquendo &c. Secundo modo, vt omnes in omnibus partibus hominis essendo, quilibet diuersa inferant nocumenta: ita vt v. g. quidam cor constringant, alij percutiant, &c. Legatur la Torre *loc. cit.*

QVÆSTIO XXXVII.

An, dæmones, ex infimo solum Ordine, vel gradu, hominum obsideant corpora, eaque vexent?

Affirmandum videtur. Quia Angeli supremi Ordinis, vt Cherubim, ac Seraphim, non se immisceant mundanis negotiis, sed contemplationi soli, & amoris Dei vacant: ergo, neque mali spiritus ordinis superioris mala nostra meditantur, puta ingressum in corpora, aut animarum tentationem; sed solis malis spiritibus inferioris ordinis referuatur, cæteris nil de hoc cogitantibus, flammis perpetuo in inferno detruis.

Sed omnino Respondeo vt certum, quod non solum dæmones ex infimo ordine, vel gradu, hominum ingrediantur corpora, illaque vexent; sed etiam ex ordine superiori. Quia id colligitur ex Paulo ad *Ephes. 6.* dicente: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus Principatus, & Potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spirituales nequitias in cœlestibus.* Ecce, Principatus, & Potestates, qui sunt ex ordine superiori dæmonum, dicitur esse nobis infestus: possunt igitur ingredi humana corpora. Quia vero ex infimo ordine dæmones molestent, & ingrediantur mortalia corpora, nulla potest esse ratio dubitandi, cum infimus eorum gradus exposcat, vt in his curis se intromittant. Igitur ex omni gradu, ac ordine dæmoniorum, cupiunt ingressum in hominum corpora, & perficiunt, quando Deus hoc illis permittit. Sic Raph. de la Torre *loc. cit. disp. 25.* Iodocus *verb. dæmones, n. 34. ek Thyreo cap. 12.*

§. IV.

De signis, quibus aliquis cognoscitur esse dæmoniacus, & à dæmone obsessus.

QVÆSTIO XXXVIII.

An, si quis non possit continuare esum carnis hœdina per dies triginta, iudicari debeat dæmoniacus?

Affirmat Samarinus 1. p. *Sacerdotalis tract. de Exorcismo cap. 3.*

Sed omnino oppositum, Respondeo. Quia tale iudicium, esse optimum, ad cognoscendam, & detegendam Epilepticorum affectionem; non vero obsessorum à dæmone, seu Enesugmenorum, qui

plerique Epileptici non sunt, optime sentit Delrius, *lib. 6. disquis. Magic. c. 2. sect. 1. quest. 3. vers. Samarinus, pag. mil. 184.*

QVÆSTIO XXXIX.

An, sit iudicandus dæmoniacus homo ille, qui oculos terribiles, & horribilem, ac truculentum vultum &c. habet?

Affirmandum videtur. Quia ipsi dæmones sunt terribiles, crudelissimi, ac truces: ergo tales formas illis, in quibus habitant imprimunt. Ita sentiunt Samarinus *loco citat.* cui consentit Delrius.

Sed clarius Respondeo, Esse iudicandum dæmoniacum, coniecturaliter tantum, non certitudinaliter: eo quod possit nonnunquam quis habere oculos terribiles, ac vultum truculentum, ab infirmitate aliqua, aut à natura. Sic Raphael de la Torre 2. 2. q. 90. art. 3. *disp. 26. n. 3.*

QVÆSTIO XL.

An sit certum signum obsidentis dæmonis stupor membrorum, & vitalium omnium fere operationum priuatio?

Affirmandum videtur: ex obsesso illo, qui, vt dicitur *Math. 9. & Luca 11.* priuatus erat visu, auditu, & locutione.

Sed Respondeo dicendum esse signum quidem, sed non omnino certum, & indubitatum; sed coniecturale tantum. Quia talis stupor, operationum vitalium priuatio, interdum prouenit à morbis caducis. Sic Raphael de la Torre *disputatio. 26. numer. 3.*

QVÆSTIO XLI.

An sit certum signum hominis obsessi, si habeat vires, qua excedere videantur facultatem hominis?

Respondeo dicendum, quod quamuis sit, signum generans vehementem suspicionem, ac coniecturam inhabitationis dæmonum in tali homine, non tamen certum, & infallibile. Quia multi sunt adhuc nostris temporibus ingentium virium, quos tamen non proinde obsessos esse dicimus. Sic la Torre *loco citat. numero tercio* sed, vt dixi, vere generare suspicionem vehementem; constat ex Rituali Rom, *tit. de exorcizandis obsessis*, & tradit Lupus *part. 3. lib. 22. dist. 4. artic. 3.*

QVÆSTIO XLII.

An sit certum, & indubitatum signum, emergence, aut obsessi; si loquatur sermonem alienum à patria sua, quem ante morbum non didicerat?

Negat adhuc hoc signum esse infallibile Lemnius, qui libro 2. *capit. 2. de Oculis natura,* docet,

docet, melancholicos, & phreneticos, ex frequentissima humorum ebullitione, & vehementi spirituum agitatione, posse variis linguis loqui; quamuis antea nullam earum nouerint.

Sed vt quid certum Respondeo, Esse certum, & indubitatum signum energumeni. Quia impossibile est, hominem proferre suos conceptus peregrina lingua, quam minime didicit: ergo debet esse ab aliquo spiritu inhabitante talem hominem; siue spiritus ille bonus, sit, siue malus, vterque enim omne genus linguarum probe sciunt. Sic communiter Doctores. Sammarinus, quem citat, & sequitur Delrius *question. 3. cit. vers. Sammarinus. Sotus libro 8. de Inst. question. 3. artic. 2. ad 2. vers. Primo argumento subnotatur. Ciruelo de superst. 3. p. capit. 8. Thyreus de Dæmoniis capit. 22. Sanchez libro 2. capit. 42. numero nono Raphael de la Torre 2. 2. question. 90. artic. 3. disputatio. 26. numero quarto. Qui bene addunt, ad idiomatis peregrini signum, referri scientiam legendi, aut scribendi, aut cantandi, aut rerum naturalium nullo studio comparatam. Sic etiam ex Rituali Rom. docet Lupus loco cit. Iodocus v. dæmones, n. 43.*

QVÆSTIO XLIII.

An possit certo quis iudicari dæmoniacus, si quando leguntur exorcismi super eum, conturbetur?

Respondeo, Posse certo. Quia est signum efficax, vt ait Sammarinus loco citat. & ex illo Delrius. Quia addunt hæc alia signa, quæ inter coniurandum energumenum occurrunt. Nam quando Sacerdos (inquiunt) ponit manum super caput Energumeni, tunc aliqui sentiunt sub manu rem frigidissimam, tanquam glaciem. Aliquibus descendit ventus per humeros, & renes, qui est frigidissimus. Aliquibus caput in immensum aggrauatur. Aliquibus cerebrum constringitur, & perforatur, sicut si gladio percuteretur. Aliquibus inflammatur caput, & facies, & aliquando tota persona, ac si esset vapor ignis. Aliquibus febris immensa cum doloribus capitis euenit, & totum corpus extenuatur, & tangitur: sed omnia ista accidentaria parum durant, quia coniuratio tollit dæmonis vigorem. Aliquibus constringitur guttur, adeoque videntur strangulari. Aliquibus ad orificium stomachi mouetur quædam res ad modum pilæ, ac si essent vermes, ac formicæ, aut ranæ. Quibusdam accidit vomitus magnus stomachi. Aliquibus magna tortura in visceribus Nonnullis venter vehementer inflatur. Quibusdam constringitur cor, ac si intollerabiliter feriretur. Ostenditur etiam dæmon in aliqua corporis parte palpitando, sicut piscis, aut in modum formicarum. Aliquando pertransit à capite vsque ad digitos pedum, sicut ventus, & è contra. Sic illi.

QVÆSTIO XLIV.

An, suspecti sint de dæmonio inhabitante, qui recusant inuocare nomen Iesu, aut Mariæ, aut recitare aliquem Psalmum, aut aliam piam orationem?

Respondeo omnino esse suspectos. Sicuti sunt illi, qui concutiuntur terrentur, fiunt impatientes, & blasphemant, quando eis adhibetur Sanctorum Reliquiæ, Agnus Dei benedicti, aut Crucis signum frontibus eorum imprimitur; aut aqua benedicta asperguntur: aut Sacrosancta Eucharistia ostenditur, vel in aurem ipsorum lingua peregrina insufurratum fuerit illud Deuter. 32. *Deum, qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini Creatoris tui.* Sic ex Thyreo libro 6. capit. 26. docet Iodocus v. dæmones num. 45. Raphael de la Torre 2. 2. quest. 90. art. 2. disputat. 26. numer. 9. lege de aliis signis loquentem Iodocum loco citat. num. 27. 28. 41. & 44.

§. V.

De Modo eiiciendi dæmones ex obsessis.

QVÆSTIO XLV.

An, in Ecclesia sit potestas à Christo data, coercendi, & imperandi dæmonibus, eosque ex obsessis eiiciendi?

Respondeo tanquam certum de fide. Esse in Ecclesia. Constat primo ex Luca 10. vbi dicentibus Apostolis suo Magistro Christo: *Domine etiam dæmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo.* (intellige, propter potestatem ab ipso Domino eis collatam *Math. 10.*) subdit Christus, quasi renouans talem potestatem: *Ecce dedi vobis talem potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones (idest, dæmones) & super omnem virtutem inimici, (idest, exercitum dæmoniorum) Et Marci ultimo. In nomine meo dæmonia eiicient.* Secundo constat ex multis miraculis, quæ patrarunt Apostoli, circa expulsionem dæmoniorum, vt constat ex loco Lucae adducto, & ex lib. Actuum Apostol. capit. 9. & 15. Et tandem constat ex Exorcismis ad hunc effectum ab Ecclesia institutis. Sic omnes Catholici.

QVÆSTIO XLVI.

An etiam in Ecclesia sit potestas immittendi dæmones in homines, vt eos corporaliter vexent?

Affirmant aliqui Authores esse nunc in Ecclesia talem potestatem; eo quod, in primitiua, fuisse Apostolis concessam, constat ex scriptura Sacra, in qua habetur, quod Apostolus Paulus tradiderit Sathanæ incestuosum Corinthum. 1. *Cor. 5.* & Hymeneum, atque Alexandrum ob eorum blasphemiam, 1. *Timoth. 1.* Confirmans suam sententiam,

tiam, quia sæpè cum dæmones eiiciuntur ab hominibus, petunt ab exorcistis, vt eis liceat intrare in alios homines, vt petiit quidam dæmon, quem ex Artemia Imperatoris Diocletiani filia eiecit S. Cyriacus, vt refert Surius *to. 4.* ergo dæmones cognoscunt hanc potestatem habere Exorcistas. Ita sentire videtur Iodocus *v. dæmones numer. 39. v. Tertio, & numer. 58. vers. Tertio* ex Thyreo libro sexto, capite 16. & 50.

Negant verò contra alij, docentes, quod licet Apostoli omnes habuerint dictam potestatem immittendi dæmones in aliquem hominem; tamen ad posteros nunquam fuisse deriuatam; quia (inquit) si deriuata fuisset ad posteros, & modo extaret in Ecclesia, semel, aut iterum executioni mandaretur, quod certe non fit. Sic Raph. de la Torre *2. 2. q. 90. art. 2. disp. 1. n. 6.*

Sed ego clarius, ac probabilius Respondeo. Et fuisse talem potestatem in Apostolis, vt omnes vtriusque iuris Doctores affirmant; & deriuatam fuisse ad posteros, & nunc in Ecclesia extare: non tamen occurrere posse, moraliter, casum, in quo talis potestas possit executioni mandare, eo quod aliis modis, & pœnis criminosi puniri queant. Et sic in concordiam redigi possunt Authores pro vtraque sententia adducti. An autem possit ad exorcista facere, casu, quo id petat dæmon dicemus *infra questio. 67. & 68.*

QVÆSTIO XLVII.

An, potestas expellendi dæmones possit esse naturalis?

Affirmarunt quidam Medici, inter quos fuerunt Fulginas, Forliuius, Garbus, & alij, attribuentes hanc potestatem hominibus temperaturam quandam æqualitatis, ex humorum, & qualitatum actiuarum ad pondus æqua mixtione habentibus.

Sed tanquam certissimum Respondeo. Minime posse esse naturalem. Patet, tum; quia nullus homo mortalis, & corporeus potest habere imperium, aut potestatem cogendi dæmones, qui incorporei, & immortales sunt, vt fugiant, aut aliquid aliud faciant. Tum etiam; quia potestas eiiciendi dæmones connumeratur inter gratias miraculorum, vt ait D. Thom. *de potent. q. 6. art. 9. argum. 15.* Estque Donum Dei, vt dicitur *1. ad Corint. 12.* ergo talis potestas supernaturalis est. Vnde opinio Medicorum relata, omnino reiicienda est. Sic Raph. de la Torre *loc. cit. disp. 3. per totam. Iodocus cit. n. 52.*

QVÆSTIO XLVIII.

An, hæc potestas eiiciendi dæmones solemniter, sit solis Exorcistis concessa?

Respondeo, Tanquam certum, dicendum, quod solum Exorcistis sit concessa potestas eiiciendi dæmones ex obsessis, solemniter. Quia exercitium huius potestatis est actus Ordinis Ecclesiastici, vt alias diximus: ergo solemniter nequit exerceri, nisi ab ordine tali insignitis, qui sunt Exorcistæ. Dixi, *solemniter*, quia adiurare dæmones præcipiendo illis exire, nuda, ac simplici adiuratione, omnibus vtriusque sextus est licitum, vt omnes fatentur.

R. P. Leand. in Decaloguu.

QVÆSTIO XLIX.

An omnes Exorcista potiantur dono actuali eiiciendi dæmonia?

Negandum videtur. Quia gratia hæc eiiciendi dæmonia pertinet ad gratiam miraculorum, at huiusmodi gratiam, sicuti alias gratis datas, diuidit Spiritus Sanctus singulis prout vult, vt ait Paulus *1. Cor. 12.* ergo gratia hæc eiiciendi dæmones, non conuenit omnibus Exorcistis, sed quibusdam sic, quibusdam non. Propter hoc, & alia argumenta, hanc negatiuam partem esse probabilem, affirmat Raph. de la Torre *2. 2. questio. 90. art. 2. disputat. 5. numero 14.*

Sed, vt certum mihi Respondeo: omnes Exorcistas potiri dono actuali eiiciendi dæmonia, quotiescumque se offerat occasio, & eiectio illorum sit expediens. Probatur. Quia ordo Exorcistarum est verum Sacramentum à Christo Domino institutum, inter alios effectus, ad pellendos dæmones è corporibus obsessis, vt diximus, *2. p. tr. 6. disp. 1. q. 6. & disp. 2. q. 13. & 14.* ergo ex vi Sacramenti recepti, omnes Exorcistæ habent hanc gratiam, & potestatem ad abigendos dæmones: ergo quotiescumque se offerat occasio, & expediat, actualiter eiicient. Sic tandem hanc partem, vt probabilior, tenet Raphaël *loc. cit.*

QVÆSTIO L.

An sint aliqui Exorcista, qui præ cæteris, efficacius eiiciant è corporibus obsessis dæmonia?

Respondeo, Tanquam certum. Esse quidem; quod experientia docet: & Historiæ memorant. Sed vnde proueniat, obscurum est. Nam in primis non prouenit à Sanctitate; quia interdum sunt homines mali, qui hac gratia pollent. Prouenit igitur vel ex deputatione Spiritus Sancti diuidentis dona sua prout vult: vel ex multiplicatis actibus potestatis expellendi, ex qua multiplicatione fides, & fiducia adiurantis robustiores fiunt, experientes felicem euentum. Legatur la Torre *loc. cit. n. 17.*

QVÆSTIO LI.

An, sanctitas, & morum integritas sit requisita in Adiurante dæmones, ad eiiciendos illos?

Affirmarunt aliqui, quos recenset Tostatus *sup. 7. capit. Math. questio. 33.* docentes, minime frui potestate eiiciendi dæmones, illos, quibus gratia, & Charitas deest.

Sed Tanquam certum Respondeo. Minime esse necessariam sanctitatem, aut morum integritatem; in eo, qui potestatem eiiciendi dæmones, per ordinem receptum, habet: Constat id ex Scriptura Sacra *Matth. 7. Luca 9. & 10. & Marci 9.* vbi fit mentio quorundam hominum, qui dæmonia eiecerunt; tametsi peccatores fuerint. Sic Sanchez *libro 2. sum. capite 42. numero 16.* per hæc verba: Potestas autem hæc, non innititur Sanctitati Ministrum;

etsi ea non parum iuuat; sed inuocationi nominis diuini, fidei, & Sanctitati Ecclesie, in cuius persona exorcismi ab eius Ministris dicuntur. Sicut nec Sacramentorum efficacia à Ministris sanctitate pendet. Sic ille ex D. Thoma Suario, & Thyreo. Sic etiam Iodocus v. *dæmones num. 52.* Raphaël de la Torre 2. 2. q. 90. art. 2. disp. 7.

Et alij, qui omnes tamen fatentur sanctitatem, ac morum integritatem, maximè conducere ad exterminandos dæmones. Quod idem dicunt, loquendo de necessitate fidei virtutis Theologicæ, & fidei, quæ annumeratur inter gratias gratis datas.

QVÆSTIO LII.

An sit aliquod dæmoniorum genus, quod difficilius, quam cætera, ab obsessis abiguntur?

Respondeo, Tanquam certum: Esse. Id namque constat tum ex Scriptura, narrante de illo dæmone, quem Apostoli non potuerunt eiicere, cum quamplurimos alios expulissent. *Matth. 17. & Marci 9.* Tum ex experientia Exorcistarum, affirmantium esse aliquos dæmones, qui facile, alios verò, qui difficilius, & magno cum labore, expelluntur. Sic omnes.

QVÆSTIO LIII.

An, genus dæmoniorum, quæ difficilius ab obsessis pelluntur, sint dæmones lunatici, surdi, & muti?

Negant aliqui existimantes, quod dæmones, qui difficilius pelluntur, & ad quos fugandos, necessum sit, Exorcistas oratione, ac ieiunio muniri, esse dæmones superiorum ordinum, eo quod maiores vires possideant.

Alij dicunt, non hos esse; sed illos dæmones, qui neque tantillam requiem miseris obsessis impartiuntur.

Alij neque hos; sed illos, qui diutius Energumenos vexarunt.

Alij denique, non prædictos; sed solum dæmones, qui sunt lunatici, surdi, ac muti, difficilius expelli, volunt. Quia id videtur clare colligi ex scriptura *Matth. 17. & Marci 9.* vbi Apostolis sciscitantibus, quare non potuerunt dæmoniacum puerum liberare? Respondit Iesus, *Hoc genus dæmoniorum in nullo potest exire nisi in oratione, & ieiunio.* At sic est, quod ille dæmon crucians, ac vexans illum puerum, erat lunaticus, surdus, & mutus: vt constat ex locis scripturæ citatis: ergo. Sic tenet Raphaël *loc. citat. disp. 9. à num. 6.* Qui *num. 10.* reddit rationem, aut causam, quare huiusmodi difficilius expelluntur, dicendo, causam esse; quia cum maiorem potestatem accipiant, supra obsessos; maior subinde vis requiritur in eos pellentibus.

Sed ego Respondeo, dicendum, quod licet regulariter loquendo, difficilius expelluntur dæmones lunatici, surdi, ac muti, vt benè probat Raphaël; tamen aliquando potest accidere, quod alij dæmones maiorem à Deo potestatem accipiant ad vexandos homines, & consequenter difficilius expelli valeant.

QVÆSTIO LIV.

An, ad expellenda dæmonia lunatica, surda, & muta, omnino sit necessum, Exorcistam oratione, & ieiunio muniri?

Negandum videtur. Quia nec sanctitas, nec fides, nec morum integritas est omnino requisita in adiurante, dæmones, ad illos expellendos: ergo nec necessaria erunt ad idem, oratio, & ieiunium: Erunt solum ergo ad effectum expulsionis, valde condacentia, sicut sunt alia enumerata. q. 51.

Sed omnino, Respondeo orationem, & ieiunium esse omnino necessaria in Adiurante ad expellenda dæmonia lunatica, surda, & muta. Quia sic colligitur ex verbis Iesu dicentis *Mar. 9.* *Hoc genus Dæmoniorum non potest eiici, nisi in oratione, & ieiunio.* vbi, vt vides, absolutam potestatem negat, nisi precedentibus oratione, & ieiunio: Et hoc, non ob aliam causam, nisi quia sic placuit ipsi Christo Domino. Sic la Torre *loc. cit. disp. 9. n. 11.* Qui benè contra aliquos addit, orationem, & ieiunium, debere præcedi, & inueniri in Adiurante, non in Adiurato: quia certè in puero illo, à dæmone vexato hæc non desiderabantur; cum ferè infatuatus ab illo tenebatur, & ineptus ad orationem, & ieiunium.

QVÆSTIO LV.

An Exorcismi, quibus nunc utitur Ecclesia ad expellendos dæmones, vsi fuerint sancti in primitiua?

Respondeo, Quod non. Nam in primitiua Ecclesia Apostoli omnes, & alij Patres nuda, ac simplici forma, & breui ritu, vsi sunt in dæmoniis expellendis; veluti hæc: *Præcipio tibi dæmon per Iesu nomen, vt exeat ab homine isto.* Nunc autem nostris temporibus, ampliori exorcismorum forma, plures res, & verba, nempe orationes, Euangelia, preces, crucem, Reliquias, &c. complectenti, utitur; vt constat ex Rituali Romano. Sic Iodocus, v. *dæmones numer. 54.* docet, per hæc verba: *Horum, (Exorcismorum Ecclesiasticorum) vsus fuit, etiam D. Cypriani Episcopi, & Martyris temporibus. Et quanta eorum virtus sit, manifestarunt hactenus innumera exempla obsessorum, per eosdem liberatorum. Nec refert multum, quod veteres, paucioribus precibus, ac ritibus in suis Exorcismis sint vsi, quam fiat hactenus ab aliquot sæculis in Ecclesia. Omnia enim pietas suavit, eruditio digessit, vsus comprobavit.* Sic ille ex Thyreo *lib. 6. c. 46.* Legantur etiam Raphaël *loc. cit. disp. 12. num. 7.*

QVÆSTIO LVI.

An, Exorcismi Ecclesiastici habeant virtutem pellendi dæmones, ex opere operato?

Respondeo dicendum; Habere virtutem ex opere operato nempe, vt ipsorum Exorcismorum: sicut & Sacramenta conferendæ gratiæ. Nam Christus Dominus facultatē tribuit Ecclesie hos Exorcismos instituendi, quibus tanquā instrumentis, Ministri Ecclesie, virtute Christi, dæmones expellunt. Sic Sanchez *lib. 2.*

lib. 2. in Decal. cap. 42. numer. 16. ex D. Thoma 3. p. quest. 71. art. 3. & Soto in 4. dist. 6. quest. 2. art. 3. Sic etiam Valentia 2. 2. disp. 6. quest. 7. punct. 2. quest. 2. Palaus tom. 3. tract. 14. de Adiurat. disp. 4. pun. ultimo num. 19. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 10. dubit. 14. numer. 6. Marchin. de Ordine tract. 2. p. 4. 2. capit. 10. Machado lib. 4. p. 1. tra. 2. docum. 4. n. 6.

QVÆSTIO LVII.

An, Exorcismi Ecclesia habeant vim, virtutemque infallibilem, expellendi dæmonem?

Affirmant (apud Raphael. de la Tore,) Caietan in cap. ultim. Marci, & Castro contra herese, verb. Exorcismus, docentes, Exorcismos vere habere efficaciam, secundum ordinariam Dei legem ad expellendos demones; impediri tamen quandoque, ob modicam ministri fidem: sicut & gratia est infallibilis Sacramentorum effectus, nisi recipientis obex obstat. Hanc sententiam esse valde probabilem dicit Valentia, ubi supra, eamque, licet non tueatur, multis argumentis comprobatur Raphael.

Sed probabilius Respondeo, Non habere virtutem infallibilem; sed ex congruitate quadam, frequenter, & prout diuinæ providentiæ conueniens fuerit. Constat. Quia, Apostoli vtentes solitis tunc exorcismis, quibus multa dæmonia profligant, nequierunt puerum quemdam dæmoniacum liberare Matth. 17. ergo exorcismi, etiam Apostolorum, non semper infallibiliter sortiebantur effectum, aut efficaces fuere. Et Confirmatur. Nam etiam nunc videmus passim, Exorcismos Ecclesiasticos non assequi hunc effectum: ergo expellere de facto, & infallibiliter dæmones non competit exorcismis. Sic Valentia 2. 2. disp. 6. quest. 8. punct. 2. ver. Nihilominus. Delrius lib. 6. Magic. cap. 2. quest. 3. sect. 3. remedio 4. Thyreus de Dæmoniac. cap. 47. nu. 6. Victoria, Sotus & Suarez, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 2. cap. 42. numer. 16. Raphael loc. citat. disp. 16. num. 3. Palaus, & Machado loc. cit. & Philibert. Mardun. loc. cit. per hæc verba: *Ceterum non habent exorcismi infallibilem effectum ex opere operato; sicut habent Sacramenta in non ponentibus obicem. Quare statuendum est, effectum Characteris in Ordine hoc Exorcistatus infallibilem esse, quoad potestatem adiurandi dæmones: eos vero expellendi, si diuina placuerit voluntati, vt satis constat ex forma huius Ordinis, & ex Catechismo Romano part. 2. ubi de Exorcistatu agitur. Locus autem ille, In nomine meo dæmonia eiicient: non fundat pro omnibus diuinam promissionem; sed pro aliquibus, & necessitate Ecclesie sic postulante, & iuxta diuinæ voluntatis, & providentiæ leges. Sic ille.*

QVÆSTIO LVIII.

An, causa, cur Exorcismi, contra dæmoniacos, effectum non semper habeant, sit sola voluntas, & beneplacitum Dei?

Respondeo dicendum, quod licet præcipua, vt diximus, sit beneplacitum Dei, eo quod ipse non velit semper operari per Exorcismos, (sicuti operatur per Sacramenta, quorum maior est necessitas,) nisi quando id iustum, & utile iudicat, R. P. Leand. in Decalogum.

vel ad confundendos malos, cum eos oportet confundi; vel ad monendos bonos, vt proficiant in fide, vt dixit D. Augustin. lib. 83. quest. 79. nihilominus, aliæ possunt assignari causæ tam ex parte Ministrorum, quam ex parte obsessorum, cur non semper effectum Exorcismi habeant. Sic igitur,

Secunda, Negligens præparatio aut conscientia mala Ministri exorcizantis, quia licet non sit absolute necessaria Sanctitas Ministri, vt supra est habitum, potest aliquando tamen impedire effectum; eo quod non velit Deus hoc admirabile opus per eius exorcismos perficere.

Tertia est, peccata obsessorum, quæ nolunt confiteri, neque deserere. Aut quæ necdum satis sunt punita: Aut quia non expedit eis, vt cito curentur, ne grauiora peccata committant.

Quarta est occultum Dei iudicium, qui aliquando effectum Exorcismi suspendit, ex causis nobis occultis. Legantur Authores citati, præcipue Iodocus v. dæmones, numero 55. Raphael numero quarto Delrius loco citat. ubi sic ait: *Si quæras cur non semper dæmon pellatur? res clara est, id peccatis obsessi, vel adiurantis posse contingere, vel ob maiorem ipsius ægri utilitatem, Deique gloriam. Sic ille. Qui etiam ex Tostato aduertit, non solere exorcismis omnes molestias, & vexationes, quas dæmones inferunt hominibus repelli: sed solum illas, ad quas repellendas Exorcismi ab Ecclesia ordinantur: vt sunt molestia, quas inferunt manendo in corporibus, & illa vexando: siue dum interius manent, siue dum exterius obsident. Et illa (inquit Tostatus) regulariter sanantur per exorcismos: maleficia autem dæmonum, & alia mala, quæ nobis inferunt, contra quæ non ordinantur directe exorcismi, non curantur per exorcismos nisi raro. Sic Delrius ex Tostato, & ex utroque Sanchez loc. cit. n. 17.*

QVÆSTIO LIX.

An, expulso vno dæmone, omnes consequenter pellantur?

Respondeo dicendum; quod communiter, & vt in plurimum, omnes pellantur: non tamen sit necessum. Primum constat experientia, nam nunquam legitur, vno dæmone expulso, socios eius in corpore manere. Deinde quia exorcismi, quibus dæmon expellitur, omnibus dæmonibus obsidentibus æque sunt molesti: ergo credi potest, quod sicut virtute illorum vnus ex eis fugatur, ita & cæteri fugentur.

Secundum, etiam liquet: quia non omnes dæmones habent eandem potestatem in obsessum; sed quidam maiorem, & alij minorem: ergo fieri potest, vt soli dæmones qui minorem habent potestatem, exire cogantur, cæteris in eodem obsessio manentibus. Sic Thyreus de Dæmoniacis capit. 55. Sanchez libro 2. capit. 42. numero octauo Bonac. in 2. præcep. Decalog. disputatio. 4. questio. 1. punct. ultimo numero 16. alias 15. Palaus punct. 4. citat. numer. 17.

QVÆSTIO LX.

An liceat, dæmones adiurare deprecative, ut ob Dei nomen, exeant è corpore obsessi?

Respondeo tanquam certissimum: Non licere. Quia deprecari, aut obsecrare dæmonem, ut exeat à corpore obsessi, est societatem cum illo habere, & operibus illius malignis communicare, & quasi se illi subiicere: at hoc omnino est prohibitum: ergo minime licet adiurare dæmones deprecative. Sic communiter DD. dicens id facere, esse mortale grauissimum. Legantur D. Thom. 2. 2. *question. 90. art. 2.* Raphael, & alij Theolog. Sotus *lib. 8. de Inst. quest. 3. art. 2.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. de Adiurat. cap. 2. num. 8. & 9.* Lessius *lib. 2. cap. 42. dub. 13. num. 70. & 71.* Valentia 2. 2. *disp. 6. quest. 8. punct. 2. quest. 2.* Sanchez *lib. 2. cap. 42. n. 19.* Nauarr. *cap. 11. numer. 28.* & alij solum igitur licet dæmones adiurare, imperando, & obstringendo eos per modum coactionis.

QVÆSTIO LXI.

An saltem licitum sit, rogare, aut præcipere dæmonibus, ut nobis aliquod obsequium præstent?

Respondeo tanquam certissimum: Nec id licere. Quia id efficere, est, velle uti eorum ministerio & obsequio, & consequenter velle habere & inire societatem cum ipsis: quod est mortale; ut ait Nauarrus *loc. cit.* his verbis: *Octavo peccat mortaliter, qui dæmonem per modum obsecrationis adiurat, ut ab eo aliquid discat, vel auxilium ab eo accipiat, cap. Illud 26. quest. 2. Quamquam licitum sit, dæmones adiurare per modum coactionis, obstringendo eos Ecclesiasticis exorcismis, vel quando sine inuocatione ipsi adsunt, ut solent in arreptitiis adesse. Nam licet tunc eos interrogare, sine prece tamen, & sine aliquo societatis pacto, ad aliquorum utilitatem, secundum B. Anton. 2. p. tit. 12. cap. 1. §. 5. Sic ille. Et Sanchez cum aliis Authoribus, quest. antecedenti adducti.*

QVÆSTIO LXII.

An liceat Adiuranti, petere à dæmone superiori, ut inferiorem è corpore pellat?

Affirmandum videtur. Quia hæc petitio maxime conducit expulsionem; imo est ipsius expulsionis petitio: ergo licita.

Sed ut certum Respondeo, Non licere Adiuranti petere à dæmone superiori, ut alium inferiorem residentem in corpore alicuius hominis pellat; casu adminus, quo dæmon superior simul cum inferiori in eodem corpore obsessi resideat. Quia peteres à dæmone beneficium, ac subinde inires pactum, & amicitiam cum ipso, quod esse mortale, nuper diximus. Sic omnes Authores nuper citati, præcipue Palaus *n. 9.* Lupus *in edictum S. Inquisit. 3. parte lib. 16. dist. 8. artic. 1. diff. 2.* Suarez, Sotus, Lessius, & alij.

QVÆSTIO LXIII.

An saltem licitum sit adiuranti, præcipere dæmoni superiori, v.g. lucifero existenti in inferno; ut dæmonem inferiorem residentem in aliquo homine pellat?

Affirmandum videtur. Quia Adiurator potest præcipere lucifero, ut dæmones sibi inobedientes excruciet in inferno, ut dicunt Flagell. *dæmon. 2. p. cap. 4.* & alij, quos citat, & sequitur Lupus *loco citat.* ergo etiam potest præcipere illi, ut alios dæmones ab obsessis pellat: quia in hoc nulla reperitur petitio, nulla obsecratio, sed præceptum, & obiurgatio. Ita sentit Siluest. *v. Adiuratio quest. 5. num. 3.*

Sed omnino Respondeo dicendam, adhuc id non esse licitum adiuranti. Quia Christus Dominus non reliquit potestatem Ecclesiæ cogendi dæmones superiores, ut inferiores expectent; sed solum ad expellendos eos, qui in corporibus resident. Sic Sotus, Suarez, Lessius, & alij, quos citant, & sequitur Palaus. *numero nono Sanchez numero 19. & 21.* Et constat ex nuper dictis, quia re vera vellet per hoc beneficium aliquod à dæmone obtinere.

QVÆSTIO LXIV.

An adminus, liceat Adiuranti, præcipere dæmoni superiori, simul cum aliis inferioribus hominem obsidenti, ut exeat, & secum pellat inferiores alios?

Affirmat Siluestr. *loco nuper citato*, quem citat, & sequitur Bonacina *in 2. præcep. Decalog. disputatio. 4. quest. 1. punct. ultimo numero quinto* ita dicens: *Potest enim adiurator præcipere dæmoni superiori, ut totam suam legionem secum ducat, nullumque sui cætus in corpore derelinquat, hoc autem non est expectare beneficium à dæmone, nec est societas cum dæmone, sed recessus, ut fugetur, & expellatur. Hæc ille.*

Negant contra, Sanchez, Sotus, Suarez, Lessius, & alij *suprà citati.* Quia putant, hoc esse beneficium aliquod à dæmone recipere.

Sed probabilius, sic cum distinctione Respondeo si superiori dæmoni præcipiat Adiurans, ut perfecte exeat cum omnibus satellitibus suis, licitum est tale præceptum: Quia tunc fit non solum ipsi, sed & satellitibus omnibus, & cohabitantibus. Si verò expulsionem præcipiat superiori dæmoni, & exeundo secum pellat quemcumque dæmonem inferiorem ibidem existentem, id non licebit, Quia illo modo præcipiendi, iussio non dirigitur in dæmones inferiores, sed in solum superiorem, à quo petit auxilium ad illorum expulsionem, quod non licere ex dictis constat. Sic Palaus *punct. ultimo numer. 10.* Qui bene addit, tale præceptum superfluum esse: quia si virtus adiurationis efficax fuit ad pellendum superiorem dæmonem, à fortiori inferiorem pellere poterit: nulla ergo necessitas est imperandi superiori, ut inferiorem expellat.

QVÆSTIO LXV.

An licitum sit Exorcista, præcipere dæmoni, ut abeat in infernum, vel in desertum aliquod, ubi nequeat hominibus nocere?

Respondeo ut certum: licitum esse id præcipere; sed non absolute, sed sub conditione diuini beneplaciti. Sic Delrius *lib. 6. Magicar. disq. cap. 3. lit. B. in fine*, ubi sic ait: *Denique adiuratores iubent illum (idest, dæmonem) in certum locum proficisci, v. g. infernum, quem ei Deus ab aeterno preparauit: vel desertum aliquod, ubi nequeat hominibus nocere. Hunc illi locum Exorcista tantum definit, sub spe diuine ratificationis: electionis enim habemus promissionem; exilij illius exempla quedam; non tamen promissionem.* Sic ille. Et Thyreus *de Dæmoniæ. c. 46. num. 23. Sanchez lib. 2. cap. 42. nu. 27. Palaus tom. 3. tract. 14. disp. 4. punct. ultimo n. 12.*

QVÆSTIO LXVI.

An liceat Exorcista, annuere dæmoni offerenti egressum ex obseſſo, dummodo non releget eum in infernum, neue nouis cruciatibus affligatur?

Respondeo esse licitum. Quia hæc petitionis acceptatio, nec Deo proximo iniuriam infert. Nec per illam Exorcista dæmoni aliquid tanquam amico concedit, nec ei placare vult; sed solum intendit, quod facilius à corpore obseſſo egredi cogatur: ergo licet. Sic Thyreus *loc. citat. cap. ultimo à num. 1. Sanchez num. 36. Bonac. disp. 4. ubi de Iuram. q. 1. punct. ultimo n. 13. Palaus n. 14. Iodocus v. dæmones, n. 58. vers. Secundo.*

QVÆSTIO LXVII.

An etiam liceat Exorcista, annuere dæmoni offerenti egressum ex homine, si permittatur in alium hominem ingredi?

Respondeo dicendum, quod liceat, ad minus concurrenti quadruplici conditione. *Prima est*, ut is, quem dæmon possessus est, sit pessimus, & eo supplicio dignus. *Secunda*, ut Adiurans habeat ius, & imperium in eum, quem dæmoni traditurus est; atque potestatem in ipsum dæmonem, summumque ius ad ipsum expellendum, quandocumque liberit. *Tertia est*, ut ad sit maioris boni spes. Quia, scilicet, speratur fore, ut hac ratione proximus iuuetur; qui aliis rationibus iuari posse non videbatur. *Quarta est*, ut absit voluntas placendi dæmoni, sed id tantum fiat, ad vtendum ipso tanquam licitore & carnifice. Ratio est: quia, concurrentibus his conditionibus, dæmon rem de se honestam petit: ergo licitum est illi annuere. Sic Thyreus *cap. ultimo à numero octauo Sanchez numero 36. Palaus numero 13. dicens, esse verissimam hanc sententiam; suppositis dictis conditionibus.*

R. P. Leand. in Decalogum.

QVÆSTIO LXVIII.

An, seclusis illis quatuor conditionibus, adhuc liceat Exorcista, supradicta petitioni dæmonis annuere?

Affirmandum videtur, casu, quo ingressus petitus à dæmone in alium hominem, minus nociuus sit, quam possessio de præſenti habita: Quia ex duobus malis, minus est permittendum: ergo si ingressus petitus à dæmone præsumatur non ita nociuus, ac est præſens possessio, licitum erit, permitti ingressum, quem postulat, ut possessionem relinquat. In hanc partem inclinat valde Palaus *loc. cit.* cum respondeat multis argumentis in contrarium ab ipsomet confectis: non tamen audet illam docere, sed remittit de illa doctioribus iudicium.

Sed ego, ut fere certum Respondeo, Non licere Exorcista, seclusis conditionibus præfatis, dæmonis annuere petitioni. Quia vere est in proximi damnum: nec enim est id faciendum, etiam si inde eueniant bona. Sic Thyreus, & Sanchez, *ubi supra.*

QVÆSTIO LXIX.

An liceat Adiuranti interrogare dæmonem expellendum, ea omnia, quæ ad eius expulsionem conducunt?

Respondeo tanquam certum: licere. Quia Adiurator habet facultatem imperandi dæmoniis, ut exeant, & à nocendo desistant: ergo & ad ea, quæ ad hunc finem consequendum apta esse videntur. Sic communis. Siluest. *v. Adiuratio qu. 5. numer. 3. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 8. punct. 2. vers. Ad secundum. Thyreus cap. 46. n. 23. Lessius lib. 2. c. 42. dub. 13. n. 71. Sanchez lib. 2. c. 42. n. 23. Palaus tom. 3. tra. 14. disp. 4. punct. ultimo n. 5.*

QVÆSTIO LXX.

An liceat Adiuranti, Dæmoni præcipere, ut manifestet quod nomen habet: Quæ causâ fuerit sui ingressus in hominem, & an ibi assistant plures?

Respondeo ut certum, non solum licere, sed & expedire. Debet enim interrogare nomen: ut adiuratio ad eum nominatim dirigatur, & expulsio clarius eluceat. Exemplo Christi Domini interrogantis dæmonem: *Quod est tibi nomen Matth. 5. & Marci. 3.*

Deinde, causam ingressus in hominem; ut ea remota, si tolli possit, minor sit dæmonis in hominem potestas. Et si sit aliquod obiecti peccatum, ut astantes à similibus caueant.

Rufus debet interrogare, an sit vnus dæmon, vel plures in illo corpore, ut noscat Adiurator cum quoc hostibus pugnet, & omnes à corpore exire præcipiat. Sic Delrius *lib. 6. disquis. Mag. c. 2. sect. 3. q. 3. ver. Quartum est, & c. 3. lit. B. in fine*, ibi: *Petunt nomen dæmonis, quod Christi faciunt exemplo (Marci 3. & fieri solitum superius docui (nempe loc. citat.) & si hoc licet, cur etiam non liceat petere, ut socios indicent, ut sciamus cum quibus conflegendum? Petunt causam*

causam ingressus, vt à similibus peccatis alij caueant, & eo vitato, vel expiato facilius sanetur Energumenus. Sic Delrius. Siluester etiam v. *Adiuratio qu. 5. num. 3.* Thyreus de *Dæmoniis. cap. 46. num. 23.* Lessius lib. 2. cap. 44. dub. 13. num. 73. Sanchez lib. 2. Sum. cap. 42. num. 23. Palaus punct. 4. citat. numer. 5. Raphaël 2. 2. quest. 90. art. 2. *Aduertentia 6. num. 11.* & alij Sacerdotali Romano docentur Exorcistæ, hæc omnia interrogare.

QVÆSTIO LXXI.

An sit etiam licitum Adiuranti, interrogare dæmones, alia, quæ viderit expedire ad eorum expulsionem?

Respondeo, vt certum: Etiam esse illi licitum. Constat ex dictis. Et ideo licebit illi dæmonem interrogare: An ibi dæmon, vel dæmones sint ligati aliquo pacto, vel Maleficio; & quomodo illud possit destrui. Quis eorum sit princeps in illo corpore. Si talis persona sit verè vexata, & à quo tempore: Per quam personam sunt expellendi? Qui sunt magis inimici in cælo? Sic Raph. loc. cit.

QVÆSTIO LXXII.

An interrogare dæmonem ea, quæ sunt nocua, aut vana, & inutilia, quæque ad expulsionem non conducunt, sit peccatum?

Respondeo, tunquam certum peccatum, saltem veniale semper esse & mortale si non semper, saltem multoties, vt infra Ratio est. Quia ad omnia dicta interroganda non est data Exorcistis facultas. In hoc conueniunt omnes Doctores, inter quos solùm est difficultas, quando erit mortalis, quando venialis eiusmodi interrogatio. Pro quo decidendo sit,

QVÆSTIO LXXIII.

An in aliquibus casibus peccatum mortale committat Exorcista, interrogando dæmonem aliqua, quæ ad expulsionem non conducant?

Respondeo, tanquam certum. Committere. Et in pluribus. Primo, si interroget aliquid ex quo timeat, vt dæmon alicuius peccatum occultum detegat. Quia mortale est dare occasionem, vt proximus infametur. Sic Metina lib. 1. Sum. cap. 14. §. 2. fol. 78. vers. *Peropreguntase.* Sanchez lib. 2. c. 42. n. 25. Palaus n. 6. Bonac. mox citandus.

Secundo peccat mortaliter, si deprecatue, & non imperatiue interroget. Quia interrogatio deprecatua est signum amicitie. Sic Siluest. v. *Adiuratio qu. 5. & 7.* Armilla ibi, num. ultimo, Sanchez & Palaus loc. cit. Bonac. pun. ultimo cit. n. 9.

Tertio, si interroget, sine addiscendi aliquid à dæmone. Quia est honorare dæmonem, eum velle habere magistrum. Ultra quod, esset ab illo beneficium aliquod implorare, & expectare, quod est mortale. Sic Armilla, Sanchez, Bonac. Palaus citati.

Quarto peccat mortaliter Adiurator, si firmam, & certam fidem dæmonis responsis concedat. Quia licet dæmoni fides præstari possit in iis, quæ exor-

cisimis Ecclesie coactus manifestat: at nõ in iis, quæ ipse sponte dicit: Quia id esset valde honorare dæmonem, & interroganti valde periculosum. Sic Siluest. Armilla, Sanchez, Bonac. & Palaus citati. Raphaël loc. cit. *Aduertentia 6. pag. 843.*

Quinto peccat mortaliter, si longos sermones, & si vanarum rerum, cum dæmone commisceat. Tum quia verè est signum amicitie, absque necessitate cum dæmone longos miscere sermones. Tum etiam; quia adest periculum, quod dæmon iis interrogationibus aliquos errores misceat. Sic Sotus libro 8. de inst. questio. 3. artic. 2. Sanchez, Bonac. & Palaus loc. citatis.

QVÆSTIO LXXIV.

An etiam peccet mortaliter Exorcizans, si ex leuitate, & curiositate, vnam vel alteram rem vanam petat, aut interroget, non deprecando, vel imperando; neque fidem certam dæmoni adhibendo?

Affirmat adhuc in hoc casu peccare mortaliter, Palaus to. 3. tr. 14. disp. 4. de *Adiurat. pun. ultimo num. 8.* dicens; verius esse, per se loquendo, quamlibet interrogationem, quæ ad expulsionem non conducit, quamlibetque petitionem vani operis præstandi, mortale peccatum esse. Probat; Quia Exorcizans id non potest petere imperio; cum non habeat potestatem compellendi dæmones hoc præstare: ergo solùm potest petere deprecatione: atqui petere aliud à dæmone deprecando, semper est mortale, vt nuper est habitum: ergo.

Sed probabilius multo, Respondeo. Primo sic. Minime peccat mortaliter Exorcizans, qui ex leuitate, & curiositate quadam vnam, vel alteram rem vanam dæmonem in obfesso existentem interrogat, non deprecatue, sed imperatiue, nec fidem ei dando. Quia hoc modo interrogare vnam aut alteram rem, profecto non est quid graue, cum non sit signum benevolentie, aut amicitie cum dæmone. Sic optime Siluest. quest. 5. cit. in fine his verbis: *Si autem Exorcizator imperet dæmoni, vt dicat curiosa, & nihil ad expulsionem facientia, non quia illi credat, sed quadam leuitate, & curiositate ductus, est peccatum graue, licet illud non videam mortale: Quia non videtur mortale, nisi cum quis adiurat obsecratiue, aut ad aliquod consequendum, puta obsequium, vel notitiam, quod iste non facit, qui ei non credit: quod si ei crederet, vt Nicromantici, credo esse mortale, quia pertinet ad amicitiam.* Sic ille. Caietanus etiam 2. 2. qu. 90. art. 1. fine, & in Summ. v. *Interrogatio. vers. Sextum est.* Armilla v. *Adiuratio. num. ultimo.* Nauarrus in Summa cap. 11. (non 12. vt leges apud Palaum) num. 28. Sotus lib. 8. de Inst. quest. 3. art. 2. ad 2. Valentia 2. 2. disp. 6. quest. 8. pun. 2. vers. *Ad tertium.* Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. de *Adiurat. cap. 2. numer. 9.* Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 13. num. 71. Sanchez lib. 2. cap. 42. num. 25. Bonac. tom. 2. disp. 4. quest. 1. punct. ultimo num. 9. Tullench. lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 14. num. 9. Lupus in edict. Inquisit. 3. p. lib. 22. dist. 4. art. 2. diff. 3.

Respondeo, secundo. Nec peccat mortaliter Exorcista, qui efficit, vt dæmon in obfesso existens, aliquid vanum faciat, vt quod moueat lapidem; dummodo id non petat deprecatue à dæmone, sed imperatiue. Quia ex imperfectione actus, non excedit veniale. Sic Caiet. art. 1. cit. Tabiena v. *Inuocatio. num. 2. quest. 1.* (non Armilla vt citat Palaus, & Sanchez

Sanchez *loc. cit. n. 25. fine.* Nec obstat fundamentum Castri Palao. Negandum enim est, non posse dæmonem interrogare, aut ab eo petere aliquid, nisi precando, (si enim hoc esset verum, vera esset apud omnes sua sententia) potest certe & precipiendo, & cogendo.

in fine. Sanchez *lib. 2. cap. 42. n. 28.* Bonac. *disp. 4. cit. punct. ultimo n. 14.* Trullench. *lib. 1. in Decal. c. 10. dub. 14. num. 10.* Qui tamen bene notant, ex hac signi traditione non astringi dæmonem ad non redeundum: unde si non redeat, est quia non vult, aut ex alia aliqua causa eum cogenti.

QVÆSTIO LXXV.

An sit Exorcistis illicitum, cum dæmone iocari, nugaciave miscere?

Respondeo tanquam certum: Esse illicitum illis. Quia cum sancta res sit dæmones eiicere, sancte tractanda est. Sic Delrius *lib. 6. Mag. disquis. cap. 2. sect. 3. q. 2. in 4. remedio,* ubi refert graue supplicium Dei, quod Exorcistæ cuidam cum dæmone nuganti contigit, his verbis: *Vidi* (inquit Niderius in Formicario) *in conuentu Colonienfi fratrem, verbis satis iocosum, sed in gratia expellendi dæmones valde famosum. Hic cum in terminis conuentus Colonienfis dæmonem in obsesso corpore arctaret: dæmon petiuit à fratre locum recedendi: quo gauisus frater ait in ioco: In cloacam meam vadas. Exiit igitur dæmon, & nocte cum frater ventrem purgare vellet, dæmon tam dirè eum torisit prope cloacam, ut vitam cum difficultate saluaret.* Sic Delrius. Et ex illo, non ita verbaliter, Philibertus *de Ordine tractat. 2. par. 4. cap. 11. numer. 2. & 3.* Sanchez *lib. 2. sum. capit. 42. num. 26.*

QVÆSTIO LXXVI.

An, licitum sit Exorcistis, petere à dæmone signum aliquod sui è corpore egressus; ut v. g. quod extinguat lucernam, vel vitrum frangat?

Negant aperte aliqui Doctores, existimantes id esse omnino illicitum & superstitiosum exorcistis. Quia potestas à Christo Domino data exorcistis est ad pellendos dæmones: atqui illud signum iam supponit expulsionem: ergo superflue petitur ab Exorcista. Ita tenent Ciruelo *de Superst. 3. p. c. 8.* & Sotus *de iust. lib. 8. q. 3. art. 2. circa solutionem ad 2. versic. Primo argumento subnotantur.* Vbi hæc ait: *Quocirca superstitiosissimum, neque illo modo ferendum est, petere à dæmonibus signum in testimonium loci unde venit, aut quod nunquam in hominem, à quo expellitur, reuertatur. Est enim mendax, & pater mendacij. Et ideo, neque illi, neque suis signis, & testimoniis ulla est adhibenda fides: sed solum virtute Dei repellendi sunt.* Hæc Sotus.

Sed vt certum: Respondeo licitum esse Exorcistis petere à dæmone signum sui egressus. *Primo:* quia in Sacerdotali Romano instruitur exorcista, vt hoc signum petat: ergo licitum est illud petere. *Secundo* quia quamuis hoc signum fallax esse possit, vt ait Sotus, at hæc fallacia raro contingit, cum in eius expostulatione seruetur modus ab Ecclesia præscriptus. Et licet expulsionem absolute non conducat, conducit tamen vt nobis expulsio innotescat: Credendum autem est, Christum Dominum reliquisse Ecclesiæ suæ potestatem ad manifestam dæmonis expulsionem, & consequenter ad petendum signum, quo expulsio manifestetur. Sic omnino Palaus *loc. cit. n. 11.* Et antea Thyreus *de Dæmoniac. cap. 46. n. 23. & cap. 52. n. 4.* Delrius *lib. 6. c. 3. lit. B.*

QVÆSTIO LXXVII.

An sit licitum Adiuratori, Energumenum vexare flagellis, & alapis, sputis, & similibus?

Negat Simancas *de Catholic. instit. tit. 63. n. 32.* dicens *Errare eos, qui homines à dæmonibus obsessos flagellant, & alapis cadunt: nam dæmonia (inquit) fingunt se dolere, aut affligi, vt fatuos decipiant, & vt corpora illa torqueantur.* Ita ille: ex Bartholomæo de Sibylla, *lib. peregrinar. quest. Decadis. 3. q. 2.* Quibus fauet Delrius *lib. 2. q. 30. sect. 3.*

Alij è contra absolute affirmant, esse omnino licitum. *Primo:* quia sic fecere multi Sancti. Non D. Bernardus pede aliquando conculcauit obsessum, vt habetur *in eius vita lib. 2. cap. 4.* D. Benedictus, & S. Hubertus, alapis inflictis quosdam liberarunt obsessos. Vt de illo narrat D. Gregor. *2. Dialog. c. 30.* & de hoc Surius *in eius vita, tertio Nouembris:* & Theodorus Archimandrita obsessam post flagella per comam apprehendit, & Cruce facta dæmonem fugauit: vt habet Metaphrastes *in eius vita:* ergo hæc omnia licita sunt.

Secundo probatur. Quia hæc omnia multum videntur prodesse ad dæmonum expulsionem. Tum quia per ea dæmones nimis confunduntur, dum vident superbissimi, vt serui inferioris notæ tractari in sui contemptum. Tum etiam quia corpora flagellata non reputant sibi gratas mansiones, ob idque interdum deserunt. Sic Thyreus *cap. 46. num. 31. & alij.*

Sed clarius ego Respondeo dicendum, *Primo.* Minimè est licitum Adiuratori, Energumenum vexare flagellis, alapis, & sputis si hæc faciat existimando ea habere virtutem aliquam ad directe dæmones expellendos, aut affligendos. Quia id esse superstitiosum, constat ex eo quod nulla res corporalis habet vim ad expellendos dæmones qui spiritus sunt. In hoc conueniant Authores vtriusque sententiæ imo & omnes.

Respondeo: secundo. Licitum est Adiuratori exercere dictas actiones in dæmonacum, & obsessum ad confusionem dæmonis, & in ipsius contemptum, & contumeliam, vt vel sic, se contemni in eo domicilio minime patiens, illud deserat. Hanc responsionem probant adducta pro secunda sententia. Quam sic intellectam tuentur Sanchez *loc. cit. n. 30.* ex Philiarcho *de offic. Sacerdotis to. 1. par. 2. lib. 3. c. 11.* Trullench *dub. 14. cit. n. 11.* Bonac. *punct. ultim. cit. n. 14.* Palaus *n. 15.* Raphael *2. 2. q. 90. art. 2. Aduertentia 14. n. 26. pag. 849.* & alij.

Aduerte tamen cum Sanchez, *Quod alia ratione posset Exorcista peccare, si imprudenter se gereret, percutiendo grauiter dæmoniacum. Cum enim omnia dicta in solam dæmonis contumeliam fiant, & non quasi corporaliter affligentia, satis est, si moderata sint.* Sic ille. Et omnes.

QVÆSTIO LXXVIII.

An item licitum sit adiuratori, fumo hypericantis, ruta, & cornuum, stercorisque Capri- ni vexare Dæmoniacum?

NEgant Simancas, Delrius, & Ciruelo supra allegati, eo quod esse quid superstitiosum, putent. His fauet Raphael *loc. cit. aduert. 5.* vbi ait, nec laudare, nec reprobare hanc actionem.

Sed iuxta nuper dicta, respondeo dicendum, licitum omnino esse illi, si prædicta applicet dæmoniaci, ad confundendum dæmonem, & in illius confusionem: non quasi habentia virtutem ad pellendum illum. Sic Authores nuper pro nostra sententia adducti. Et loquendo specialiter de ruta id docet Lupus in edictum *S. Inquis. par. 3. lib. 2. 2. distinct. 4. art. 1. diff. 4.* sic dicens: *Adiurans vel adhibet rutam in contemptum dæmonis, ut inde arripiat confusionem, occasionemque exeundi ab obsesso, vel illam adhibet credendo eam vim naturalem habere ad ipsum fugandum: primo modo non peccat, tum ob bonum finem & c. tum, quia dicta herba ob suam amaritudinem designat mysterium amara Christi passionis, ex quo ipsi grauissima confusio fuit, & c. Secundo modo illam adhibere peccaret adiurans, nisi excusaret ignorantia, aut bona fides, & c. ita ille.*

QVÆSTIO LXXIX.

An sint aliquæ rationes, seu causæ, quare ruta à dæmone abominetur, ab illa longe fugiendo?

Respondeo esse aliquas. *Prima*, quia, ut nuper diximus, ob suam amaritudinem designat amaritudinem Passionis Christi, qua victus, & ligatus fuit, ut non possit in nostrum damnum, quod ante Passionem Christi poterat.

Secunda. Quia ruta luxuriæ (cuius dæmon maxime se complacet, ob graue damnum, quod homini affert) est utcumque contraria ratione suæ frigiditatis, ardorem illius extinguendo, vel saltem diminuendo.

Tertia est, quia itidem ratione suæ frigiditatis, serpentes è suis locis naturaliter expellit. Nam ipsi, utpote frigidi, quærunt loca calida: dæmon autem in Sacra scriptura vocatur serpens, & ideo illam fugit. Sic Lupus *lib. 2. 2. citat. dist. 2. artic. 2. differ. 3.*

QVÆSTIO LXXX.

An sit superstitiosum applicare aliquas herbas medicinales, aut alia medicamenta dæmoniacis?

Respondeo tanquam certum: Non esse superstitiosum, sed licitum. Quia etsi res corporales, ut habitum est, directe & proxime nil operentur in dæmone: at possunt operari indirecte, & mediate, iuuando, ut eius vexationes placentur. Quippe auferre possunt dispositiones illas corporis quibus dæmon vitur ad vexandum. Poterit igitur licite Exorcista applicare, ob hunc finem, obsessis aliqua medicamenta, aut, ut melius dicam, mone-

re Medicum ut illas applicet, quia cum Exorcista medicandæ artis ignarus sit, poterit facile errare, Sic communis apud Sanchez *lib. 2. cap. 42. num. 10. & 31.* Lupus in edict. *S. Inquis. 3. p. lib. 2. 2. dist. 2. artic. 2. diff. 1. & 2.* Bonac. *punct. ult. cit. num. 12.* Palaus *tom. 3. tract. 14. disput. 4. punct. ult. num. 16.* lege Raphaëlem *2. 2. q. 90. art. 2. aduert. 4. pag. 842.* vbi multa de hac re.

QVÆSTIO LXXXI.

An ad minus, sit superstitiosum, & illicitum, præcipere dæmoni, sub pœna excommunicationis, ut ab obsesso exeat?

NEgandum videtur. Quia expressè in Sacro- tali Romano instruitur Exorcista, ut ad pellendum dæmonem excommunicatione vtatur: ergo ad hunc finem illa uti, nec superstitiosum, nec illicitum erit.

Sed tanquam certum, respondeo superstitiosum, & illicitum esse. Quia dæmones, cum sint extra Ecclesiam nulantem, incapaces sunt Ecclesiasticæ censuræ. *De his enim, quæ foris sunt, nihil ad nos, cap. Gaudemus. de divor. seu Confor.* Nec Sacro- tale Romanum est in oppositum: nam *loc. cit.* non sumit excommunicationem propriè; sed provt idem est, ac execratio, aut maledictio: ut bene notauit Suarez *5. tomo in 3. p. disp. 5. sect. 1.* & hoc modo id licitum est. Sic ipse & Sanchez *cap. 42. cit. nu. 32.* Lupus *lib. 2. 2. cit. dist. 4. art. 1. diff. 3.* Raphael *2. 2. q. 90. art. 2. Aduertentia 7. n. 15. pag. 844.* Trullenchi *lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 14. n. 12.* Philibertus *de Ordine tract. 2. p. 4. c. 11. n. 4.* Nauar. *in sum. cap. 27. n. 13. & lib. 5. consil. 5. de sent. excomm.*

QVÆSTIO LXXXII.

An saltem sit licitum Exorcista, præcipere dæmoni, ut ab homine obsesso exeat, sub pœna immersionis in stagnum ignis per annos mille?

NEgat Raphaël de la Torre *n. 15. cit.* vbi ita ait: *Secunda vero pœna de immersione in stagnum ignis, & sulphuris per annos mille: verba sunt deprompta ex cap. 20. Apocalypsis, vbi sic dicitur: Et vidi Angelum descendentem de cælo habentem clauas Abyssi, & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui vocatur Diabolus, & Sathanas, & ligauit eum per annos mille. Et circa finem capitis: Infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis. Quæ verba intelligenda sunt de Christo mittente in Abyssum principem dæmoniorum, ut ex Gregorio, & Augustino, interpretatur Frā. scus à Ri- uera, super eum locum. Sed inde non colligitur Exorcistas eam habere potestatem erga dæmones obsidentes. Fortassè poterunt relegare in desertum, sicut Tobia 8. narratur de dæmone Asmodæo ligato ab Angelo Raphaële in deserto Egypti: similiter & eicere extra Regionem. Sed includere in Abyssum, pertinuit ad Christum, propter potestatem excellentia quæ data est ei in cælo & in terra. Hæc Raphaël.*

Sed, ut certum respondeo: Esse omnino licitum, dummodo Exorcista id absolute non faciat, sed sub conditione diuini beneplaciti; ut constat ex dictis supra *q. 65.* Sic Authores *ibidem citati.*

QVÆSTIO LXXXIII.

An item sit licitum Adiuranti, nomen dæmonis in aliqua papyro scribere, illudque comburere?

Respondeo, vt quid certum: Etiam esse licitum. Quia fit in contumeliam, & contemptum ipsius dæmonis. Et ita fieri debere in Sacerdotali Romano habetur. Sic Philiaricus *de offic. Sacerdotis to. 1. par. 2. lib. 3. c. 11.* Sanchez *c. 42. n. 33.* Trullench. *cap. 10. cit. dub. 14. n. 12.* Qui secus dicunt, de actione radendi pilos, aut capillos dæmoniaci, ad expulsionem dæmonis: quia superstitiosa est omnino, ac vana, vt ait etiam Lupus *lib. 22. dist. 4. diff. 1.*

QVÆSTIO LXXXIV.

An integrum sit, ac licitum Exorcista, vti terminis iudicialibus, precipiendo dæmoni, vt nunc, exeat, & iterum tali die se iudicio sistat ad reddendam rationem, cur tale corpus obsederit?

Respondeo, Tanquam certum: Nec integrum, nec licitum esse illi. Quia Exorcista non est Iudex dæmonis: ergo nequit cum illo criminaliter agere. Sic Delrius, post *lib. 6. in Anacephalæosi monit. 10.* Sanchez *loc. cit. num. 34.* Trullench. *num. 12. cit.* Philibertus etiam *num. 4.*

QVÆSTIO LXXXV.

An si conueniens, quod Exorcista imponant aliqua nomina irrisua dæmonibus obsidentibus, vt illis irritati desinant à nocendo, & fugiant?

Affirmant aliquorum Exorcistarum vsus, eo quod iis nominibus irritati dæmones, facile deserunt eorum domicilia, desinuntque nocere obsessis.

Sed oppositum Respondeo, dicendum, quod minime sit conueniens. Sic Raphaël, his verbis: *Vnum non concesserim contra quosdam asserentes dæmonibus esse imponenda nomina irrisua; vt si vnus vocetur, stabularius; alter, pistior Beelzebub; alius coquus Acherontis, & similia epitheta, vt confusi discedant. Credo tamen his ludicris epithetis, potius detineri dæmones, quam expelli: quoniam his auditis, adstantes in risum conuertuntur, & spectaculum lacrymis dignum, & ad compunctionem, & orationem pronocatum, fit occasio iocorum, ac cachinnorum, quod valde amant dæmones, & non solet feliciter cedere Exorcistis his facetiis, vt narrat Ioan. Nider *in formicario c. 11. Nec vnquam legimus his epithetis facetosis sanctos in expulsionem dæmonum esse vsos. Verbis durioribus, sed grauibus, eos increpant. Sanctus Bernardus appellabat bestiam cruentam. Alij draconem, serpentem, furem, &c.* Sic Raphaël *2. 2. q. 90. art. 2. Aduertentia 8. n. 16. & 17. pag. 845.* Quæ doctrina ex mox dicendis amplius roborabitur. Sic ergo,*

QVÆSTIO LXXXVI.

An modus adiurandi dæmones, debeat esse durus, & vehemens, & nullatenus amicus?

Respondeo, Affirmatiue. Quia sic faciendo sequitur Adiurator exemplum Christi Domini, Apo-

stolorum eius, & aliorum Sanctorum. De Christo namque dicitur *Matth. 7. Et increpauit illum,* (id est, dæmonem) *Iesus,* & *Marci 9. Comminatus est spiritui immundo dicens; Surde, & mute Spiritus, ego precipio tibi, vt exeas ab eo.* Et Paulus Apostolus adiurans quemdam spiritum nequam dixit: *Precipio tibi in nomine Iesu, exire ab eo. Actor. 16.* Et sic fecerunt alij sancti, & constat ex nuper dictis. Et certe ratio ipsa suffragatur: quia ad exitiales humani generis hostes, quomodo debet esse mitis, & amabilis sermo. Sic Raphaël *loc. cit.*

QVÆSTIO LXXXVII.

An possit Exorcista adiurare dæmoniacum in domibus priuatis?

Respondeo, Non posse seu vt mitius dicam, non debere, nisi vrgeat magna necessitas. Quia locus proprius & magis congruus est Ecclesia, vbi sunt Sanctorum Reliquiæ, Cruces, imagines, quæ omnia exosa sunt dæmonibus, & quæ horrescunt, maxime Sacram Eucharistiam, sic ex factis D. Bernardi, & dictis D. Chrylost. docet Raphaël. *Aduertentia 12. n. 23.* Qui loquens de tempore exorcizandi, addit, omne esse opportunum, sed magis, summo mane post Missam.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An obsessi sint Exorcizandi ianuis Ecclesie apertis?

Affirmavit Hieronymus Mengus, in *Flagello Dæmonum docum. 4.* docens publice, & ianuis apertis esse exorcizandos. Primo, quia sic fecit Christus, qui præsentem turba dæmoniacos sanabat. *Matth. 17. Marci 9. & Luca 11.* Secundo. Quia ex publica adiuratione multa bona proueniunt: tibi namque nequitia dæmonum inspicitur, & ipse odio habetur: fides roboratur; Dei misericordia, & potestas manifestatur, sæpe homines impij conuertuntur, & multa alia bona inde possunt prouenire: ergo non debent impediti.

Sed probabilius Respondeo, securius esse exorcizare obsessos, ianuis clausis, admissis tamen aliquibus personis, pijs, & deuotis. Ratio est. Quia dæmones valde cupiunt numerosum auditorium habere, vt ipsi multa vana, & plura mendacia, ac subtiles deceptiones, miscendo falsa quædam multis veris, effutiant, ac quædam superstitiosa, sub prætextu deuotionis, ac pietatis persuadeant: insuper occulta crimina in proximorum iniuriam reuelent. Rursus conantur cognitiones prauas excitare; fingunt quosdam ex adstantibus metuere tantquam sanctitate pollentes, vt vanæ gloriæ crimen incurrant, &c. ergo vitanda sunt omnia hæc ab Adiuratore non exorcizando dæmoniacos publice.

Nec obstat argumentum sumptum ex factis Christi (imò & aliorum Sanctorum) quia Christus Dominus per virtutem Excellentie omnibus istis incommodis obuiare poterat, alligando dæmones, ne in auditorum virus aliquid euomeret (quod idem poterant alij sancti ob copiosam ab eodem Christo Domino acceptam gratiam) quod negandum est alijs, regulariter loquendo; Exorcistis. Sic Ciruelo *de superst. par. 3. scap. 8.* Raphaël *loc. cit. Aduert. 13.* & amplius ex dicendis, *quest. 90.* id constabit.

QVÆSTIO LXXXIX.

An deceat, vt mulieres coniurationibus ob-
fessorum interfint?

NEgat Raph. de la Torre, loco nuper citato, Tum, quia mulieres cum prona sint ad credulitatem superstitiosam, facile erit, vt dictis dæmonum fidem adhibeant, & decipiantur. Tum etiam, ne pauore terribilis spectaculi confternata, anima deliquinum patiantur, aut (quod aliquando euenit) morbo caduco, aut dæmonis ingressu corripiantur. Ita ille.

Sed clarius, Respondeo. Non decere quidem, vt interfint, si qui exorcizandi sint, viri sint, non mulieres, nam harum coniurationibus interesse, potius mulieres, quam viri, ex se constat, & ex mox dicendis amplius constabit. Nec timenda sunt inconuenientia à Raphaële adducta; eo quod non mulieres quæcumque, sed matronæ prudentes, & virtuosæ adfistere debeant.

QVÆSTIO XC.

An Energumena Monialis debeat intra septa
monasterij Exorcizari?

NEgat Barbosa in Collectan. Apostolicar. decis. collect. 509. num. 5. vbi sic ait: Monialis nulla energumena intra monasterij septa à quocumque Presbytero seculari, etiam Confessario, exorcizetur; sed ad Ecclesiam exteriorem eiusdem monasterij, obienta prius à Sacra Congreg. licentia, ea de causa deducatur, vel transferatur. In translatione autem huiusmodi, sicut & in actu exorcizationis, honesta persona consanguinea, vel alia mulieres prouecta ætatis ac probe conuersationis Energumenam comitentur. Exorcista sit ad actum huiusmodi ab Ordinario approbatus: Exorcizatio minori, quo poterit, fiat strepitu, Ecclesie ianua, eo vsque occlusa remaneat, quousque, Exorcizatione completa, ad monasterium Energumena reducatur. Ita ille, adducens quandam Congregationem Concilij ex Lezana to. 3. verb. Clausura, n. 28.

Sed in oppositum extat vsus receptus in Hispania, vbi, quando casus occurrit, semper intra septa Monasterij, de licentia Ordinarij, Monialis Exorcizatur. Vnde credo, quod illud à Sacra Congreg. decretum, solùm fuerit editum pro Italia.

QVÆSTIO XCI.

An sit decens, quod Exorcizator, tempore Exorcizationis, solus cum dæmoniaco pemaneat?

Respondeo, Quod minime, præcipue si vexata persona sit fœmina. Tum quia (ait Raphël) dæmones obsidentes solent sic effere obsessos, vt nisi adsint, qui vexatos teneant, ac manibus apprehensos

detineant, maxima cum difficultate adiuuari poterunt. Tum, quia inter ministrum & obsessum possit oriri aliquod scandalum à dæmone ferociente. Tum tertio, quia quando adsunt persone deuote orantes pro dæmoniaco, facilius dæmones cedant. Quod si vexata persona fœmina sit, & non vsque adeo annosa, multo minus Exorcista solus cum illa permanere debet, neque in domibus prinatis, neque in Ecclesia, ne sibi periculum anime, aut famæ concilient. Hæc ille Aduertentia 13. citata. Et bene.

QVÆSTIO XCII.

An sint aliqua signa ingressus dæmonum in
hominem?

Respondeo, Esse aliqua. Quia licet possint in hominem inuisibiliter ingredi tanquam spiritus, vt supra diximus, solent tamen aliquando signa sui aduentus ostendere, ex iussione Dei communiter.

Primum signum est, aliqua forma externa hominis nigri, ac trucis, vel defuncti alicuius. Item bestie alicuius, vt hirci, aut nigri canis, &c. Secundum est; Turbo, seu ventus, ac strepitus insoliti. Tertium, infestationes, quas faciunt obsidentes, impingentes eis colaphos, trahentes eos, vel proicientes, aut præcipitantes. Quartum, species horribiles, quas ingerunt somniantibus; vt dum somniant se à dæmonibus vexari, affligi, & occidi, &c. Sic ex Thyreo cap. 11. & ex Sacerdotali Romano docet Iodocus, verb. Dæmones num. 33.

QVÆSTIO XCIII.

An etiam dentur aliqua signa discessus dæmonum, & omnimodæ liberationis obfessorum?

Respondeo, Esse etiam aliqua signa discessus. Primum, Clamores insoliti & belluarum voces, sunt signa discessus, maximè requie, ac quiete obfesso superueniente. Secundo, manifestant suum egressum, discessu quorundam animalium turpium, vt formicarum, araneorum, muscarum, aut draconis, &c. Tertio pandunt suum discessum, per vomitum ingentem rerum putridarum; aut per fœtorem grauem, quem exhalant obfessi. Hæc & alia sunt signa, sed non infallibilia, quia multoties ea edunt dæmones, ipsis autem permanentibus in obfesso.

Vnde potissimum signum discessus dæmonis erit, si examinatis obfessis, nullum signum, eorum, quæ, supra diximus, indicare inhabitare dæmones, appareat. Deinde, si obfessi nullam se pati molestiam eorum, quæ antea patiebantur, affirmant. Sic Raph. loco citato Aduertentia 17. n. 30. & 31. Et hæc sufficiant circa primum Decalogi præceptum. Ad Laudem, & Gloriam SS. & Indiuiduæ Trinitatis, necnon Beatissimæ Virginis Mariæ Conceptæ absque labe originalis, & Beatiss. Patriarcharum, Ioannis, de Mata, & Felicis de Valois.

I N D E X

R E R V M E T V E R B O R V M

Notabilium, quæ in hac sexta parte continentur.

Prior numerus Paginam, posterior Questionem denotat.

A

Adiuratio.

QUOD sit Adiuratio. pag. 388. q. 1.
 Quotuplex sit Adiuratio. ibid. q. 2.
 An, vt adiuratio licita sit, requirat eosdem tres comites, quos iuramentum requirit, nempe veritatem, iustitiam, & iudicium. p. 389. q. 3.
 An, qui adiuraret Deum, ad rem aliquam illicitam obtinendam, peccaret mortaliter. ibidem. quæst. 6.
 An adiuratio sit actus virtutis religionis. ibidem. quæst. 7.
 An, adiuratio differat ad orationem. ibid. q. 8.
 An, adiuratio, etiam à iuramento differat. ibidem. quæst. 9.
 An in omni iuramento promissorio inueniatur adiuratio. p. 390. q. 10.
 An, Adiurationis sit aliquod præceptum diuinum, naturale, aut Ecclesiasticum. ibid. q. 11.
 An, cuilibet licitum sit deprecatiue adiurare aliquem per Deum, Sanctos, aut aliquam personam. ibid. q. 12.
 An, adiuratus deprecatiue per Deum, teneatur sub præcepto obedire adiurationi, aut adiuranti. p. 390. q. 13.
 An subditus peccet mortaliter contraueniens sui superioris præcepto, sibi per adiurationem imposito. ibid. q. 15.
 An licitum sit cuilibet superiori adiurare imperatiue, aut coactiue suos subditos. ibid. q. 14.
 An subditus transgrediens superioris præceptum, sibi per adiurationem impositum, sit non solum transgressor præcepti, sed etiam periurus. ibidem. quæst. 16.
 An ex superioris transgressione præcepti, adiuratione vestiti consurgat duplex peccatum. pag. 391. quæst. 17.
 Ad adiurans imperatiue eum in quem nullam habet potestatem, peccatum mortale admittat. ibid. quæst. 18.
 Adiurare potest omnis creatura intellectualis vel rationalis. ibid. q. 19.
 Non omnes creaturæ rationales possunt solemniter adiurare. ibid. q. 20.
 An quisque possit se adiurare. ibid. q. 21.
 Deus ab homine an possit licite adiurari. ibid. q. 22.

An angeli sancti possint à nobis licite adiurari ac sancte. ibid. quæst. 23. Et an homines. ibid.
 Dæmones, & alij damnati possunt licite & sancte adiurari. p. 392. q. 24.
 An creaturæ insensibiles irrationales adiurari, proprie possint. ibid. quæst. 26. quid item sensibiles. ibid. q. 25.
 Superstitiosum est locustam & quid huiusmodi adiurare, & in iudicium euocare. p. 393. quæst. 27. & quæst. 28.
 An liceat Adiuranti, petere à dæmone superiori, vt inferiorem è corpore pellat. p. 400. q. 62.
 An licitum sit adiuranti, præcipere dæmoni superiori v.g. Lucifero existenti in inferno; vt dæmonem inferiorem residentem in aliquo homine pellat. ibid. q. 63.
 An liceat Adiuranti, præcipere dæmoni superiori simul cum aliis inferioribus hominem obsidenti; vt exeat, & secum pellat inferiores alios. ibid. q. 64.
 An liceat adiuranti, interrogare dæmonem expellendum, ea omnia, quæ ad eius expulsionem conducunt. p. 401. q. 69.
 An liceat adiuranti, dæmoni præcipere vt manifestet, quod nomen habet: Quæ causa fuerit sui ingressus in hominem: & an ibi assistant plures. ibid. q. 70.
 An sit licitum Adiuranti, Energumenum vexare flagellis, & alapis, sputis, & similibus. pag. 403. quæst. 77.
 Fas est adiuratori, fumo hypericantis, rutæ & cornuum, stercoreisque caprini, vexare dæmoniacum. p. 404. q. 78.
 Licitum est adiuratori, nomen dæmonis, in aliqua chartâ scribere, illudque comburere. pag. 405. quæst. 83.
 Modus adiurandi dæmones, debet esse durus, & vehemens, nullatenus amicus. p. 406. q. 86.

Adoratio.

Quid vox *Adoratio* significat. p. 153. q. 1.
 Quanam ratione, Adoratio definiatur. ibidem. quæst. 2.
 Quotuplex est Adoratio. ibid. q. 3.
 An, omnis externa adoratio, sit per se adiaphora, seu indifferens, vt possit, tam Deo, quam creaturis exhiberi. p. 154. q. 4.
 An Adoratio, à tribus Theologicis virtutibus distinguatur.

Index Rerum,

- stinguatur. ibid. q. 5
- An, detur præceptum colendi; & adorandi Deum. ibid. q. 6
- An, præceptum negatiuum, non adorandi Deum alienum; obliget semper, & pro semper. pag. 155. q. 8
- An, præceptum affirmatiuum diuinum, & naturale adorandi Deum; obliget indirectè, in aliquo determinato tempore. ibid. q. 9
- An, præceptum naturale, & diuinum, colendi, & adorandi Deum, etiam obliget directè, & per se, pro aliquo determinato tempore. ibidem. quæst. 10
- An detur præceptum Ecclesiasticum, adorandi Deum publicè; & pro tempore obliget; & quibus actionibus impleatur. ibid. q. 13
- Quo tempore obliget directè, & per se, præceptum colendi, & adorandi Deum. ibid. q. 11
- An, colendi & adorandi Deum præcepto, possit fieri satis, exercitio actuum virtutum Fidei, Spei, & Charitatis. ibid. q. 12
- Nullus datur locus determinatus, diuino, aut naturali iuri, in quo homines Deum adorare debeant, & teneantur. p. 156. q. 14
- Locus assignatur aliquis, iure Ecclesiastico, in quo homines Deum adorare debeant. ibidem. quæst. 15
- Nunc melius Deum, versus orientem adoramus, oramusque; quam olim versus occidentem Iudæi orabant. ibid. q. 16
- Deus solus, primo & per se, & ratione sui, per latriam, id est per adorationem supremam, adorandus est. ibid. q. 17
- Vna persona SS. Trinitatis, potest distinctè ab aliis adorari. ibid. q. 18
- Christus, Deus, & homo est per se, & ratione sui adorandus, adoratione latriæ. ibid. q. 19
- Humanitas Christi prout coniuncta est diuino verbo debet adorari eadem latriâ quâ adoratur ipsum verbum. ibid. q. 20
- Humanitas Christi prout consideratur in nuda naturâ, per se, seu abstracta ab hypostasi, non est adoranda latriâ. p. 157. q. 21
- Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, ratione sui adorandum est per latriam. ibid. q. 22
- Eucharistiæ Sacramentum, potest absolutè adorari per latriam, nullâ additâ ratione. ibid. q. 23
- An, caro, & sanguis, qui aliquando miraculosè in speciebus Sacræ Eucharistiæ apparet, sit adoratione latriæ adorandus. ibid. q. 24
- In triduo mortis Christi, potest eius corpus per latriam adorari. p. 158. q. 25
- Sanguis Christi, in triduo eiusdem mortis, an adorari per latriam debet. ibid. q. 26
- Omnes res inanimatæ, quæ Christum dominum ignominiosè tetigerunt, vt impiæ manus, alapæ, infligentium, flagellantium, & crucifigentium Christum non sunt adorandæ latriâ. ibidem. quæst. 28
- Non sunt adorandæ latriâ res inanimatæ, quæ Christum, piè, & religiosè tetigerunt; vt Apostoli, &c. ibid. q. 29
- An, Beatiff. Virgo, possit adorari per latriam, ratione coniunctionis cum Christo eius filio. ibid. quæst. 30
- Angeli sancti possunt & debent adorari. pag. 160. quæst. 1
- Homo, prout est ad imaginem Dei factus; non debet latriâ adorari. ibid. q. 34
- Nomina Sacra Dei, seu Iesu Christi, aut Mariæ, &c. sunt verè, & propriè adoranda. ibid. q. 35.
- Adoratio potest exhiberi hominibus sanctis canonizatis. p. 161. q. 2
- Adoratio plus quam ciuilis debetur Sanctis Angelis, & hominibus Canonizatis. ibid. q. 3
- An adoratio sanctis debita, ad virtutem religionis pertineat. ibid. q. 4
- An, Imagines Dei, & Christi Domini, & Sanctorum, sint adorandæ. p. 188. q. 6
- An, in Adoratione Imaginum, solùm adoretur prototypum, seu, illud, quod repræsentat Imago: non verò ipsamet imago. ibid. q. 7
- An licita sit adoratio, quam Catholici Summo Pontifici præbent. p. 189. q. 1
- An, licitè adoretur Summ. Pontifex, genuflexione, & osculatione pedum. ibid. q. 3
- An, sit licitum, adorare Summum Pontificem, pectoris tunctione. ibid. q. 3
- An, licitum sit adorare Pontificem maximum, inclinatione capitis, quando eius nomen in Missa, canone, aut in aliis orationibus publicis, auditur. ibid. q. 4
- An, licitum sit, adorare Pontificem, osculatione manus. p. 190. q. 5
- An Adoratio Pontificis, sub adoratione Dulciæ omnino comprehendatur. ibid. q. 6
- An, si aliquis Pontifex (quod absit) esse impius, aut scandalosus; esset adhuc modo supra dicto adorandus. ibid. q. 7
- Agnus Dei.*
- An cereis formis, quas Agnos Dei, à figura Agni ipsi impressa appellamus, debeatur veneratio aut aliquis honos. p. 184. n. 38
- Agnos Dei pingere, illuminare, seu miniare est prohibitum sub excommunicationis pœna. ibid. quæst. 39
- An vt quis hanc excommunicationem incurrat debeat inficere, aut minio notare, seu illuminare ipsammet ceram benedictam immediatè. pag. 185. q. 40
- Agni Dei albi, & nullo minio confecti possunt licitè vendi ratione materiæ, & laboris & impensarum in eis asportandis. ibid. q. 41
- An Agni Dei semel depicti, aut minio deaurati, possint etiam licitè vendi ratione materiæ & laboris. ibid. q. 41
- An qui Agnos Dei pictos aut deauratos sine licentia Summi Pontificis, apud se retinent, Gregorianam excommunicationem incurrant. ibidem. quæst. 43
- An prædicta excommunicatio Gregoriana, sit in vrbe Roma recepta. p. 186. q. 44
- Et an in vrbe Romana sit vtiq; recepta. ibidem. quæst. 45
- An huiusmodi Agnos Dei laicis tangere liceat. ib. quæst. 46
- Amare, Amor.*
- An, sic speciale præceptum, de diligendo Deo, amore proprio, & vero positiuo. p. 73. q. 2
- Amoris præceptum, obligat ad amandum Deum super omnia; non solùm appreciatiuè, sed etiam intensiuè. ibid. q. 3
- Non est peccatum, patrem, aut matrem, aut etiam creaturam intensiori amore, quam Deum, diligere. p. 74. q. 4
- Quod dilectionis præceptum, obligat ad amorem supernaturalem, & naturalem. p. 75. q. 10
- An, amoris Dei præceptum, obliget per se, pro aliquo

& Verborum.

- aliquo determinato tempore. p.76.q.11
 An, præceptum obliget per se, ad eliciendum actum amoris, toties, quoties obligat quodcumque aliud præceptum. ibid. q. 12
 An, præceptum amoris Dei obliget, cum mortis articulus instat, & adest conscientia peccati mortalis. p.79.q.19
 An, obliget eiusmodi amoris Dei præceptum, cum martyrium subeundum est. p.80.q.21
 An, obliget per se, amoris Dei præceptum, quando graues odij Dei tentationes instant, & illis est periculum consentiendi. p.81.q.24
 An, toties obligemur Dei amoris præcepto, quoties obligamur proximum ex charitate diligere. ibid. qu. 27
 An teneamur, vi dicti præcepti, amare aliquando proximum, actu amoris interno, procedente à Charitate Theologica. p.83.q.6
 An teneamur, vi præcepti amoris proximi, amare illum (aliquando saltem) amore interno, distincto ab amore ipsius Dei. p.84.q.7
 An teneamur, vi huius præcepti, amare aliquando inimicos, actu amoris interno. p.86.q.4
 An, teneamur per se, aut vi huius amoris præcepti, salutare inimicum dum nobis occurrit, loquendo illi, caput aperiendo, &c. p.87.q.6

Anima.

Anima vel beatæ, aut in purgatorio, vel in inferno detentæ; viventibus aliquando apparent. p.351. quæst. 29

Astrologia, Astrologus.

- Astronomia, & Astrologia inter se differunt. p.352. quæst. 34
 Duplex est Astrologia, altera naturalis & altera iudiciaria. p.353.q.35
 Astrologia iudiciaria diuiditur in aliquas partes, quasi in species. ibid. q. 36
 Astrologia naturalis, coniciens effectus & illos prædicens ex motu astrorum, influentiis, & concursu planetarum licita est. ibid. q. 37
 Non peccat mortaliter Astrologus, qui prædictos effectus, plus certò prædicat, quam ex astris colligere potest. ibid. q. 38
 Non possunt Astrologi naturales, ex astro cum aspectu, considerando natiuitatis punctum, prædicere certò temperamentum, conditionem, inclinationem, & qualitatem viuents. ib. q. 39
 Potest Astrologus sine peccato mortali, liberos futuros euentus, coniecturaliter prædicere. ibidem. quæst. 45
 Potest Astrologus, ex astris, obseruatâ pueri natiuitati, coniecturaliter prædicere, naturalem eius inclinationem futuram; vt propensionem ad iram. p.354.q.41
 Astrologus Iudiciarius, qui ex astris euentus pendentes ex libero hominis arbitrio, certò prænuntiat, mortalem superstitionem committit. ibid. q. 42
 Non est immunis à superstitione Astrologus qui ex astris duntaxat futuros euentus probabiliter, prædicat. p.355.q.43
 An sit immunis à peccato Astrologus, qui futuros euentus prædictos probabiliter prædicat, quique non ex astris, sed ex aliis circumstantiis personæ, nempe temperamento, qualitate, & conditione, illos probabiliter colligat futuros. ibid. q. 44
 An motus Sixti V. contra Astrologiam iudicia-
- R.P. Leand. in Decalogum.*

- riam pro foro externo & iudiciali proque foro conscientie. p.356.q.48
 Domini inquisitores possunt in foro externo procedere contra Astrologos iudiciarios omnes. ib. 49
 An peccaret mortaliter, qui in suis actionibus regi se vellet per ea quæ ab Astrologis illi prædicantur. p.357.q.51
 An sit peccatum mortale, consulere Astrologos ad furtum occultum, Thesaurum, &c. inuenienda. ibid. q. 52
 An, esset mortale consulere Astrologos ad furtum occultum, aut aliud delictum sciendum; si esset certum tale delictum per Astra cognosci posse. ibid. q. 53

Attentio.

- Attentio interna quæ dicatur. p.242. q.4. Et quæ externa. ibid.
 Quotuplex sit attentio interna necessaria ad implendum præceptum recitandi horas. ibid. q. 5
 An sufficiat attentio habitualis ad satisfaciendum præcepto recitandi horas. ibid. q. 6
 An attentio actualis sufficiat ad satisfaciendum præcepto recitandi horas, & hæc requiratur ab Ecclesia. p.242.q.7
 Attentionem virtualem sufficit habere, & hæc sola ab Ecclesia requiritur in recitatione officij. ibid. quæst. 8
 An sufficiat attendere ad Deum, vel ad rem, pro qua oratur, vt quis adimpleat præceptum recitandi officij. ibid. q. 9
 Attentio ad sensum litteralem verborum diuini officij sufficit, at non necessaria, vt quis eius præceptum adimpleat. p.243.q.10
 Attentio, qua recitans attendit solum ad verba, sufficit ad implendum præceptum recitandi attentè officium. ibid. q. 11
 An ad implendum præceptum recitandi officium, non solum sufficiat attentio ad Deum, verum etiã ad alias pias meditationis, veluti ad gesta Christi aut eius passionem ad præsentiam B. Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum. ibid. q. 12
 An attentio debeat esse formalis, expressa, & explicita. ibid. q. 13
 An qui occupatur in rebus externis, quæ ex natura sua aduersantur attentioni officij, & sunt incompatibilia cum illa, peccet mortaliter. pag. 244. quæst. 18

Auditor.

- An Auditores Rotæ Romanæ consequi possint fructus, necnon & distributiones suarum præbendarum, etsi absentes. p.315.q.135

Azima.

- An azimis Iudæorum vesci licitum sit Christianis. p.51.q.26
 An sit peccatum lethale vesci Iudæorum azimis. ib. dub. 1

B

Beatus, Beatificatus.

- D**atur in Beatis Fidei actus; & fortè habitus. pag. 4. qu. 7
 An, in beatis maneat actus, vel habitus spei strictè sumptæ. p.59.q.7
 Licet inuocare in publicis litanis Beatum illum eodie, de quo dici missa & officium est licitum (iux-

Index Rerum,

- ta bullam suæ Beatificationis) non vero aliis diebus. p. 163. q. 11
- An, quando Pontifex concedit sacerdotibus certæ Religionis, vt certo die dicant missam de aliquo sancto Beatificato, possint in eodem dicere officium de communi Pontificum de dicto Beato. ib. q. 12
- An si concedat Pontifex sacerdotibus alicuius ordinis, vt in die obitus Sancti Beatificati dicant missam & officium de illo, possint id facere per totam octauam. ibid. q. 13
- Quando conceditur facultas certis personis celebrandi missam de aliquo Beato, & expressè non negatur aliis, non possunt tunc omnes sacerdotes sæculares, & Regulares dicere missam de beato in Ecclesia assignata in diplomate. p. 164. q. 15
- Non possunt alij sacerdotes quibus non est concessa facultas dicendi missam de aliquo Beatificato, illam dicere, casu quo id ab illis petant sacerdotes illi quibus concessa est facultas dicendi missam de dicto Beatificato. p. 165. q. 16
- Quando facultas conceditur celebrandi missam de aliquo Beato in aliqua determinata Ecclesia aliquibus sacerdotibus, non licet adhuc celebrare in aliis. ibid. q. 17
- Et an in casu proposito sacerdos celebrans in aliis Ecclesiis peccaret mortaliter. ibid. q. 18
- Si in bulla Beatificationis concederetur vt tali die, in tali Ecclesia, liceret celebrare missam de tali Beato, possunt omnes sacerdotes, tam sæculares quam Regulares, ibi celebrare. ib. q. 19
- An, aliqua alia specialia signa cultus publici exhiberi possint Beatis, quorum non fit mentio in decreto Beatificationis. p. 167. q. 23
- An, liceat Episcopo, instituere diem festum alicuius Sancti Beati. ibid. q. 24
- An, in Beatificatione alicuius serui Dei, possit Pontifex errare. p. 168. q. 26
- An sit necessarium, vt Beatificatio precedat Canonizationem. p. 169. q. 29
- An, liceat in honorem viri defuncti nondum Beatificati, sacellum exigere, seu altare illi dedicare. p. 170. q. 5
- An liceat, imaginem hominis nondum Beatificati, cum radiis luminis pingere; & adorandam in templo proponere. p. 171. q. 6
- An, liceat talis hominis non Beatificati imaginem radiis depingere; si non in publico, sed in secreto cubiculi, habeatur. ibid. q. 7
- An in Altari domus priuatæ, liceat, imaginem alicuius nondum Beatificati tenere, si sola in eo sit, & cum lampade. p. 173. q. 17
- An possit Ciuitas aliqua, saltem cum consensu sui Episcopi, festum diem instituere in honorem alicuius, qui nec dum sit Beatificatus. ibid. q. 18
- An possit quis in memoriam defuncti non Beatificati, ieiunare in vigilia eiusdem & votum priuatum ei offerre. p. 174. q. 22
- An sit licitum, inuocare dictos non Beatificatos viros, in litanis, quæ, vel Religiosi, vel Moniales dicunt in eorum Ecclesiis. p. 175. q. 29
- An, in die aniuersarij obitus non Canonizatorum, aut Beatificatorum, liceat Missam de Sanctiss. Trinitate, vel de Dei Genitrice Maria, aut de omnibus Sanctis, in eorum memoriam solemniter cantare. ibid. q. 50
- Beneficentia.*
- Quid, & Quotuplex sit Beneficentia. p. 95. q. 1
- Beneficium, Beneficiarius.*
- An Beneficiati curati; necnon Canonici & Dignitates Ecclesiæ Cathedralis, teneantur ad emittendam fidei professionem. p. 57. q. 1
- An, Beneficiarius arctius obligetur ad dandam elemosynam ex fructibus sui beneficij; quam laicus ex bonis sui patrimonij. p. 119. q. 45
- An, etiam si Clericus Beneficiarius, bona patrimonialia, aut aliquos fructus eorum, in Eleemosynas, aut alia pia opera consumpsit; possit tantundem de redditibus beneficij accipere, & disponere de illis, sicut de bonis patrimonialibus. p. 120. q. 50
- An, si Beneficiarius, parèe viuendo, minus consumat de fructibus sui beneficij, quam consumere possit, in suam congruam sustentationem; possit de huiusmodi fructibus sic reseruatis, disponere, ac de bonis patrimonialibus. ibid. q. 51
- An Beneficiarius, cum portione suæ congruæ sustentationis, possit computare totam, quo amplius est dignus, vt id expendere possit, in quæ voluerit. ibid. q. 52
- An Beneficiarij teneantur eam partem fructuum beneficiorum, quæ non est congruæ sustentationi necessaria, sed superflua, in Eleemosynas, aut in alia opera pietatis, sub mortali expendere. ib. q. 53
- An, solum iure positiuo Ecclesiastico, teneantur sub mortali Beneficiarij, quæ sibi supersunt congruæ sustentationi, in pauperes, piosque vsus infumere. ibid. q. 54
- An, immunis à mortali maneat Beneficiarius, qui ex fructibus beneficij, suæ sustentationi superfluis, aliquid leuis materiæ, in vanos vsus expendit. pag. 121. quæst. 55
- An, si Beneficiarius, tertiam, aut quartam partem beneficij fructuum, congruæ sustentationi superfluentium, in vanos vsus expendat peccet mortaliter. ibid. q. 56
- An, possit assignari certa, ac determinata quantitas, pro congrua cuiusque Beneficiati sustentatione. ibid. q. 57
- An, quò Beneficiarius est nobilior, & doctior, eo plus illi pro congrua sustentatione, ex fructibus beneficij, sit actionandum. ibid. q. 58
- An deinde, pro qualitate beneficij, & quantitate reddituum, plus pro competenti sustentatione, Beneficiato est assignandum. ibid. q. 59
- An, nomine congruæ sustentationis, quam Beneficiarij, ex fructibus Ecclesiæ sibi possunt deducere; veniant necessaria ad sui status, & familiæ, honorabilem sustentationem. p. 122. q. 60
- An, nomine congruæ sustentationis, veniant etiam necessaria ad exhibenda aliqua moderata cõuiuia amicis, & cõsanguineis, ipsius Beneficiati. ib. q. 61
- An, licitum sit Beneficiario, plus, ex fructibus beneficij, remunerare, quam valet donum prius acceptum. ibid. q. 64
- An, Beneficiati integrum dominium acquirant suorum Ecclesiasticorum reddituum, & præcipue illorum, qui suam congruam sustentationem excedunt. p. 125. q. 75
- An, ille, cui datum est beneficium aliquod in commendam, teneatur dare in vsus pios, quod suæ sustentationi superest. p. 127. q. 79
- An, Beneficiarij, seu Canonici, teneantur, superfluum distributionum, quæ illis dantur, ob præsentiam in choro, vel alio ministerio, in pauperes, aut alios pios vsus expendere. ib. q. 80
- An ad minus sit licitum, imagines hominum virtute insignium, nondum tamen beatificatorum; sine radiis disponere, tenere in domibus, ibique eas venerari. p. 171. q. 8
- Qui habet beneficium Ecclesiasticum, vel simplex vel curatum; tenetur recitare horas canon. q. 208. q. 51
- Qui

& Verborum.

- Qui habet beneficium integrè in commendam, si interim detur alicui; tenetur recitare horas. pagina 209. q. 53
- Qui habet beneficium manuale seu regulare; debet Horas Canonicas recitare. *ibid.* q. 54
- Qui obtinet aliquod beneficium, propter temporale ministerium v.g. quia docet Grammaticam, vel Theologiam, vel pulsat organa, &c. tenetur ad recitandas horas. *ibid.* q. 55
- Coadiutor Beneficarij, non tenetur persolvere Horas Canonicas. p. 214. q. 77
- Tenetur ad horas coadiutor Beneficarij, aut Canonicatus, si expressè ad hanc obligationem subeundam coarctetur ex indulto Pontificis, aut ex pacto cum proprietario. *ibid.* q. 79
- An Beneficarij vel Canonici coadiutor, teneatur ad minus, dicere officium paruum B. Virginis Mariæ tanquam pensionarius. *ibid.* q. 80
- An, Beneficarius, qui solum titulum beneficij habet, sine fructibus omninò; teneatur ad Horas Canonicas. *ibid.* q. 81
- Non eximitur ab obligatione recitandi horas, Beneficarius qui sua voluntate, aut culpa, nullos percipit fructus beneficij. p. 215. q. 82
- Beneficarius, qui fructus nullos percipit, quia, ex causa iusta non residet, & solum fructus dantur residentibus, non tenetur ad horas. *ibid.* q. 83
- Beneficarius, qui sponte omnes beneficij fructus cedit patri, aut patruo, aut suo creditori, &c. tenetur ad horas. *ibid.* q. 84
- Beneficarius, qui nullos fructus beneficij recipit, eo quod sit excommunicatus; tenetur ad horas recitandas. *ibid.* q. 85
- Tenetur ad horas Beneficarius, qui non percipit beneficij fructus, eo quod sit irregularis, aut suspensus. p. 216. q. 86
- Si quis irregularitatem, aut depositionem, vel alio quouis modo, amitteret ex toto beneficium; non teneretur adhuc ad recitandum. *ibid.* q. 87
- An, si quis recipiat beneficium iniustè, vel nulliter; (v.g.) per violentiam per simoniam, vel existens irregularis, vel non habens legitimam ætatem, &c. teneatur ad horas. *ibid.* q. 88
- An, Beneficarius, qui ob delictum aliquod, aut etiã iustam causam, damnatur à iudice, ut non acquirat fructus beneficij ad tempus, v.g. per vnum annum; teneatur illo anno ad recitandas horas. *ibid.* q. 89
- Beneficarius, qui captâ possessione, fructus beneficij pro aliquo tempore, non capit, petat tamen postea capturus, tenetur horas recitare. *ibid.* q. 90
- Beneficarius, qui primo anno, ex statuto vel consuetudine, non percipit grossam beneficij, sed si excitet in Chorourbationes quotidianas; teneretur ad officium. p. 217. q. 91
- Qui ex statuto aut consuetudine nihil beneficiario concedit primo anno, ob seruitium impensum, sed omnes illius anni fructus reseruantur ei post mortem, expendendi in eius fauorem; tenetur ad horas. *ibid.* q. 92
- An, teneatur Beneficarius recitare horas, quia in eius Ecclesiâ viget mos, quo cauetur ut primo anno nullos fructus, nec distributiones capiat, neque post mortem illi reseruentur, sed distribuuntur inter aliquos Beneficarios. *ibid.* q. 93
- An, teneatur recitare Beneficarius, in primo anno, quando ex recepta consuetudine, fructus illius applicantur alicui operi pio; ut fabricæ Ecclesiæ, vel Hospitali, aut pauperibus, &c. *ibid.* q. 94
- An, si per vim, fraudem, aut aliam iniustam viam, impediatur Beneficarius à consecutione fructuum; teneatur recitare. p. 218. q. 95
- An teneatur recitare dictus Beneficarius, si ablatis fructuum non sit perpetua, sed pro aliquo tempore; v.g. pro vno, aut duobus annis, sine spe tamen fructuum recuperationis. *ibid.* q. 96
- An, Beneficarius teneatur recitare statim ac beneficij collationem accepit, & ante captam illius possessionem. *ibid.* q. 97
- An teneatur recitare Beneficarius, ante adeptam pacificam possessionem, si per ipsum stet, quominus possessionem beneficij obtineat. *ibid.* q. 98
- An, teneatur recitare Beneficarius, qui habens solum titulum, impeditur à possessione capienda, lite, vel alia causa ibi inuoluntaria. p. 219. quæst. 99
- An, si duo litigarent, super vno beneficio, & neuter esset in possessione; vnus tamen illorum haberet titulum, & speraret se victorem futurum, & consequenter fructus habiturum; teneretur saltem hic ad onus officij. *ibid.* q. 101
- An, habens possessionem beneficij, non pacificam, sed cum litigio; teneatur recitare. *ibid.* q. 102
- An, Beneficarius, cuius beneficium nullos fructus habet teneatur ad Horas. p. 220. q. 104
- An, Beneficarius, qui tenue habet beneficium, teneatur, si non singulis diebus, festis saltem, recitare. *ibid.* q. 106
- An, qui est dubius de tenuitate beneficij, teneatur recitare officium. p. 221. q. 107
- An eximeretur ab onere recitandi Horas Beneficarius, cuius beneficium non attingit valorem quadraginta ducatorum. p. 222. q. 112
- An, teneatur ad Horas Beneficarius, qui habet beneficium, cuius fructus iam attingant valorem quadraginta ducatorum. *ibid.* q. 113
- An tenuitas beneficij, debeat regulari ex omnibus fructibus beneficij in se; an solum ex eo quod remanet deductis expensis in fructuum collectio, aut Eleemosynâ missarum. p. 223. q. 114
- Beneficarius habens plura tenuia beneficia, quorum singula non obligarent ad horas, propter tenuitatem tenetur ad illas recitandas. p. 225. q. 115
- Beneficarius non tenetur ad dicenda tot officia, quot beneficia pingua iustè possidet. pag. 223. quæst. 116
- An, qui plura beneficia habet iniustè; teneatur tot officia, quæ beneficia possidet, recitare. *ibid.* q. 117
- Qui plura beneficia habet non tenetur tot commemorationes facere, quot sunt beneficia. p. 224. quæst. 118
- Qui simul beneficium pingue, & pensionem habet, satisfacit obligationi, recitando semel singulis diebus, officium canonicum. *ibid.* q. 119
- An Beneficarius sacerdos, duplex peccatum admittat, omittens officium diuinum, & an in confessione illud aperiendum sit. *ibid.* q. 121
- An, qui duo beneficia possidet in duabus Ecclesiis, quæ diuersis vtuntur Breuiariis; debeat recitare, iuxta Breuiarium, quo Ecclesia in qua residet, vtitur. p. 227. q. 124
- An peccet mortaliter, Beneficarius qui omittit vesperas sabbati sancti. p. 234. q. 56
- An, qui abest à Choro, & à loco beneficij, ob timorem pestis grassantis in illo loco, possit recipere distributiones. p. 302. q. 68
- An Beneficarius iustè suspensus à beneficio, possit licitè percipere fructus eius, & distributiones si horis Canonicis interfit. p. 304. q. 79
- Beneficarius iniustè interdictus à diuino officio ob

Index Rerum,

- quod abest ab illo; non priuatur distributionibus. p. 305. q. 81
- Beneficarij specialiter interdicti ipsaque Ecclesia specialiter interdicta; non priuatur à distributionibus. ibid. q. 82
- Beneficiarius, qui fit irregularis, non priuatur distributionibus. ibid. q. 85
- An Beneficiarius, quia antè beneficij collationem, seu obtentionem contraxit irregularitatem, priuetur distributionibus. ibid. q. 86
- Beneficiarius qui abest in euidentem vtilitatem alienam Ecclesie, distributiones non lucratur. p. 306. q. 90
- Beneficiorum suorum lucrantur fructus docentes Ius Canonicum publicè in aliqua vniuersitate. ibid. q. 140
- Non item ius ciuile docentis. ibid. q. 141
- An Beneficij fructus, aut Canonicatus acquirant, qui publice in aliquo studio, generali seu vniuersitate docent Grammaticam, ibid. q. 142
- Beneficarij absentes non percipiunt fructus, si studeant in Ecclesiis Cathedralibus. p. 317. q. 147
- An Beneficarij, vt recipiant fructus beneficij sui debeant necessario studere iuri Canonico, aut Theologiae. ibid. q. 148
- An, studentes, debeant necessario petere licentiam ab Ordinario, vt possint in absentia, tempore studij, fructus sui beneficij lucrari. ibid. q. 150
- An parochiales beneficias habente, possint cum licentia Ordinarij, à suis Ecclesiis, studij causa, abesse, & fructus lucrari. p. 318. q. 152
- Beneficium constans ex solis distributionibus quotidianis, eas lucrantur absentes ratione studij. pagina 319. q. 154
- An Beneficiarius, qui non recitauit laudes, teneatur ad aliquam fructuum restitutionem. p. 325. q. 14
- An, Beneficiati maneant deobligati à restitutione fructuum pro rata, si alio die, pro officio prætermisso, duplicatum recitent. ibid. q. 15
- An Beneficiati omittentes recitare officium, teneatur ad restitutionem fructuum, ante iudicis sententiam. p. 326. q. 17
- An teneantur ad restitutionem Beneficarij, si recitent officium, aduertenter sine vlla attentione interiori. ibid. q. 18
- An Beneficiatus in excommunicatione recitans, possit licitè retinere fructus beneficij, atque distributiones. p. 327. q. 20
- An, habens plura beneficia, teneatur fructus omnium beneficiorum, pro rata officij, culpabiliter omitti, restituere. ibid. q. 21
- An Beneficiarius Curatus non recitans, teneatur in integrum omnes fructus beneficij restituere: vel solum fructus, qui correspondent recitationi, deductis fructibus, quos propter alia beneficij onera, seu ministeria, meretur. ibid. q. 22
- An, simplex Beneficiarius, cui nullum onus est annexum, præter recitationem; si omittat recitare, teneatur integrè omnes fructus beneficij, pro rata temporis, restituere. p. 328. q. 23
- An Beneficiati teneantur ad restitutionem fructuum, casu, quo recitent vnum officium pro alio: v.g. de sancto loco officij de Fetia. ibid. q. 24
- An Beneficij omittentes officium, teneatur fructus eius restituere fabricæ Ecclesie, vbi est tale beneficium; vel pauperibus. ibid. q. 25
- An Beneficiarius satisfaciatur suæ obligationi restituendo fructus Ecclesie beneficij, si hæc sit ditissima. ibid. q. 26
- Quæ restitutio debeat necessario fieri, in vtilitatem propriæ fabricæ Ecclesie Beneficij. p. 329. q. 27
- An Beneficiarius, qui eligit restitutionem fructuum pauperibus erogare: possit illam facere pauperibus cuiuscumque Ecclesie, vel loci. ibidem. quæst. 29
- An, Beneficiarius, qui officium omisit possit fructus infumere in ædificationem alterius Ecclesie, vel reparationem bonorum alterius beneficij. ibid. q. 28
- An, si Beneficiarius ipse, qui debet restituere fructus, sit verè pauper; possit eos sibi applicare. ibid. q. 30
- An Beneficiarius, qui recitare omisit, possit retinere sibi fructus, quos titulo donationis, accepit à pauperibus, quibus tradere promiserat, sed de facto non tradidit. p. 330. q. 32
- An, possit licitè Beneficiarius denegare pensionem pensionario suo, officium paruum non recitari. p. 331. q. 36
- Non potest Beneficiarius, tradere ex se fructus pauperibus, vel fabricæ beneficij pensionis. ib. q. 37

Bona.

- An, ita sit illicitum, bona spiritualia ordinare, & dirigere ad affectationem temporalium, tanquam ad finem; quod sit mortale de se. p. 75. q. 9
- An homo debeat æstimare magis bona spiritualia humanitatis Christi Domini quàm sua propria. p. 93. q. 2
- An ob bonum spirituale proximi aut totius mundi sit licitum desiderare efficaciter æternam carentiam, aut temporalem gratiæ aut beatitudinis, casu quo talis carentia cum peccato mortali coniungatur. p. 93. q. 4
- An ob bonum spirituale alicuius communitatis aut totius mundi liceat, velle gratia aut beatitudine carere in perpetuum; casu quo id possit absque peccato contingere. ibid. q. 5
- Ob bonum spirituale proximorum, licitum est desiderare & petere dilationem visionis beatæ. pagina 94. q. 6
- An licitum sit, pro breui tempore, puta pro vna hora, gratia, & charitate carere velle; ob bonum spirituale proximi, si dicta carentia, absque peccato contingeret. p. 94. q. 7
- Quot enumerentur bona corporalia, quibus patienti extremam necessitatem, & communem potest subueniri. p. 101. q. 10
- Si apud aliquem sint aliena bona & propria; nemo potest extremè indigenti subuenire ex alieno, referuatis propriis. p. 129. q. 4
- An, qui habendo propria bona, aliena surriperet, vt extremè indigenti daret; teneretur ad restitutionem. ibid. q. 5
- Vide, verbo *Indigens, Necessitas.*

Breuiarium.

- Ecclesie, & Religiones quæ propositum Breuiarium habens; possunt hoc excluso, Breuiarium Romanum admittere. p. 225. q. 4
- A quonam Pontifice fuerit primò Romanum Breuiarium editum. p. 229. q. 22
- An, licitè possit quis vti nouis Breuiariis impressis v.g. Patisiis, cum sola approbatione Supremi Consilij Regij; non vero inquisitoris, & ordinarij. ibid. q. 24
- Vide verbo. *Officium diuinum, Hora Canonica, & verbo Recitatio.*

C

Canonicus, Canonicatus.

AN, omnes Canonici, seu Præbendati, teneantur Horas in Choro recitare. p. 293. 29
 An, vt communitas Canonicorum, Ecclesiarum Cathedralium, aut Collegiatarum, excusetur à Choro, sufficiat, quod solùm sint duntaxat duo, vel tres Canonici. *ibid.* q. 30
 An, sine vlla culpa, & pœna, possint Canonici, aut Præbendati abesse à Choro per tres menses. *ib. quæst.* 31
 An, Canonici, seu Præbendati (& alij, qui distributiones habent) peccent mortaliter, si à Choro absint, vltra tempus à iure sibi concessum) & distributiones percipiant. *ibid.* q. 32
 An Canonici, & alij peccent mortaliter, si absque causa, absint à Choro (vltra tempus permissum) animò cedendi distributionibus, tēpori absentie, correspondentibus. p. 294. q. 33
 An, excusentur à mortali Canonici, Præbendati, aut Beneficiati prædicti, quando semel, aut iterum, in anno absunt sine causa à Choro. *ibid.* q. 34
 An, excusentur à mortali Canonici, & Præbendati, &c. qui absunt, sine causa, à Choro, tempore vnius integræ Horæ Canonicae. *ibid.* q. 35
 An Canonici Beneficiati, qui nihil in Choro dicunt, sed ad omnia attendunt solùm, satisfaciant suæ obligationi. *ibid.* q. 36
 An satisfaciant Canonici Beneficiati præcepto recitandi, si partem suam, submissa voce ita proferant, vt audiri à Choro non possit. *ibid.* quæst. 37
 An item satisfaciant seruitio Chori Canonici, si ita submissa voce canant, aut suam recitent partem, quod ab altero Choro audiri nequeant. p. 295. q. 38
 An Canonici, seu Præbendati, submissa voce, suam partem recitantes; recipere possint mediam partem distributionum, si attendant ad partem, quam canit alius Chorus. *ibid.* q. 39
 An Canonici qui suam partem canit, sed percipere non potest quam partem canat alius Chorus; possit tunc distributiones integras percipere. *ib.* q. 40
 Vbi viget consuetudo, vt Canonici præsentés adsint Choro, nec canunt nisi per Mansionarios, Cappellanos, aut substitutos, possint licitè distributiones recipere. p. 296. q. 43
 Canonici non possunt recipere distributiones, si per alium assistant Choro. p. 297. q. 44
 Canonici, seu Beneficiarius, qui dum diuinum officium in Choro recitat, maximè à somno impeditur, ita vt eo oppressus, nec ad verba attendat; non satisfacit præcepto recitandi & choro inseruiendi. *ibid.* q. 46
 An, Canonici confabulantes, aut scribentes in choro, aut exercentes similes actiones, attentioni externæ repugnantes; possint lucrari distributiones quotidianas, ac retinere. *ibid.* q. 47
 An, Canonici seu præbendatus, si obtento beneficio fiat cæcus, aut surdus possit abesse à choro, & lucrari distributiones quotidianas. p. 299. q. 49
 Canonici, & Beneficiarij, qui ob morbum grauem corporalem, non valent choro interesse, lucrantur distributiones. *ibid.* q. 50
 Canonici, qui sua culpa infirmitatem contraxit, acquirit distributiones. p. 300. q. 53
 An, acquirat distributiones Canonici, qui dedita opera incidit in morbum, vt eo impeditus in-

R. P. Leand. in Decalogum.

teresse choro non possit. *ibid.* q. 45
 An, si Canonici tempore grauis infirmitatis, in loco beneficij non existat; sit distributionum capax. p. 301. q. 59
 An, Canonico absenti, ob aliquam instam corporalem necessitatem, distributiones quotidianas conferri debeant. *ibid.* qu. 63
 An, debeantur distributiones Canonico, seu Beneficiato, qui à choro abest, eo quod ex ipsius assistentia, immineat ei graue damnum, vitæ, honoris, vel fortunæ. *ibid.* q. 64
 An si, Canonici vt detineatur, aut aliquo alio modo impediatur, quominus ad Ecclesiam suam, se cõferat; tunc distributiones acquirat. p. 302. q. 69
 An etiam, possit recipere distributiones, si iuste Canonici in carcere detinetur. p. 303. q. 71
 An, Canonici, qui in carcere detinetur, non ob crimen probatum, sed ob illius suspicionem; possit distributiones capere, si per sententiam iudicis, innocens euaserit. *ibid.* qu. 72
 Canonici iniuste excommunicatus, & ob causam non assistens choro acquirit distributiones. *ib.* q. 73
 An, Canonici iuste excommunicatus, & ob hanc causam choro non assistens, distributiones lucratur. *ibid.* q. 74
 Canonici iuste excommunicatus, cui iniuste denegatur absolutio, lucratur distributiones, & consequenter potest illas post absolutionem recuperare. *ibid.* q. 75
 An Canonici iuste excommunicatus horis diuinis est assistens; possit lucrari fructus & distributiones illis correspondens. p. 304. qu. 76
 Canonici excommunicatus maiori excommunicatione (de quâ loquuti sumus) acquirit fructus & distributiones, vbi mos est vt eos nõ amittat. *ib.* q. 77
 An Canonici, seu Beneficiarius suspensus à beneficio; priuatus non solum fructibus beneficij, sed etiam distributionibus quotidianis. *ib.* q. 78
 Canonici iniuste suspensus à beneficio, vel à distributionibus; potest illas licitè acquirere, si à choro abesse cogatur. *ibid.* q. 80
 Canonici non possunt percipere distributiones, tēpore cessationis à diuino officio, quo illud celebrare nequeunt. p. 305. q. 85
 Canonici percipiunt distributiones, eo tempore quo polluta manet Ecclesia. *ib.* q. 84
 An Canonici, qui per sententiã Iudicis, beneficio priuatus, adhuc lucratur distributiones. p. 306. qu. 87
 Canonici actualiter, seu realiter degradatus, acquirit distributiones. *ibid.* qu. 88
 Canonici absens in vtilitatem euidentem propriæ Ecclesiæ, lucrari distributiones potest. *ibid.* q. 89
 An, si quis Canonici absit à propria Ecclesia, non solùm, ob euidentem, sed etiã, ob dubiã vtilitatem eius; acquirat distributiones quotidianas. p. 307. qu. 92
 An, Canonici acquirat distributiones, si absit, etiam, ob leuem, aut exiguam Ecclesiæ suæ vtilitatem. *ibid.* q. 93
 An, Canonici, qui à suo Episcopo ad visitanda limina Apostolorum mittitur, distributiones lucratur. *ibid.* qu. 94
 An, Canonici, qui comitatur suum Episcopum ad visitanda limina, lucratur similiter distributiones. *ibid.* q. 95
 An, Canonici, qui missus esset ad limina Apostolorum ab Episcopo aliarum Ecclesiarum, aut ipsum comitaretur; acquireret eadem distributiones quotidianas. *ibid.* q. 96

Index Rerum,

- An, Canonicus, seu Præbendatus missus à suo Capitulo ad Concilium Generale, vel Prouinciale, tanquam Theologus, vel Canonista, vel tanquam Procurator, distributiones capiat. pagina 308.q.98
- An distributiones caperet, si, Canonicus, qui simul est, ex priuilegio, Episcopus, ad Concilium Generale conueniret. *ibid.* q.99
- An, Canonicus, qui à suo Capitulo mittitur tanquam legatus ad Pontificem, vel Principem aliquem; acquirat distributiones. *ibid.* q.100
- An, Canonicus, qui tempore diuinorum Officiorum, ex mandato Capituli, occupatur in subeundis rationibus, aut in assignandis cuique suis redditibus; acquirat distributiones. *ibidem.* quæst.101
- An, Canonicus, adhuc distributiones acquirat, si ea computa facere, aut rationes sumere, rectè possit, extra tempus diuini officij, & tamen non facit, nisi tempore illius. *ibid.* q.102
- An, si quis Canonicus, sedè Episcopali vacante, eligatur Vicarius, seu Prouisor à Capitulo, tunc acquirat distributiones, dum abest ab Ecclesia, causa exercendi officium. p.309.q.104
- An, Canonicus, seu Beneficiarius, qui ex propria deuotione, tempore Officij Diuini, celebrat Missam; distributiones percipere valeat. *ibidem.* quæst.108
- An, Canonicus, qui subrogatur, loco Pœnitentiarij, ob illius absentiam, vel mortem, ad confessiones audiendas; lucretur easdem distributiones, quas ipsemet Pœnitentiarius, solebat. p.311. quæst.116
- An, Canonicus Magistralis, vel lectoralis, possit ex iure, percipere distributiones, etiam si abest à Choro. p.312.q.118
- An, consuetudo aliquarum Ecclesiarum, quod Canonicus Magistralis, qui prædicaturus sit in ipsa Ecclesia, habeatur pro præsentibus omnibus Horis, etiam per octo diès concioni antecedentes, sustinenda sit. *ibid.* q.121
- An, si Canonico Magistrali, ex priuilegio, aut gratia, concedantur octo, aut sex diès præcedentes concionem, vt possit abesse, lucrans distributiones; possit, illis diebus Choro assistere; & loco illorum, aliis octo, aut sex abesse, & lucrari distributiones, talibus diebus correspondentes. *ibid.* q.122
- An, Canonicus Magistralis, possit vacare à Choro, eadie, qua alterum Canonicum substituit, vt pro ipso in Cathedra lectionem dicat. *ibid.* quæst.123
- An, Canonici habentes curam animarum in suamet Ecclesia, percipiant distributiones, si tempore diuinorum officiorum, absint, ob animarum curam exercendam. p.313.q.124
- An Canonici, qui curam animarum habent in alijs Ecclesijs, extra diœcesim, possint, dum in eis resident ac ministrant, recipere distributiones quas recipere, si in Ecclesijs Cathedralibus, seu Collegiatis residerent. *ibid.* q.125
- Vtrum Canonici ab Episcopo instituti Hospitalium & Ecclesiarum Diœcesis visitatores, vicarij foranei aut administratores piorum locorum, non solum fructus, sed & distributiones lucretur. *ibid.* q.128
- Canonici in seruitio Episcopi existentes, recipiunt fructus, non autem distributiones, ac si in Choro essent præsentibus. p.314.q.129
- Canonici Episcopo solemniter celebranti in Cathedrali, aut in alia Ecclesia assistentes quotidianas distributiones accipiunt. *ibid.* q.130
- Canonicus Vicarius generalis Episcopi, si à Choro abest solum fructus percipit, non verò distributiones. *ibid.* q.131
- An Canonici, aut Præbendati, qui inseruiunt Pontifici, in Capellani officijs, Camerarij, & similibus, acquirant fructus Præbendæ, necnon & distributiones, etiam dum à Choro absunt. *ibid.* quæst.132
- Vtrum Canonici docentes Theologiam publicè in aliqua vniuersitate seu studio generali, in absentia lucretur fructus simul & distributiones. p.315.q.139
- Inseruientes Regi aut alicui supremo Principi, in officijs ab ipso designatis percipere non possunt fructus sive Beneficij, aut Canoniciatus, quando non resideant. *ibid.* q.134
- Canonici, seu Beneficiarij qui absunt à Choro, eo quod studeant alicui studio generali, seu in vniuersitate; acquirunt fructus suorum beneficiorum, licet non distributiones. p.317.q.146
- Canonici possunt abesse à Choro per tres menses, singulis annis, & fructus suarum præbendarum recipere. p.319.q.155
- An fructus, & distributiones, possint recipere Canonici absentes per illos tres menses. *ibidem.* quæst.156
- Vt Canonici possint abesse per tres menses; teneantur per integrum annum Choro adesse, & lucrari distributiones. *ibid.* q.157
- Qui Canonicatus possessionem suscepit, in medio anni non potest licite, per tres menses, hoc anno abesse. *ibid.* q.158
- An, Canonicus, qui per maximam partem anni abest à Choro, sine legitima causa, possit frui tribus dictis mensibus, quos vocant, de Reclè. *ibid.* quæst.159
- An, Canonici, qui malè expendunt illos tres menses recreationis; teneantur retinere fructus illis correspondentes. p.320.q.160
- An, teneatur ad restitutionem fructus Canonici, qui grossam Canonicatus verè atque absolute acquisiuit, antequam diuinum officium omittèret. p.325.q.166
- Vide verbo, *Beneficium, Beneficiatus, Chorus, Clericus, Distributio, Hora Canonica, Officium Diuinum, Præbenda, Præbendatus.*

Capellania, Capellanus.

- An, ex fructibus Capellanix, non collatiuæ, sed amouibilis ad nutum; teneatur Capellanus expendere superfluum suæ congruæ, in vsus pios. p.127. quæst.81
- An, de fructibus Capellanix collatiuæ, & inamouibilis; teneatur Capellanus expendere superfluum in vsus pios. *ibid.* q.82
- An, qui habet Capellaniam collatiuam (idest) quæ autoritate Episcopi erecta est, & ab ipso confertur; obligetur ad recitandas Canonicas horas. p.210.q.57
- An habens Capellaniam non collatiuam (idest) quæ à Patronis etiam laicis, erigitur, & confertur, sine collatione Ecclesiastici Prælati; obligetur ad officium Canonicum. *ibid.* q.58
- An, habens Capellaniam, quæ, ex testatoris voluntate, non est collatiua; si postea fuerit collata per Pontificem, aut per Episcopum, teneatur ad Officium Canonicum. *ibid.* q.59
- An,

& Verborum

An, quando is, qui habet Capellaniam collatiuam, & quia est puer, vel impeditus, satisfacit illi in Missis dicendis per alium; teneatur dicere per se Horas Canonicas. ibid. q. 60
 An, qui obtinet Capellaniam collatiuam, vel aliud beneficium, si studio literarum vacet; satisfaciat suæ obligationi, recitandi per alium. ibidem. quæst. 61
 An, quando, ex dispensatione Pontificis, confertur, puero aliqua Capellania collatiua, vel beneficium, ante decimum quartum annum; teneatur ad recitandas Horas Canonicas, antequam adimpleat dictam ætatem. p. 211. q. 62
 Capellani Monialium possunt celebrare Missas de sanctis particularibus eorum ordinum, quas ipsi proprio ritu celebrant. p. 240. q. 55
 Vide verbo, *Horæ Canonica, Monialis.*

Cardinalis.

An Eminentissimi Cardinales teneantur recitare officium diuinum, ex vi solius Cardinalatus. p. 213. q. 75
 Vide verbo, *Officium Diuinum, Recitatio.*

Catholicus.

An, si urgente morte, deesset Catholicus, qui posset baptizare; posset quis ingredi templa hæreticorum, ad recipiendum Baptismum ab eis. pagina 42. q. 49
 An item, licitum sit Catholicis, in articulo mortis, recipere Sacramentum Pœnitentiæ à sacerdotibus hæreticis, si desint Catholici. ibidem. quæst. 50
 An, licitum sit Catholicis, amicitie causa, ire ad nuptias hæreticorum. p. 43. q. 53
 An liceat Catholicis, contrahere matrimonium, coram Ministro hæretico, ex præscripto Principis hæretici id præcipientis. ibid. q. 54
 An etiam liceat Catholicis, vt Christianam Religionem occultent, & hoc modo mortem vitent, comedere carnes in diebus, quibus ab Ecclesia prohibentur, & ab hæreticis instituti sunt in signum suæ falsæ sectæ: v.g. feria sexta apud Angelos, inter quos, signum est Calvinismi, vesci ea die carnibus. ibid. q. 56
 An, si qui cogèrent Catholicos ad esum carniū die prohibito, in contemptum legis Ecclesiasticæ, possent illis, ad euitandam alias mortem, vesci. p. 45. q. 61
 An Catholicus, qui videt Christum Dominum, ab hæreticis contumeliis affici; vel imagines conculcari Sanctorum; teneatur, publica confessione, fateri Fidem Christi, etiam cum periculo vitæ. ibid. q. 62
 Vide verbo, *Christiannus.*

Charitas.

Charitas quâ nos diligimus deum est quid creatum. p. 71. q. 1
 Tripliciter sumitur Charitas. ibid. q. 2
 Quid sit Charitas sumpta pro habitu. ibid. q. 3
 Charitas est Excellentissima virtutum, in genere morum. p. 72. q. 4
 An, solum in esse moris, sed etiam in genere physico; omnes virtutes, & præcipue fidem, antecellat Charitas. ibid. q. 5
 Quid, sit obiectum materiale primarium, & secundarium

Charitatis. ibid. q. 6
 Quid sit obiectum formale Charitatis. ibid. q. 7
 An, detur præceptum Charitatis, de proximo diligendo. p. 83. q. 3
 An, etiam detur præceptum diuinum, & supernaturale Charitatis, quo ex Charitate, & amore supernaturali teneamur diligere proximum. ibid. q. 5
 An præceptum Charitatis Proximi, obliget per se, ad eliciendum actum amoris. p. 84. q. 9
 An, priuata personæ teneantur ex Charitate, propriam emendare vitam, & de suis peccatis pœnitentiam agere; vt sic vtiliter possint corrigere indigentem. p. 147. q. 6

Chorus.

Consuetudine induci potest, vt quis per alium Choro inseruiat. p. 297. q. 45
 Vide verbo, *Officium diuinum, Hora Canonica, Recitatio.*

Christianus.

An, tempore persecutionis, liceat Christiano fugere; ne cogatur fidem negare. p. 32. q. 13
 An, non solum liceat Christiano fugere persecutorem; verum etiam ad id teneatur; saltem se occultando, & dissimulando. ibid. q. 14
 An, etiam è contra, liceat aliquando Christianis non fugere persecutorem; tametsi periculum vitæ eis immineat. p. 33. q. 15
 An, non solum liceat Christianis aliquando persecutorem non fugere; verum etiam ad id teneantur. ibid. q. 16
 An, liceat homini Christiano, ob mortem vitandam, exercere per simulationem, actiones, quæ immediatè sunt institutæ in cultum falsæ religionis: v.g. adorare Idolo incensum; flectere coram illo genua, &c. p. 35. q. 26
 An, prohibeatur Christianis, cum Iudæis simul habitare. pag. 50. & circo hoc plura dubia referuntur. ibid. q. 25
 Vtrum Christianis azimis Iudæorum vesci liceat. p. 51. q. 26
 An sit vetitum sub mortali Christianis Iudæos inuitare, vel ad eorum conuiuia accedere. ibidem. dub. 2
 Vtrum licitum sit Christianis accipere à Iudæis eos cibos, quos ipsi discernunt & abiiciunt, & absque eorum consortio iis visitare. ibid. dub. 3
 Vetitum est Christianis Iudæos medicos accersere ad morbos eorum curandos. p. 52. q. 27
 An licitum sit Christianis medicum Iudæum, vel saracenum vocare, quando medicus alius non adest, & morbus grauiter vrget. ibid. dub. 1
 An prohibitum sit Christianis, recipere medicinas à Iudæis exhibitas. ibid. quæst. 28. Et an præparatas à illis emere sit vetitum. ibid. dub. 1
 Christiano Medico licet medicinas vendere, & applicare illas Iudæo ægroto. ibid. dub. 2
 Christiano an liceat extra casum necessitatis Iudæum vocare, vt illi venam scindat, cucurbitas applicet, &c. ibid. dub. 3. & 4
 Christiano an sit prohibitum cum Iudæo ingredi in balneum. pagina 53. quæst. 29. & an in casu necessitatis. ibidem. dub. 1. & vtrum talis ingressus fiat recreationis causa. ibid. dub. 2
 Christianis sceminis prohibitum est iure positio Iudæorum filios in horum domibus nutrire. ibid. quæst. 30. Et an extra eorum domus. ibid. dub. 1.

Index Rerum,

- & an interdum Iudæorum domus adire possint ad legandos eorum infantes. p. 54. dub. 2
- An Christiano liceat famulari & seruire Iudæo in propria domo ipsiusmet Iudæi; tanquam famulus habitando. p. 54. q. 31. Et circa hoc plura dubia veniunt enodanda. *ibid.* & seq.
- An Christianis veritum sit in testamento legare aliquid Collegio aut vniuersitati Iudæorum. *ibid.* quæst. 32
- Christianus minime licet, vitandi alicuius grauis periculi causa, vti vestibus directè ad cultum falsis diis exhibendum destinatis. p. 36. q. 28
- Christiano an sit licitum, ex rationabili causa vti vestibus infidelium ad corpus operiendum institutis. & ad sectam ipsorum manifestandam. pagina 37. q. 29
- An liceat Christianis, vti vestibus significantibus aliquam falsam sectam, tamen ob publicum finem institutis. p. 38. q. 30
- Christianis contra hæreticos pugnantibus, suis vexillis signa affigere licet, quæ in suis ipsi gestare solent, dummodo non sint alicuius falsi Dei. *ibid.* quæst. 31. signa tamen, vt sunt Mahometi, Mercurij, &c. non licet Christianis in suis vexillis in bello gestare. *ibid.* q. 32
- Christianis est licitum in trirēmis, & nauibus Turcarum signa gestare, ad illos tutius lacessendos, & ad securius fugiendum. *ibid.* q. 33
- Christianis item exploratoribus licet, vti lingua & habitu infidelium ad scrutanda illorum secreta, & ad detegenda Christianis Principibus. p. 39. quæst. 34
- Christianis licet vti in comædiis, & tragediis populo exhibendis, infidelium habitu, licet sit vanæ religionis signum. *ibid.* q. 35
- Christiano qui nudus esset, licet, si copiosissimè plueret, sibi imponere flauum pileum, & vestibus pro Idolorum sacrificiis destinatis, se contra pluiam tegere. *ibid.* q. 36
- Christiani ad euitandam mortem non possunt vti signo Turcico, licet sub eius imperio subditi degant. *ibid.* quæst. 37. Et idem resoluitur. *ibid.* quæst. 38
- Vtrum si Princeps gentilis mandet, in fidei odium, vt Christiani omnes gestent vestes sub certa aliqua forma, qua noscantur esse Christiani, tunc liceat illis ad vitandam mortem, tale dimittere signum. p. 40. q. 39
- An seruo Christiano, apud Turcas captiuo, Dominum templa Idolorum adeuntum liceat comitari, & vnà cum illo coram Idolo genuflectere. p. 42. q. 47
- An, licitum sit Christiano, aliquid legare testamento, Iudæo alicui in particulari. p. 55. q. 32
- Prohibitum est Christianis accedere ad Iudæorum nuptias; & choreas cum eis ducere, ludere, &c. p. 55. q. 33
- Licitum est Christianis in mercibus emendis & vendendis, cum Iudæis contractus inire. p. 56. quæst. 36
- Vide, verbo *Catholicus*.
- Clericus.*
- An Clericus, vel Religiosus, si indoctus sit, peccet mortaliter, contra inhibitionem iuris, disputando de Fide cum hæreticis. p. 48. q. 16
- An, Clericus, non solum ex fructibus sui beneficij, verum ex bonis patrimonialibus, aut quasi, arctius obligetur ad dandam Eleemosynam, quam laicus ex bonis sui patrimonij. p. 119. q. 47
- An, Clericus possit ex bonis patrimonialibus, aut quasi; consanguineos ditare, & ad altiorem statum promouere. *ibid.* q. 48
- An, Clericus, qui bona patrimonialia, aut quasi patrimonialia, in suam sustentationem insumit; possit illa compensare ex redditibus sui beneficij, & ex illis tantundem in vsus, quos voluerit, insumere. *ibid.* q. 49
- An, Clericus habens filias illegitimas, possit illis, ex fructibus beneficij, alimenta, & dotes prouidere, si indigeant. p. 122. q. 65
- An casu, quo dictus Clericus habeat alia bona propria, vnde posset alimenta, & dotes filiabus propriis, au spuris præbere, posset nihilominus, ex fructibus beneficij, hæc illis tradere. p. 123. quæst. 66
- An, liceat Clerico, filias spurias adeo dotare, ac si legitimæ essent. *ibid.* q. 67
- An, possit Clericus, ex redditibus superfluis beneficij, aliquam mediocrem quantitatem ad proprias necessitates euenturas, reseruare. *ibidem.* quæst. 68
- An, possit Clericus, ex redditibus beneficij superfluis, sustentare Consanguineos in studio, etiamsi patrimonialia bona habeat. *ibid.* q. 69
- An, etiamsi Consanguinei, aut nepotes non indigeant, eo quod Patres diuites habeant, possit nihilominus dictus Clericus, illos ex redditibus beneficij in studio alere. *ibid.* q. 70
- An, Clerici, ex redditibus beneficij superfluis, possint suis Consanguineis pauperibus condonare id, quo ad sui status sustentationem indigent. p. 124. q. 71
- An, possint Clerici, ex superfluis Ecclesiasticis redditibus, paulo plus suis Consanguineis pauperibus, quam aliis egenis, largiri. *ibid.* q. 72
- An, si Clericus humili loco natus, eleuetur ad magnam dignitatem; possit suis Consanguineis, de redditibus Ecclesiasticis superfluis, competentem sustentationem augere. *ibid.* q. 73
- An, Clerici Beneficiarij, si redditus, qui suæ congruæ sustentationi supersunt, pauperibus non exhibeant, non solum peccent mortaliter, sed etiam teneantur ad restitutionem. p. 126. q. 76
- Clerici tenentur ad aliquid ex præcepto recitandum. p. 204. q. 39
- Omnes Clerici Sacris initiati, tenentur ad recitandum officium diuinum. *ibid.* q. 42
- An, omnes Clerici Sacris initiatum, teneantur, recitare officium diuinum, ex iure diuino. p. 205. quæst. 43
- An, omnes Clerici Sacris initiati, habeant obligationem recitandi Horas Canonicas, ex iure Canonico. p. 205. q. 44
- An Clericus habens pensionem, pinguem saltem, teneatur ad Horas Canonicas. p. 211. q. 64
- An, Clericus pensionarius, si efficiatur miles D. Iacobi, aut S. Ioannis, aut alterius ordinis militaris, cum indulto recitandi pensionem; satisfaciatur obligationi recitandi officij parui; recitando orationes Dominicas, & Angelicas à Religione sua præscriptas. p. 212. q. 71
- Clerici, minoribus ordinibus initiati, non tenentur recitare officium diuinum. p. 213. q. 78
- An Clericus Beneficiarius, vel Ordine Sacro initiatus, si simul etiam pensionem habeat; teneatur, præter septem Horas Canonicas, recitare officium B. Virginis paruum. p. 213. q. 73
- Clerici subditi Ecclesiæ Mediolan. aut aliarum Ecclesiæ

& Verborum

- Ecclesiarum, quæ ex priuilegiis vtuntur, proprio Breuiario, possunt, iuxta illud recitare, dum priuatim recitant. p. 225. q. 5
- An, Clerici, & Religiosi, qui possunt ex priuilegio vti breuiario proprio; possint liberè, & licitè, dum priuatim recitant, Breuiario Romano vti, & iuxta eius formulam recitare, ibid. q. 6
- Licitum est Clericis, & Religiosis, iuxta Breuiarium Romanum priuatim recitare, si illis præceptum sit, alio, quam proprio suo Breuiario, vtantur. p. 226. q. 7
- An, Clericus v.g. Mediolan. (possit non ostente S. Caroli decreto) Romæ, causa negotiorum existit, iuxta Breuiarium Romanum recitare. ibid. quæst. 8
- Clericus Romanus existens negotiorum causa Mediolani tenetur, aut potest vti breuiario Ambrosiano. ibid. q. 9
- An ad minus, si talis Clericus Romanus haberet beneficium in Ecclesia Romana; & resideret, & haberet firmum domicilium in Diœcesi Mediolanensi; possit tunc, aut teneretur vti Breuiario Ambrosiano. p. 227. q. 10
- An, Clericus, qui non ratione beneficij, sed patrimonij fuit promotus ad ordines; teneatur vti Breuiario Romano. p. 228. q. 17
- An Clericis, aut Regularibus, qui priuatim Horas recitant, licitum sit, recitare Horas vbicumque. p. 269. q. 114
- An, Clericus omnis, ex vi suæ ordinationis, teneatur Horas Canonicas publicè in Choro celebrare. p. 292. q. 25
- Vide, verbo, *Hora Canonica, Regularis.*

Collector.

- Collectores generales Camera apostolicæ, subcollectores & alij officiales acquirunt fructus & distributiones, in absentia. p. 315. q. 138

Commendatarius.

- An, Commendarij D. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ & D. Ioannis, teneantur expendere in pauperes, aut in alia opera pia, residuum ex congrua sustentatione. p. 126. q. 78
- Vide verbo, *Pauper.*

Concionator.

- An, Concionatores teneantur corripere publica peccata; etiamsi credant, ea committentes, non emendandos. p. 148. q. 11
- An, Concionatores, & iudices, in mortali peccato corrigentes alios; mortaliter peccent. ibid. quæst. 13
- An, Concionator, qui repentinè, & quasi per occasionem, inuitatur ad concionandum, excusetur à recitatione. p. 278. q. 36
- An etiam, Concionator quotidianus, tempore Quadragesimæ, excusetur ab Horis. ibidem. quæst. 37
- Vide, verbo, *Hora Canonica, Recitatio.*

Confessor, Confessio.

- An Confessor possit absolvere pœnitentem ignorantem, quæ ratione medijs, sunt absolutè necessaria. p. 26. q. 68
- Confessores solum debent interrogare illos, quos

- probabiliter iudicant Doctrinam Christianam ignorare. p. 27. q. 70
- An, peccent contra confessionem Fidei Clerici, vel Religiosi, qui dum per loca infidelium transeunt; vt incolumes euadant, habitum sæcularem induunt. p. 34. q. 24
- An Confessarius nolentem salutare aut loqui cum inimico, secluso odio, & scandalo, possit absolvere. p. 89. q. 13
- Vtrum Confessarius patrem, qui non vult alloqui filium qui indigno, vel valdè inæquali matrimonio se copulauit, possit absolvere. pagina 90. quæst. 14

- An, audientes confessiones, septimana sancta, aut tempore Iubilæi, quando est magna pœnitentium copia; possint licitè dimittere Horas, si non possint recitare, nisi omittendo aliquas confessiones quorundam, qui non consequentur iubileum, aut non adimplebunt præceptum Ecclesiæ. p. 279. q. 41
- An, Confessarij omnes, tam, qui ex officio, quam, qui voluntariè audiunt per totam diem confessiones, excusentur ab officio diuino, si nequeant illud faciliè præuenire. ibid. q. 42
- An, si quis Confessarius remississet officium ad vnâ horam, ante mediam noctem, & tunc ad confessionem, vel communionem moribundo conferendam vocaretur, possit omisso officio, ad morientem euolare. ibid. q. 43
- An, necessariò, in confessione, sit res exprimenda, per quam quis diuinavit; an scilicet. per aërem, aquam, ignem, terram, &c. pag. 348. quæst. 14

Conuentus.

- Conuentus omnes seu Ecclesiæ Regularium vsu Chori habentium, tenentur recitare horas in Choro sub mortali. p. 288. q. 9

Corpus.

- An, peccet mortaliter, qui, sine vlla urgente causa, Christianorum corpora insepulta relinquit. p. 97. q. 9
- An item peccaret mortaliter, qui Gentilium, & Hæreticorum corpora inhumata relinqueret, si commodè ea sepelire possit. ibid. q. 10
- An licitum sit, ex manuum, pedum, frontis, aut totius corporis partibus, lineis, signis, & dispositione, futuros euentus, prosperos, vel aduersos prædicere. p. 368. q. 102
- An ex pulchritudine corporis, probitas animi, & contrà, ex deformitate, mentis improbitas dignosci possit. p. 369. q. 106

Correctio.

- An, teneretur quis corripere eum, cui nota esset damnatio, certo, & absolutè futura. pagina 66. quæst. 10.
- Quid sit Correctio fraternalis. p. 137. q. 1
- An sit præceptum de Correctione fraternali. ibidem. quæst. 2
- An præceptum huiusmodi Correctionis, sit naturale, diuinum, & humanum. ibid. q. 3
- An Correctionis præceptum obliget, non solum Christianos; verum etiam Infideles. ibidem. quæst. 4
- An, vt obliget Correctionis præceptum, sit necessaria cognitio probabilis, seu certitudo mortalis peccati mortalis proximi. p. 138. q. 1
- An,

Index Rerum,

- An, qui, per auditum, vel per rumorem, aut per signa dubia, sci t crimen graue fratris; teneatur illum corrigere. ibid. q. 2
- An, peccatum mortale omnino præteritum, & per pœnitentiam deletum, sit materia necessaria correctionis. ibid. q. 4
- An saltem, peccatum mortale præteritum omnino, sed non deletum per dolorem; sit materia necessaria Correctionis. ibid. q. 5
- An præceptum Correctionis, obliget semper, & pro semper. ibid. q. 6
- An, excusetur quis à Correctione, ex eo, quod proximus, ex ignorantia vincibili peccet. p. 139. quæst. 6
- An saltem à Correctione, vel monitione quis excusetur, ex eo quod proximus ex ignorantia inuincibili legem offendat. ibid. q. 7
- An teneantur Prælati corrigere sub mortali, peccata venialia suorum subditorum, si hæc sint publica; & ob nimiam eorum licentiam, aut frequentiam, aliis ruina paratur, vel religiosa disciplina labefactatur. p. 140. q. 9
- An etiam syndici, visitatores, & alij vices Prælatorum gerentes teneantur, etiam sub graui obligatione, ad corrigenda venialia, Religioni nocua, subditorum. ibid. q. 10
- An Religiosus priuatus, teneatur ex misericordia, vitare, & corrigere venialia communitati, aut aliis notabiliter nocua. p. 141. q. 12
- An, extra assignatos casus, sit obligatio, sub veniali, corripiendi proximum, in occasione peccandi venialiter constitutum. ibid. q. 14
- Vt Correctionis præceptum obliget, an requiratur vt adsit spes fructus aut emendæ fratris. ibidem. quæst. 15
- An Correctionis præcepto teneatur quis, casu quo non habeat spem fructus illico colligendi. p. 142. quæst. 16
- Casu, quo ex pluribus correctionibus, quis non videat emendam fratris correcti, non tenetur amplius corrigere, si ex repetita Correctione illius speret emendam. ibid. q. 17
- Vt obliget Correctio, an requiratur, quod spes fructus sit certa. ibid. q. 18
- Non tenetur quis apponere Correctionem, si credat nil effecturum. ibid. q. 19
- Vtrum quando quis dubitat, an Correctio nocitura, vel profutura sit, possit illam omittere. ibid. quæst. 20
- Ad Correctionem tenetur, qui licet habeat dubiam spem emendationis, tamen putat probabiliter, quod Correctio non nocebit, corripiendo. p. 143. q. 21
- An cum æquali probabilitate quod Correctio oberit, aut proderit, teneatur quis à illa abstinere. ib. quæst. 22
- Vtrum in extremo vitæ periculo, quando probabiliter creditur, fratrem moriturum in mortali, tunc debeat fieri Correctio, etiam in dubio, an sit profutura, an nocitura. ibidem. quæst. 23
- An sit omittenda Correctio ex qua probabiliter speratur fructus, si ex illa, in eo qui corrigitur, aliqua tristitia, aut aliquod aliud damnum sequatur. ibid. q. 24
- An à Correctione statim facienda quis excusetur, si speret aliud tempus magis opportunum, in quo fructuosius est proximus corrigendus. ibid. quæst. 25
- An Correctionem differre cuiquam liceat in aliud tempus opportunius, casu quo, illo intermedio proximus graue aliquod admissurus sit peccatum. p. 144. q. 26
- Ad Correctionem proximi non tenetur quis, si certo aut probabiliter credat, aut speret ab alio, vel à semetipso esse corrigendum. ibid. q. 27
- An Correctionis præceptum obliget cum damno notabili salutis, honoris, famæ, & bonorum personæ priuatæ corripientis. ibid. q. 28
- An in casu extremæ necessitatis proximi teneatur quis ad illum corrigendum, cum periculo rei propriæ si mortaliter existimet certum, Correctione posita in gratia decessurum, secus vero in lethali moriturum. p. 145. q. 29
- An possit dari casus, in quo proximus necessario egeat in ea Correctione ad suam salutem. p. 145. quæst. 30
- Quando nam casus dentur, in quibus mea Correctione ad salutem extremè & necessario egeat proximus. ibid. q. 31
- An extra casum necessitatis teneatur Prælati subditos corrigere, etiam cum propriæ vitæ dispendio, quando est spes correctionis profuturæ. ibid. quæst. 32
- Vtrum à lethali excusetur, qui ob pudorem, vel verecundiam Correctionem omittit. ibid. q. 33
- An, omnes cuiuscumque conditionis personæ teneantur proximum corrigere. p. 146. q. 1
- An, Peccator publicus, & vt talis notus, obligetur ad corrigendos illos, præcipue circa peccata, quibus ipse est infectus. ibid. q. 3
- An saltem, casu, quo proximus, constitutus in extremis, Correctione indigeat; quia sine illa, in peccato decideret; teneatur tunc priuata persona emendare vitam, vt sic in gratia decedat proximus. p. 147. q. 7
- An, quando peccatum potest redundare in præiudicium tertij, sufficiat dubia cognitio illius, ad corrigendam. p. 138. q. 3
- An, subditi teneantur, suos Prælatos fraterne, cum opus est, corrigere. p. 148. q. 9
- An, vt fructuosa sit Correctio ad Prælatos faciendâ, seruandæ sint aliquæ conditiones. ibid. quæst. 10
- An, Meretricibus, vsurariis, & aliis peccatoribus publicis, adhibenda sit Correctio ex præcepto. ibid. q. 14
- An, Correctio fraternâ peccati occulti, sit faciendâ, eo ordine, quem Christus Dominus in Euangelio, Matth. 18. præscripsit. p. 149. q. 1
- An ordo in Correctione seruandus, sit à Christo Domino præceptus. ibid. q. 3
- An ad Correctionem adhibendam; teneatur quis, prius adhibere vnum testem, quam duos. ibid. quæst. 4
- An, ad corrigendum fratrem, possit quis, plures, quam duos, testes adhibere. ibid. q. 5
- An, testes, qui ad Correctionem adhibendi sunt, debeant esse, ex his, qui norunt crimen fratris. p. 150. q. 6
- An, renunciari possit ab aliquo, vt secum hic ordo correptionis seruetur; quando aliàs ex præcepto diuino seruandus erat. ibid. q. 9
- An ordo, in Correctione peccati occulti adhibendus, cadat sub præcepto naturali. p. 149. q. 2
- An ad Correctionem peccati, vni tantum noti, sint adhibendi testes, iuxta præfatum Christi ordinem. p. 150. q. 7
- An, ordo in Correctione seruandus, semper cadat sub præcepto. ibid. q. 10
- An,

& Verborum.

An, si quis existimet, suam Correctionem, nec coram testibus esse profuturam; vel non adsint testes idonei, eo quod timeat eos, peccatum reuelaturos; possit tunc Prælo immediatè delictum deferre. p.151.q.13

An, quando peccatum est notorium, notorietate facti sit seruandus ordo in Correctione faciendus. ibid.q.14

Vide verbo, *Confessor, Concionator, Prælatus.*

Creditor.

An, quando creditor, & debitor sunt simul in extremâ egestate rei debitæ, teneatur debitor eam restituere creditori. p.109.q.41

Crucis Signum.

An sit mortale, nescire se signare signo Crucis. p.23. quæst.4

Cultus.

Omnes res inanimatæ, quæ Christum Dominum, tetigerunt; vt clauis, lancea, spongia, spinæ, flagella, crux, & alia huiusmodi, latriâ coli debent. p.158.q.27

Eodem cultu latriæ, quo ipsa crux, in quâ Christus pependit; reliquæ cruces venerari debent. p.159.q.31

Vt quælibet crux, cuiusuis sit materiæ cultu latriæ venerari debet, ita clauis, lancea, flagella, &c. ex quâlibet materiâ confecta ad significanda reuera instrumenta passionis; eodem cultu latriæ, ac ipsa exemplaria, coli possunt. ibid.q.32

Vt cultu publico sanctus aliquis honoretur, debet esse Canonizatus aut Beatificatus. pagina 161. quæst.5

Quot sint speciales cultus, quibus honorari solent Sancti Canonizati. ibid.q.6

Non omnes cultus qui deferri possunt Sanctis Canonizatis, possunt deferri Sanctis Beatificatis. p.162.q.7

Aliqui alij cultus possunt tribui Sancto Beatificato, ac in bulla Beatificationis exprimentur. ibid. quæst.8

Vide verbo, *Adoratio.*

Curatus.

Verum Curati aut Parochi ad maiorem fidei mysteriorum cognitionem, quam alij sacerdotes simplices teneantur. p.26.q.66

Vide verbo, *Parochus.*

D

Damnatus.

AN, damnati iam, veniant nomine Proximi. ita, vt charitas versari possit circa illos. p.82. quæst.2.

Decalogus.

Quid sit Decalogus. p.1.q.1

Dantur decem præcepta Decalogi. ibid.q.2

Scripta fuerunt decem præcepta Decalogi, in duabus tabulis lapideis. ibid.q.3

An, in singulis Decalogi tabulis, quina essent scripta præcepta Dei. p.2.q.4

Præcepta Decalogi, sunt iuris naturalis, & diuini

potitiui.

ibid.q.5

Vigent nunc in lege gratiæ præcepta Decalogi. ibid. quæst.6

Præcepta Decalogi præcipiunt actus virtutis, tam Theologalis, quam moralis. ibid.q.7

Præcepta Decalogi sunt indispensabilia. ibidem, quæst.9

Desperare, Desperatio.

Præceptum negatiuum, non desperandi de Deo, & illius promissionibus; obligat semper & semper. p.61.q.2

An, quando quis, graui tentatione desperationis vexatur; tunc teneatur per se, aut ex vi huius præcepti, elicere actum spei. p.62.q.7

Quid sit Desperatio. p.64.q.1

An, desperatio consistat in actu voluntatis. ibidem, quæst.2

An desperatio semper sit peccatum mortale. p.65. quæst.3

An, desperatio sit semper coniuncta cum hæresi. ibid.q.4

An, desperatio, ex acidia, & luxuria oriatur. ibid. quæst.5

An, peccaret, qui iudicaret; se non posse saluari; si, stante hoc iudicio, non desperaret. ibid.q.65

An ille, cui absolutè esset reuelata sua damnatio; posset licite desperare de misericordia Dei. p.66. quæst.9

Vide verbo, *Deus.*

Deuotio.

Quotuplex sit deuotio? & quid? p.247.q.30

Deus.

An omnibus sit necessarium ad salutem consequendam, credere explicitè, Deum existere, aut esse. p.6.q.5

An, Deus, de potentia ordinaria, possit alicui suam damnationem reuelare, reuelatione absoluta, quam teneatur credere. p.65.q.7

An, de potentia absoluta possit Deus, certè reuelare alicui suam damnationem. p.66.q.8

An, possit quilibet, in Natali viri alicuius, à seruilibus se abstinere, & vacare Deo, in eius memoriam. p.173.q.19

Peccaret mortaliter, qui hodie ex lege veteri aliquid in honorem Dei faceret; vt si vitulum Deo sacrificaret. p.332.q.4

Qua de causa Deus, potius in somnis quàm in vigilia, docet, monet, corrigit, & reuelat futura. pagina 359.q.60

Diligere, Dilectio.

Datur præceptum, de implicitè diligendo Deo. pagina 73. quæst.1

Est peccatum mortale, Deum diligere, ob mercedem vitæ æternæ, tanquam finem vltimum, & principalem. p.74.q.6

An sit licitum, diligere Deum, ob mercedem vitæ æternæ, tanquam finem minus principalem. p.75.q.7

An, licitum sit, dilectionem Dei super omnia, & alias actiones pias, & spirituales; ad res temporales obtinendas, tanquam ad finem dirigere, & ordinare. ibid.q.8

An præceptum dilectionis Dei, obliget tantum semel

Index Rerum,

- femel in vita. p.76.q.13
An præceptum Dilectionis Dei obliget per se, statim, ac quis vsum perfectæ rationis habeat. *ibid.* quæst. 14
Quo tempore, post adeptum perfectum vsum rationis, obliget per se, puerum, præceptum de diligendo Deo. p.77.q.15
An, præceptum de diligendo Deo, obliget per se quolibet die festo. *ib.* q.16
An, dilectionis Dei præceptum, obliget per se, semel in quolibet anno. p.78.q.17
An, dilectionis Dei præceptum, obliget per se, cum quis contritionem peccatorum habere tenetur; aut veram eius detestationem extra Sacramentum. *ibid.* q.18
An, præceptum de diligendo Deo obliget quem in mortis articulo, etiamsi peccati, mortalisi conscius non sit p.79.q.20
An, præceptum diligendi Deum obliget, cum quis aliquem in Deum blasphemantem audit; aut illi grauem iniuriam inferentem. pagina 80. quæst. 22
An, obliget præceptum de diligendo Deo, quoties Eucharistiam suscipienda est. pagina 82. quæst. 26
An, detur præceptum naturale, de diligendo proximo, amore naturali. pag.83.q.4.
An præceptum eliciendi actum dilectionis internum, erga proximum, obliget per se, quando grauis odij tentationes insurgunt contra illum, quæ aliter superare nequeunt. p.84.q.8
An detur præceptum diligendi inimicos. pagina 85. quæst. 1
An, teneamur elicere actum dilectionis erga proximum, quoties tenemur ei aliquod bonum facere ex præcepto, vt Eleemosynam, correctionem fraternam, &c. *ibid.* q. 10.
An quis debeat seipsum magis appetiatiue, & efficaciter diligere, cæteris suppositis creatis quoad bona spiritualia, quæ ad salutem animæ necessaria sunt, vt fides, spes, &c. pagina 92. quæstion. 1
 Vide verbo, *Amor, Correctio, Deus.*
- Dispensare, Dispensatio.*
- Dispensatio à summo Pontifice concessa, excusat Clericum ab horarum recitatione pagina 285. quæst. 64
 Etiam Beneficiarium. *ibid.* q. 65
Non potest dispensare Episcopus cum Clerico, aut Beneficiato, vt in perpetuum non recitent. p. 286. quæst. 66
Vtrum possit dispensare Episcopus cum Clerico, aut Beneficiato, vt in perpetuum non recitent. *ibid.* q. 66
Vtrum possit dispensare Episcopus cum Clerico, aut Beneficiato, vt officium non recitent, non solum in perpetuum, saltem in casibus occurrentibus. *ibid.* q. 67
An non solum dispensare possit Episcopus, sed eius vicarius cum clerico, aut beneficiato super recitatione officij. *ibid.* q. 68
An Prælati Regularis possit dispensare suos subditos non Sacris initiatos ab officio diuino. *ibid.* quæst. 69
An non solum dispensare possit, Prælati Regularis in recitatione horarum, cum non Sacris initiatis, sed cum Religiosis Sacris initiatis. *ibid.* q. 70
Vtrum non solum superiores Prælati, vt sunt Gene-
 rales, &c. verum Conuentuales possint in recitatione officij dispensare. pag. 287. q. 71
 Vide verbo *Pontifex, Episcopus, Hora Canonica, Officium diuinum.*
- Distributio.*
- Quilibet morbus sufficit, ad hoc, vt illo laborans, lucretur distributiones, absens à choro. pag. 299. quæst. 51
 Aliquando morbus leuis sufficit, vt quis ob illum, absens, acquirat distributiones. p. 299. q. 52
An, acquirat distributiones infirmus ille, qui alias ante infirmitatem, choro interesse non consueuerat. p. 300. q. 55
An sit infirmus, qui ante infirmitatem non consueuerat Choro adesse, mutata in ipsa infirmitate voluntate, efficaciter proponeret residere, si ab infirmitate liberaretur, tunc saltem acquireret distributiones. *ibid.* q. 56
An, distributiones posset recipere, qui habebat consuetudinem Choro interessendi; sed elicitio efficaci proposito non interessendi, in morbum incidit. *ibid.* q. 57
An, qui podraga laborat, excusetur ab assistentia in Choro, & possit lucrari distributiones. pag. 301. quæst. 60
An, senes excusetur ab assistentia Chori, & possint distributiones recipere. p. 301. q. 61
An, acquirat distributiones ille, qui ex iudicio Medici, domi se continet, vel ad sumendam medicinam, qua corpus expurgetur, vel quia eo die sanguine minuendus est. p. 302. q. 65
An, distributiones capere possit, qui, ob tantum nimis defatigatus, aliquantulum se retrahit à Choro, vt spiritus assumat, & recreet. *ib.* q. 67
An, senes septuagenarij communiter excusetur à Choro, & possint distributiones percipere. p. 301. quæst. 62
An, debeantur distributiones Canonico, qui ex consilio Medici, ad balnea, vel ad celebrem aliquem Medicum, vel ad euitandam cœli inclementiam, aliò se confert. p. 302. q. 66
An, possit recipere distributiones Canonico, qui iniuste in carcerem coniectus est, & propterea non potest interesse Horis. *ib.* q. 70
An, qui abest in vtilitatem omnium fidelium Ecclesiarum, possit distributiones recipere. pag. 306. quæst. 111
An, capiat aliquas distributiones Canonico, casu adhuc, quo Capitulum mandaret ei, vt negotia Ecclesiæ expediret Matutino tempore; si ipse tunc propria negotia expediat, dilato in Vesperas negotio Ecclesiæ. p. 309. q. 103
An, Archidiaconus visitans Ecclesiam, iura, vel redditus suæ Præbendæ; acquirat non solum fructus, sed & distributiones quotidianas. *ibidem.* quæst. 105
An, qui abest ab Ecclesia, causa voti adimplendi; percipiat distributiones. *ibidem.* quæstion. 107
An, lucretur distributiones, si Missam, dicto tempore, celebret, de consensu superioris. *ib.* q. 109
An, distributiones capiat, si actu non audiat confessiones, expectet tamen in confessionario penitentes. p. 310. q. 113
An, ex gratia, aut priuilegio, possit dictus Magistralis, etiam absens à Choro, capere distributiones, omnibus illis diebus, in quibus concionatur, aut legit in propria Ecclesia, p. 312. q. 119
 An

& Verborum.

- An, grana lucranda distributiones pro tota die, qua legit, aut concionatur Magistralis, extendi debeat ad Matutinum diei sequentis, quod alicubi solet dici vespere præcedenti. *ibidem.* quæst. 120
- Distributiones possunt capere Parochi aut alij curam animarum gerentes, si absint, ob administranda munera parochialia. pagina 313. quæstion. 126
- Non distributiones sed tantum fructus recipiunt Examinatores Confessorum, qui dum examinant illos à Choro absunt. *ibid.* q. 127
- Vide verbo, *Beneficiarius, Canonicus, Hora Canonica, Officium diuinum, Præbendarius, Recitatio Regularis.*

Diues.

- Diuites tenentur captiuos redimere apud Turcas detentos, casu, quo sciant eas maximè redemptione egere, nec habere quibus se redimant. p. 104. q. 20

Diuinatio.

- Quid sit diuinatio in communi. p. 345. q. 1
- Quotuplex sit diuinatio. *ibid.* q. 2
- An, diuinatio, regulariter in malam partem sumatur. *ibid.* q. 3
- Quid sit diuinatio sortilega. p. 346. q. 4
- Quot sunt diuinationis species, in quibus dæmon expressè inuocatur. *ibid.* q. 5
- Quot sunt diuinationis species, in quibus tacitè solum inuocatur dæmon. *ibid.* q. 6
- An, futurorum, aut occultorum inquisitio per diuinationem, semper innitatur pacto expresso, vel tacito, dæmonis. *ib.* q. 7
- An, diuinatio hæc superstitiosa, sit omni iure vetita. p. 347. q. 9
- An, omnes diuinationes, siue fiant cum expressa siue cum implicata dæmonis inuocatione, sint ex genere suo peccatum mortale. *ib.* q. 10
- An, diuinatores huiusmodi, possint à mortali, ob ignorantiam inuincibilem, excusari. *ibidem.* quæst. 11
- An, excusetur à mortali peccato, qui diuinatione utitur, ioci causa, ad se oblectandum. *ibidem.* quæst. 12
- An, omnis diuinatio ad superstitionem pertineat. p. 348. q. 15
- An, diuinatores alligantes dæmones v.g. in anulo) vel eos inuocantes, sint ipso pacto excommunicati. *ibid.* q. 16
- An, qui consulit diuinatores, vt aliquid occultum sibi delegent; ipso pacto excommunicationem incurrat. p. 349. q. 17
- Quomodo diuinationes à dæmonibus doceantur ea, quæ diuinant & prædicunt. pagina 350. quæst. 26
- An tria sint genera diuinandi ex auium signis. pagina 366. q. 96
- Quot sunt huius diuinationis modi. p. 367. q. 101
- Vide verbo, *Dæmon.*

Doctrina Christiana.

- Vtrum Doctrina Christiana sit de necessitate docenda. p. 27. q. 71
- Doctrinam Christianam sub mortali tenetur Parochus seu curatus suas oues docere, *ib.* q. 72
- R. P. Leand. in Decalogum.*

Vide verbo, *Curatus, Parochus.*

Dæmon, Dæmoniacus.

- Non manet in dæmonibus ac damnatis fides supernaturalis informis. p. 4. q. 8
- Si dæmon, sub imagine crucifixi appareat, non potest adorari talis imago, absolute, & sine vllâ conditione. p. 159. q. 33
- An dentur aliqua alia indicia, quibus dignosci possit; an huiusmodi salutatores virtute dæmonis operentur. p. 342. q. 49
- An, malitia pacti expressi; vel taciti cum dæmone consistat in hoc, quod quis cum illo, tanquam cum Dei inimico, & iurato hoste, fœdus ineat. p. 346. q. 8
- Quando adest pactum expressum cum dæmone, necessario exprimendum est in confessione. pagina 347. q. 13
- Dæmones possunt cognoscere, & prædicare omnia futura, quæ à causa naturali necessario eueniunt. p. 349. q. 18
- Possunt dæmones cognoscere, & prædicare omnia futura, quæ habent causam determinatam, fallibilem tamen. *ibid.* q. 19
- Non possunt dæmones cognoscere, & prædicare futura contingentia, pendentia à libera voluntate. *ibid.* q. 20
- Possunt dæmones huiusmodi futura contingentia, quæ à liberâ voluntate pendent, conuicere, & prædicare probabiliter. *ibidem.* quæstion. 21
- Deus ministerio bonorum angelorum, dæmonibus aliquando futura reuelat, quæ postea hi prædicere possunt. p. 350. 22
- An, dæmones possint naturaliter scire, quando quilibet homo viuere debeat. *ibid.* quæstion. 23
- Cognoscunt dæmones omnes cogitationes hominum quæ extra mentem prodiderunt. *ibidem.* quæst. 24
- An, dæmones possint verè cognoscere humanas cogitationes, & deliberationes voluntarias. *ib.* quæst. 25
- Quot modis possit aliquis interrogare dæmones de cognitione rerum occultarum. *ibidem.* quæstion. 27
- Semper mentitur dæmon, dum afferit in dæmoniacis, se esse defuncti alicuius animam siue damnati siue non damnati. p. 352. q. 31
- Dæmones hominibus apparere solent, fingentes se esse animas defunctorum; vt inde occasionem arripiant trahendi illos in aliquem errorum. *ibid.* q. 32
- Tribus de causis, dæmon satagit, vt resistat, quibus magis vtuntur ad nocendum, cum Sacramentis Ecclesiæ admisceant. p. 370. q. 6
- An liceat imperare, & mandare dæmoni, quod cesset, maleficio illo torquere Maleficiatum. pagina 375. q. 31
- An, scientia, vel arte semel acquisita dæmonis ope, uti postea liceat. p. 377. q. 30
- An pecunia, & alia bona externa; arte dæmonis comparata, possint à quouis retineri; eisque uti licitè quis. *ibid.* q. 40
- An, dæmones ad nocendum, necessario indigeant vsu maleficiorum materialium; vt veneno, ossibus, pilis, &c. p. 378. q. 43
- An sit possibile, quod dæmones ad mulieres accessum habeant, & fiant incubi & succubi.

Index Rerum,

- cubi. p. 379. q. 8
- An, dæmones accedentes ad mulieres, seu viros; peccato carnali delectentur. p. 380. q. 9
- An mulieres, aut viri, capiant carnalem delectationem ex conjunctione cum dæmonibus. ibid. q. 10
- An dæmon possit esse incubus fœminæ, coram multis, absque hoc, quod videatur à circumstantibus. ibid. q. 11
- An, ex dæmonis cum muliere concubitu, possit generari proles. ib. q. 12
- An, ex homine mare, & dæmone (assumpto mulieris corpore) succuba; possit generari proles. p. 381. q. 13
- An possint dæmones efficere, vt virgo, sic permanens, prolem concipiat, & pariat. ib. q. 14
- An, ex dæmonis cum muliere copula, oriatur affinitas aliqua. ibid. q. 15
- An possint dæmones, sagas, seu stryges, de loco in locum, breuissimo tempore transferre. ib. q. 16
- An de facto, sagæ, aut strygæ à dæmonibus asportentur: & conuentibus intersint verè, & realiter. ib. q. 17
- An, Diabolus portet sagas, aut stryges, modo inuisibili, aut visibili. p. 382. q. 18
- An, dæmon possit auferre mulierem sagam à latere sui mariti, & eam transportare ad remotissimum locum, absque eiusdem mariti nota. ibid. q. 19
- An, dæmones in suis nocturnis conuentibus, possint effingere figuras piorum virorum, aut mulierum; vt dictis diabolicis conuentibus, auctoritatem præstent. ibid. q. 20
- An detur mons veneris, in quo dæmones cum strygibus; certis diebus conueniant. ib. q. 21
- Dantur aliqui dies determinati, quibus sagæ cum dæmonibus in dictis locis conueniunt. p. 383. quæst. 22
- In conuentibus illis, sagæ & malefici dæmonem adorant, aliaque detestabilia exercent. ibidem. quæst. 23
- Dæmones non possunt transmutare homines in canem, leporem, mustelam, & alias bestias. ib. quæst. 24
- Possunt dæmones, in locum clausum maleficium introducere. ibid. q. 25
- An sagæ ope dæmonum possint è carceribus liberari. p. 384. q. 26
- Dæmones, ac alij damnati possunt licitè & sanctè adiurari. p. 392. q. 24
- Vt quis dæmonium habere dicatur est necessum, quod dæmon sit in ipso homine, & aliquam potestatem in eo habeat. p. 393. q. 29
- Dæmon non vnitur corpori obsessi sicuti anima vnitur corpori, quod informat. ib. q. 30
- Dæmon corpori obsessi assistens exercet in eo, omnes vires eius corporales, ad motum localem pertinentes. p. 394. q. 31
- Dæmon potest ingredi in corpus humanum, & ab illo egredi, per quamcumque eius partem. ibid. quæst. 32
- An dæmon possit residere in quauis hominis parte necnon totus in toto, & totus in qualibet parte illius, instar animæ rationalis. ibidem. quæst. 33
- Dæmones de facto, loquendo regulariter, in corde aut prope illud, resident. ibid. q. 34
- Dæmonia multa possunt esse in vno eodemque dæmone. ib. q. 35
- Dæmones plures an plus vexent obsessi corpus, quam vnus & quomodo. ib. q. 36
- Dæmones ex infimo ordine vel gradu, hominum corpora obsident, eaque vexant. p. 395. q. 37
- An dæmoniacus iudicari debeat, si quis non possit continuare esum carniū hædinarum per dies triginta. ibid. q. 38
- An dæmoniacus iudicandus ille qui aspectum terribilem, & horribilem ac truculentum præfert vultum. ibid. q. 39
- Vtrum dæmonis obsidentis certum sit signum, membrorum stupor, & omnium vitalium ferè operationum priuatio. ibid. q. 40
- An à dæmone hominis obsessi certum sit signum, si vires habeat, quæ excedere videantur hominis facultatem. ibid. q. 41
- Vtrum dæmoniacus quis certò possit iudicari, si quando leguntur exorcismi super eum conturbetur. p. 396. q. 43
- An de dæmonio inhabitante sint suspecti, qui nomen Iesu aut Mariæ inuocare recusant, aut recitare aliquem Psalmum aut aliam piam orationem. ibid. q. 44
- In Ecclesia est potestas à Christo data, coercendi & imperandi dæmonibus, eosque ex obsessis eiiciendi. p. 396. q. 45
- An in Ecclesia sit potestas immittendi dæmones in homines, vt eos corporaliter vexent. ibidem. quæst. 46
- Potestas dæmones expellendi an possit esse naturalis. p. 397. q. 47
- Dæmones eiiciendi solemniter potestas solis Exorcistis est concessa. ibid. q. 48
- Dæmonia eiiciendi an dono actuali potantur omnes Exorcistæ. ibid. q. 49
- An sint aliqui Exorcistæ, qui dæmonia præ cæteris efficacius eiiciant è corporibus obsessis. p. 397. quæst. 50
- An in adiurante dæmones, ad illos eiiciendos, requiratur sanctitas & morum integritas. ibidem. quæst. 51
- An sit aliquod dæmoniorum genus, quod difficilius, quam cætera ab obsessis abiguntur. p. 398. quæst. 52
- Vtrum dæmoniorum genus, quæ difficilius ab obsessis abiguntur, sint dæmones lunatici, surdi, & muti. ibid. q. 53
- An ad expellenda dæmonia lunatica, surda & muta omnino sit necessum, Exorcistam oratione & ieiunio muniri. ibid. q. 54
- Ad expellendos dæmones non vsi sunt sancti in primitiua Exorcismis, quibus nunc vtitur Ecclesia. ibid. q. 55
- Exorcismi Ecclesiastici virtutem pellendi dæmones habent ex opere operato. ib. q. 56
- Vt expellatur dæmon, an Exorcismi Ecclesiæ habeant vim, virtutemque infallibilem. p. 399. q. 57
- Causa cur Exorcismi contra dæmoniacos effectum non semper habeant, sit sola voluntas, & beneplacitum Dei. ibid. q. 58
- An, expulso vno dæmone, omnes consequenter pellantur. p. 399. q. 59
- An liceat, dæmones adiurare deprecatiue, vt ob Dei nomen exeant è corpore obsessi. p. 400. quæst. 60
- An licitum sit, rogare, aut præcipere dæmonibus, vt nobis aliquod obsequium præstent. ib. quæst. 61
- An, sit licitum adiuranti, interrogare dæmones alias, quæ viderit expedire ad eorum expulsionem. p. 402. q. 71
- An,

& Verborum.

An, interrogare dæmonem ea, quæ sunt nociua, aut vana, & inutilia; quæque ad expulsionem non conducunt, est peccatum. ibid. q. 72
 Dantur tres rationes, quibus ruta à dæmone abominetur, ab illa longè fugiendo. p. 404. q. 79
 Licitum est applicare aliquas herbas medicinales, aut alia medicamenta dæmoniis. ibidem. quæst. 80
 Dantur aliqua signa ingressus dæmonum in hominem. p. 406. q. 92
 Dantur aliqua signa dæmonum diceſſus, & omnimodæ liberationis obſeſſorum. pagina 400. quæst. 93
 Vide verbo, *Adiuratio*, *Exorcista*, *Maleficium*,

Donatio.

An, nomine congruæ sustentationis, veniant donationes remuneratoriæ, quas Beneficiarius, ob aliqua bona accepta, alicui facit. p. 122. q. 62
 An, non solum donationes remuneratoriæ; verum etiam, liberales moderatæ; veniant nomine congruæ sustentationis. p. 122. q. 63
 Vide verbo *Beneficiarius*.

E

Ecclesia.

Quas! Ecclesias non solum vi iuris communis, sed etiam consuetudinis præceptum recitandi in Choro obliget. p. 288. q. 7

Eleemosyna.

Potest aliquis facere Eleemosynam, ex acquisitis illicita actione, vt homicidio, aut iniustâ sententiâ. p. 13. q. 11
 Eleemosynæ nomen, vnde oritur. p. 95. q. 2
 Quid sit Eleemosyna. ibid. q. 3
 An, Eleemosyna sit propriè, actus Charitatis in proximum. p. 96. q. 4
 Quotuplex est Eleemosyna. p. 96. q. 5
 An opera Eleemosynæ corporalis, sint septem. ibid. quæst. 6
 An opera Eleemosynæ spiritualis, etiam sint septem. ibid. q. 7
 An Eleemosynæ spirituales, sint potiores quam corporales. p. 97. q. 11
 An Eleemosynæ corporales habeant non solum effectus corporales, sed etiam spirituales. ib. q. 12
 Quot sunt effectus, seu fructus speciales Eleemosynæ corporalis. ibid. q. 13
 An, Eleemosyna exercita solâ virtutè morali sit sufficiens ad iustificandum impium. p. 98. q. 14
 An licet Eleemosyna, sine Charitate, sed sola virtute morali exercita, non habeat vim, vt, ob illam immediatè remittantur peccata; habeat tamen annexam eorum remissionem, per modum impetrationis infallibilis. p. 99. q. 15
 An, Eleemosynæ debeat tribui aliqua specialis vis obtinendi auxilia congrua ad remissionem peccati, quæ non tribuatur ieiuniis, & aliis piis operibus. ibid. q. 16
 An, Eleemosyna data, ob amorè Dei, summè dilecti, sit sufficiens ad iustificandum impium. ib. q. 17
 An sit præceptum de danda Eleemosyna corporali. p. 99. q. 1
 An præceptum de danda Eleemosyna, sit diuinum, naturale, & Ecclesiasticum. ibid. q. 2

R. P. Leand. in Decalogum.

An, in aliqua parte Decalogi, de Eleemosyna præceptum contineatur. ibid. q. 3
 An ad impletionem huius præcepti debeat elargiri qui Eleemosynam, ex motiuo misericordiæ. ib. quæst. 4
 Vtrum in casibus, in quibus quis ad Eleemosynam erogandam obligatur, teneatur ex iustitia, an solum ex Charitate, aut ex vtraque, eam erogare. ibid. q. 5
 Triplex admittitur in pauperibus necessitas, ex qua Eleemosynam dandi obligatio assurgere potest. p. 100. q. 6
 An Eleemosynæ faciendæ præceptum obliget illum, qui nulla bona, ex quibus dare Eleemosynam queat, habet. p. 101. q. 11
 An qui habet vnde erogat Eleemosynam, præcepto eius obligetur, si proximum in necessitate positum nesciat. p. 102. q. 12
 Vtrum quis Eleemosynam dare ex bonis vitæ suæ necessariis, extremè indigenti erogare teneatur. ibid. q. 15
 Vtrum Eleemosynam extremè indigenti teneatur quis, ex bonis ad sui status conseruationem simpliciter necessariis, & sine quibus status omnino amittitur. p. 103. q. 17
 An quis Eleemosynæ præcepto satisfaciat, si extremè indigenti succurrat per mutuum, aut venditionem; casu quo indigens hûc & nunc aliqua bona habeat alibi, vel speret, proximè illa habere, vires ad illa lucranda. pagina 104. quæst. 21
 Eleemosynæ præcepto an quis faciat satis si extremè indigenti, nec bona alibi habenti, mutuet, vel absolute vendat. ibid. q. 22
 An Eleemosynæ præcepto satisfaciat, qui mutuat rem proximo, qui non se ipsa, sed solum vsu illius indiget. ibid. q. 23
 An præcepto Eleemosynæ faciat satis qui extremam vel aut grauem patienti tantum necessitatem, subueniat per mutuum, aut venditionem ad creditum. ibid. q. 24
 An, si quis debet, aut potest Eleemosynam mutui facere, possit lucrum cessans inducere in pactum. p. 105. q. 25
 Qui omittit dare Eleemosynam, cum ex charitate tenetur, non manet obligatus ad restituenda damna inde insurgentia. p. 106. q. 26
 Iudex potest cogere diuites ad elargiendam Eleemosynam, tempore extremæ necessitatis, quando ad hoc tenentur. ibid. q. 27
 An, omni tempore, possit Iudex diuites compellere ad dandam Eleemosynam. ibid. q. 28
 An, omnes, & soli illi, qui rerum suarum habent dominium, & plenam administrationem, possint facere Eleemosynam. p. 110. q. 1
 An, facere possint Eleemosynam illi, qui licet non habent dominium, habent tamen consensum expressum, vt rationabiliter præsumptum, eorum, qui habent dominium rei donandæ. p. 111. q. 2
 An, seruus mancipium possit facere Eleemosynam. ibid. q. 3
 An, seruus mancipium possit facere Eleemosynam, de pecuniis, aut cibis, in sustentationem sui designatis. ibid. q. 4
 An possit seruus mancipium Eleemosynam facere, ex peculio, proprio, si habeat. ibid. q. 5
 An, minores, pupilli, & prodigi, possint Eleemosynas magnas facere. ibid. q. 6
 An minores, pupilli, & prodigi, quibus dantur tutores, vel curatores, possint paruas Eleemo-

Index Rerum,

- lynas facere. ibid. q. 7
- An, si minores pupilli, & prodigi, de facto aliquam magnam Eleemosynam faciant, teneat factum. p. 112. q. 8
- An, tutores, & curatores possint, de bonis pupillorum, aut Minorum, seu Prodigorum, moderatas Eleemosynas facere. ibid. q. 9
- An tutores, & curatores, possint eas Eleemosynas facere, quas pupilli, & minores, si adultæ essent ætatis, exercere deberent. ibid. q. 10
- An, filiusfamilias possit facere Eleemosynas de bonis parentum, quorum non habet dominium. *ib. quæst. 12.*
- An filiusfamilias possit facere Eleemosynas, ex bonis Castrensibus, an quasi Castrensibus. *ib. quæst. 13*
- An etiam filiusfamilias possit facere Eleemosynas, de bonis aduentitiis. p. 113. q. 14
- An, de bonis profectitiis, quæ filiofamilias, ex bonis ipsius patris, aut proximè patris causa, illi proueniunt; possit dictus filius Eleemosynas elargiri. ibid. q. 15
- An, filiusfamilias possit facere Eleemosynas, de peculio mixto, quod de bonis paternis, suâ industriâ acquirat. ibid. q. 16
- An, filiusfamilias possit ex bonis paternis Eleemosynam facere; quando, consensu patris, peregrinatur; vel in scholis, studij gratia, remotus à patre versatur. ibid. q. 17
- An, filiusfamilias possit erogare Eleemosynas, ex bonis datis sibi à patre, ad congruam sustentationem, honestamve suam recreationem. ib. q. 18
- An, filiusfamilias possit, de bonis patris, facere aliquas Eleemosynas, quando pater nullas facit. p. 114. q. 20
- An, vxor possit Eleemosynas facere, ex bonis communibus ipsi, & marito. ibid. q. 21
- An, vxor, ex bonis communibus possit eas Eleemosynas elargiri, quas aliæ fœminæ eiusdem conditionis elargiuntur. ibid. q. 22
- An, casu, quo maritus vxori veter dictas paruas Eleemosynas facere; possit nihilominus illas vxor elargiri. ibid. q. 23
- An possit vxor, de bonis communibus, aliquas Eleemosynas facere ad auertendum malum temporale mariti. p. 115. q. 24
- An, possit vxor Eleemosynas facere; ad auertendum malum spirituale mariti; vt, videlicet, Deus illum conuertat, vel ne illum, ob flagitia puniat. *ib. q. 25*
- Vxor potest Eleemosynas facere, ex assignatis sibi ab vxor, & vestitum à suo marito. *ibidem. quæst. 26*
- Potest vxor, marito absente, elargiri Eleemosynas, ex bonis communibus. ibid. q. 28
- An, vxor possit dare Eleemosynas, iuxta suum arbitrium, si maritus est amens. pagina 116. quæst. 29
- Potest vxor modicas facere Eleemosynas, panis, & vini videlicet. ibid. q. 31
- Vxor, quæ potest moderatas elargiri Eleemosynas, potest illas simul congregare, & totam summam simul vni parenti pauperi tribuere. ib. q. 32
- An, vxor possit præbere Eleemosynas parentibus; aut filiis ex priori matrimonio indigentibus. p. 117. q. 36
- An, vxor possit præbere Eleemosynas, in scio marito, parentibus, filiis, fratribus suis, & sororibus, in egestate constitutis. ibid. q. 37
- Potest vxor dare aliquas Eleemosynas quando maritus est diues, sed prorsus negligens in dandis Eleemosynis. p. 115. q. 27
- Non potest assignari quantitas quam in hisce Eleemosynis, & donationibus, vxor, vel expendere, vel congregare, sine viri consensu valet. pagina 117. q. 85
- Ecclesiastici tenentur sub præcepto, de bonis Ecclesiasticis facere Eleemosynam. p. 118. q. 43
- Ex propriis facienda est Eleemosyna. p. 129. q. 1
- Non sufficit, vt Eleemosyna fiat licitè, quod fiat ex propriis. ibid. q. 2
- Regularibus non est interdictum, aliquas facere Eleemosynas. ibid. q. 86
- Fas est Religioso cum tacitâ superioris licentiâ aliquas Eleemosynas elargiri. ibid. q. 87
- Ex bonis vsurâ comparatis, potest aliquis dare Eleemosynam. p. 130. q. 7
- Qui ludendo lucifacit; potest ex lucro Eleemosynam largiri ei, si pecuniam ludo expositam fuerat furatus. ibid. q. 8
- Danda est Eleemosyna solis pauperibus. pag. 131. qu. 1.
- Danda est, pauperibus primi, & secundi generis, Eleemosyna. ibid. q. 3
- Meretrix, potest Eleemosynam dare, ex his quæ quæstu meretricio acquirat. ibid. q. 9
- Non licet, dare Eleemosynam, ex bonis obnoxiiis restitutioni; veluti, furto, aut rapinâ ablati. *ibid. quæst. 10*
- Non danda est Eleemosyna, pauperibus qui pauperes sunt ob otium rædiûmque laboris, quales sunt vagabundi. p. 132. q. 4
- Danda ex Eleemosyna, pauperibus malè viuentibus. ibid. q. 6
- Elargienda est Eleemosyna, inimicis, quamuis propriis. ibid. q. 7
- Non danda est Eleemosyna hostibus reipublicæ, extremè indigentibus. ibid. q. 8
- Non danda est Eleemosyna homini auaro indigenti, eo quod nihil ex suo velit insumere, quo suæ necessitati subueniat. p. 133. q. 9
- Peccat grauiter, qui paupertate fictâ, petit, aut capit Eleemosynas. ibid. q. 10
- An recipiens Eleemosynam magnam, aut extraordinariam, si mutans paupertatem, teneatur ad illius recitationem. ibid. q. 11
- Valida est Eleemosyna data vero pauperi, qui fingit tamen se sanctum, cognatum illius, à quo illam recepit. p. 134. q. 13
- Qui pigritiæ, aut cupiditatis causâ Eleemosynam poscit; non peccat mortaliter, nec tenetur ad restitutionem. ibid. q. 14
- Licitum est, diuites emendicare, vt Eleemosynas erogent pauperibus. p. 154. q. 19
- Aliquis diues obligatus, aliquem pauperem alere; non potest illi Eleemosynam petere. p. 135. q. 20
- Pater, & frater, diuites non possunt colligere Eleemosynam, pro filio, aut sorore, pauperibus. *ibid. quæst. 21*
- Licet, Eremitæ, qui alicui Ecclesiæ inseruit, viuere ex ipsius Ecclesiæ Eleemosynis. ibid. q. 22
- Eleemosyna facta pauperi simulato, potest restitui aut donatori, aut aliis pauperibus. ibid. q. 23
- Qui Eleemosynam accipit in pauperes distribuendam, potest sibi, suisque verè pauperibus, illius partem applicare. p. 136. q. 27
- Aliquis ordo, tenetur Eleemosynam dare pauperibus. ibid. q. 28
- Dum Eleemosyna non sufficit pro omnibus pauperibus, elargienda est magis indigentibus. *ib. quæst. 29*

& Verborum.

An, restitutio fructuum pro omissione horarum, suppleri possit per quascumq; Eleemosynas, quas ante Beneficiarius, de fructibus sui beneficii facit. p. 330. q. 33.

An etiam sit mortale, factâ paupertate, petere ob Deum Eleemosynas. p. 389. q. 5

Vide verbo, *Vxor.*

Energumenus.

An Energumeni aut obsessi sit certum & indubitatum signum, si loquatur sermonem alienum à patria sua, quem ante morbum non didicerat. p. 395. q. 42

Episcopus.

Episcopi, & alij Ecclesie Pastores obligantur ad maiorem rerum fidei & morum cognitionem, quam obligentur Parochi, & alij mediocres Prælati. p. 26. q. 76

Episcopus non potest dispensare, vt fœmina Christiana nutriat infansem Iudæum, in propria Iudæi domo. p. 54. q. 30. dub. 3

An, Episcopus, vel alius quilibet Ecclesiasticus etiâ ditissimus, satisfaciat suæ obligationi; si, seclusis necessitatibus grauibus, erogat in communibus necessitatibus, quartam partem omnium reddituum Ecclesiasticorum; vel saltem dimidium eius, quod remanet, post congruam sustentationem. p. 124. q. 74

Episcopi non possunt reliquias sancti nondum à Pontifice in Sanctorum numerum relati, exponere populo adorandas. p. 178. q. 9

Episcopi possunt approbare reliquias alicuius sancti qui solum, antiqua Ecclesie traditione, aut vniuersali ipsius consensu, approbatus est. *ibid.* quæst. 10

Episcopi non possunt approbare reliquias sancti antiqui, nondum à summo Pontifice Canonizati, nec approbati, antiqua Ecclesie traditione, aut vniuersali eius consensu. *ibid.* q. 11

Episcopus potest, extra suam Diocesim existens, absque aliqua Episcopi, Diœcesis in qua tunc est, licentia, approbare reliquias Sancti Canonizati, & concedere, vt in sua Diœcesi publicè collocentur adorandæ. *ibid.* q. 12

Postquam Episcopus approbauit, an possint reliquie alicuius sancti absque conditione & absolute adorari. p. 179. q. 13

An Episcopus possit omnes reliquias approbare & adorandas proponere, casu, quo reliquie sancti non Canonizati, ita sint permixtæ cum reliquiis Sancti Canonizati, vt discerni nequeant. *ibid.* quæst. 14

An, Episcopus possit imponere Clericis, vt singulis diebus aliquas preces dicant. p. 204. q. 40

An Episcopus teneatur ad officium diuinum recitandum. p. 213. q. 74

An, Episcopus possit dispensare cum suo subdito, vt omisso proprio Breuiario, ad quod tenetur; iuxta aliud priuatim recitet. p. 229. q. 25

An, Episcopus teneatur officium in Ecclesia persolvere quotidie. p. 292. q. 26

An, teneatur Episcopus, si non quotidie, saltem diebus festis, & præcipuè solemnioribus, Choro interesse. *ibid.* q. 27

An, Episcopus possit dare copiam Canonicis, aut aliis Beneficiariis non curatis, studendi per quinquennium. p. 318. q. 153

R. P. Leand. in Decalogum.

Vide verbo, *Dispensatio, Beneficium, Officium Diuinum.*

Examinator.

An Examinatores Confessorum, qui dum examinant illos, absunt à Choro, non solum recipiant fructus verum etiam distributiones. p. 313. q. 127

Exorcista.

Solis Exorcistis concessa est potestas solemniter eiiciendi dæmones. p. 397. q. 48

An Exorcistæ omnes fruuntur dono actuali dæmonia expellendi. *ibid.* q. 49

An Exorcistæ aliqui existant, qui præ cæteris, efficacius eiiciant è corporibus obsessis Dæmonia. *ibid.* quæst. 50

Necessum est Exorcistam oratione, & ieiunio muniti, ad expellenda Dæmonia Lunatica, furda & muta. p. 398. q. 54

An Exorcismi quibus nunc vtitur Ecclesia ad expellendos Dæmones, vsi fuerint sancti in primitiua. *ibid.* q. 55

Exorcismi Ecclesiastici virtutem habent Dæmones pellendi, ex opere operato. *ibid.* q. 56

Exorcismi Ecclesie an habeant vim virtutemque infallibilem Dæmonem expellendi. pag. 399. quæst. 57

An sola Dei voluntas & beneplacitum sit causa, cur Exorcismi contra Dæmoniacos effectum non semper sortiantur. *ibid.* q. 58

An licitum sit Exorcistæ, præcipere dæmoni, vt abeat in infernum, vel in desertum aliquod, vbi nequeat hominibus nocere. pagina 401. quæst. 65

An liceat Exorcistæ annuere dæmoni offerendi egressum ex obsesso, dummodo non releget eum in infernum; neue nouis cruciatibus affligatur. *ibid.* quæst. 66

An liceat Exorcistæ annuere dæmoni offerenti egressum ex homine, si permittatur in alium hominem ingredi. *ibid.* q. 67

An, seclusis illis quatuor conditionibus adhuc liceat Exorcistæ, supradictæ petitioni dæmonis annuere. *ibid.* q. 68

An in aliquibus casibus peccatum mortale committat Exorcista interrogando dæmonem aliqua, quæ ad expulsionem non conducant. p. 402. quæst. 73

An peccet mortaliter Exorcizans si ex leuitate, & curiositate, vnam, vel alteram rem vanam petat, aut interroget; non deprecando, sed imperando; neque fidem certam dæmoni adhibendo. *ibid.* q. 74

An sit Exorcistis illicitum, cum dæmone iocari, nugaciue miscere. p. 403. q. 75

An, licitum sit Exorcistæ petere à dæmone signum aliquod sui è corpore egressus, vt v.g. quod extinguat lecernam, vel vitrum frangat. *ibidem.* quæst. 76

Licitum est Exorcistæ, præcipere dæmoni vt ab obsesso exeat sub pœnâ immersionis in stagnum ignis per annos mille. p. 404. q. 82

Illicitum est Exorcistæ vti terminis iudicialis, præcipiendo dæmoni, vt nunc exeat, tali die sistat iudicio, ad reddendam rationem, cur tale corpus obsederit. p. 405. q. 84

Non est conueniens, quod Exorcistæ imponant aliqua nomina irrisiua dæmonibus obsidentibus, vt illis irritatis desinant à nocendo & fugiant.

Index Rerum,

fugiant. p.406.q.85
 Non potest Exorcista adiurare dæmoniacum, in domibus priuatis. ibid.q.87
 Obsessi Exorcizandi sunt Ianuis Ecclesiæ clausis. ib. quæst.88
 Non decet Exorcizatorem, tempore Exorcizationis solum cum dæmoniaco permanere. ibidem. quæst.91
 Vide verbo, *Adiuratio, Dæmon, Dæmoniacus.*

F

Fascinatio.

AN, fascinatio, seu fascinum originem ducat à verbo fando. p.370.q.7
 An, fascinatio adæquate diuidatur, in naturalem, physicam, seu dæmoniacam. ibid.q.8
 Quid sit, vulgaris seu poëtica fascinatio; quidque naturalis, & diabolica. ibid.q.9
 Potest aliquis sine peccato, fascinatione naturali, seu physicâ aliquem fascinare. pag.371. quæst.11
 Fascinatio diabolica tribus modis contingere potest. p.371.q.12

Fides, Fidelis.

Virtus Fidei, eiusque præceptum, reuocatur, & pertinet ad primum Decalogi præceptum. p.3. quæst.1
 Quid sit fides, & quotuplex. ib.q.2
 Quid sit obiectum materiale Fidei. ib.q.3
 Quid sit obiectum formale Fidei. ibid.q.4
 Quinque requiruntur, ad assentiendum Fidei, prout est in nobis. p.4.q.5
 An, habitus Fidei sit in intellectu. ib.q.6
 In animabus purgatorij manet Fides supernaturalis, quoad actum, & habitum. ibid.q.9
 Fides simpliciter, necessitate mediij, omnibus ad salutem est necessaria. ibid.q.1
 Fides est necessaria paruulis, & adultis, ad salutem, & iustificationem. ibid.q.2
 Non sufficit, ad salutem, Fides in voto. p.6.q.3
 An Fides omnium mysteriorum, sit necessaria ad salutem, necessitate mediij. ib.q.4
 An etiam omnibus sit necessaria fides explicita Dei, non solum vt existentis; sed etiam, vt remuneratoris, ad iustificationem consequendam. ibid. quæst.6
 An, Sanctissimæ Trinitatis fides explicita fuerit necessaria ad salutem, necessitate mediij: in statu legis naturæ, vel scriptæ; seu ante promissionem Euangelij. p.7.q.7
 An, post Euangelij promulgationem, sit necessitate mediij ad salutem necessaria, fides expressa, & explicita mysterij Sanctissimæ Trinitatis. ib.q.8
 An à lapsu Adami vsque ad euentum Christi, fuerit necessaria necessitate mediij ad gratiam, & gloriam consequendam fides, saltem implicita, Christi. p.8.q.9
 An, non solum fides implicita Christi mediatoris, sed etiam explicita eiusdem necessaria, necessitate mediij ad salutem ante aduentum ipsiusmet Christi. ibid.q.10
 An, ante aduentum Christi, fuerit necessaria, necessitate mediij, explicita fides mediatoris alicuius, inter Deum, & homines: quamuis, tali fide, non cognosceretur; talem mediatorum esse Deum, & hominem. ibid.q.11
 In quo actu fidei explicito, potuerit contineri fides

implicita Christi, quam esse necessariam ad salutem, necessitate mediij, diximus. p.9.q.12
 An saltem modo, potest sufficientem Euangelij Christi promulgationem, cognitio, seu explicita fides eiusdem Christi, sit necessitate mediij necessaria ad vtramque salutem, gratiæ, & gloriæ consequendam. ibid.q.13
 An omnes fideles teneantur non discredere nec minimum obiectum reuelatum à Deo, & ab Ecclesia propositum. ib.q.14
 An omnes fideles teneantur, necessitate præcepti, scire, & credere, actu positiuo, omnia, quæ Deus reuelauit, & ab Ecclesia sunt proposita. p.10.q.15
 An omnes fideles, etiam rudes, teneantur, necessitate præcepti, credere explicitè aliquos articulos fidei. ibid.q.16
 An satisfaciant præcepto positiuo fidei, qui explicitè credunt: Deum esse remuneratorem bonorum; & malorum punitorem; & implicitè & generatim; quidquid credit S. Mater Ecclesia. ibid. quæst.17
 An, satisfaciant præcepto fidei, qui explicitè credunt omnia, quæ ex necessitate mediij, tenentur credere; cætera verò implicitè. ib.q.18
 An satisfaciant huic fidei præcepto, qui explicitè credunt omnes illos articulos, & non alios, quos Ecclesia solemniter concelebrat. ib.q.19
 An teneantur fideles, necessitate præcepti, explicitè credere mysteria omnia, quæ in Symbolo Apostolorum continentur. p.11.q.20
 An sufficiat fidelibus, explicitè credere articulos fidei, qui in Symbolo Apostolorum continentur. ibid. quæst.21
 Quid ad substantiam septem articuloꝝ qui ad Diuinitatem pertinent, & quos fideles explicitè tenentur, pertineat. p.12.q.23
 Quid ad substantiam septem articuloꝝ; ad humanitatem Christi Domini spectantium, & quos fideles explicitè credere coguntur, attineat. p.13. quæst.24
 Fideles, tenentur, necessitate præcepti, explicitè credere Dei Genitricem manifeste post partum, & perpetuo virginem. ibid. dub.1
 Vtrum fideles teneantur, ex necessitate præcepti credere explicitè, Christum Deum passum fuisse sub Pontio Pilato. ibid. dub.2
 An sit fidelibus necessarium, præcepti necessitate explicitè credere, Christum Dominum ad inferos descendisse secundum animam. pagina 14. dub.3
 An fidelibus ex fidei præcepto sit necessarium credere explicitè, quod Christus Dominus, tertia die resurrexerit. ibid. dub.4
 Ex fidei præcepto fideles tenentur, explicitè credere, esse Ecclesiam sanctam. ib.q.25
 Item tenentur ex fidei præcepto explicitè credere, Sanctorum Communionem. ib.q.26
 Non tenentur fideles, necessitate præcepti, explicitè credere, Mysteria Circumcisionis, Præsentationis in templo, &c. quæ solemniter celebrat Ecclesia. ibid.q.27
 Vtrum teneantur, fideles necessitate præcepti, credere explicitè, substantiam Sacramentorum Baptismi, Eucharistiæ, & Pœnitentiæ. pag.15.q.28. Et quid veniat dicendum de reliquis Sacramentis. ibid.q.29
 An sit fidelibus necessarium, credere fide diuina, Decalogi præcepta. p.16.q.30
 Pueri in infantia baptizati tenentur Fidei articulos, ex necessitate præcepti credere explicitè, statim

& Verborum.

- statim atque vsum rationis adepti sunt. pag. 16. quæst. 32
- Adulti, qui ad fidem conuertuntur, tenentur explicitè credere mysteria, cum primum sit illis sufficienter fides proposita. pagina 17. quæstion. 33
- An in eodem instanti metaphysico, in quo fides proposita est sufficienter, infidelibus, teneantur ipsi fidei actus elicere. ibidem. quæstion. 34
- Præter quæ tempora, obliget fidei præceptum ad eliciendos fidei actus, omnibus diebus festis. ibid. quæst. 35
- An per se fidei præceptum obliget, ad exercendum fidei actus, si non omnibus festis, & de omnibus mysteriis saltem festis singulis, circa illud mysterium quod eo die celebratur. pagina 18. quæstion. 36
- Non obligat per se fidei præceptum ad actu credendum, semel in singulis annis. ibidem. quæstion. 37
- An obliget per se fidei præceptum, ad credendum semel in vita, non pro tempore determinato, sed pro tempore ad arbitrium ipsiusmet credentis. ib. quæst. 38
- An hoc fidei diuinum præceptum, obliget per se vt quis eliciat actum fidei in mortis articulo. ibid. quæst. 39
- An, quando quis graues tentationes patitur fidei, obligatus sit, ex vi præcepti fidei, ad eliciendos actus illius, ne succumbat tentationi. pagina 19. quæst. 40.
- An obligetur quis, per se, aut ex vi præcepti affirmatiui fidei, ad exercendum actum fidei, casu, quo virgeat Tyrannus ad negationem fidei. p. 19. quæst. 41
- An, teneatur quis, ex præcepto fidei positiuo, elicere actum fidei; quando exerceri debent actus voluntatis supernaturales, ad quos prærequiruntur actus fidei. p. 20. q. 42
- An detur præceptum sciendi res fidei. ibidem. quæst. 43
- Qua ætate præceptum hoc, sciendi, & addiscendi res fidei, obliget. ib. q. 44
- An, fideles, ita obligentur; scire, aut addiscere mysteria fidei; vt illa memoria retineant. ibidem. quæst. 45
- An fideles teneantur ex præcepto, habere memoriter symbolum, aut articulos fidei; non solum, quoad res ipsas; sed etiam; quoad verba. ibidem. quæst. 46
- An præceptum addiscendi symbolum, aut fidei articulos, & retinendi illos memoria, quoad res ipsas, & secundum eorum substantiam, obliget sub mortali. p. 21. q. 47
- An, omnes fideles, præter symbolum, aut articulos fidei, teneantur sub mortali, scire, ac tradere memoriæ Orationem Dominicam. pagina 22. quæst. 49
- An, teneantur fideles sub mortali, addiscere, & memoria retinere, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ. ibid. q. 50.
- An teneantur fideles, sub aliqua culpa, addiscere Orationem Angelicam. p. 23. q. 51
- An teneantur fideles, sub veniali saltem, salue Regina addiscere. p. 24. q. 55
- An, astringantur fideles, scire, & addiscere memoriter opera quatuordecim misericordiæ. ibidem. quæstion. 56
- An, sub mortali culpa, teneantur fideles adulti sci-
- re, ac addiscere ea, quæ ad Sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ pertinent. ibid. quæst. 57
- An, sub mortali culpa, teneantur fideles addiscere, aut scire ea, quæ ad substantiam, & dispositiones aliorum Sacramentorum, confirmationis, Extremæ vnctionis, Ordinjs, & Matrimonij pertinent. ibid. q. 58
- An omnes fideles teneantur æqualiter habere explicitam notitiam mysteriorum fidei. pagina 25. quæst. 62
- An Fidei mysteria sciendi eadem sit in omnibus Ecclesiasticis obligatio. ib. q. 64
- An ad fidem magis explicitam; & ad maiorem cognitionem eius mysteriorum teneantur simplices sacerdotes, quam alij Fideles. ibidem. quæstion. 65
- Fidei actus externus quisnam veniat intelligendus. pag. 29. q. 1
- Fidei externa confessio non elicitur ab habitu, aut virtute fidei. ibid. q. 2
- Externa Fidei confessio imperatur ab ipsomet fidei habitu. pag. 30. q. 3
- Datur præceptum de non fide exterius neganda. ib. quæst. 4
- Ad euitandam mortem, infamiam, & quid simile non licet negare fidem corde simul & ore. ibid. quæst. 5
- An, ad minus, liceat, ad euitanda prædicta damna, negare fidem, non corde, sed solo ore, aut alio signo exteriori. pag. 30. q. 6
- An, fidelis interrogandus à persona priuata, de sua fide, in odium eiusdem fidei; teneatur respondere, & fidem profiteri. ibid. q. 7
- An, ad minus fidelis interrogatus de sua fide à Rege Tyranno, seu ab alia persona publica iurisdictionem habente; teneatur respondere, fidemque exterius fateri. p. 31. q. 8
- An teneatur respondere, & fateri exterius fidem, fidelis, qui non publicè, sed secreto, de illa interrogatur à Tyranno, publica potestate fingente. ibid. q. 9
- An, Fidelis teneatur exterius fateri fidem, si de illa interrogetur à persona priuata, publice tamen, & coram multis. ibid. q. 10
- An si ille, qui de fide interrogatur, à persona priuata, sit magnæ authoritatis; teneatur tunc respondere. pag. 32. q. 11
- An, Superiori Catholico Ecclesiastico interroganti, de fide; teneatur fidelis ad clare respondendum. ibid. q. 12
- An, possint licitè fugere persecutorem Episcopi, Patochi, & alij pastores: an vero semper teneantur sistere, fidemque palam profiteri. pagina 33. quæst. 17
- An, negaret quis saltem indirectè, fidem; si negaret explicitè, esse Christianum, Catholicum, aut Papistam. ibid. q. 19
- An etiam negaret indirectè fidem, qui interrogatus, an sit Christianus, vsurpando nomen Christiani, non ad significandam Religionem, sed nationem, aut factionem aliquam Gentilis, id negaret. pag. 34. q. 20
- An, neget fidem fidelis, qui interrogatus, an sit Turca, vel Lutheranus, affirmat, esse. ibidem. quæst. 21
- An, peccet mortaliter contra fidem, qui apud hæreticos, rogatus, sit ne Clericus, Sacerdos, aut Religiosus; neget, se talem esse, cum sit. ibidem. quæst. 22

Index Rerum,

- An, aliquando liceat, graui de causa, factis, aut rebus, falsam sectam, fidei contrariam, simulare. pag. 35. q. 25
- An, sit licitum fideli; vsurpare caeremonias falsæ legis, non qua tales sunt; sed, ob honestum finem: vt si quis velle, se circumcidere, vel, ob mortificationem; vel ob imitationem Christi; non, ob protestationem Iudaismi. pagina 36. quæst. 27
- An Fidelis existens, aut transiens per terras hæreticorum, aut Turcarum; possit comedere carnes in diebus ab Ecclesia prohibitis, ad occultandum, se esse Catholicum, ne alias graue subeat periculum. pag. 43. q. 55
- An peccaret fidelis, qui comederet carnes veritas ab hæretico Principe; vel ab alia publica persona, appositas ad explorandum, an sit Catholicus. pag. 44. q. 59
- An, eodem modo peccaret fidelis, qui vesceretur dictis carnibus, appositis ad explorandum eius fidem, à persona priuata. ibidem. quæstion. 60
- An licita sit de rebus fidei disputatio, si fiat animo scholastico. pag. 45. q. 1
- An licita sit etiam, cum Catholicis disputatio de re fidei, tanquam de dubia. ib. q. 2
- An sit licitum, absolute, & secundum se, disputare de rebus Fidei, cum hæreticis, & infidelibus. ibid. quæst. 3
- An, omnibus Clericis, etiam sola prima Tonsura initiatis, licitum sit, disputare de re fidei cum hæreticis. pag. 47. q. 12
- An, dicta coram rudioribus, de rebus Fidei disputatio, sit venialis tantum. pag. 49. q. 18
- An, licita sit disputatio, coram rudioribus fidelibus; casu, quo ab hæreticis sollicitentur ad fidei defectionem. ib. q. 19
- An, disputatio de rebus fidei, coram Principibus, tanquam coram Iudicibus habita; sit licita. ibid. quæst. 20
- An, prohibitum sit fidelibus, communicare cum hæreticis. ib. q. 21
- An sit peccatum disputare de Fide, coram indoctis aut rubibus. ibid. q. 17
- An, de facto, prohibita sit fidelibus, familiaritas, & conuersatio frequens cum Iudæis. pagina 50. quæst. 24
- An, Professores Theologiæ, & vtriusque iuris, necnon artium liberalium, teneantur ad eandem fidei professionem. pag. 57. q. 4
- An Adulti, qui conuertuntur ad fidem, & vitam Christianam inchoant; obligentur directe, & ex vi præcepti spei, ad eliciendum eius actum. pag. 63. q. 8
- An, huic spei præcepto positio omnes fideles facillimo negotio satisfaciant. pagina 64. quæstion. 11
- An, facillimo negotio, possint huic amoris Dei præcepto satisfacere Fideles. pagina 81. quæstion. 28
- Vide verbo, *Clericus, Deus.*

G

Gloria.

- A**N, liceat euipiam, aliquem gradum gratiæ, & gloriæ, à se abdicare; ob maiorem gloriam Dei; & proximi vtilitatem. pag. 94. q. 8

H

Hæresis, Hæreticus.

- N**Vlla est in hæreticis fides supernaturalis, quoad habitum. p. 5. q. 10
- Non est præsumendus hæreticus, qui ad templa hæreticorum accedit, aut conciones eorum audit. pag. 40. q. 40
- Hæreticorum, aut paganorum templa, necnon Iudæorum synagogam adire licitum est, iusta interueniente causa. ibid. q. 41
- Peccatum lethale perpetrat, qui sola curiositate ductus hæreticorum templa adit, & illorum assistit concionibus. ibid. q. 42
- Et idem dicendum venit de adeuntibus Iudæorum synagogas, & de officiis ab illis celebratis assistentibus. pag. 41. q. 43
- Si hæreticus aliquis Princeps præcipiat Catholicis, sub mortis pœna, vt hæreticorum templa adeant, non Religionis gratia, sed ob alias causas, tunc licet Catholicis hæretico Principi subditis, adire templa. ibid. q. 44
- Et quid si dictus Princeps præciperet talem ingressum ad audiendas hæreticorum conciones, vel ad quid simile ad falsam religionem spectans. ibid. quæst. 45
- An licitum sit Catholicis famulis Dominos, aut Dominas hæreticos ad eorum templa comitari. ibid. quæst. 46
- An Ecclesiastici teneantur ad maiorem magisque explicitam cognitionem mysteriorum fidei, quàm seculares tenentur. pag. 25. q. 63
- An in omnibus Ecclesiasticis æqualis sit obligatio sciendi fidei mysteria. ibid. q. 64
- An sit licitum docto Catholico, disputare cum hæretico, adeo pertinaci, vt nullam spem de sua reductione concipiat. pag. 46. q. 4
- An casu, quo aliquis hæreticus, cum Fidei iniuria loqueretur; aut aliquos fideles peruerteret, & nullus Clericus, vel Religiosus adesset, qui posset illi resistere; tunc liceret laico docto, hæreticum arguere, & cum illo de re Fidei disputare. pag. 47. q. 11
- Non manet in hæreticis habitus spei Theologiæ. pag. 60. q. 10
- Hæretici, aut Rei criminis læsæ maiestatis; possunt ante criminis declarationem, Eleemosynam dare, etiam citra extremam necessitatem. pag. 130. quæst. 6.
- An etiam pertineat ad inquisitores cognitio huius criminis, si solum est dubium, an sapiat manifeste hæresim. pag. 388. q. 48
- Dide verbo, *Fides, Fidelis.*

Horæ, Canonica.

- Cur diuinum Officium, ab Ecclesiæ ad laudandum Deum institutum, *Horæ Canonica* appellentur. pag. 191. q. 1
- Cur dictæ Horæ Canonica, appellentur etiam, *diuinum Officium Ecclesiasticum; pensum*, imo & *Breviarium*. pag. 191. q. 2
- An, Horæ Canonica, sint iure Ecclesiastico instituta. ibid. q. 3
- An, Horarum Canonicarum præceptum, latum, fuerit ab Apostolis, seu traxerit originem, ab eorundem tempore. pag. 192. q. 4
- An, Horæ Canonica sint tantum septem. ib. q. 5
- Horæ

& Verborum,

- Horæ Canonicæ rectè definiuntur per hoc quod sint, quædam Laudes, & preces, ab Ecclesia institutæ, ad Orandum, & ore laudandam Deum singulis diebus, certis ac definitis horis. pag. 194. quæst. 9
- An, Religiosi professi vulgò Choristæ, teneantur ex iure, ad dicendas priuatim horas, si in fundatione conuentus promissum fuerit. pagina 195. quæst. 8
- Choristæ, obligantur sub mortali, ex vi consuetudinis præscriptæ, ad recitandas horas canonicas. pag. 195. q. 10
- Priuilegium concessum, patribus Benedictinis, & societatis, vt eorum Choristæ non teneantur persolvere Horas Canonicas, donec initiuntur Sacris; non est communicabile aliis Religiosis. pag. 197. quæst. 11
- Chorista, qui in priori religione, vi consuetudinis tenebatur ad recitandas horas, non tenetur, etsi transeat in aliam religionem in qua non sit talis mos. ib. q. 13
- An, chorista nondum initiatus Sacris, eximatur ab onere dicendi horas, Qui, per dispensationem exierit è monasterio, vxorem ducturus. pag. 198. quæst. 17
- An, Fratres professi tertiæ Regulæ S. Francisci; nec Sacrum Ordinem, nec Beneficium habentes; teneantur ad Horas Canonicas. pagina. 200. quæstion. 24
- An, Iosuati Heremitæ, & huiusmodi; teneantur ad Horas Canonicas dicendas. ibidem. quæstion. 25
- An, teneantur ex vi consuetudinis, ad mortale obligantis, dicere priuatim Horas dum à Choro absent. ib. q. 27
- Qui per metum grauem, sibi à parente incussum, beneficium acceptauit, non tenetur ad Horas Canonicas. p. 208. q. 52
- Obligatio, quam habet Cardinalis ad dicendas horas, incipit à die, quo ipse sumit biretum, & acceptat nominationem; & antè susceptionem pilei rubei. p. 214. q. 76
- Non tenetur ad horas, qui priuilegium canonicatus obtinuit, assignata aliqua portione pro congrua, & cum futura successione canonicatus. pag. 214. quæst. 78
- An, habens beneficium ita tenue, quod eius fructus non excedunt octo aureos; teneatur ad Horas recitandas, saltem aliquibus diebus. pagina 221. quæst. 108
- An, teneatur ad Horas, qui habet beneficium, cuius fructibus sexdecim sunt aurei valoris. ibid. quæst. 109.
- An ad minus, teneatur ad Horas habens beneficium, cuius fructus attingunt Viginti ducatos. pag. 222. quæst. 110
- Requiruntur octo conditiones, vt horæ canonicæ iuxta cap. Dolentes, de celebratione Missarum, deuote, & studiosè recitentur. pagina 241. quæstion. 1
- An peccet mortaliter, qui obligatus ad Horas, reseruat illas dicendas in lecto, sciens se, eo tempore, somno præoccupari. p. 246. q. 26
- An, teneatur quis repetere Horas, quas probabiliter credit se dixisse. ib. q. 28
- An ad satisfaciendum præcepto recitandi Horas deuotè; sit sufficiens propositum dicendi illas attentè. p. 247. q. 31
- Horæ Canonicæ, voce recitandæ sunt. pagina 250. quæst. 43
- An, sit peccatorum mortale, tertiam partem vnus horæ minoris, v. g. tertiæ aut sextæ, omittere. pag. 253. q. 52
- An, qui priuatim Horam aliquam, cum maxima interruptione recitat, peccet mortaliter, si id, absque iusta causa faciat. pagina 256. quæstion. 66
- An, sit immunis à veniali interruptio cuiusque Horæ, facta cum quacumque honesta causa. p. 257. quæst. 69
- An, peccet mortaliter, qui per risum, aut aliam rem vanam, per magnum temporis spatium, interrumpit Horam. p. 259. q. 76
- Quo ordine recitandæ sunt Horæ. ibidem. quæstion. 77
- An sit licitum, iusta intercedente causa, Horas Canonicas præponere, aut postponere. pagina 264. quæst. 97
- Iusta est causa differendi horas in tempus vespertinum, eo quod tempus matutinum sit aptius ad studendum; & vespertinum ad recitandum. p. 264. quæst. 98
- Qui timet aliquam futuram occupationem, satius est vt horas præponat, quam postponat. pagina 265. quæst. 102
- Locus in quo publicè & solemniter recitandæ sunt horæ, Ecclesia est eiusque chorus. pagina 268. quæst. 110
- An deinde, satisfaciant Regulares, seu Canonici, si canant Horas in Sacristia, quæ minime est coniuncta muro communi Ecclesiæ, sed distans per plures muros ab illa. pagina 269. quæstion. 113
- An quis, sine veniali, possit Horas Canonicas, dum venter exoneratur, recitare. ibidem. quæstion. 115
- An, adimpleat præceptum dicendi Horas, qui illas recitat decumbendo in lecto, quiescendo, vel deambulando, in itinere, domi, vel in campo, &c. pag. 270. q. 117
- Qui non potest dicere horas, potest tamen eas ab alio audire, ad id non tenetur. pagina 271. quæstion. 6
- Qui tenetur ad horas, & nequit illas dicere, non tenetur dicere aliquid loco earum. ibidem. quæstion. 7
- Cæcus obligatus ad horas, non tenetur eas memoria mandare vt illas memoriter dicat. pag. 272. quæst. 10
- Surdus tenetur ad horas canonicas. pagina 274. quæstion. 15
- Qui citra culpam suam carere Breuiario, excusatur ab horis. ib. q. 17
- Excusatur ab horis, qui Breuiarium non habet, nec ob paupertatem illud emere possit. ibidem. quæstion. 19
- Excusatur ab horis, qui Beneficium impetrat, antequam sciat legere. ib. q. 21
- An, excusetur ab Horis, qui per totam diem occupatus manet in audienda confessione existentis in articulo mortis. pagina 278. quæstion. 38
- An etiam excusetur ab horis, qui ita circa infirmos est impeditus, vt nullatenus ei superfit tempus ad commode eas dicendas. ibidem. quæstion. 39
- An etiam, teneatur ad Horas minores recitandas, qui scit Psalmos earum; nescit tamen Capitula, & Orationes p. 284. q. 61
- Quæ sint tempora pro singulis Horis Canonicis præscripta

Index Rerum,

præscripta, pro publico officio Chori. pag. 292. quæst. 24
 An ad minus, infirmus, qui dum esset sanus ad aliquas Horas Canonicas ire consueuerat; possit illarum distributiones percipere. pagina 300. quæstion. 58
 An, sit mortale peccatum, dimidiam horæ partem, omittere. p. 353. q. 53
 Vide verbo, *Beneficiatus, Canonicus, Distributio, Episcopus, Officium Diuinum, Præbendatus, Recitatio.*

I

Ieiunium.

AN, possit in memoriam alicuius defuncti nondum beatificati, indici ieiunium publicum. pag. 173. q. 20
 Non est peccatum die dominica ieiunare. pag. 332. quæst. 8

Ignorantia.

Inter infideles potest dari ignorantia inuincibilis mysteriorum fidei nostræ, quæ à peccato excuset pag. 28. q. 74
 Et inter fideles rusticos dari potest talis ignorantia à peccato excusans. ib. q. 75
 An inter Christianos talis ignorantia sæpe contingat. ib. q. 76
 Ignorantia inuincibilis non dari potest, à peccato excusans, illorum præceptorum, quæ sunt principia communissima, & antecedentia Decalogum. pag. 29. q. 77
 An talis ignorantia dari, possit præceptorum, quæ in Decalogo continentur. ibidem. quæstion. 78

Imago.

An, vsus Sanctarum Imaginum, sit licitus, & honestus. p. 186. q. 1
 An, vsus Sacrarum Imaginum, sit nobis utilitatis cuiusdam. p. 187. q. 2
 An, etiam detur aliquod præceptum, circa cultum, & adorationem Sacrarum Imaginum. ibid. quæstion. 4
 An, Imagines SS. Trinitatis, & Angelorum, licite possint depingi. ib. q. 5

Indigens.

An qui à latronibus est occidendus, nisi aliqua pecunia suam vitam redimat, dicendus sit extreme indigere ea pecunia. pagina 101. quæstion. 8
 Non est dicendus extreme indigens, qui tentat sibi manus violentas inferre, nisi ego illi dem aliquam summam notabilem, v. g. aureos, mille. ibid. q. 9
 An si extreme indigens sit maxime utilis Reipublicæ, teneantur qui ex bonis adhuc vitæ necessariis illi opitulari. p. 102. q. 16
 Vtrum si extreme indigens sit Reipublicæ aut Ecclesiæ valde necessarius, obligetur quis illi auxiliari ex bonis suo statui simpliciter necessariis. pag. 103. q. 18
 Extreme indigentes, possunt aliena surripere, & consumere. pag. 107. q. 30

Vt extreme indigentes aliena surripiant, tenentur prius rogare diuites vt sibi succurrant. ibid. quæstion. 31
 Si extreme indigens velit aliquam rem sibi necessariam, surripere, possit à domino illius rei impediri. ib. q. 33
 Quisque, pro se extreme indigente, potest accipere alienum, & vt subueniat proximo extreme indigenti. ib. q. 34
 Vide verbo, *Necessitas, Paupere.*

Infidelis.

An, in aliquo casu, sit licitum, ingredi templa infidelium, vel hæreticorum, ad communicandum cum eis, in cæremoniis, & ritibus suæ falsæ religionis. p. 42. quæst. 48
 An, communicatio ciuilibus, & humana, cum infidelibus sit ex se mala, aut iure diuino prohibita. p. 50. quæst. 22
 An, communicationes, quæ prohibita sunt cum Iudæis interdictæ censeantur cum aliis infidelibus. pag. 56. q. 38

Inimicus.

An præceptum diligendi inimicos, obligauerit antiquum Dei populum, cum lex scripta vigeat; saltem loquendo de inimicis iudæis, qui ad ipsum Dei populum pertinebant. pagina 85. quæstion. 2
 An possit quis licite excludere inimicum suum à generali dilectione proximorum; hoc est, ab oratione, beneficio, Eleemosyna, aut alio opere, in gratiam alicuius Communitatis, libere facto. pag. 86. q. 5
 An etiam peccet mortaliter ille, qui occurrentibus pluribus, inter quos est inimicus, salutatur omnes, excepto inimico. p. 88. q. 3
 An, possit quis in aliquo casu, non salutare inimicum; nec illum alloqui. ib. q. 9
 An, in casibus, in quibus tenetur quis inimicum salutare; teneatur adhuc salutatione præuenire. ibid. q. 10
 An teneamur resultare inimicum, nos salutantem. pag. 89. q. 11
 Inimicum non resultare, an sit peccatum lethale. ibid. q. 12
 Inimicum salutare nolentem aut alloqui seclusus odio, & scandalo, an possit absolueret confessarius. ibid. q. 13
 Inimicis, non tenemur signa specialis amoris, exhibere. p. 90. q. 15
 An inimico veniam petenti, teneamur sub mortali iniuriam remittere, quantum ad odium, & quantum ad culpam in nos commissam. pag. 91. quæst. 20
 An inimico iniuriam remittere teneamur non solum quantum ad odium, verum etiam quantum ad damnum illatum in honore, fama aut bonis temporalibus. ib. q. 21
 Vide verbo, *Amor, Dilectio.*

Iniuria.

Vtrum casu, quo iniuria illata talis sit conditionis, vt reparari ab offensore non possit, (vt in morte filij & similium contingere potest) læsus possit adhuc prosequi actionem iniuriarum, coram iudice. pag. 92. q. 26

& Verborum.

Inquisitor.

Inquisitores hæreticæ prauitatis ex priuilegio acquirunt fructus & distributiones suarum Præbendarum in absentia. pagina 315. quæstion. 136

An gaudeant præfato priuilegio Inquisitores, qui habent Beneficia curata. ibidem. quæstion. 137

Inuocatio.

Inuocatio in publicis litiis illius Beati est licita eodie, de quo dici missa & officium est licitum (iuxta Bullam suæ Beatificationis) non item aliis diebus. p. 163. q. 11

Iudæus.

An, in aliquibus casibus, prohibeatur iure positiuo Ecclesiastico, communicatio cum Iudæis, & aliis infidelibus. p. 50. q. 23

Missi ad prædicandam Iudæis, possunt cum illis edere, familiariter loqui, & similia. pag. 55. quæstion. 34

Non possunt Iudæi inter Christianos, publicis officiis fungi. ib. q. 35

L

Laicus.

AN, laicis sit prohibitum, iure positiuo, de rebus Fidei publice, vel priuatim disputare. pag. 46. quæst. 6

An sit licitum laicis doctis, disputare cum hæreticis de rebus fidei, ex mandato Clericorum. pag. 47. quæst. 8

An, prohibitio vetans laicis, sub censura, cum hæreticis de re Fidei disputare; obliget illos sub mortali. ib. q. 9

An in Germania, & aliis Prouinciis, in quibus hæretici grassantur, & mixti habitant hæretici & Catholici, possint laici docti cum hæreticis disputare. ib. q. 10

An, Religiosis ad officia domestica destinatis, qui communiter vocantur *Laici*, siue *Conuersi*, aut *mutilati*, licitum sit (si alias sint docti) disputare cum hæreticis de rebus Fidei. pagina 48. quæstion. 14

An laicis licitum sit tangere agnos Dei. pagina 186. quæst. 46

Lamia.

Cur Lamia, aut striges præ aliis noceant infantibus. pag. 379. q. 5

M

Magia.

Quid sit Magia in genere. pagina 369. quæstion. 1

Quotuplex sit magia. ibid. q. 2.

An superstitiosa Magia peccatum, sit grauissimum omnium. ibid. q. 3

Magia generaliter sumpta quotuplex sit finis. ib. quæst. 4

Tribus modis cognosci potest, quænam sint opera quæ à magia superstitiosa procedunt. pag. 369. quæst. 4

Cur mulieres arti magicæ deditæ, Lamia, *Saga*, *Striges*, & veneficæ appellantur. pagina 378. quæstion. 1

Cur potius mulieres vetulæ, quàm iuuenes, magica, ac diabolica ante vtantur. pagina 379. quæstion. 5

An Magia, aut maleficij criminis cognitio, ad inquisitores Fidei pertineat. pagina 388. quæstion. 47

Magus.

Nequeunt Magi opere dæmonum, veras animas defunctorum nobis ostendere. pagina 351. quæstion. 30

Magum vltro ad Sacram confessionem accedentem, cum peccato maleficij, Confessarius debet interrogare. p. 385. q. 32

An, Magi capti, debeant ante iudiciale examen, ad Sacram Confessionem admitti. pagina 385. quæst. 33

Non est frangendus chirographus dæmoni quo, illi, Magus se totum vouet, antequam à Confessario absoluatur. p. 386. q. 38

An, Magi, Malefici, & huiusmodi, ipso iure afficiantur excommunicatione. p. 387. q. 43

An si crimina Magorum hæresim formalem externam non contineant: possint absolui à quocumque ordinario confessore. ibidem. quæstion. 44

B.V. Maria.

An Beatissimam Virginem Mariam, plusquam nosmet ipsos amore prosequi debeamus. pagina 93. quæst. 3

Maleficus, Maleficus.

Quid nomine malefici, & maleficij intelligendum sit. q. 372. q. 13

Quid sit maleficium. ib. q. 14

Datur duplex maleficium. ibidem. quæstion. 15

Triplex est maleficiorum genus. ibidem. quæstion. 16

Omnes maleficæ se dedicant dæmoni. ibidem. quæstion. 17

Dantur aliquæ causæ, præcipue disponentes ad maleficij crimen patrandum. ibidem. quæstion. 18

Non licet pro re graui, & bono vrgente publico, maleficos alias paratos, adhibere ad maleficium patrandum. p. 373. q. 19

Non licitum est, petere à malefico parato, vt maleficium maleficio dissoluat. ibidem. quæstion. 20

Excusari non possunt à peccato maleficij, qui bono sine maleficia exercent, ne fructus terræ, vi ventorum, vel grandinis absumantur. ibidem. quæstion. 21

Non licet precibus petere à malefico, vt maleficium maleficio tollat, neque licet pœnis, & imperio ad id cogere. ib. q. 22

Iudices, peccant grauiter, qui maleficos cogunt benedictione quadam, maleficium auferre ab iis, qui laeserunt. p. 374. q. 23

Index Rerum,

- Fas est, petere à Malefico, vt licitè maleficium tollat, nempe illud destruendo, sine nouo maleficio.** pag. 374. q. 24.
- An sit licitum, petere absolute, & in communi à Malefico, vt tollat maleficium, casu quo sciatur, eum posse tollere sine maleficio, & posse cum malefico; at petens moraliter est certus, ipsum sine maleficio dissoluturum.** p. 374. q. 25
- An sit licitum, id ipsum petere à Malefico, casu quo petens sciat, posse dissoluere cum maleficio, & posse modo licito, sine maleficio: scit tamen certo moraliter, ipsum cum nouo maleficio dissoluturum.** ib. q. 26
- An, si quis negatiue dubitet, an maleficus habeat modum licitum dissoluendi maleficium; possit licite ab eo dissolutionem petere.** p. 375. q. 27
- An, si quis à Malefico perat, vt maleficium, sine maleficio (siquidem potest) dissoluat, & illi medeatur: si accidat, vt Maleficus, velit illi mederi, applicando aliquas medicinas superstitionas, possit Maleficiatus id permittere.** ibidem. quæstion. 28
- An teneatur quis petere, & rogare Maleficum, vt dissoluat maleficium, modo licito, cum possit.** ib. quæst. 29
- An, licitè possit quis petere à diabolo, vt maleficium dissoluat, vel maleficio vexare cesset.** ibid. quæst. 30
- An, liceat cuiquam signa maleficiorum inuenta, veluti, capillos, ligaturas, nodos, & alia soluere, amouere, destruere, & in ignem conicere, vt sic Malefici salus obtineatur.** pagina 376. quæst. 32
- An, non solum licitum; sed obligatorium sit ei, qui conscius signi maleficij fuerit, illud destruere, & comburere.** ib. q. 33
- An liceat, maleficij signum destruere, casu, quo ex illius destructione aliquod damnum in ipsum Maleficum refundatur; eo quod ita pactus est dæmon cum Malefico.** ib. q. 34
- An, non solum sit licitum, & obligatorium, signa maleficij remouere, & comburere; sed etiam signum contrarium apponere, quo posito destruat pactum prius, & dæmon deficiat nocere.** ibid. q. 35
- An possit quis interrogare alium Maleficum, an no- rit, in quo maleficium consistat, vt sic signum destruat.** ib. q. 36
- An liceat iudicibus volentibus Maleficum torquere, efficere, vt eius corpus abluatur, & capilli totius corporis eius abradantur.** pag 377. quæstion. 37
- An etiam liceat iudicibus, causa curiositatis vel verificandi delicti, aut alterius finis, præcipere Maleficis, vt coram illis exerceant aliquod maleficium v.g. vt faciant subito ibi apparere ranas; vel striges, vnctione quadam linitas per aëra ferri, &c.** ib. q. 38
- An, teneatur Maleficus damna illata integra relatare.** ib. q. 41
- Quare plures multo feminae, quam viri, his maleficiis deditæ reperiantur.** pagina 378. quæstion. 2
- An, maleficia potius sint imputanda Maleficis, quàm dæmonibus.** ib. q. 42
- Quæ mulieres inter alias, magis maleficæ inueniantur.** p. 379. q. 4
- Nulla dantur remedia naturalia contra maleficia.** pag. 384. q. 19
- Dantur remedia spiritualia, contra maleficia.** ib. quæst. 30
- Peccatum malefici grauissimum est.** p. 385. q. 31
- Fœmina, quæ coram confessario, se sagam constanter negat; sed vi tortura se maleficij crimen confessam fuisse coram iudice, fatetur, tunc illa debet à confessario absolui.** p. 386. q. 35
- Potest quibusdam modis cognosci Maleficus.** ib. quæst. 37
- Malefici, venefici, alii que nuper nominati, morte naturali iure diuino mulctantur.** ibidem. quæstion. 39
- Malefici, morte plectendi sunt; etiamsi nullum crimen morte dignum patrauerint.** pag. 387. quæstion. 40
- Malefici, iure canonico mortis pœna puniuntur.** ib. quæst. 40
- Malefici, sagæ, & alij huiusmodi igni mandati debent.** ib. q. 41
- An, Maleficis, aut Sagis in carcere morituri possit ministrari Sacra Eucharistia.** ibid. quæstion. 45
- An, pro Maleficis, & vltimo supplicio affectis; possint Sacrificia Missæ, & alia suffragia offerri.** pag. 388. q. 46
- Dide verbo, *Adiuratio, Dæmon, Saga.***

Martyr.

Martyrem potest beatificare Pontifex. pag. 169. quæst. 30

Missæ.

- An, quando primum conceditur facultas celebrandi Missam pro aliquo Beato, liceat, quasi pro initio festiuitatis, illam celebrare, ante diem, à Pontifice præfixum,** p. 165. q. 21
- An sint superstitionis illæ Missæ, quas appellant, *Trentenarij reuelati*; aut *Missas del conde.*** p. 344. quæst. 56
- An, Missæ S. Gregorij pro viuus, & Defunctis; necnon Missa de quindecim Auxiliatoribus, & Missa de Patre æterno, superstitione laborent.** ibid. q. 57
- An sint tolerandæ Missæ triginta S. Gregorij pro defunctis, ab ipsomet institutæ.** ibidem. quæst. 58
- An, sit culpa mortalis dicere missam maiorem, ante matutinum, & laudes.** pagina 266. quæst. 107

Monachus.

- An, Monachus Chorista fugitiuus, teneatur sub mortali, officium diuinum dicere.** pagina 198. quæst. 18
- An item Monachus Chorista, qui, ob delictum aliquod, per sententiam è Monasterio est eiectus; teneatur etiam officium recitare diuinum.** ibid. quæst. 19
- An deinde Monachus Chorista, per sententiam ad triremes damnatus; sit ad Horas recitandas obligatus.** p. 199. q. 20

Monialis.

- An denique, sit licitum Monialibus omnibus de rebus Fidei disputare, ætento iure citato, quo personæ laicæ prohibentur disputare.** ibid. quæstion. 15
- An, Moniales professæ, & destinatæ ad Chorum, teneantur**

& Verborum.

- teneantur ad Horas Canonicas privatim dicendas, ex vi iuris naturalis; seu suæ professionis; aut ex vi legis iustitiæ; aut denique, ex vi præcepti Ecclesiastici. p. 200. q. 26
- An, Moniales deputatæ ad Chorum; teneantur singula sub mortali, vigore consuetudinis receptæ, ad recitandum in Choro. p. 201. q. 28
- An, Moniales Conuersæ, quæ non profitentur ad Chorum; teneantur ad Horas Canonicas. ibid. quæst. 29
- An, teneantur dictæ Moniales Conuersæ ad recitandum, sub mortali, preces in Regula aut constitutionibus, sibi præscriptas. ib. q. 30
- An, casu, quo Moniales Choristæ, ex rationabili causa recitare nequeant Horas Canonicas; satisfaciant recitando officium Sororum Conuersarum. p. 202. q. 31
- An, prædicto Monialium S. Claræ priuilegio, possint uti, per viam generalis communicationis, Moniales aliorum ordinum. ib. q. 32
- An, si Religiosæ Moniales professæ ad Chorum, subito appareant impotentes ad recitandas Horas Canonicas; possint de licentia sui Prælati, satisfacere suæ obligationi, recitando officium Sororum laicarum. ib. q. 35
- An, Monialis nouitia, quæ sub finem Nouiciatus reperitur minus sufficienter instructa, & apta ad recitationem Horarum Canonicarum; possit admitti ad Professionem, dispensando vsque dum sciat illas bene recitare, vt recitet officium Sororum laicarum. p. 203. q. 36
- Monialis admissa ad professionem, vi priuilegij si omitteret recitare officium Sororum laicarum, sibi assignatum à prælato, peccaret mortaliter. ibid. q. 37

Mysterium.

- An Mysteria in symbolo Apostolorum, aut in quatuordecim articulis contenta, necessario debeant credi secundum substantiam, & modum & eorum circumstantias. p. 12. q. 22

N

Necessitas.

- N**ecessitas extrema iudicanda ea est, quando aliquis vir grauis est in periculo cadendi à suo alto statu, ita vt nisi cogatur artem mechanicam discere, non potest se sustentare. pag. 101. quæst. 7
- Vtrum obligetur quis ad succurrendum priuatæ personæ in extrema positæ necessitate, ex bonis non simpliciter necessariis, ad sui status conseruationem, sed secundum quid, id est, ex necessariis, sine quibus status, si non dimittatur, in aliquo diminuitur. p. 103. q. 19
- An, qui patitur grauem necessitatem, possit occulto aliena surripere, & sibi, alia via, succurrere non valeat. p. 108. q. 35
- Nemo potest accipere rem, qua indiget, ab eo qui est in pari necessitate. p. 108. q. 36
- An, quis quæ accepit, & consumpsit in extrema necessitate, teneatur recitare, si ad meliorem fortunam venerit. ib. q. 37
- Siquis, ante extremam necessitatem, accepit aliquid ab alio per contractum translaticium dominij, vt
- R. P. Leand. in Decalogum.*

- per mutuum vel emptionem & illud consumpsit, in ipsa extrema necessitate; tenetur restituere postea, factus potens. p. 109. q. 38
- An si ante extremam necessitatem rem accepit per contractum non translaticium dominij (vt per commodatum, conductum, vel precarium) teneatur restituere postea si rem in extrema necessitate consumpsit. ib. q. 39
- An teneatur ad restitutionem, qui ante extremam necessitatem furatus est, aliquam rem quam postea in extrema necessitate consumpsit. p. 109. quæst. 40
- An, si creditor, & pater, vel mater debitoris sint simul in extrema necessitate; possit etiam debitor, licite subuenire patri, & matri, prætermisso creditore. p. 110. q. 43
- An, qui in graui necessitate accepit rem, quæ erat alterius; teneatur illam restituere domino, si ad lautiorum venerit fortunam. ibidem. quæstion. 44
- Quinam in extrema necessitate præferendi sunt aliis. p. 136. q. 30

Nouitius.

- Nouitij Choro dicati, non tenentur ad persolendum officium diuinum. p. 194. q. 2
- Nouitij non tenentur, ad officium diuinum neque ad vllas indeterminate preces. ib. q. 3.
- Vide verbo, *Officium Diuinum.*

O

Obsessus.

- A**N, deceat vt mulieres coniurationibus obsessorum intersint. p. 406. q. 89

Officium Diuinum.

- An, Omnia Monasteria alicuius Religionis, possint Missam, & officium dicere de Sanctis, aut Beatis eiusdem Religionis, quorum Missæ, & officij celebratio concessa est à Pontifice alicui speciali Monasterio ipsius. p. 166. q. 22
- An, si per aliquot annos celebratum sit Sacrum, & officium diuinum, in honorem alicuius viri sancti, nondum tamen Canonizati à Pontifice, debeat manuteneri in sua possessione. pag. 167. quæst. 32
- An, liceat de sanctis non Canonizatis, recitare officium diuinum de communi; vbi viget consuetudo immemoralis recitandi de illis. ibidem. quæst. 33
- An concedi possit officium, vel Missa, pro illis sanctis, qui aliquos gradus beatificationis ab Apostolica sede obtinuerunt; eo quod permissum sit ab illa; quod appellentur sancti; quod depingantur laureolis; quod in Altari eorum celebrando, lueretur Indulgentiam, & liberetur à Purgatorio anima, &c. ib. q. 35
- An liceat, facere commemorationem in officio, pro nondum Beatificato. pagina 174. quæstion. 26
- An sit peccatum, saltem veniale, Matutinum & laudes separare, & diuerso tempore soluere, absque rationabili causa. p. 193. q. 6
- An, quando quis diuidit Matutinum à laudibus, debeat

Index Rerum,

- debeat in fine Matutinarum, & in fine laudum dicere *Pater noster*. p. 193. q. 8
- Tria sunt personarum genera, quæ ad officium diuinum persoluendum, tenentur. p. 194. q. 1
- Chor ista non excusaretur à mortali, qui Sacris non initiatus semel aut iterum, officium diuinum omitteret. p. 197. q. 12
- Subdiaconus, non tenetur, die suæ ordinationis, totum officium diuinum recitare. pagina 205. quæst. 49
- An, si quis, habens, titulo clericali, pensionem, fiat miles Lauretanus, vulgo, *Cauallerato*, & nubat; teneatur, retenta pensione, ad officium paruum pag. 212. q. 68
- An, qui in totum cessit liberaliter pensioni teneatur adhuc ad officium paruum. ib. q. 69
- An, omnes litigantes circa idem beneficium, teneantur ad onus officij, casu, quo nullus possideat. p. 219. q. 100
- An, omittens officium diuinum, ad illud dicendum obligatus, ob plura, quæ habet, beneficia, duplex distinctum peccatum committat. pagina 224. quæst. 120
- Omnes Sacerdotes, tenentur officium recitare, iuxta regulam Breuiarij Romani. pagina 225. quæstion. 1
- An, sit licitum aliquid addere Breuiario Romano, tanquam partem diuini officij. pagina 230. quæstion. 26
- An sit peccatum mortale, quidquam etiam paruum, tanquam partem diuini officij, Breuiario prædicto addere. ib. q. 27
- An, satisfaceret præcepto recitandi, qui officium diuinum, in notabili quantitate (modo explicato) additum recitaret. p. 230. q. 28
- An peccaret mortaliter, qui, non modo permanente, sed in tali casu, ex deuotione indiscreta, adderet aliquid officio diuino; v. g. commemorationem alicuius sancti, vel aliquam Antiphonam, & similia. ib. q. 29
- An peccet mortaliter, qui secunda die Nouembris, officium defunctorum omittit. p. 232. q. 36
- An esset mortale, officium diuinum, lingua vulgari (v. g. Hispanica, aut Italica) priuatim, sine aliqua causa, recitare. ib. q. 38
- An sit mortale, officium diuinum, sine iusta interueniente causa, lingua Græca, vel Hebræa, priuatim à latino qui tenetur ad Breuiarium Romanum, recitari. p. 233. q. 39
- An ad minus sit peccatum, & mortale, sponte & absque urgente causa, longius in breuius officium permutare; recitando v. g. de SS. Trinitate, eo die, quo recitandum erat de Dominica, aut de Feria. ibid. q. 42
- Sacerdos Matritensis qui percurrerit matutinum feriæ seu duplicis hodie, si accedat Complutum vbi celebratur festum SS. Iusti & Pastoris; potest tunc reliquum officij recitare, de festo horum sanctorum, & non feriæ, seu duplicis, de quo matutinum dixit. p. 239. q. 51
- An, peccaret mortaliter, qui officium de sancto concessum sub ritu semiduplici, recitaret sub duplici. ibid. q. 53
- An, qui dormit, aut dormitat per notabilem officij partem; satisfaciatur præcepto recitandi. p. 246. q. 24
- An officium diuinum, non solum attente, sed etiam deuote, sit recitandum. p. 247. q. 29
- An, vt officium diuinum, deuote, & attente, recitetur; requiratur intentio; seu (quod idem est) propositum voluntatis recitandi illud. ib. q. 32
- An, ad debite, & attente recitandum officium; sufficiat, habere intentionem implicitam, seu virtualem, recitandi illud. ib. q. 33
- An satisfaceret præcepto, qui animo solo se recreandi, aut studendi, aut memoriæ aliquid mandandi; officium diceret. p. 248. q. 36
- An, qui officium dixit, animo non adimplendi præceptum, simulque animo non repetendi illud; adimpleat adhuc præceptum. p. 249. q. 41
- An satisfaciatur præcepto recitandi officij, qui incipit recitare, animo expresso non satisfaciendi pro tunc, præcepto de dicendo officio. pagina 249. quæst. 40
- An qui officium diuinum persoluit, animo non adimplendi præceptum; teneatur ad minus, casu, quo nolit officium repetere, mutare animum, intra tempus obligationis, & velle adimplere præceptum per officium à se dictum. pag. 250. quæst. 42
- Qui, attento iure communi, diuinum officium solamente recitat, obligationi suæ non satisfaciatur. pag. 250. q. 44
- Qui priuatim officium recitat, non debet ita illud pronuntiare vt ab absentibus audiri possit. p. 251. quæst. 46
- Qui totum aut partem notabilem officij omittit peccat mortaliter. p. 252. q. 49
- Siquis citra contemptum, solum ex negligentia, semel omittit totum, aut partem notabilem officij, peccat mort. ib. q. 50
- Peccat mortaliter, qui in matutinis cum Laudibus, vnum nocturnum omittit. pagina 253. quæst. 54
- An, peccaret mortaliter, qui in matutinis tres lectiones cum responsoriis omitteret. ibidem. quæstion. 55
- Non peccat venialiter, qui ob imperitiam, vel balbutiem, syllabas in officio detruncat. pag. 254. quæst. 59
- An officium diuinum sit cum continuatione, aut sine interruptione, recitandum. p. 256. q. 65
- An, interruptio maxima facta in recitando officio intra Chorum, sit mortalis. ib. q. 67
- An saltem, sit culpa venialis, quæcumq; interruptio officij siue extra Chorum, siue in Choro, sine iusta causa facta. p. 257. q. 68
- An sit veniale, dicere Matutinum vespere, & laudes, aurora diei sequentis. ib. q. 70
- An quando Matutinum diuiditur à laudibus, sit opus, Matutinum absolueret cum Dominus vobiscum, & oratione diei. ib. q. 71
- An, casu, quo quis diuidat Nocturna, terminare debeat primum Nocturnum cum oratione diei, & sequens inchoare cum *Pater, & aue*. p. 258. quæst. 74
- Qui partem aliquam officij omittit, tenetur ipsam partem officij repetere. pagina 260. quæstion. 85
- Recitandum & officium diuinum statutis horis. quæst. 261. q. 86
- An licitum sit, etiam non existente causa, recitare Matutinum, & laudes diei sequentis vespere antecedentis. pagina 262. quæstion. 90
- An sit licitum recitare Matutinum, & laudes diei sequentis, statim ac est finita hora secunda post meridiem,

& Verborum.

meridiem, dictis vesperis, & completis. p.262. quæst.93

An officium Defunctorum diei secundæ Nouembris, possit quis, priuatim recitare, pridie vesperi, post Matutinum diei infra octauam sanctorum. pag.263. q.94

Omnis causa iusta, sufficit ad anteponendum, vel postponendum officium. p.264. q.99

An, peccet saltem venialiter, qui officium recitat in locis distractioni expositis. pagina 269. quæstion.116

An, qui ob aliquam impotentiam naturalem, non potest loqui, aut verba officij ore proferre, teneatur tunc recitare interius, seu mentaliter officium. p.271. q.5

An excusetur cæcus, qui nescit memoriter officium huius diei; sed solum commune aut speciale officium v.g. Sanctissimæ Trinitatis, aut corporis Christi. p.272. q.12

An, ab officio excusetur diuino, qui tota die deoccupatur in componendis grauibz inimicitijs, vel rixis, vel populi seditionibus. pagina 279. quæstion.40

An propter contemplationem altissimam, possit quis diuinum officium dimittere. p.280. q.45

An, qui præuidet aliquod impedimentum à se postea voluntarie ponendum; teneatur officium præuenire, & totum mane recitare. p.281. q.49

An teneatur præuenire officium, totum mane recitare; si præuideat impedimentum superuenturum, à natura, vel violentia; non autem à voluntate. p.281. q.50

An infirmus, vel alius impeditus, qui nequit dicere totum officium; teneatur ad partem. p.282. q.51

An, qui potest dimidiam partem officij dicere; obligetur ad illam; omiſſa dimidia parte, quam non potest. p.283. q.54

An saltem, peccet mortaliter Communitas, quæ sine iusta causa, inuertit ordinem officij. pagina 291. quæst.22

An, acquirat distributiones, qui tempore diuinorum officiorum detinetur in consistendis suis peccatis. pag.309. q.106

An iam ex vi consuetudinis, qui celebrat Missam, tempore officiorum diuinorum; possit distributiones acquirere. p.310. q.111

An qui in peccato mortali recitat officium cum debita attentione, teneatur ad restitutionem. p.337. quæst.19

Restitutio quæ debetur ex omissione officij, non potest fieri ex alijs bonis, vt ex fructibus temporalibus beneficij, aut pensionis. pagina 331. quæst.38

Vide verbo, *Beneficiarius, Canonicus, Distributio, Hora Canonica, Præbendatus.*

Ordinarius.

Ordinarius tenetur ex iustitia, licentiam concedere Canonicis, & alijs Beneficiarijs non curatis, si in illis concurrant qualitates à iure requisitæ. p.318. q.151

P

Parochus.

AN, Parochi, seu curati teneantur ad maiorem mysteriorum fidei cognitionem, quam alij
R.P. Leand. in Decalogum.

simplices Sacerdotes, seu non Curati. pag.261. quæst.66

An Parochus seu curatus teneatur suas oues docere, doctrinam Christianam. pagina 27. quæstion.72

Vtrum Parochus non tantum in publico, verum etiam in particulari, teneatur quemlibet fidelem subditum doctrinam Christianam, seu fidei rudimenta docere. ib. q.73

An, Parochi teneantur ratione sui officij, recitare publice in Choro, Horas Canonicas. pag.292. quæst.28

An, Parochi, publicè Theologiam, aut ius canonicum docentes fructus suorum beneficiorum lucrentur. p.306. q.143

An, Parochus missus ab Episcopo suo ad visitanda, suo nomine, limina Apostolorum; acquirat distributiones. p.307. q.97

An Parochi, aut alij curam animarum gerentes, possint capere distributiones, si absint, ob administranda munera parochialia. pag.313. quæst.126

Vide verbo, *Curatus.*

Pauper.

Vtrum, vt quis ad succurrendum Pauperi obligetur, sit necessum, vt illi constet probabiliter, non esse alium qui possit, & velit ei suppetias afferre. pag.102. q.13.

An casu, quo ad Pauperem extreme indigentem aliqui, qui possunt illum iuuare, accedant, tunc teneantur omnes illi succurrere, an vnus expectare poterit quid alij agant. ibidem. quæstion.14

An, pauperes habeant actionem contra diuites, vt dent eis Eleemosynam in extrema necessitate. pag.106. q.29.

An, si filiusfamilias, ludo licito, aliquid lucrifaciat, id pauperibus erogare queat. p.113. q.19

Ecclesiastici, tenentur iure diuino, superfluum ex redditibus Ecclesiastici largiri pauperibus. p.119. quæst.44

Triplex est pauperum genus. p.131. q.2

Non expedit vnicuique examine, an mendici occurrentes, sint vere pauperes, an vero vagabundi. p.132. q.5

An, qui simulans paupertatem modicas Eleemosynas recipit, teneatur ad illas restituendas. p.133. quæst.12

An, si pauper astans ostio diuitis, aut monasterij, expectans Eleemosynam, dicat alteri pauperi accedenti, iam esse datam cum data non sit, teneatur ad restitutionem. pagina 134. quæstion.15

Pauper non tenetur ad restitutionem, qui extra modum, eiulatibus, & clamoribus, suam necessitatem exigit. p.134. q.16

Pauper peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem, qui petit & accipit Eleemosynam postquam iam sufficientem victum per illas acquisitum habet. pag.134. q.17

Quid nomine pauperis veniat, cui, data pauperi ficto, restitui possint. pagina 135. quæstion.24

Qui habet potestatem distribuendi aliquam summam pecuniæ pauperibus, vni pauperi nequit dare totam. p.135. q.25

Index Rerum,

Si testator, pauperes eligat, quibus distribuatur pecunia certa, non potest executor, illam aliis pauperibus dare. p. 136. q. 26

Vide verbo, *Indigens, Necessitas.*

Pensionarius.

An, Pensionarij, seu, qui habent pensiones deductas ex bonis Ecclesiasticis; habeant eandem obligationem, ac Beneficarij, expendendi superflua in pauperes, aut in alia opera pia. p. 125. q. 77

An, Pensionarius, qui titulo clericali, (sive, ut Clericus) pensionem percipit; teneatur recitare officium paruum B. Mariæ Virginis. pag. 211. quæst. 65

An, Pensionarius, qui titulo sæculari, nempe, ob pulsanda lymbola, seu Organa, &c. pensionem recipit; teneatur ad officium paruum B. Virginis Mariæ. p. 212. q. 66

An, non teneatur ad officium paruum Pensionarius ille, qui consentit pensionem redimi, accepta, v.g. trium, aut quinque annorum, anticipata solutione. ib. q. 70

An, si quis Pensionarius vellet, loco officij parui, officium magnum recitare; satisfaceret suæ obligationi. p. 213. q. 72

Pensionarij tenentur restituere fructus pensionis pro rata, si non recitant, officium paruum B. Virginis. pag. 330. q. 34

Pensionarius non recitans, potest licite pensionem à Beneficario accipere. ib. q. 35

Vide verbo *Recitatio.*

Pœnitens.

Utrum Pœnitens ea ignorans, quæ ratione medijs sunt ad salutem necessaria possit à Confessario absolutionem consequi. pagina 26. quæstion. 68

An possit absolui Pœnitens qui scit illos fidei articulos necessitate medijs necessarios, alios tamen ignorat, quos solum necessitate præcepti debet cognoscere ac tenere. ib. q. 69

Vide verbo *Confessor.*

Pœnitentiarius.

An, Pœnitentiarius Ecclesiæ Cathedralis, possit, spectato iure nouo, percipere distributiones, si tempore diuinorum Officiorum, in propria Ecclesia detineatur in audiendis confessionibus. pag. 310. q. 112

An item, Pœnitentiarius distributiones acquirat, si tempore diuinorum officiorum, confessiones domi, aut alibi, extra Ecclesiam percipiat. p. 311. quæst. 114

An, Pœnitentiarius, qui in Ecclesia confessiones audit, non solum censeatur præsens Choro, cum in illo diuina officia celebrantur; sed etiam in litanis, & Processionibus, & exequiis Defunctorum, quæ extra Ecclesiam habentur. ib. q. 115

Pontifex.

An, summus Pontifex, hoc astringatur præcepto, & teneatur, superfluum ex suis Ecclesiasticis redditibus, largiri pauperibus. p. 119. q. 46

An quando Pontifex summus Sacerdotibus certa

gionis concedit, ut certo die dicant missam de aliquo sancto Beatificato, possint in eodem die dicere officium de communi Pontificum de dicto Beato. p. 163. q. 12

Si summus Pontifex concedat Sacerdotibus alicuius ordinis, ut in die obitus sancti Beatificati dicant missam & officium de illo, an possint id facere per totam octauam. ibidem. quæstion. 13

Quando Pontifex in Bulla Beatificationis alicuius concedit facultatem dicendi missam, & officium certis personis, & non aliis, tunc non licet aliis hæc dicere. ib. q. 14

An quando summus Pontifex concedit, ut in die obitus Beatificati, celebretur missa de illo, liceat transferre illum diem & in alio celebrari. p. 165. quæst. 20

Pontificem non posse errare in canonizatione sanctorum, certum est de fide. p. 168. q. 27

Et an in Beatificatione sanctorum possit errare. pag. 169. q. 28

An summus Pontifex Martyrem possit Beatificare. ibid. q. 30

Vide verbo *Beatificatus, Dispensatio.*

Præbenda, Præbendatus.

An, cæcus habens præbendam, teneatur choro adesse. p. 273. q. 14

An, Præbendati Pontifici in Capellani, Camerarij, & similibus officiis inseruientes, & à Choro absentes Præbendæ fructus acquirant, necnon & distributiones. p. 314. q. 132

Utrum Præbendati publicè in aliqua Vniuersitate aut studio generali Theologiam docentes, lucrentur fructus & distributiones in absentia. pag. 315. q. 139

Præbendati legato summi Pontificis aut Cardinali inseruientes, quamuis à Choro absint, non percipiunt fructus Præbendæ. pagina 314. quæst. 133

Vide verbo *Beneficium, Chorus, Distributio, Hora Canonica, Recitatio.*

Præceptum.

Præceptum explicite credendi articulos contentos in symbolo, est diuinum. pagina 16. quæstion. 31

An etiam obliget sub mortali, præceptum retinendi memoria verba ipsa symboli, aut articulorum fidei. p. 21. q. 48

Prædictio.

An coniecturalis ex Astris prædictio futurorum euentuum excusari possit à mortali, de facto, & in praxi. p. 357. q. 50

Prælatus.

An, possint Prælati compellere subditos, sub pœna excommunicationis; ut doctrinam Christianam addiscant, & Parochos, Parentes, & Dominos, ut eam doceant. p. 25. q. 59

An Prælati Regulares, etiam Militarium obligentur ad emittendam professionem fidei. p. 57. q. 3

An Prælati Religionum teneantur Religiosorum venialia,

& Verborum.

venialia, si occulta sint, sub mortali corrigere.

pag. 140. q. 8

An, Vicarij, Supriores, vice-Rectores, & alij, qui in absentia Prælatorum, eorum vices gerunt; teneantur, etiam ex iustitia, corrigere sub mortali, venialia suorum subditorum, eodem modo, ac alij Prælati proprij. ib. q. 11

An, Prælatus, seu superior Ecclesiasticus, possit, absq; peccato, in statu peccati iudicialiter alium corripere. p. 146. q. 4

An Prælati, qui ex officio tenentur subditos corrigere, teneantur prius de suis peccatis pœnitere, vt sic fructuosè possint corripere illos. p. 147. q. 5

An, aliquando sit licitum, publice reprehendere Prælatum. p. 148. q. 12

An, immediata delatio secreti criminis ad Prælatum, possit aliquando esse necessaria, aut de præcepto. p. 151. q. 11

An, si quis speret, delinquentem emendandum esse per suam monitionem, licèt non tam bene, quam per Prælatum tunc possit Prælatum immediate adire. ib. q. 12

An, Religiosorum peccata occulta carnalia, denuncianda sunt Prælato, vt iudici, absque præuia correctione fraterna. p. 152. q. 17

An, si in nostra Religione occurrat (quod Deus aduertat) aliquod peccatum carnale secreto admitti possit denunciari Prælato, vt iudici, non præmissa monitione. ib. q. 18

Prælati Regulares non tenentur maiori obligatione, assistendi Choro, quam alij Religiosi subditi. pag. 290. q. 15

Prælati Regulares, tenentur sub mortali, curare, vt recitatio horarum, nunquam omittatur in Choro ibid. q. 16

Vide verbo, *Recitatio.*

Præstimonium.

An, habens præstimoniam teneatur ad horas canonicas. p. 209. q. 56

Præsumptio.

In quo consistat Præsumptio pro vitio opposito spei Theologicæ. p. 66. q. 11

An, præsumptio sit, ex genere suo, semper mortalis. pag. 67. q. 12

An, crimen mortale præsumptionis committeret, qui speraret à Deo, comparare tantam gratiam quantum habuit Virgo Deipara. ibidem. quæst. 13

An, crimen præsumptionis admitteret, qui vellet sine pœnitentia, veniam peccatorum; & sine meritis, gloriam obtinere. ib. q. 15

An peccato graui præsumptionis delinquat, qui se, Sanctiorem quam est, existimat. ibidem. quæst. 16

An peccet mortaliter, præsumptionis crimine, qui, spe veniæ obtinendæ, pœnitentiam de peccatis in vltimam senectutem differt. p. 68. q. 18

An peccatum præsumptionis, sit semper coniunctum cum hæresi. ib. q. 19

Proximus.

Quinam nomine *Proximi*, in hac materia intelligantur. p. 82. q. 1

R. P. Leand. in Decalogum.

R

Recitatio.

AN, sit reus venialis culpæ, qui absque rationabili causa, missam dicit non præmissa recitatione matutini. p. 166. q. 106

An etiam liceat recitari officium de Sanctis non Canonizatis, nec beatificatis, de quibus probata est solum immemoralis super cultu, & veneratione illorum. p. 167. q. 34

An deinde liceat, in honorem talis viri defuncti, aliquem Psalmum, aut *Pater*, & *Aue*, priuatim recitare. p. 174. q. 24

An etiam liceat alicui, recitare officium diuinum pro vt est dispositum ab Ecclesia, in honorem sancti nondum beatificati. ib. q. 25

An saltem sit alicui licitum, priuatim recitando Ecclesiæ litanias, inuocare sanctum illum, qui nec beatificatus est. p. 175. q. 28

An, quando separat quis à laudibus Matutinum; debeat in fine huius Horæ, recitare orationem diei. p. 193. q. 7

Religiosi non tenentur ad recitandum aliquid loco horarum canonicarum. p. 195. q. 5

Religiosi professi ad chorum deputati, non tenentur sub mortali peccato, ex vi iuris naturalis, diuini, aut suæ professionis; ad recitandas priuatim horas canonicas. ib. q. 6

An, teneantur sub mortali religiosi professi, ad recitandas horas ex naturali lege iussas, respectu christiani populi. ib. q. 7

Choristæ, non tenentur sub mortali ad recitandas horas priuatim, ex vi iuris canonici. ibid. quæstion. 9

Chorista, excusatur à recitatione horarum, si à prælato reducatur ad statum Religiosorum locorum. pag. 197. q. 14

Religiosus deputatus ad chorum, & nondum Sacris initiatus non eximitur ab onere recitandi horas, si à Pontifice sit dispensatus, vt extra claustrum, ad tempus duntaxat, viuat. p. 198. q. 19

An Religiosus dispensatus à pontifice, vt semper extra claustrum viuat, eximaturn à recitandis horis. ib. q. 16

An, Religiosi Militares S. Ioannis, teneantur Horas Canonicas recitare. p. 200. q. 22

An, Equites S. Ioannis, teneantur, sub mortali, recitare eas preces, quas loco Horarum præscribit, vt recitent, eorum Regula. ibidem. quæstion. 23

An, Religiosi Choristæ quorumcumque Religionum, possint vt præfato priuilegio Monialium S. Claræ; & ex causa rationabili, recitare loco Horarum Canonicarum, officium diuinum laicorum, seu conuersorum. p. 202. q. 33

An, clerici teneantur recitare Psalmos pœnitentiales, aut alias preces, quasi semel aut bis Episcopus in ordinatione eis imposuit. p. 204. q. 41

An, puer, Sacris initiatus, ante vsum rationis teneatur præcepto recitandi horas canonicas. p. 205. quæst. 45

An, teneatur onere recitandi, puer ille, qui habens plenum vsum rationis, ante pubertatem voluntarie Sacros ordines suscepit. ibidem. quæstion. 46

An, teneatur ad horas recitandas, qui per vim

Index Rerum,

- & metum iniuste incussum, cum voluntate sacros ordines suscepit. p. 205. q. 47
- Tenetur ad horas recitandas, qui per metum iuste incussum, Sacros suscepit ordines. pag. 205. quæstion. 48
- An, teneatur subdiaconus, in die suæ ordinationis ad aliquam partem officij recitandam. ibidem. quæst. 50
- An eximatur à recitando officio paruo Virginis, illa persona, in cuius capite, ad alterius commodum, est pensio reseruata. p. 212. q. 67
- An, qui incepit pacificè possidere beneficium, teneatur recitare, casu, quo lis illi post possessionem adueniat, & fructus beneficij, autoritate iudicis referuentur, vsque ad litis finitionem. pag. 219. quæst. 103
- An, teneatur recitare Horas ille, cuius beneficium valde tenues habet fructus. pagina 220. quæstion. 105
- An, teneatur ad recitationem Horarum Beneficiarius, qui ex fructibus beneficij, solùm perciperet viginti quinque ducatos. pagina 222. quæstion. 111
- Ecclesiæ, & Religiones, quæ ante ducentos annos à Breuiarij Romani editione, habent consuetudinè recitandi aliud breuiarium non tenentur acceptare Breuiarium Pij V. Clementis VIII. Urbani VIII. p. 225. q. 2
- An, Scholares, qui in aliqua Ciuitate commorantur, studiorum causa; debeant recitare officium, iuxta morem illius Ciuitatis; an vero, iuxta morem suæ Diocesis, in qua habent firmum domicilium. p. 228. q. 15
- An, si quis habet priuilegium recitandi breuiario breui; vel dicendi Horas, ante tempus; possit socius eodem modo recitare cum illo, absque vlla culpa. ib. q. 16
- An, mortaliter peccet, qui recitat, iuxta aliud Breuiarium, quam Romanum, quando iuxta hoc recitare tenetur. ib. q. 18
- An, sit licitum Regularibus, ex priuilegio illis concessio; omisso proprio, recitare officium, iuxta Breuiarium alterius Religionis. p. 229. q. 20
- An ad minus, casu, quo quis careat Breuiario Romano, aut alio, ad quod astringitur; possit licite recitare per aliud quodcumque approbatum, quod præ manibus habet. ibidem. quæstion. 21
- An, qui vtuntur Breuiario Romano, teneantur recitare, extra chorum, Psalmos pœnitentiales, Officium Defunctorum, litanias, Canticum Graduum, & officium paruum B. Mariæ. p. 231. q. 32
- An, recitantes in Choro Breuiarium Romanum, teneantur ad recitanda prædicta officia in Ecclesiis, vbi nulla vnquam fuit consuetudo illa recitandi. ib. q. 33
- An, omittens recitare litanias in die Sancti Marci, & tribus diebus, ante Ascensionem Domini peccet mortaliter. p. 232. q. 35
- An sit mortale, recitare officium publice in choro Ecclesiæ latinæ; lingua Græca, vel Hebræa, aut vulgari, veluti Hispanica aut Italica. ib. q. 37
- An vacaret culpa, etiam leui, si quis interueniente iusta causa, recitaret priuatim, lingua Græca, aut Hebraica, Horas Canonicas. p. 233. q. 40
- An sit peccatum, longius in breuius officium permutare, vnumq; pro alio, aduertenter recitare, occurrente iusta, & honesta causa. ib. q. 41
- An liberaretur à mortali, qui, occurrente aliqua vrgentissima causa, recitaret priuatim de Resurrectione, ea die, qua iuxta Rubricas Breuiarij, recitare debebat, de Sancto, aliquo, aut de feria occurrenti. 234. q. 43
- Qui raro recitaret, absque vrgenti causa, officium de Resurrectione, esset immunis à peccato mortali. p. 235. q. 44
- An, sit peccatum veniale recitare, sine vrgenti causa, officium resurrectionis, eo die, quo iuxta rubricas Breuiarij, recitandum erat, de feria vel de sancto nouem lectionum. p. 235. q. 45
- An, qui inculpabiliter, aut ex negligentia inquirendi, recitant vnum officium pro alio, teneantur sub culpa veniali repetere. p. 237. q. 46
- An, qui ex errore, de festo duplici, aut semiduplici, die proprio non recitauit; possit de eo recitare prima die non impedita, officio nouem lectionum. p. 238. q. 47
- An, qui hodie ex errore recitauit de festo, de quo debebat die sequenti recitare; possit proprio die sequenti, iterum de illo sequenti die recitare. ib. quæst. 48
- Qui recitauit officium de sancto aliquo non tenetur adhuc illud recitare, in alio loco, vbi tale officium translatum est, & vbi ille habitare incipit. p. 239. quæst. 52
- An, licitum sit capellanis, priuatim de particularibus sanctis recitare. p. 240. q. 56
- An, Confratres nostri ordinis, possint semel in hebdomada, quibusuis diebus (semiduplici, aut duplici, non impeditis) recitare officium SS. Trinitatis, ac SS. Sacramenti; & sabbato (extra aduentum, & quadragesimam) de B. V. Mariæ nomine. ibid. q. 57
- An Recitantes officium diuinum sine vlla interna attentione aduertenter, satisfaciant præcepto. pag. 241. q. 2
- An præceptum recitandi diuinum officium cum attentione, includat duo formaliter distincta, vnum recitationis, & aliud attentionis. ibidem. quæst. 3
- An qui ex negligentia crassa mentem, cum recitat, diuagari permittit, peccatum mortale committat. p. 243. q. 14
- Qui recitando horas, circa alia aduertenter diuagatur, non tamen per hoc aduertit, distrahi ab horis, an satisfaciat præcepto. p. 244. q. 15
- An qui non ex præcepto sed solum ex deuotione recitat, peccet, si animo vltro distracto, id agat. ibid. q. 16
- An liber esset à veniali, qui sponte mente distracta non animo orandi, sed se reficiendi & mentem aliò diuertendi aliquos Psalmos caneret, aut quasdam alias preces diceret. ib. q. 17
- Qui inter recitandum officium, scribit, pingit, aut legit aliud non satisfacit præcepto recitandi attentè. ib. q. 19
- An, qui pensum recitandi, horas soluit, dum vestibus se induit, vel exuit, vel faciem lauat, peccet & violet Ecclesiæ præceptum. pagina 245. quæst. 20
- An dum recitantur horæ ex præcepto, sit veniale peccatum, lauare faciem & manus, induere & exuere se, vel se calceare. ib. q. 21
- An recitare quis possit horas canonicas, dum missam ex præcepto audit, & sic præcepto satisfacere vtrique. ib. q. 22
- An

& Verborum.

- An peccet venialiter, qui dum audit Missam de præcepto, recitat Horas. p. 246. q. 23
- An satisfaciatur præcepto recitandi, qui vexatur à somno, sed alio resistit, vt pronunciet Horas, ea attentione, quæ saltem videt, quod non omittit dicere. p. 246. q. 25
- An, Socius recitans non ex obligatione, sed voluntarie; teneatur attendere ad Horas. ibidem. quæst. 27
- An satisfaciatur, qui de more ad Ecclesiam accedit, ibi officium recitaturus, & de facto recitat. p. 248. quæst. 34
- An, satisfaceret præcepto, qui per vim absolutam, seu omnino inuitus, cogeretur ad recitandum. ib. quæst. 37
- An, præter intentionem, & voluntatem recitandi officium, sit etiam necessaria, formalis, & expressa voluntas recitandi illud, sub intentione adimplendi præceptum. ib. q. 38
- An, ad satisfaciendum præcepto recitandi officium, sit necessaria intentio, seu voluntas implicita, vel virtualis, recitandi illud sub intentione implendi præceptum recitandi. ib. q. 39
- An, regulares possint ex particulari priuilegio, totum officium mente recitare, & sic recitandi satisfacere obligationi. p. 251. q. 45
- An priuatim recitans, debeat ita officium pronunciare vt seipsum possit audire. ib. q. 47
- An, dum quis cum socio recitat, ita clara voce recitare debeat vt à socio audiatur. pagina 251. qu. 48
- Peccat mortaliter, qui vnicam integram horam omittit recitare. ib. q. 51
- Qui cum notabili abscissione vltimarum syllabarum recitat, non peccat mortaliter. pagina 254. quæst. 58
- Qui recitat cum eo, qui ob balbutiem & imperitiam syllabas abscindit, recitandi præcepto facit satis. ibid. q. 60
- An, quando plures simul priuatim recitant, debeant alternatim lectiones dicere. pagina 255. quæst. 63
- An, Antiphonæ, quæ in principio, & sine Psalmorum dicuntur; debeant ab omnibus priuatim recitantibus cum sociis, simul dici. pagina 256. quæst. 64
- An, satisfaciatur recitandi normæ, sacerdos recitans cum socio, ita celeriter, vt nondum expletis versiculis, ab ipso socio, versus sequentes incipiat. pag. 257. q. 61
- An, quando laudes seorsim à Matutinis recitantur, inchoandæ sunt, cum *Pater noster*, & *Aue*, more aliarum Horarum. p. 258. q. 72
- An, Nocturna possint separatim, saltem intra spatium trium horarum, recitari. ibidem. quæstion. 73
- An, qui dictum Ordinem non seruat, sed Vesperas, v. g. prius recitat, quam Matutinum; Primam quam laudes; peccet mortaliter, si id faciat scienter, & sine causa. p. 259. q. 78
- An, peccet mortaliter, si ordinem in eadem hora inuertat; prius, v. g. recitando in Matutino, lectiones, quam Psalmos; laudes, quam Matutinum; preces, & capitula, quam Psalmos, &c. ib. quæst. 79
- Qui non habet nisi diurnum, potest sine veniali culpa recitare psalmos, hymnos, laudes, & horas, & postea habito breuiario, lectiones, & Respon-
- foria. p. 260. q. 80
- Qui non recitauit matutinum, potest primam, aut tertiam recitare, si ab amico vel superiori inuitetur. p. 260. q. 81
- Siquis medio matutino, prima vt intrer chorum potest cum aliis licite profequi, & postea recitare omissa. p. 260. q. 82
- Qui recitans tertiam recordatur sed non recitasse primam, potest licite tertiam profequi, cum intentione recitandi postea primam. ibidem. quæstion. 83
- An, sit mortale ex genere suo, peruertere ordinem recitandi horas in choro. ibidem. quæstion. 84
- Qui priuatim extra chorum recitant, tenentur statutis horis, horas canonicas recitare. pag. 261. quæst. 87
- Qui priuatim recitat, non peccat mortaliter, si absq; vlla causa, non dicit horas, statutis ab Ecclesia horis. ib. q. 88
- An si quis statim potest medium hodiernum, recitaret Matutinum diei crastinæ, satisfaceret præcepto. p. 262. q. 91
- An, sit licitum recitare, hodie, hora tertia post meridiem, Matutinum, & laudes diei crastinæ, ibid. quæst. 92
- An possit quis recitare litanias, diebus Rogationum, & S. Marci, pridie vesperi. pag. 263. quæstion. 95
- An, sicuti est licitum, recitare Matutinum cum laudibus, vespere præcedentis diei; sic licitum sit, recitare tunc reliquas horas, saltem ob aliquam urgentem causam. p. 264. q. 96
- Commoditas maior recitantis, est causa iusta ad licite anteponendum, vel postponendum horas canonicas. ib. q. 100
- Qui recitat matutinum sequentis diei, antequam absoluat officium diei præsentis non peccat mortaliter, si id faciat sine causa. pagina 265. quæst. 101
- An, recitans horas priuatim teneatur tempore quadragesimæ, dicere vespere ante prandium. ibid. quæst. 103
- An, celebrans missam, non recitato matutino, peccet mortaliter. ib. q. 104
- Liber est à veniali, quæ causa iusta interueniente, celebrat missam nondum recitatis matutinis. pag. 266. q. 105
- An adimpleat præceptum recitandi, qui incepit recitare officium hodiernum, paulo ante mediam noctem diei sequentis, si ipsum profequatur post completam mediam noctem. pag. 267. quæst. 109
- An dentur aliquæ causæ excusantes à recitatione diuini Officij. p. 270. q. 1
- An, impotentia excuset ab obligatione recitandi Horas Canonicas. ib. q. 2
- An sit veniale, recitare sine necessitate, in lecto decumbendo, vel sub alia immodesta corporis positione. ib. q. 118
- An peccent venialiter, qui recitando priuatim, sedent, cum stare debent vel stant, cum est flectendum. ib. q. 119
- An peccent venialiter, si in publica recitatione, quæ fit in Choro, sedeant, aut deambulent, dum stare, aut genuflectere debeant. ibidem. quæst. 120
- An peccet venialiter, qui saltem in publica recitatione,

Index Rerum,

- tione, vno genu solo flexo, orat, aut recitat. p. 270. quæst. 121
- An, si quis experiatur, se recitandi obliuisci, debeat, quando hora consueta non recitat, adhibere aliquod memoria excitamentum, quo obligationis recordetur. p. 271. q. 4
- Qui non potest recitare solus, sed si possit cum socio ad id non tenetur. p. 272. q. 8
- Cæcus, qui ex toto, aut qui ex parte, legere minime potest; excusatur à recitatione officij. ibid. quæstion. 9
- An saltem cæcus teneatur ad recitandum, qui memoriter scit officium totum, aut fere totum. ib. quæst. 11
- An sit melius cæco, recitare maiorem partem officij diei, quam scit memoriter; quam recitare integrum alterius diei officium, quod nouit memoriter. ib. q. 13
- An surdus simul & cæcus excusetur à recitandis horis. p. 274. q. 61
- Qui è domo discessit, nihil cogitans de Breuiario, aut putans illud alibi reperiturum; non peccat quamuis non recitet, nec ad restitutionem tenetur. ib. q. 18
- An, qui aduertenter Breuiarium proiecit in mare, aut sua culpa perdidit, immunis sit à culpa, non recitando, si nequeat. ibidem. quæstion. 20
- An, peregrinatio ad loca pia, iuste, & legitimè suscepta, excuset à recitatione officij. pagina 280. quæst. 46
- An ille, qui omisit recitare Matutinum, vsque ad prandium, absque vrgente causa, eximatur postea à recitatione illius. pagina 280. quæstion. 47
- An saltem, qui vrgente aliqua occupatione, omisit Matutinum vsque ad meridiem; excusetur postea ab illo recitando. p. 281. q. 48
- An, infirmus, aut alius impeditus, qui non potest maiorem partem Officij recitare; potest autem minorem; ad hanc teneatur. p. 282. q. 52
- An, qui non potest recitare minorem partem Officij, potest autem maiorem ad hanc (omissa licite minore) teneatur. p. 283. q. 53
- An, qui potest recitare laudes cum sequentibus Horis, non tamen matutinum; teneatur illas recitare; omisso Matutino. ibidem. quæstion. 55
- An, qui non potest recitare Matutinum & laudes; potest tamen Primam, & cæteras Horas vsque ad Completorium inclusivè, teneatur has (omisso Matutino cum laudibus) recitare. ibidem. quæstion. 56
- An, qui contra, potest recitare Matutinum cum laudibus, non potest tamen cæteras Horas teneatur, his omisissis, recitare illud. p. 284. quæstion. 57
- An, qui potest recitare solas vespèras, & completorium, non vero cæteras Horas, teneatur ad illas (his relictis) recitandas. pagina 284. quæstion. 58
- An, teneatur quis recitare illam Horam cuius maiorem partem necesse habet omittere. ibid. quæstion. 59
- An, qui habet Diurnum solùm, teneatur Psalms Matutini recitare, absque Læctionibus, & Responsoriiis. ib. q. 60
- An qui ex prauo habitu, magnam habet difficultatem officium recitandi excusetur ab illo recitando. p. 285. q. 62
- Ab officio recitando excusetur, qui, si illud recitet, magnam fortunatum, vitæ vel honoris iacturam metuit. ib. q. 63
- Dispensatio à summo Pontifice concessa excusat clericum ab horarum recitatione. ib. q. 64
- Excusat & Beneficiarium. ib. q. 65
- Non potest Episcopus cum Clerico dispensare, aut Beneficiato, vt in perpetuum non recitent. p. 286. quæst. 66
- Vtrum si non in perpetuum, saltem in casibus occurrentibus, possit Episcopus dispensare cum Clerico aut Beneficiato, vt officium non recitent. ib. q. 67
- Vtrum non solum Episcopus, verum etiam eius Vicarius, possit dispensare cum Clerico & Beneficiato super recitatione officij. ibid. quæstion. 68
- Prælati Regularis potest, si causa rationabilis subsit, dispensare suos subditos non Sacris initiatos ab officij diuini recitatione. ib. q. 69
- Vtrum Regularis Prælati in recitatione horarum dispensare possit, non solum cū dictis non initiatis Sacris, sed cum Religiosis Sacris initiatis, aut possidentibus beneficium. ib. q. 70
- A Recitatione horarum, secluso priuilegio, non solum superiores Prælati, verum etiam conuentuales, possunt dispensare. p. 287. q. 71
- Vsus recitandi horas publice in Choro est laudabilis. ib. q. 1
- Laudabilis modus est recitandi horas in Choro, psallendo, cantando eas, in primis figurato cantu. ibid. q. 2
- An sit vsus laudabilis horas recitandi in Choro, cum instrumentis musicis. ib. q. 3
- Illicitus & peccaminosus est vsus cantandi in die Natalis Domini, aut aliis, cantiones profanas, durante diuini officij recitatione. ib. q. 4
- Datur præceptum recitandi horas canonicas in Choro. pag. 288. q. 5
- Præceptum recitandi horas in choro, spectato iure communi, obligat omnes Ecclesias Cathedralis, Collegiatis, Regulares, & Parochiales. ib. quæst. 6
- Gravis infirmitas excusat à Recitatione officij diuini. p. 275. q. 22
- An à recitatione horarum excuset quem febris tertiana. ib. q. 23
- An ab obligatione recitandi officium febris quartana excuset ægrotum. ib. q. 24
- Vtrum ab onere recitandi eximat quem Capitis dolor, stomachi, aut pectoris. p. 276. q. 25
- Ab horarum recitatione per aliquot dies excusat eum imbecillitas, quem febris deseruit. ib. q. 26
- Ab horarum recitatione is excusatur qui oculorum infirmitate laborat. ib. q. 27
- An ab horarum recitatione excusetur, qui ita oculorum infirmitate, aut alia febre laborat, vt tamen per notabilem diei partem legat voluntariè fabulas, vel historias, aut vacet confabulationibus familiaribus. ib. q. 28
- An communitas Regularis, quæ sine causa iusta, recitat horas canonicas, extra horas præscriptas, peccet mortaliter. p. 291. q. 21
- An, transacto notabiliter tempore, quo debebat recitari in choro hora aliqua; possit hæc omitti, & ibi non recitari. ib. q. 23

An,

& Verborum,

An, casu, quo *Canonicam* aliquam horam ipsi musici musico cantu canant; tunc sufficiat ad satisfaciendum præcepto recitandi, & seruiendi Choro, assistentia personalis, & si non attendatur ad ea quæ canantur. pagina 296. quæstion. 42

An, deferentes thus, aut transferentes libros ex vna in aliam partem; teneantur recitare partem quæ tunc temporis à Choro dissoluitur, ad satisfaciendum obligationi officij, & assistentiæ Chori. p. 298. q. 48

Vide verbo, *Beneficiarius, Canonicus, Clericus, Chorus, Hora Canonica, Officium diuinum.*

Regularis.

An *Regulares* etiam peccent mortaliter, si recitent officium, iuxta Breuiarium alterius Religionis, omisso Breuiario proprio, ad quod teneantur. p. 228. q. 19

Regulares satisfaciunt præcepto psallendi in Ecclesia, si ex aliquâ causâ canant, in sacristiâ & ea communi muro diuidatur. pagina 268. quæst. 111

An, *Regulares* satisfaciant, si nulla sit causa obligans ad recitandum, in sacristiâ coniuncta Ecclesiæ muro communi. ibid. q. 112

Religio.

Religio laudabilis illa appellanda, quæ ex peculiari suo instituto, non habet usum Chori, vt est Societas Iesu. p. 288. q. 8

Religiosus.

An *Religiosis* destinatis ad Chorum, etiam si actu non sint initiati, aliquo ordine Ecclesiastico, adhuc prima Tonsura; sit licitum, disputare de Fide cum hæreticis, si aliâs sint docti. p. 48. q. 13

An, *Religiosi* assumpti ad aliquod beneficium sæculare, vel regulare ad nutum amouibile; sint verè domini reddituum beneficij, & possint de illis disponere, ac alij clerici beneficiati sæculares. p. 127. q. 83

Religiosi ad statum Episcopalem assumpti habent dominium reddituum Ecclesiasticorum, & possint disponere de illis, ac alij Episcopi sæculares. p. 128. q. 85

An, in peccatis carnalibus, possint procedere *Religiosi* ad immediatam denunciationem Prælato, vt Patri. p. 152. q. 15

Religiosi conuersi professi, non tenentur ad Horas Canonicas. p. 194. q. 4

An, *Religiosus* ad Chorum deputatus, teneatur ad totum officium diuinum illius diei, qua professionem emisit. p. 199. q. 21

An, si *Religiosus* Chorista ordinis, in quo non est præscriptum officium diuinum, pro *Religiosis* laicis, velit, occasione data, vt prædicto indulto; satisfaciat, dicendo preces assignatas monialibus conuersis S. Claræ. p. 202. q. 34

An, *Religiosi* Cistercienses, Dominicani, & alij, qui vtuntur Breuiario proprio; possint dum Romæ existunt, Breuiario Romano vti. pag. 227. quæst. 11

An, casu, quo in Monasteriis Cisterciensis, aut

Dominicani Ordinis, essent diuersa Breuiaria, & *Religiosus* illius transfiret illac; posset dum ibi commoraretur vti Breuiario dicti Monasterij. p. 227. q. 12

An, *Religiosus* promotus ad dignitates, extra Religionem: v.g. ad Episcopatum; teneatur vti Breuiario vsitato in proprio ordine; vel Breuiario propriæ Ecclesiæ, cuius est Episcopus. ib. quæst. 13

Religiosi possunt postponere, aut antepone officium ex vi priuilegij alicuius. pagina 266. quæst. 108

Paucitas *Religiosorum* degentium in monasterio ab obligatione dicendi horas in Choro excusat. p. 288. q. 10

An *Religiosi* quatuor sufficiant, vt instet obligatio publicè canendi in Choro. pagina 289. quæst. 11

An impleatur obligatio Chori, si ad illum etiam soli quatuor aut quinque concurrant *Religiosi* nouitij. ibid. q. 12

Præceptum conuentui impositum aut alicui communitati, in Choro horas dicendi, *Religiosos* singulos in particulari non afficit. ibidem. quæst. 13

Vtrum sub veniali culpa, quilibet *Religiosus* teneatur in particulari ad horas in Choro dicendas. ibid. q. 14

An Prælati *Regulares* maiori adstringantur obligatione, Choro assistendi, quàm alij *Religiosi* subditi. ibid. q. 15

An, peccent mortaliter *Religiosi*, qui ex consuetudine omittunt frequentare Chorum, ad dicendas ibi horas. p. 291. q. 20

Reliquia.

An sit pium, ac Sanctum, Reliquias Sanctorum venerari. p. 168. q. 1

Quid Reliquiarum Sanctorum nomine veniat intelligendum. p. 177. q. 2

An cineres aut pulueres, in quæ corpora Sanctorum conuertuntur, liceat adorare & colere. ib. quæst. 3

Et an liceat vermes, in quis ipsa Sanctorum corpora conuertuntur. ibid. q. 4

Vt Reliquiæ Sacræ adorari possint cultu publico, debent esse Sancti Canonizati, vel Beatificati. ib. quæst. 5

Vt quis licitè Reliquias Sacras adorare possit, debet esse moraliter certus, quod sint veræ, & non supposititiæ. ibid. q. 6

Vt quis, priuato cultu, Reliquias venerari possit, sufficit testimonium priuatum alicuius viri probi, & fide digni, dicentis esse Reliquias Sancti Canonizati, vel Beatificati. pagina 178. quæst. 7

Reliquiæ quæ publico cultu proponuntur adorandæ, debent prius à Pontifice, vel Episcopo, esse approbatæ. ibid. q. 8

Reliquias Sancti nondum à Pontifice in Sanctorum numerum relati, non possunt Episcopi exponere populo adorandas. ibid. q. 9

Reliquias alicuius sancti approbare possunt Episcopi, qui solum, antiqua Ecclesiæ traditione, aut vniuersali ipsius consensu approbatus est. ib. quæst. 10

Reliquias sancti antiqui, nondum à Summo Pontifice

Index Rerum,

- fice canonizati, nec approbati, antiqua Ecclesie traditione aut vniuersali eius consensu, non possunt approbare Episcopi. *ibidem. quæstion. 11*
- Reliquias Sancti Canonizati approbare & concedere, vt in sua Diœcesi publicè collocentur venerandæ potest Episcopus extra suam Diœcesim existens, absque aliqua Episcopi Diœcesis, in qua tunc est licentia. *ib. q. 12*
- Reliquias alicuius sancti possunt absolutè & absq; conditione adorari, postquam huiusmodi Pontifex aut Episcopus approbavit. *pagina 179. quæstion. 13*
- An casu quo Reliquiæ sancti non canonizati ita sint permixtæ cum Reliquiis sancti canonizati, vt discerni nequeant, tunc possit Episcopus omnes illas approbare, & adorandas proponere. *ibidem. quæst. 14*
- An casu quo contingat, vt Reliquiæ certæ & approbatæ, ita immisceantur incertis & non approbatis, vt discerni nequeant, possit tunc quis certas adorare. *ib. q. 15*
- Vtrum liceat, Crucem variis Reliquiis, nec à Pontifice nec ab Episcopo approbatis ornatam collocari in altari, & populo adorandam proponere. *ibid. q. 16*
- An Reliquiæ, quæ Româ allatæ sunt cum Bulla Apostolica aut aliunde cum sufficienti testimonio, sit necessario, vt publice collocentur, approbati ab Episcopo illius diœcesis, ad quem sunt allatæ. *ib. q. 17*
- Reliquias Sacras ad collum appensas deferre cuiuslibet licet. *p. 180. q. 19*
- An peccaret grauitè qui Sacras Reliquias minus decenter ac religiosè secum portaret. *ibidem. quæst. 20*
- An qui fornicatur, vel furatur, aut aliud quoduis peccatum graue perpetrat, cum Reliquias ad collum appensas habet, speciale peccatum committat, necessariò in confessione dicendum. *pag. 181. quæst. 21*
- Reliquiæ Sanctorum antiquæ non possunt extrahi ex capsulis, vbi reconditæ sunt, vt populo ostendantur. *ib. q. 22*
- Reliquiæ dictæ iusta interueniente causa à locis, vbi reconditæ sunt possunt extrahi. *ibid. quæst. 23*
- Committit peccatum Sacrilegij, & furti, qui inuito domino aut possessore, surripit, vel extrahit aliquid de Reliquiis illius. *pagina 181. quæstion. 24*
- Immunis est à peccato Sacrilegi furti qui Sacras Reliquias ab infidelibus illas possidentibus, surripit. *ibid. q. 25*
- An liber maneat à peccato furti qui facultate Episcopi vel eius cui Ecclesia commissâ est Reliquias auferit. *ib. q. 29*
- An peccatum mortale admitteret, qui valde mediam particulam ligni crucis, aut vnâ ex spinis Christi Coronæ furaretur. *pag. 182. quæst. 27*
- An licitum sit principi in bello iusto capere reliquias, & abstrahere illas ab Ecclesiis vrbium quas expugnant sine onere restitutionis. *p. 182. quæst. 28*
- Vtrum Reliquiarum sanctorum venditio sit licita. *ibid. q. 29*
- An liceat Christianis, Reliquias ab infidelibus emere. *ibid. quæst. 30*
- An aliqui licitum sit dare pecuniam nolenti Reliquias sibi ostendere, vt ostendat. *ibidem. quæst. 31*
- Licitum est nullo inuito pacto, exponere Sacras Reliquias videndas & tangendas, principaliter ad maiorem gloriam Dei, & sanctorum venerationem, & minus principaliter, ob maiores recipiendas Eleemosynas. *pagina 183 quæstion. 32*
- Non est licitum, nullo posito pacto, exponere Reliquias Sacras videndas, principaliter, ob maiores recipiendas Eleemosynas, & minus principaliter ad maiorem Dei gloriam. *ibidem. quæstion. 33*
- An extrahentes Reliquias ex Romanis Cœmeteriis, alijsve locis Sacris, sint ipso iure excommunicati. *ib. q. 34*
- An, si non iure communi sit tamen Pontificia aliqua excommunicatio contra extrahentes Reliquias, ex cœmeteriis, cryptis, vel catacumbis Romanis. *p. 184. q. 35*
- An concessa alicui facultas extrahendi aliquas reliquias ex Romanis cœmeteriis, vel cryptis, possit his alijs eas donare, & his acceptas, qui placuerint transferre. *ib. q. 36*
- An licitum sit accendere cereos ad sanctorum Reliquias, sepulchra, & eorum imagines. *ibid. quæstion. 37*

S

Sacerdos.

- A**N, sit licitum, in articulo mortis recipere Eucharistiam de manu Sacerdotis hæretici, in defectu Sacerdotis Catholici. *pagina 42. quæstion. 51*
- An saltem, Sacerdos Regularis satisfaciât officio, recitans cum socio; incipiendo suos versus, antequam ipse Socius suos finiat. *pagina 255. quæstion. 62*
- An Sacerdos pauper, quem ita grauis necessitas victum quærendi, illum opprimit, vt nequeat vitæ necessaria inuenire, & officium persolvere, possit licite hoc omittere. *pagina 280. quæstion. 44*

Saga

- An, sagæ possint nocere iustitiæ ministris. *p. 384. quæst. 17*
- Dantur remedia aliqua tuenda infantes à læsione sagarum. *p. 384. q. 18*
- An, mulier Saga, quæ falsa confessione iuridica, tamen sibi imposuit, si nolit coram iudice illam retractare, ob metum tormentorum, possit tunc Confessarius illam obligare ad talem retractionem. *p. 386. q. 36*

Sanctus.

- Sancti homines canonizati coli & adorari possunt. *pag. 161. q. 2*
- Vt sanctus quis, cultu publico honoretur, debet esse canonizatus aut beatificatus. *ib. q. 5*
- Sunt aliqui speciales cultus, quibus honorari solent sancti canonizati. *ib. q. 6*

Et

& Verborum.

Et quot sint præcipuè. *ibid.*

Non omnes cultus, qui deferri possunt Sanctis Canonizatis, possunt & deferri Sanctis Beatificatis. *p.162.q.7*

Sancto Beatifico possunt tribui aliqui alij cultus publici, ac in Bulla Beatificationis exprimuntur. *ibid.q.8*

Nemo Beatus appellari potest sanctus. *ib.q.9*

Sanctus Beatificatum inuocare in publicis litiis, an liceat. *ib.q.10*

An, in Canonizatione Sanctorum, possit Pontifex errare. *p.168.q.25*

An in Sanctorum Canonizatione possit errare Pontifex. *p.168.q.27*

Et an in eorundem Beatificatione errare possit. *pagina 169.q.28*

An, defunctum virum cum signis sanctitatis, liceat honorare, publico, & solemni cultu, qui nomine totius Ecclesiæ exhibetur. *pagina 170. quæst.1*

An, licitum sit, appellare *Sanctum* huiusmodi virum, etiam nondum Beatificatum. *ibidem. quæst.3*

An, licitum sit, appellare *Sanctum*, publicè in concionibus, & in scriptis, illum virum, quem Pontifex nuncupauit *Beatum*, vel, *Sanctum*, etiamsi talem esse non declarauerit. *ibidem. quæst.3*

An sit licitum, *Sanctum* vocare publicè quem vulgus, aut populus, *Sanctum* absolutè proclamat. *ibid.q.4*

An liceat, deosculari publicè pedes, & manus defuncti, qui vitæ sanctitate præluxit. *p.171. quæst.10*

An possit quis defunctum virum, quem sanctum putat, inuocare, & orationem ad eum fundere. *p.174.q.23*

An licitum sit, Sanctum nondum Canonizatum aut Beatificatum, in publicis litiis inuocare. *ibid.q.27*

An, res gestæ, egregiæ factæ, miraculæ hominum, qui cum opinione sanctitatis è vita decesserunt; possint in lucem edi, statim ac moriuntur. *p.175.q.31*

An quando corpus vel caput alicuius sancti dicitur esse in duabus ciuitatibus, debeat tam in vna, quàm in alia absolutè adorari, aut apposita conditione, *si illud est talis Sancti Corpus, aut Caput.* *p.180.q.18*

Qui fingit se esse aliquem sanctum: v.g. diuum Petrum, vt alios fallat; peccat mortaliter. *p.333. quæst.10*

Satisfactio.

An satisfactionem possint semper remittere omnes personæ lætæ, et si non teneantur. *pagina 91. quæst.22*

An semper sit melius, quod offensus potens condonare satisfactionem, condonet. *ibidem. quæstion.23*

An si persona quæ læsit, satisfactionem iniuriæ factæ offerat possit adhuc persona læsa satisfactionem, coram iudice expostulare. *pagina 92. quæst.25*

Sepelire.

An, sepelire mortuos, aptè numeretur, inter opera misericordiæ. *p.96.q.8*

Sepulchrum.

An, ad sepulchra hominum decedentium cura sanctitatis opinione, possint lampades, aut cerei accendi. *p.172.q.15*

Somnium.

An, somniorum genus in oraculum, visionem, somnium, insomnium, & Phantasma, adæquatè distribuatur? *p.358.q.55*

An, somnia in Diuina, naturalia, & Dæmoniaca aptè diuidantur. *ib.q.56*

An, omnia somnia sint approbanda, vel omnia reprobanda. *p.359.q.57*

An licitum sit, inuestigare, à qua causa somnia proueniant; an videlicet, à Deo, vel à causa naturali, vel à dæmone. *ib.q.59*

An licitum sit, diuina somnia obseruare. *ibidem. quæst.59*

An si quis dubitet; an somnium sit à Deo vel à Diabolo; credere debeat, ad hoc immissum esse. *p.360.q.63*

An, saltem liber sit à peccato, qui probabiliter existimans, somnium esse à Deo; prænotionem alicuius futuri euentus colligit. *ib.q.64*

Quæ, & quotuplex sit causa somniorum naturalium. *ibid.q.65*

An sit licitum, ex somniis naturalibus, temperaturas corporis, illiusque humores, & affectiones coniectare. *ib.q.66*

An somnia, quæ nos crebro infestant, territant, aut conturbant, licitum sit obseruare. *pag.361. stion.67*

An, somniis sit danda fides, quando eorum veritas, ipso euentu comprobatur. *ibidem. quæst.70*

An, credere aliquammodo somniis, & ex illis aliquammodo timere aduersum; vel expectare prosperum; sit graue peccatum. *ib.q.71*

Sors.

Triplex datur sors. *p.362.q.74*

Licitum est, vti sortibus diuisoriis in electionibus ad officia, seu dignitates sæculares. *pagina 363. quæst.76*

Non est licitus vsus sortium ad officia, & beneficia Ecclesiastica. *ib.q.77*

Non fas est, cum duo æqualibus suffragiis ad officium, vel beneficium eliguntur fortuito; electionem alterutrius sortibus terminare. *ibid. quæst.78*

Cum, fortuito plures à maiori parte capituli eliguntur ad beneficium Ecclesiasticum, non vt omnes eo fungantur, sed vt postea sortes mittant inter illos; tum non est licitum vti sortibus. *ibid.q.79*

Nemo debet vti sortibus, in eligendis compromissariis ad electionem Ecclesiasticam faciendam. *p.364.q.80*

An licitus sit, vsus sortium in componendis, & terminandis litibus de rebus Ecclesiasticis. *ibidem. quæst.81*

An, electio ad officia, & beneficia Ecclesiastica facta per sortes, illicita sit, aut nulla. *ibidem. quæst.82*

Non fas est, litem alicuius hæreditatis legatæ, aut

Index Rerum,

- aut similis, sortibus terminari. ib. q. 93
- Tempore Ecclesie persecutionis, aut pestis, potest mitti fors, ad dirimendam controuersiam, quis ex Dei ministris, aut medicis permanens sit, aut recessurus. ib. q. 84
- Tempore tempestatis, necesse est aliquos in mare proiici, ne omnes pereant, atque licitum, sortibus determinare quinam sint proiiciendi. pagina 365. q. 85
- Licitum est determinare sortibus, cui pauperi danda sit Eleemolyna, cum videtur cui potius sit applicanda. ibid. q. 86
- Fas est sorte determinare quinam sint necandi, cum ea pluribus morte dignis, vnus debeat trucidari. ibid. q. 87
- Nefas est, dum non constat de persona qua crimen suscepit, sortibus eam indagare. ibidem. quaest. 88
- Licitum est vti sortibus, ad cognoscendum, quem sanctum contingat sibi in patronum suscipere. ibid. q. 89
- Permissum est sortiri aliquem ex apostolis, in patronum alicuius prouinciae, aut ciuitatis. ibid. quaest. 90
- An, sortes consultoriae ad indagandam in rebus dubiis, Dei voluntatem, sint licitae. pag. 366. quaest. 92
- Quot conditiones requisitae sint, vt sortes consultoriae sint licitae. ib. q. 93
- An, sortes diuinatoriae semper sint illicitae. ibid. quaest. 94
- An huiusmodi diuinatoriae sortes, vltra malitiam superstitionis, alias includant. ibidem. quaest. 95

Spes.

- Datur spes, virtus Theologica. pagina 58. quaest. 1
- Quid sit spes virtus Theologica. ibidem. quaest. 2
- Quid sit obiectum materiale primum & secundarium spei Theologicae. ib. q. 3
- An, obiectum formale adaequatum spei, sit ipsemet Deus, sub ea ratione, qua nobis summe bonus, ac conueniens. ib. q. 4
- Spes est virtus Theologica; a Fide & a Charitate reipsa distincta. p. 59. q. 5
- Subiectum spei est voluntas. ib. q. 6
- Non manet in damnatis actus, habitus spei Theologicae. p. 60. q. 8
- An, maneat in animabus purgatorij spes Theologica. ib. q. 9
- Datur praecipuum spei affirmatiuum, quo obligemur aliquando actum spei elicere. ibidem. quaest. 10
- Non deperditur spes in reliquis peccatoribus per quodcumque peccatum mortale. ibidem. quaest. 11
- Praecipuum spei affirmatiuum, obligat, positum, & per se ad elicendum actum spei. pagina 61. quaest. 3
- Non satisfacit huic praecipuo, qui semel in vita, habuit actum spei, non pro tempore fixo, sed ad arbitrium ipsius sperantis. pagina 62. quaest. 4
- An, huiusmodi spei praecipuum, obliget per se, ad actum sperandum gloriam, &c. adeo, semel in singulis annis. ibid. q. 5
- An, spei praecipuum, obliget per se, in articulo mortis. ib. q. 6
- An, extra tempora a nobis assignata, obliget in aliis, hoc spei praecipuum affirmatiuum, directe, & ex vi sua, ad elicendos actus spei. p. 63. quaest. 9
- An sufficienter satisfaciat quis praecipuo affirmatiuum spei, si, ob motuum charitatis, aut alterius virtutis infusae, efficaciter speret, aut desideret beatitudinem. p. 64. q. 10
- An, qui suam spem in creaturis collocat, tanquam in remedio, quod per se solum, ad salutem obtinendam sufficiat; peccet mortaliter, contra spem. p. 67. q. 17

Superstitio,

- Superstitio derivatur a verbo supersto. pag. 331. quaest. 1
- Recte definitur superstitio, quod sit falsa religio, seu cultus vitiosus, quo vel colitur creatura cultu diuino; vel Deus modo indebito. ibidem. quaest. 2
- Datur quadruplex species superstitionis. pag. 332. quaest. 3
- Est superstitio mortalis, in diuino officio cantare aut organo pulsare, turpia aut profana. ibidem. quaest. 5
- Est mortalis superstitio, falsas sanctorum reliquias adorandas proponere; vel tabellas in templo, vel figuras cerae imagini offerre, in signum, falsi miraculi, aut falsi beneficii accepti ab imagine. ib. q. 6
- Damnandi sunt superstitione, qui Paschalis diebus a carnibus abstinere. p. 333. q. 9
- Superstitiosum est, gratiam praegnantis pulsare campanam, vt prosperum partum obtineat. ibidem. quaest. 11
- Superstitiosum est, imaginem alicuius sancti in flumen proiicere, aut in ripam ponere obtinendae pluuiae causa. ib. q. 12
- Superstitiosae sunt orationes, quibus sagae benedicunt rosaria, pro parturientibus, vel morbo laborantibus. ibid. q. 13
- An, superstitiosum sit, dicere versus aliquos, alicuius psalmi, ad latrantes canes compescendos; aut cohibendum sanguinem e naribus profluentem, vel quemque morbum sanandum. pag. 334. quaest. 14
- Alienum est a superstitione morbum caducum patienti, haec ad aures verba dicere: O creatura Dei, memento creaturis. ib. q. 15
- Superstitiosi sunt, qui ad aures equorum, dolorem intestinorum patientium, verba aliqua sufflant, ac ad sanitatem reuocant. pag. 335. quaest. 16
- Non est superstitiosum deferre ad collum sacra quatuor euangelia, aut vnum eorum, videlicet S. Ioannis. ib. q. 19
- Superstitiosum est credere firmiter, quod recitantes certas orationes; vel eas secum ferentes, non sint morti subitaneae, vel alteri periculo subiecti, quin potius bene fortunati. ib. q. 18
- Sunt superstitiosae orationes illae, quae a colligentibus herbas, ipso die S. Ioannis Baptistae, ante ortum solis dicuntur. ib. q. 20
- Superstitiosum est, recitare quasdam orationes nocte

& Verborum,

- nocte S. Ioannis, vt sibi manifestetur, cui, quæ nuptura sit. ibid. q. 21
- Superstitiosum est obseruare dies, quasi quidam sint fausti, vt dies Iouis, quidam infauti, vt dies Martis. ibid. q. 22
- Non sunt superstitiosi, qui festa S. Vincentij, S. Vr- bani, & conuersionis S. Pauli obseruant; vt cæ- teros anni euentus coniciantur. pagina 336. quæst. 23
- Non est superstitiosū iactare se prognosticare posse quemlibet anni mensē iuxta qualitatem pri- morum dierum duodecim mensis Ianuarij. ibid. quæst. 24
- Non est superstitiosa dierum criticorum obseruatio. ibid. q. 25
- Superstitiosa est obseruatio anni climaterici: v. g. Sexagesimi tertij. p. 337. q. 28
- An, colligentes herbas in festo S. Ioannis Bapti- stæ credentes maioris esse efficacæ ad sanita- tem tribuendam, sint superstitiosi. ibid. quæ- stion. 29
- An sit superstitiosum, sentire aut credere quod ros, quæ colligitur nocte S. Ioannis; potio- rem habeat vim ad sanandam scabiem rore, aliis col- lecta noctibus. ib. q. 30
- An sit superstitiosum credere quod oua Gallinæ orta in die Parasceuè; specialem vim habeant ad extinguendum ignem, si in ipsum iniiciantur. p. 338. q. 31
- An sit superstitiosum, certis diebus determinatis, scopis tangere olera, ne à vermibus lædantur: Nolle die veneris vngues præscindere. Puellam nolle die sabbati nere. ib. q. 32
- An sit superstitiosum, die S. Ioannis Baptistæ ali- quam arborem scindere, per eam sic scissam ter transire læsos pueros, vt sanitatem recipiant. ib. quæst. 33
- An superstitiosi censendi sint Confratres S. Marci Euangelistæ, qui in eius festiuitate taurum fe- rocissimum vocant, & iuuent illum, vt in Ec- clesia tantæ festiuitati mansuetè assiat. ibidem. quæst. 34
- An superstitionem committat, qui iumenta die S. Antonij, nouies per eius templum circumdu- cit; & venam iumentis aperit, die certi alicuius sancti, &c. ib. q. 35
- An superstitionem committat, qui ex prima pe- cunia oblata Crucifixo in die Parasceuè conficit anulum ad sanandum morbum contractionis membrorum. p. 339. q. 36
- An, qui non vult ad conuiuium, vbi inuitati sunt tredecim, sedere; eo quod timeat vnum ex dis- cumbentibus, eo anno moriturum; superstitio- nis graue peccatum committat. ib. q. 37
- An possit sine superstitione fieri; vt si quis gladio, quo inimicum vulnerauit medicamentis foueat, recipiat sanitatem ille, qui vulnere affectus, domi suæ distans iacet. ib. q. 38
- An sit superstitiosum, renere, quod salua homi- nis omnino ieiuni, sanet vlcera, seu aposte- ma, &c. ib. q. 39
- An careat superstitione, sentire quod filus can- nabis ductus à puella Virgine, habeat vim ad aliquem morbum sanandum. pagina 340. quæ- stion. 40
- An sit superstitiosum; adhibere filum digitis ap- pensum (à quo pendeat lapillus, seu anulus) in- tra vas vitreum, calderiam, vel amphoram; ad pulsandas, & dignoscendas horas diei. ibidem. quæst. 41
- An committat mortalem superstitionem, qui, eo quod audit aues garrite, vlulare lupos, mugire boues, &c. certò credit sibi mali quidquam imminere. ibid. q. 42
- An, superstitiosæ sint illæ orationes, in quibus à Christo Domino, vel ab eius Virgine Matre, petit quis, vt sibi in mortis articulo appareat. ib. q. 43
- An sit superstitiosum, certis verbis, pecus incan- tare, ne à lupis lædatur. p. 341. q. 44
- An, sit superstitiosa ars inueniendi aquas in terra latentes, adhibita virga salicea, vel amygdalina. ib. q. 45
- An sit superstitiosum, credere, quod ille coram quo ignis cineribus cooperitur; vxorem minime illo anno sit ducturus. ib. q. 46
- An censendi sint superstitiosi salutatores (sic eos vocant Hispani) qui suo tactu, vel orationi- bus, etiam incurabiles morbos, veluti morsum rabidum canis, miro modo sanant. ib. q. 47
- An superstitionem, mortalem committant saluta- tores, qui talibus signis, & verbis, ad curandos morbos vtuntur; vt credant, quod à quocumque vsurpentur, effectum sint habitura. pagina 342. quæst. 48
- An sit superstitiosum, credere, hanc virtutem sa- lutandi inesse septimo cuique saluatorum filio, si masculinum ordinem fœmineus partus non interruperit. ib. q. 50
- An sit superstitiosæ fœminæ carminatrices, quas vulgò, *Enfalmadoras*, ò *Santiguadoras* vocant. p. 343. q. 52
- An sit superstitio, vti certo Missarum, & Can- delatum numero ab Ecclesia non præfinito. ib. quæst. 54
- An sint superstitiosæ Missæ, quas vocant, *de San Amador*. p. 344. q. 55
- An sit superstitiosum, & omnino illicitum exer- cere Artem Alehemicam. ib. q. 60
- An sint superstitiosi homines illi, quos Hispani *Zahories* vocant, qui dicunt se videre quæ ab- dita sunt in visceribus terræ; veluti, venas aqua- rum, & metallorum, Thesaurus, cadauera, &c. p. 357. q. 54
- An, peccatum graue superstitionis admittat, qui ex naturalibus somnis, futura contingentia di- uinat. p. 361. q. 68
- An peccatum mortale superstitionis committat qui certo modo, aut situ, seu dispositione, ad somnum se componit, vt sibi futuri euentus, vel effectus occulti per somnum reuelentur. ib. quæst. 69
- Peccatum est mortale superstitionis fidem dare dæ- moniacis somnis. ib. q. 72
- Qui ex astrorum influxu expectat sortem feliciter euenturam, peccatum superstitionis committit. p. 366. q. 91
- An sit quid superstitionis locustam, vel quid istiusmodi in iudicium euocare. pagina 395. quæst. 27. & 28
- Superstitiosum est & illicitum, præcipere dæmoni, sub pœna excommunicationis, vt ab obsessio- exeat. p. 404. q. 81

Index Rerum, & Verborum.

T

Testis.

Quot, & quales sint causa inducendi testes. p.150.q.8

Timor.

An timor Domini opponatur spei. pagina 68. quæst. 1

Triplex est timor. Quid est. ib.q.2

Timor seruilis, est bonus, licitus, & honestus. p.69. quæst. 3

Timor seruilis, potest esse malus, ex aliqua circumstantia, seu actu illi adiuncto. ibidem. quæstion. 4

Timor mundanus, vt sic, est malus. ibidem. quæstion. 5

An, timor mundanus semper sit mortalis. ibidem. quæst. 6

An timor mundanus, qui ad peccatum inducit, duplex peccatum importet; aliud ratione illius ad quod inducit aliud affectus immoderati ad rem illam quam timet amittere. pagina 70. quæstion. 7

An, præcepta de timore filiali, & seruile, sint specialia, itavt ex vi illorum, teneatur quis aliquando, expresse, & formaliter, aliquem actum dictorum timorum exercere. ibid. quæstion. 9

Tutor.

An, tutor possit pro pupillo aliquid donare, & munera consueta consanguineis pupilli mittere. p.112.q.11

V

Venia.

Veniam petere, & sibi reconciliare tenetur quisquis qui aliquem iniuste læsit. pag.90. quæst.16

An veniam petere teneatur, qui iniuste alij iniuriam intulit, etiam casu, quo timeat prudenter personam læsam exponendam esse periculo maioris furoris, nec admissuram satisfactionem. ib. quæst. 17

An venia petenda sit, statim ac iniuria ab aliquo fuit illata. ib.q. 18

An quando duo se inuicem lædunt, teneatur prius veniam petere, qui prius læsit. ibidem. quæstion. 19

Vindicta.

Vindictam offendentis non solum coram iudice, sed etiam coram Deo petere, an sit licitum personæ offensæ. p.91.q.24

Vxor.

Vxor potest vnire dona, quæ facere potest, ac vni, simul liberaliter dare. pagina 116. quæstion. 33

Vxor disponens ad libitum de propriis bonis, potest de illis facere extraordinarias Eleemosynas. pagina 118.q.38

Potest vxor, de bonis paraphernalibus, aut de aliis, quæ constante matrimonio, illi per hæreditatem, aut donationem obueniunt, inuito marito Eleemosynas facere. ibidem. quæstion. 39

Possunt vxores Hispanæ, stante iure cæsareo, disponere ad libitum, de bonis paraphernalibus, & aliis, quorum habent dominium. ibid. quæstion. 40

Si vxor habeat aliqua bona, de quibus ad libitum possit disponere; potest adhuc de bonis mariti facere moderatas Eleemosynas. ibidem. quæstion. 41

An, vxor, quæ alicuius rei habet dominium, & administrationem, possit alicui extreme indigenti subuenire ex bonis mariti. ibid. quæstion. 42

Vide verbo *Eleemosyna.*

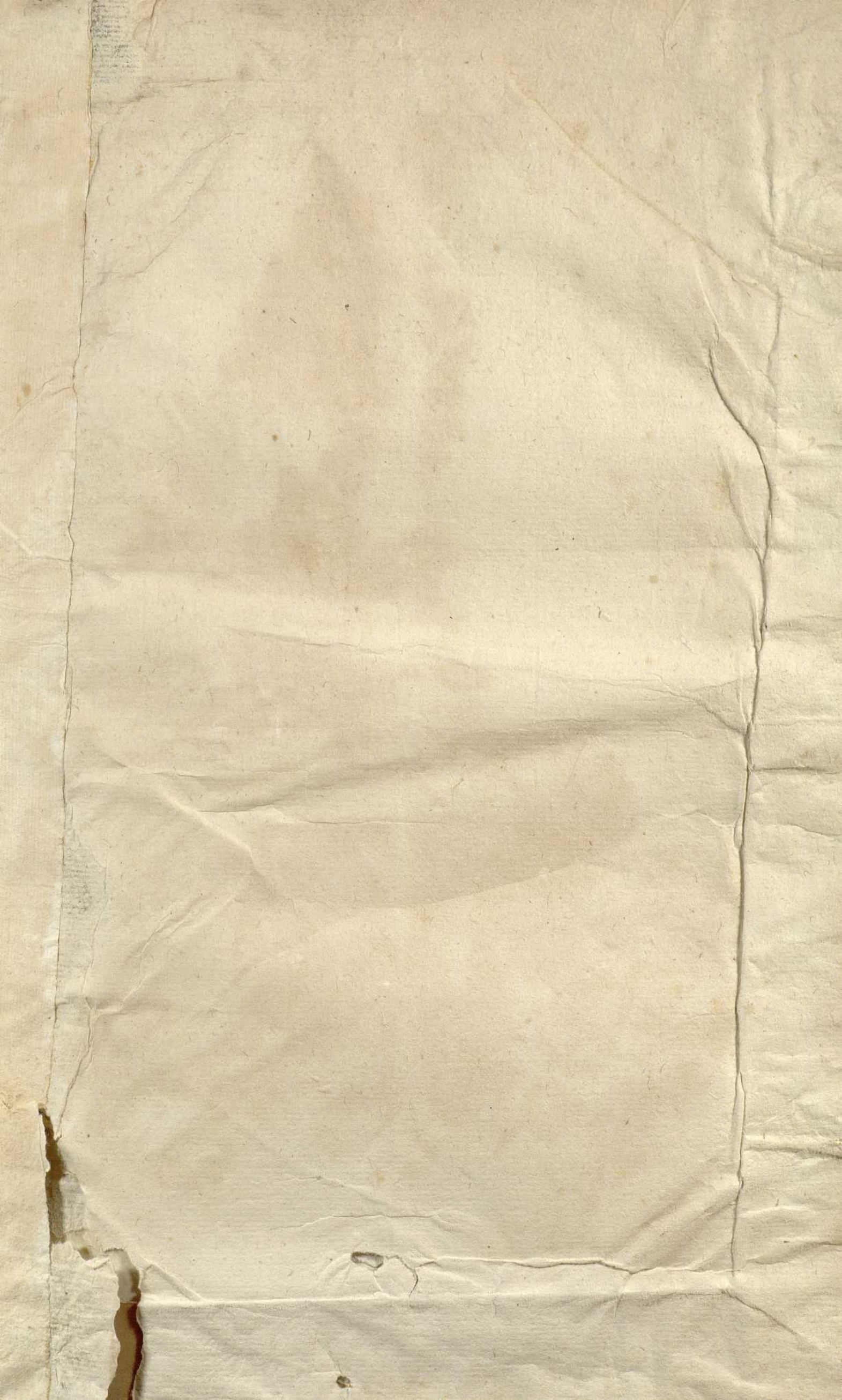

F I N I S.

Handwritten text in a decorative, calligraphic script, likely a title or name, written vertically on aged, yellowed paper. The text is written in dark brown ink and appears to be a name or title, possibly "L. J. ...".

N^o A
33-35